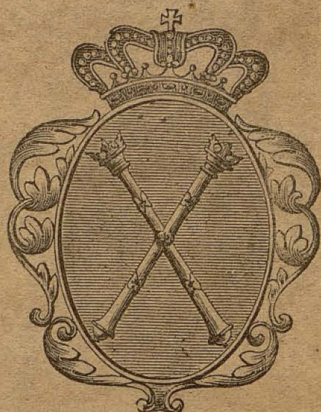

l ... is pro Collegio maiori
C ... per ingnm Joannem
C ... Sacre theologie
... ret z p co

Iste Ioannes Sommerfelt erat vir doctissimus et multarum Academiarum vel ut tunc vocabantur Studiorum Universitatum perlustratione clarissimus, alias vocabatur Aesticampianus quia Sommer Germanis est Aestas. Felt vero campus. Silesius fuit ex Sommerfelt non procul a Glogovia maiori. Facit illius mentionem Henricus Agrippa in epistolis, quod legerit Plinii naturalem historiam in Studio Coloniensi. Faciunt et alii in Academia Lipsiensi de schola ab ipso fundata.

Viola anime per modum dyalogi: inter Raymundũ Sebundiũ: artium: medicine. atq3 sacre theologie pfessorem eximium. et dominũ Dominicũ seminiuerbium. De hominis natura (ppter quem omia facta sunt) tractans. Ad cognoscendũ se. deum. et hoiem.

Johannis Somerfelt sum

Epygramma.

Multiplices cernis iamiam studiose libellos
  Quos impressorum prestitit arte labor
Ille tamen noster nunq3 prius vsque repertus
  Et fuerat paucis cognitus ante liber:
Vtilis in primis frugi & breuis ille libellus
  Sub modicis chartis commoda multa tenens
At labor est ingens: multos percurrere libros
  Pro multis nobis hic satis vnus erit
Est opus electum: nomen viola: atq3 legenti
  Vtilis: & nullo frigore lesa viret:
Emptor habes animã valeas quo pascere flore
  E cœlo venit: quicquid odoris habet
O quotiens dices: valeas bene candide dorsant
  Qui primus doctis tradidit auctor opus.

Colonie 1499

Mathei Herbeni poete laureati Epygramma ad lectores.

Quisqz brevi cupias artis cũctas superare
Atqz oculo mentis cernere mira dei
Jre per ambages: ac mille volumina librum
Non opus est: nanqz hec perdocet iste liber
Ergo ebetant artes: et dogmata philosophorũ
Rusticus hic vere doctior esse potest
Grammaticus solus sapit hic plus arte: q̃ ille
Qui cunctas alias hac sine posse putat
Nẽpe docet gradibꝰ q̃bus ardua scãdere possis
Nature: que simul discere quid sit homo:
Nec contẽtus eris: si te quoqz noveris ipse
(Qđ magnum est) pariter ducit ad alta dei
Nec revocare pedem sinit ad divos ꝓperantem
Ni doctus redeat: qui rudis ante fuit
Hinc tua ꝑpetua merces dorlande manebit
Jngenio cuius volvitur iste liber
Extractus magno summa studio Raymundi
Theologi sacri: que spaciosa fuit

Finit Epygramma.

Distinctio libri cū Tabula

Presens liber qui Viola anime intitulatur: in septem distinguitur dyalogos.

¶ Primus tractat de natura hoīs inquantū hō est. ⁊ de his q̄ sunt necessaria hoī ad cognoscendū seipm. deū. ⁊ primum
¶ Secūdus. de beneficijs dei ⁊ hominis obligatione.
¶ Tertius. de amore ⁊ viribus eius. ꝯditionibus ⁊ fructibus Quomodo deū optimum maximum debeamus amare
¶ Quartus. quō debeamus deū timere. adorare. laudare. honorare. Et qualiter ad hoc obligatur homo
¶ Quintus. de lapsu miserabilis generis humani. Et ꝙ per vnum hominem omnes cecidimus
¶ Sextus. de reparatione lapsi hominis. ⁊ ꝙ per vnum omnes resurgimus.
¶ Septimus. de misterijs sacre passionis domini iesu christi inter Mariam ⁊ Dominicum dyalogus

Incipit tabula capitulorum.

Capitula primi dyalogi.

Tabula

Capitula secundi dyalogi.

Capitula tertij dyalogi.

Capitula quarti dyalogi

Tabula

Capitula quinti dyalogi.

Capitula sexti dyalogi

¶ Explicit tabula capitulorum.

Prologus in dyalogos sequentes: exprimens q̄ necessarium sit nosse que hic scribuntur.

h Uc queso lector: huc oculos animūq; cōuerte. de reb9 eñ magnis loquuturus sum. Hic doceberis quā debeas de te nosse sciam. Hic disces quicūq; hō rōnalis es quid ipse sis. q̄d tibi. quid deo: q̄d p̄ximo debeas. Hic disces tuū laudare opificē. diligere. honorare. metuere. revereri. teip̄m aūt despicere. ⁊ p̄priū amorē. laudē. favorēq; acriter aspernari. Hic disces oēm de deo ⁊ de hoīe veritatē. et que tibi nccāria sunt ad oēm pfectionē vt apphendas verā vitā. Hic disces q̄cquid in sacra scriptura diffuse p̄cipitur: ⁊ discusso ignorātie nubilo luceclarius cūcta patescēt. Hic disces oēs que de deo: deq; homine formari poterūt dissoluere q̄stiones. Hic agnosces oēs errores: sectas: ⁊ opiniones pho℞. pagano℞. hereticorū. ⁊ q̄cquid sane fidei ꝯtrariū est facile dep̄hendes. Hic tibi q̄cquid sparsim in sacris docto℞ libris disputatū est collectū oppādit. Hic disces a quo ⁊ p̄pter q̄d factus sis. q̄d bonū quodue sit malū tuū. q̄d obligaris. cui. ⁊ p̄pter q̄d obligatus sis. Hic disces agnoscere ruinā. corruptionē. cladē. miseriā. ⁊ damnationē generis humani. ⁊ vñ hec mala oīa pullularint. Hic disces quid hō in p̄ma conditiōe fuerit. vñ ceciderit. quo iuerit. in quos latrones inciderit. q̄s plagas susceperit. ⁊ q̄; longe a p̄ma pfectione exularit. ⁊ quib9 tandē remediis: ⁊ cuius miseratōe reparatus sit. Hic disces oēm humilitatē. obedientiā. benignitatē. iusticiā. charitatē. veritatē. Hic aspnaberis omnē arrogantiā. supbiam. inuidiā. ⁊ quicq̄d virtutis est et grē cōseq̄ris. Hec tibi magis cognitu sunt nccāria q̄; si nosces siderū cursus. herbarū vires. ⁊ quicq̄d aut poeta aut rhetor instruit aut phs. Uana est eñ oīs industria que nō innitit̄ scientie dei. Hec scīa argumēta affert solidissima quib9 p̄t cōtradicere nemo. arguit eñ p ea que sunt cūctis certissima. vt sunt hō ceteręq; creature. atq; ideo hec scīa nō alios testes exigit p̄ter hominē qui hec norit. Nec te scandaliset rogo q̄ a reb9 infimis ⁊ humilib9 exordiū sumit. hec eñ humilia ad summa te fastidia

Nota vtilitatem magnā in lcōe hui9 libri

A i 8

sublevabūt. Quāto nempe in imo foderis fundamentū tanto celsiora culmina poteris sublimare Nā principia huius artis res sunt q̄ et palpari et cerni pñt: que quāto sunt viliora tāto sunt firmiora ad id qđ pbare cōtendimus. Scripturas sacras facile q̄s impia interptatione subuertere pt. sed nemo est tā execrādi dogmatis hereticus q̄ nature librū falsificare possit: in quo manifestis obtutib9 oīa ppalantur. Pronus igit̄ mi suauissime lector istuc accesseris: animi tui lucra maxima reportaturus Nunq̄ te liber iste dimittat donec in gemitū lachrimasq̄ soluaris: et scelerū tuoꝝ te peniteat. Q̄ si tā dura p̄cordia posséderis vt īgemiscere ac dolere nō possis: iam acriter ptimesce quia cor durū male habebit in nouissimis Finit prologus.

Inter magistrū Raymūdum Sebundium: et dominū Dominicū seminiuerbiū: de natura hominis inquantū hō est. et de hijs q̄ sunt necāria homini ad cognoscendū seipm. deū. et pximum. et oē debitū quo deo obligatur et pximo: disputatio incipit feliciter.

Isagogicū seu introductorium in materiam subsequentem.

Raymundus

Unde nunc venis mi dominice: et quorsum sub hoc diluculo maturas iter Dominicus Huc ad te ppero. te q̄ro. te desidero mi raymūde suauissime Raymūdus Gratissim9 mihi hospes aduenisti: neq̄ eī inter mortales quispiam est quē iocūdius exceperim Sed q̄so te quid añ ortum solis ocius surrexisti. rem certe grandē aliquam meditaris Dominicus. Hesterno sero cū essem in gymnasio tholozano: post varias q̄stiones explicitas audiui illic a narrantib9 hijs dieb9 (q̄bus p cōi vtilitate absens fui) mirabilem te oībus coram disputatōem habuisse: qua sanctiorē vtiliorēve nemo se vnq̄ asserit audisse: tanteq̄ fuisse virtutis vt nō illum vllatenus arbitrent̄ hoiem: neq̄ spem habere salutis qui ea nō fuerit a vicijs ad iusticiam permutatus Raymūdus. Multū mihi hoies tribuūt: sed ipi viderint qua id faciant rōne. ego fructum inge

in materiam sequentē.

nū mei domino dedicaui. Dominicus. Iustissime id facis Sed obsecro te (hac eīn causa tam mane in tuū hunc agrū festinus descēdi) vt mihi que illic a te disputata sunt scriptis coram exhibeas Raymūdus. Scripta est fateor disputatio illa: sed hey mi dominice Aurelius sulpicius amicus noster (iā ferme mēsis est) librū illum vt sibi describeret asportauit Quid igitur tibi nunc faciam Dominicus. Nūquid tu me vacuum patieris abire. nūquid ideo sine doctrina es: aut industriā omnē pdidisti quia liber ille a te dimissus est Raymūdus Sed quid tibi vis faciā. Dominicus. Certe vt videā. aperi mihi lumen ingenij tui et illā sapientiā qua librum illum dei munere condidisti: rursum queso mihi clemēs aperias. Nihil tibi oberit immo pderit multū si rem tam salutiferā etiā septies resumpseris. Prestare etiam debes hoc amico tuo quē tua dignatōe semp ex animo charū habuisti: et in petitiōe tam nccāria non fatigari. Raymundus En pareo libens votis tuis: et triū dierum disputatōi me promptū exhibeo. Dum igitur materiam a fundamētis exordior tu diligenter aspicito et sapienter interrogato Dominicus. Faciam quod hortaris. Raymūdus. Animus humanus circa inquisitōem veritatis occupatus nunq̄ aū quiescit donec ad vltimū venerit certitudinis gradū. Uirtus aūt certitudinis ex firmitate testimoniorū seu testium generatur. qui quāto fuerint magis manifesti: lucidi: propinqui: tāto certiorē fidem credulitatēq̄ ɔstituūt. Uerū quia nulla res est magis nota: propinq̄. intrinseca alteri q̄ ipa sibi ideo q̄cquid p propriā ipsius rei naturā ostendimus: id solidissimū: id verissimū est. Et idcirco omne quod de hoīe monstraturi nūc sumus p ipsius hoīs naturā: maximā dictis nostris fidem faciēt. Sed qm̄ hō longissime exiūt a semetipo: nec iā habitat in natiua domo: ac p hoc nec sui meminit: nec se cognoscit: nec q̄ sit nobilis et ingenua creatura intelligit. ideo omnino nccāriū est vt p res inferiores q̄ extra cognoscit ad sui cognitiōem reuocetur. Ut ḡ ad se possit ascēdere: scala triū graduū opus h̄z: q̄s dū scādere hoc ē agnoscere incipit: īcipit et agnoscere semetipz. id ei summope ē illi nccāriū Hui⁹ ṽo scale ḡdus adeo solidi st̄ et robusti vt scādēs titubare nō possit aut cadere

Dyalogus Primus

Volens igitur hō ad seipm introire pmo psideret rerū creata rū ordinē inter se. Scdo pparet hoiem ad ceteras res penes couenientiā z drñam earundē. Tertio p hanc compationem ascendat hō ad seipm. z a seipo ad oim conditorē deū. Tu igi tur mi dominice si cupis in hijs q̄ dicturus sum pficere: hanc scalā diligenter aspicito Dominicus. En pparo tibi cordis oculos. tu mihi hanc scalā ocius expone. Finit ysagogicū.

Hic incipit scala nature per quā homo scandit ad semetipsum ¶ Capitulū primum.

Aymūdus. Disputatōis igitur nostre hoc sit exordium. Entiū: quedā sunt que hñt esse tm̄. sunt que hñt esse z vi uere. sunt que hñt esse viuere z sentire. sunt postremo q̄ habēt esse viuere sentire z intelligere. Hec est scala nature que oē in se ens manifeste pplectit̄ Dominicus. Video scalā istā. sed quorsum p eam me iubes ascēdere. Raymūdus. Dicā tibi sed expecta parump donec hos scale gradus q̄ternos in suas ptes breui sermone distinxero. Dominicus. En sisto pedē tu vero pgredere Raymūdus. Earū rez̄ que habēt esse tm̄ multiformis drña est. Nā etsi in hoc vno pueniant q̄ hñt esse recipiūt tñ hoc esse: ista quidē clarius: ista vero obscurius. In ter elemēta em̄ aqua dignior est terra. z ignis supra aquā z ae rem multo p̄clarior. Iste gradus pplectit̄ cuncta que generā tur in visceribꝫ terre. vt sunt mineralia z metalla oīa. argen tū viuū. plumbū. ferrū. cuprū. stannū. argentū. z aurū. Quid autem horum sit altero p̄stantius facile est aduertere. In hoc gradu est lasurium quod aurum precio superat. sulphur. salpe tra. salgēma z cūcti lapides p̄ciosi: vt sunt carbūculus. hiacin ctus. smaragdus. ametistus. thopasius. corallus Hij oēs ma gni sunt p̄cij: magne pulcritudinis z v̄tutis. In hoc p̄terea g̃ du sunt oēs celi: oīa corpa celestia: oēs sphere: sidera: z septe na planetaꝝ lumina. Artificialia quoqꝫ ad istū referunt̄ gra dū: que etsi inter se de nobilitate ppugnent: in hoc tñ cūcta cō ueniūt q̄ esse tm̄ hñt z nō viuere Dominicus. Cū volupta te te capio disputantē: verū ad scdm gradū pficiscere Ray mūdus. In secūdo gradu sunt illa oīa que solū hñt esse z viue

re. cuiusmodi sunt omes plante: arbores τ herbe. He nempe vitam suā oculis nostris insinuāt: dū videmus eas sursum deorsum: añ τ retro ad dexteram sinistrāqꝫ moueri. Attrahunt e terra suū vnde se nutriūt alimentū: crescūt: augmentanť. τ flores. frondes. fructus. seminaqꝫ pducunt. Habent eñ intra se virtutem quandā qua facile ista pficiant. Sub isto gradu innumerabiles ponunť arborꝫ τ herbaruꝫ species: quaꝫ inter se fructus. sapores: odores: virtutes: coloresqꝫ longissime separanť. Omnibꝫ vna viuēdi rō: sed nobilitas dignitasqꝫ nō vna

Dominicus Si fuerit quispiā qui digneť aduertere: facile que dicis aspiciet Raymundus. Porro in tertio gradu animātia cuncta recipimus: quibꝫ esse τ viuere τ sentire indultuꝫ est Ad sensum eñ visus reqritur τ auditus: gustus: odoratus et tactus. Ad istū graduꝫ referunť cuncta q̄ mouenť in terris vel in aquis. vel q̄ in liquido aere puolitant. Cōsidera nūc rogo q̄nta sit inter q̄drupedes: pisces: volucresqꝫ distātia Nam sicut genus a genere: ita τ a speciebꝫ spēs separanť. In aīalibꝫ aūt tres gradus inuenies. Sūt eñ quedā que hñt sensum tactus: sed neqꝫ auditū habēt neqꝫ memoriā. vt sunt cōchilia et minuta aīalia arborꝫ τ herbaꝫ affixa radicibꝫ. Et iste primus est atqꝫ infimus gradus. Hec aīalia quia memoriaꝫ nō habēt ideo nullā habēt prudentiā: nec se de loco ad locū possunt promouere. Quedā vero sensum hñt tactus τ memoriā: sed auditu priuanť: vt sunt formice τ huiusce generis animātia: q̄bus memoria est τ puidentia τ motus localis. congregāt eñ in cibū frumentoꝫ grana ne hiemis tpe fame pereant. Et hec aīalia sunt p̄mis nobiliora: cū illa sint plātis ppinquissima. Quedam preterea sunt que habēt sensum tactus: memoriā: et auditum: vt pfecta queqꝫ animalia cuiusmōi est canis: bos: leo: capra. Et iste est tertius animalium gradus. qui ideo est duobꝫ primis nobilior: quia a plantis est multo distantior. Nunc si placet hos quos tibi nature gradus constitui ocius ascende. et in quod sublime te culmen promouerim facile dephendes.

Nota hic triplicē animalium differētiā.

Dominicus. Ecce vt iussisti conscendi. et quartum huius scale gradum quem tu nondum psequutus es celeri calco pede. Nam in quarto gradu meipm: hoc est hominē constituo

cui preter viuere et sentire subest etiam intelligere: discernere velle et nolle libere. Solo enim libero arbitrio ascendit homo supra cetera animantia: qui potest iudicare: ratiocinari et susceptibilis fieri experientie. artis. scientie. atque doctrine. Hoc modo completa cum suis gradibus nature scala conficitur. Raymundus. Recte tu quidem. Nunc vero in summum huius scale cacumen constitutus oculos queso vndique circumfer. et intentissimo corde considera quam habeat homo cum rebus se inferioribus conuenientiam et quam teneat discrepantiam Dominicus. En facio quod hortaris. tu tamen quo respiciendum sit ostendito.

Quo homo cum rebus se inferioribus conueniat.

¶ Capitulum secundum

Raymundus. Si vigilanti oculo consideres quam conuenientiam habet homo cum rebus trium inferiorum graduum naturam et dignitatem hominis perspicue cognosces et supra hominem deum hominis conditorem intelliges. videbisque dominum innixum scale et ad ipsum poteris festinus ascendere Dico ergo breuiter. homo conuenit cum rebus inferiorum graduum. quia habet esse cum elementis. viuere cum plantis sentire cum animalibus. Complectitur enim in se homo omnes perfectiones inferiorum entium. Nam et viuit. et nutritur. et conseruatur ab elements. Conuenit etiam cum rebus secundi gradus. nam sicut arbores et herbe viuunt nutriuntur crescunt et gignunt. sic et homo. Pari modo etiam conuenit cum rebus tertij gradus cum quibus et sentit. videt. audit. sapit. odoratur. et tangit. Dominicus. Facile hanc ego conuenientiam animaduerto. hoc tamen ad magnam redundat hominis dignitatem. quod eas perfectiones quas res habent inferiores diuisim: homo possidet coniunctim. Omnia enim in se continet que in rerum natura bona sunt. nec aliquid potest sibi perfectionis adiungi. Sed rogo te vt ex hac rerum omnium conuenientia deum mihi ad oculum demonstres Raymundus Facile (vt credo) mihi concedis. res horum quattuor graduum suas essentias suas etiam perfectiones a semetipsis nullatenus possidere Dominicus. Admitto equidem. nulle etenim res seipsas

aut pducere possunt: aut pfectionis aliquid tribuere Ray/
mūdus. Fatearis ergo necē est vnū esse supremū opificē qui z
hoiem ipm: z cuncta que sub hoīe sunt poteti manu cōstituit.
Omnia em̄ ab ipo producta: oīa pmēsurata z limitata sunt
oīa in numero: pondere: z mensura confecta. Unus cōdi/
tor princeps qui pducta oīa ordinauit. vnus qui vnūquodqz
in suo gradu cōstituit. vnus q̄ hos gradus stabiliuit et certis
vallauit limitibus. Hic talis ac tantus conditor deus est sub
limis. potens terribilis. z nō estimabitur alius ad illum. Si
me iuncto pede secutus es deum supra hominem inuenisti. ad
deum p hos gradus ascēdisti: z quomodo huic scale innixus
sit luceclarius aspexisti Dominicus Aspexi fateor: z tue do
ctissime demonstrationi gratias habeo Raymundus. Est
tamen z aliud quiddam qđ ex hac scala poteris intueri Do
minicus. Quodnam illud queso. Raymūdus. Rerum om
nium vnū tm̄ esse conditorē z gubernatorem deū. qđ quidem
ex hijs q̄ iam diximus facile demonstrat. Licet em̄ in hijs q̄t
tuor gradibus sint plures z innumerabiles res inter se admo
dum diuerse: nō est tamē nisi vnus ordo inter eas z ad vnum
aliquid referuntur. Ascendunt em̄ de gradu in gradum: z ad
id quod dignius cuncta contendunt. Uidemus em̄ quoniaz
elementa plantas subintrant z nutriūt z fructiferas reddunt.
Fructus vero fruges z herbe intrant animalia z ea nutriunt
Carnes autem animalium hominē cibant z ad incrementa p
ducunt. Corpora quoqz celestia vt sol z luna continue influūt
in ista inferiora z ministrant eis vigorē: calorem: z lumē Quia
ergo vnus est omnium ordo: vnus est etiam omnium ordina
tor: moderator vnus z artifex: qui tam diuersa vno ordine so/
ciauit. Dominicus. Libens assentior. Nam z elemento/
rum contrarie qualitates nunq̄ possent vno ordine ad inui/
cem pacifice sociari. nisi esset vnus solus moderator qui om/
nia ordinaret. Uideo preterea innumerabiles rerum natu/
ras ad vnam solam tendere naturam specificam hominis vt
eam in esse conseruent. Currunt ergo omnia ad vnitatem. ad
bonitatem. ad fortitudinem. ad conseruationem. Ex hijs col
ligo humanā naturā tēdere debere ad vnā solā naturā sibi su

Q͛ ex cōueniētia rex ad inuicem deus cōditor demōstrat

Q͛ tm̄ vnus est deus

periorem et dominantem. cui debet ministrare: colere: inherere Una ergo et sola est supra hominem natura: quam deum et dominatorem et regem principem nominamus Raymundus Probe me intelligis. Sed hunc regem omnium principem deum non unum esse specie: sed unum numero necesse est ut agnoueris Dominicus. Uehementer assentior Decet enim eam naturam que supra hominem est non solum unam esse: immo magis unam quam sit humana natura. Sed in humana natura reperitur unitas specifica. ergo diuina natura est in indiuiduo una. aliter non esset magis una quam sit humana natura. Restat igitur hoc inferendum. quod sicut omnes nature trium graduum inferiorum cum humana natura colligantur: ita humana natura (que est una sola specie) colligata est cuidam superiori nature que tota est una numero. Et sic mundus totus in unum collectus finitur et consummatur in summa ac simplici unitate: qua nulla potest maior estimari. Non est igitur nisi unus solus deus et in simplici indiuiduo unum numero Raymundus. Luculenta assertio tua. efficacior tamen erit si affirmes non solum unum deum esse. sed et impossibile esse plures deos. quod tali ostenditur ratione. Si enim essent plures: aut essent inter se contrarii aut amici. Si contrarii nulla ratione rerum ordo ad unitatem conflueret nec diu pacificus perduraret. Si vero inter se fuerint amici: aut sunt sibi mutuo necessarii: aut unus sufficit sibi. Si dixeris eos sibi necessarios ut alterius ope alter indigeat: tunc per se quisque est impotens: imbecillis: inscius: ignauus. et sic nulla poterit esse rerum creatio: nec moderatio. sed nec conseruatio quidem. Si vero unus per omnia sibi sufficit: superfluum est igitur alterum ponere. Sed nec rerum natura id ullatenus admittit. Non enim opus est gemino sole: neque ut homo duo capita habeat cum unum sibi sufficiat Dominicus. Concipio rationem Raymundus. Concipias etiam necesse est hunc deum actu esse infinitum. Si enim humana natura est infinita possibilitate: quia quantum ad se attinet multiplicabilis est in infinitum. mare enim existente et femina nihil obstat quin tertius generetur. Ignis quoque si apponas combustibile: crescere potest in infinitum. Si ergo hec sunt possibilitate infinita: sequitur quod natura diuina (que facta non est: et est omnium maxima) erit actu infinita. quia

Quod deus est unum numero

Quod impossibile est esse plures deos.

Quod deus est actu infinitus

inter actũ ⁊ potentiã nullũ est dare medium. Et quia hec na/tura nõ potest multiplicari p̄ indiuidua: relinquit̃ q̄ in vno indiuiduo est actu penitus infinita Dominicus Mirabile ex hac nr̃a disputatõe de deo lumẽ ↄcipio Raymũdus Maiora videbis cũ tibi cepero demonstrare ex hijs quattuor prefatis gradibus deum habere esse: viuere: sentire: ⁊ intelligere Dominicus. Oro vt mihi ocius ista demonstres.

Quõ deus habet esse. viuere. sentire. et intelligere ¶ Capitulum tertium

Aymũdus. Cum certissima rõne cõstet deũ cuncta cre/asse: ⁊ esse ⁊ viuere sentire ⁊ intelligere humane cõtulisse nature. qui ergo hec alijs benefica manu ↄcessit: multo mag⁹ in semetipso ⁊ viuit: ⁊ sentit: ⁊ intelligit Nõ em̃ hec alijs cõferre posset si in se vacuus esset. Et hec quidẽ in genere raptim dicta sint: nũc specialius q̃uo deus esse habeat insinuem⁹. Esse dei nec habet exordiũ a nihilo. nec ab alio. nec ab ip̃o met deo Dominicus Tria hec que nũc enumerasti: da operã rogo vt exp̃ssius manifestes Raymundus Dixi deũ nõ accepisse esse suũ a nihilo. nec ab alio quoq̃ȝ. nec a seipso. Nõ a nihilo. q: nõens nihil ꝓducit. nihil ↄstituit. Nõ etiã ab alio quolibet supiore vel priore. quia tũc vere deus creatura esſ; nõ creator factura nõ factor Nõ etiã habet suũ esse a semetipo: ita vt sibi ipsi tribuerit esse qð habet. quia tũc aliq̃n esse nõ habuisset. qð absurdũ est dicere Nõ refragraris puto Dominicus. Credo vera esse q̃ dicis Raymũdus. Cõsidera nũc preclaram esse dei ↄditionẽ. Vñ quia deus esse suũ nõ recepit ab aliquo nec a seipso. ideo nõ recipit multitudinẽ. ↄiunctõem. ↄpositionem. diuersitatẽ. sed est simplicissimũ: purissimũ: indiuisibile ⁊ summe vnũ. Deus p̃terea est suũ met esse: ⁊ totũ esse. a quo nõ esse longissime sepatur. Omnia nẽpe que p̃ter deũ habẽt esse: habẽt nõ esse sibi ↄiunctũ. deus ꝟo in infinitũ a se abigit non esse: ⁊ añ se: ⁊ post se.. ⁊ ideo deus est ens interminatũ. infinitũ eternũ: sine principio: sine fine. Et quia eẽ dei excludit a se omne nõ esse. idcirco ↄtinet in se quicq̃d ptinet ad esse. Atq; ideo infinitos gradus ⁊ rões ⁊ modos eẽndi intra se complectit̃.

Quomõ de/us hab; esse.

Deus ĩfinitos in se retinet es/sendi modos

Dyalogus Primus

Sicuti si esset aliqs numerus actu infinitus hic infinitas nu
meroꝝ species in se veraciter ꝯtineret Dominicus. Intelli
go magnifice cũcta que loqueris. qꝛ nisi dñs deus noster infi
nitos essendi modos intra se ꝯcluderet: posset augeri ⁊ cresce
re in hijs que nõ haberet: nec eẽt cõpletus nec ꝑfectus deus:
essetqꝫ nõ ens sibi ꝯiunctum. qđ impiũ est asserere Relinquitur
ergo ꝙ deus est ens actu altissimũ: ꝯpletissimum: ꝑfectissimũ
et maximũ Est preterea immutabilissimũ. qꝛ si mutaretur habe/
ret nõ esse loci ad quẽ. Et ideo est in oĩ loco. in oĩ tpe non
habẽs ꝑteritũ neqꝫ futuꝝ. sed tm̃ esse pñs. id est nihil noui acq̃
rere pt: nec ꝑdere quicq̃. Est igitur deus fons ⁊ mare eẽndi infi
nitũ: sine mẽsura: sine termino: sine fundo Raymũdus Pu

Q̄z nõ possunt eẽ plura entia infinita.

to te etiã intelligere vt qm̃ diuina eẽntia excludit a se oĩe non
eẽ. iõ nõ posse esse plura entia infinita. Si em̃ due eẽnt infini
te substãtie: esse vnius nõ eẽt in altero. ⁊ sic neuter deus eẽt ꝑfe
ctus ⁊ infinitus: cũ vterqꝫ haberet sibi ꝯiunctũ nõ esse alteri9
Preterea qꝛ deus abijcit a se oẽ non eẽ. iõ debilitas: impotẽ
tia: ignorãtia longissime ab eo remouentur. Tenemus ergo deũ
summe eẽ virtutis. potestatis. sapiẽtie. ⁊ maiestatis: cui vni so
li creandaꝝ rerũ potẽtia tribuatur. Dominicus. Habẽt hec
que dixisti ex ꝑcedentib9 ꝯsequẽtiam. vnũ tamẽ abs te interro
go. Deus qꝛ abigit a se oĩe nõ esse. iõ nccãrio intra se cõtinet
oĩe esse. Sequitur ergo ꝙ deus hꝫ in se eẽ terre. esse aque. eẽ ae
ris ⁊ ignis. eẽ quoqꝫ asini: bouis: leonis. Sed nunq̃d de9 ter
ra ẽ: aut aer: aut ignis: aut asinus: aut leo. quis sane mẽtis ista

Q̄uo deus in se habꝫ oẽ esse. et qualiter oĩa sunt in deo

dixerit. Raymũdus. Facile respõdeo. Duplex est esse terre
aeris. ignis. oĩmqꝫ rerum conditaꝝ. Unuꝫ qđ in se habẽt ⁊ in
natura ꝑpria quam videmus. Aliud quod in suo habẽt cõdi/
tore: qđ videre nõ possumus. Res ergo create iuxta esse quod
habẽt in sua natura nullatenus sunt in deo. qꝛ esse dei tale esse
habere nõ potest: cũ sit ipse incõpositus: indiuisibilis: immu/
tabilis: eternus. Oĩa aũt creata de se sunt corruptibilia: cõ
posita: mutabilia: finita. taliter ergo nõ sunt in deo. Sed qm̃
deus habet in se omne esse: ideo omnes res create sunt in deo
vt in suo creatore: moderatore: conseruatore. Cape manife/
stum exemplum. Domus quam tu fabricasti habet duplex eẽ.

Capitulum Tertium

Unũ quod extra videmus in ꝓpria natura. aliud qđ nõ videmus in mẽte artificis Ita ⁊ de reb₉ creatis ĩtellige Dominicus. Sed si deus abijcit omne nõ esse. ideo nullum eẽ potest extra deũ haberi. sed creature habẽt (vt certũ est) esse reale extra deũ. ergo vel tale esse est etiam in deo: vel deus non habet om̃e esse Raymũdus. Fortiter me pm̃is Primũ dico. separa mihi ab om̃i re creata om̃e compositũ: oẽ corruptibile. omne finitũ. mutabile. caducũ. diuisibile. ⁊ breuiter om̃e qđ sonat ĩpfectionẽ atq₃ indigentiã. Quod dũ feceris vide si nõ tunc omnia creata sunt in deo: imo ip̃e deus. Habet ergo deus oẽ esse reale rerum intra se. seclusa tamẽ a rebus om̃i impfectione que deo pfectissimo admisceri nõ potest. Dico secũdo omnia entia eẽ in deo fm triplicẽ cause respectũ. Exempli gratia: domus fabricata respicit pmo suum artificẽ vt causam efficientẽ secũdo vt causam exẽplarem ꝓpter similitudinẽ quã in suo gerit opifice. tertio vt causam finalem ꝓpter quem domus ipsa sumpsit originem. Pari modo de reb₉ creatis ⁊ suo conditore cogita: in quo sunt vt in sua causa efficiẽte: formali: ⁊ finali. nõ aũt materiali. quia mũdus ex nihilo agente deo cõstitutus est Est etiã mundus in deo vt in suo gubernatore. ꝓuisore. ꝯseruatore. ꝓpagatore Dominicus. Adiutus sum respõsis tuis. at qm̃ in rerum ꝓductione incidimus: oro te vt qũo a deo mũdus ꝓcreatus sit breuiter edisseras Raymũdus. Faciã quod ꝑcaris. Primo noueris mũdum p modum artis a magno deo nõ natura neq₃ ex necessitate ꝓductum. Nã ex quo deus habet arbitriũ liberũ. ideo om̃ia ꝓducit intellectu ⁊ voluntate. Et quia mundi productio est artificialis. ideo non est de natura sui opificis Preterea sicut artifex ꝓducit domũ iuxta similitudinẽ quam gestat in mẽte. ita ⁊ deus pulcrum pulcerrimus ipse mundum mente continuit: et simili imagine extra in esse constituit. Et sicut artifex ante productionem habet in intellectu formam ⁊ similitudinem rei producende. alias eam producere non posset. Ita deus nunquam extra se mundum formaret. nisi ipam ydeam mundi prius in mente sua teneret. At quoniam deus hanc mundi similitudinem non potuit aliunde ab aliquo extrinseco recipere. ideo ab eterno eam in suo

Qũo deus creauerit mundũ

retinnit intellectu. ac pinde mūdus est in deo eternus. atq3 id ipm quod deus. Verū quia esse dei est multo pclarius. digni us ac nobilius q3 esse mūdi extra pducti de nihilo: iō dignius et illustrius esse hab3 mūdus in deo q3 in semetipo. Preterea sicut artifex ipse pt innumeras domus pducere p domū qua3 gestat in mēte: ita 7 deus si vellet infinitos adhuc mūdos for maret ex mundi imagine quā retinet in corde. Et sicuti artifex meliori qua pt industria 7 iuxta cōdignam exigētiam domū p ducit. ita 7 deus mundū quē condidit summā illi 7 cōdignam pfectionē donauit. Verū in hoc fallit exēplum artificis 7 cōdi toris. Nam qm̄ artifex solā ponit formā in materia: nec tn̄ fa/ cit ipam materiā. ideo nō necē est vt sp cū sua domo pmaneat Potest em̄ domus psistere ipso ruēte. At nō ita est inter crea/ turā 7 plastem suū Deus nēpe nō solū ponit formā in materia

Deus semper est oī creature sue necessari⁹.

s3 7 ipsam materiā de nihilo pducit Idcirco mūdus necāriam habet cōtinuam pn̄tiam dei. nec posset ad momētum vnū p/ sistere. sed p pceps iret in nihilū si sua3 illi deus subtrahat ma num Portat igit deus robustissima manu sua mundū vniuer sum. illum creans. illū moderās: ↄseruans: 7 ad finē debitum cūcta pducens. At qm̄ hic celsissimus ↄditor ↄtinue mūdum ↄseruat 7 manu retinet ne ruat in nihilu3. iō clare relinquit q7 etiā ↄtinue mundum creat. sicut sol sine intermissione suos in aere radios format. Nisi em̄ incessanter sol a se radios diffun deret: radiorum claritas ↄtabesceret. Ita 7 mūdus repēte defice ret si nō ↄtinue a deo crearet 7 seruaret Dominicus Ex hijs que docte nūc porasti heresis pipathetico7 phorum facile cō uellit: qui mūdum garriūt ab eterno fuisse. qd si ve7 esset nūq3 potuisset a deo creari: nec egeret gubernatōe: ↄseruatiōe: dire ctiōe. Est ergo (vt tu asseris) in tpe 7 de nihilo a deo pductus nō necessitate: sed sola dei volūtate. dulcedine. bonitate. libe/ ralitate. Dū ergo respicimus ad mundū quem in tāta maiesta te de nihilo formauit. apphendimus dn̄m deum nostrum for tissimū. omnipotētissimū. eternū. infinitū. incōmutabilem ac summe vnu3: immēse maiestatis. glorie. ac celsitudinis. qui de nō esse vniuersa ↄstituit: retinet: 7 moderat. Hinc vehemēter exulto dū huius admirādi opificis me facturū ↄsidero. 7 cum

de nihilo sim ab eo formatus: principalior tamē ⁊ dignior ps sum vniuersi: sub ipso rerū omniū caput et dn̄s. Gaudeo igit̄ et tibi raymūde grās maximas habeo qui me in id pduxisti vt nouerim me habere tam nobilē: tam sublimē: tam beneficum creatorem: qui me cum nō essem nobiliter creauit. creatū vero ꝯseruat: regit: ⁊ dirigit. At nunc vnde paululū digressi sumus ocius reuertamur.

Sicut deus habet esse: ita habet et viuere: sentire: ⁊ intelligere ¶ Capitulum quartum

Raymundus. Animaduertisti q̄ fructuosus tibi fuerit excursus noster: verū vt hortaris sicut pauloan̄ de esse dei diximus. ita nūc qūo deus viuere habeat disseremus. Sicuti p esse mūdi qd̄ cernimus arguimus aliud esse qd̄ non cernimus: sic p ea que videmus in mūdo viuere: deū viuere manifeste colligimus. Nunq̄ em̄ mūdus viueret nisi deus an̄ vixisset. Preterea cū deus nccāriо habeat esse: habeatq̄ q̄cquid cōuenit cū esse: cū esse dei separet a se om̄e non eē. ideo nccāriо habet ⁊ viuere. q̄ viuere cōuenit cū esse. Viuere em̄ ip̄m esse nobilitat ⁊ illustrius reddit vt videmus ad oculū in creaturis Si em̄ deus haberet eē sine vita: sensu: ⁊ intellectu: tūc eē dei nō includeret oē esse. quia vita: sensus: et intellectus sunt res reales: que ab infinito esse separari nō pn̄t. Et ideo manifeste colligit̄: vt quia hȝ esse: habet nccāriо ⁊ viuere: ⁊ sentire: ⁊ intelligere Dominicus Nihil verius. sed q̄ deus est ens simplicissimū ⁊ summe vnū: sine ꝯpositōe sine diuisione. ideo viuere dei est oīno idem qd̄ suum eē. nec sentire aut ītelligere quicq̄ aliud sunt in deo q̄ viuere. Et quia deus est suum eē. ⁊ eē dei idem est qd̄ deus: ita deus est sua vita: suus sensus: suus itē intellectus. Et queadmodū deus excludit a se oē non eē: omne scȝ nō esse negatiuū: ⁊ non eē priuatiuū: ita excludit om̄e nō viuere: nō sentire: nō intelligere Et ideo ab eterno ⁊ in eternum deus viuit sine p̄ncipio sine fine. Jō solus habet immortalitatem. quia sue ppetue vite nō potest asscribi pmutatio: nulla fieri additio: nulla alteratio. Et q̄ deus est sua vita: iō est tota vita. nec est quicq̄ aliud q̄ ipsamet vita. Hinc seq̄tur q̄ omne

Q̄ viuere ⁊ intelligere ī deo idē sunt qd̄ eē.

creatū viuit in deo. et ideo deo oīa viuūt. nec aliqd in deo moritur Raymūdus. Pulcre admodū intelligis dictū nr̄i euāgeliste: qd factū est ī ipso vita erat Nā ex quo oīa viuūt in deo: creature oēs que nūc viuunt etiā anteq̄ in se viuerēt in deo viuebant Uerū nūc de ipso sentire pauca dicamus. Sicuti em̄ sensum in aīantibus esse videmus: ita deū quoq̄ (q sensum illis largitus est) sentire cognoscimus. Preterea si deus hꝫ omne esse: habet et sentire. q2 sentire est esse: et valde nobile eē. ideo necāio est in deo. alioqn nō excluderet a se oē non eē. Et sicuti deus est suū esse et suū viuere: ita est et suū sentire. q2 viuere et sentire nō faciūt in deo vllā distantiā. Relinqtur ergo q2 deus audit: videt: odorat: sentit et tangit Nō tn̄ eo modo quo id animātibꝫ cōuenit. sed inuisibiliter spiritaliter: realiter tn̄. Ex hijs vero que nūc de esse: viuere: et dei sentire diximus puto te optime ꝯprehēdere quid de suo intelligere dicere debeamus.

De sentire dei

Dominicus. Cōprehēdo plane: necāio em̄ sequit̄ vt q homini intellectū tribuit: cū is sit inter dei munera nobilissimus ipse quoq̄ intellectū habeat oportet. Et quia intelligere est eē imo prestantissimū esse. ideo si deus habet oē esse: habet et intelligere. Preterea sicut esse dei est incōmutabile: nec p̄teritū recipiens nec futurū: sed p̄ns solū. ita intellectus dei nō discurrit ab vno in aliud: sed sunt ei ab eterno p̄ntia oīa. Et sicut nō eget deus aliquo ad essendū: ita nullo indiget ad intelligendū Quia vero eē dei est infinitū: et cōtinue suū eē intelligit: ideo sp̄ intelligit infinitū. Et q2 in suo eē totus est mūdus et quicq̄d adhuc esse p̄t. intelligēs ergo suū eē: totū mundū simul intelligit et quicq̄d potest eē. Et sicut in deo sunt oīa simul: ita simul oīa intelligit: videt: et cognoscit p̄ suū esse tanq̄ p̄ speculū vniuersale. qd est oīm rerum cōis ydea. At vo qm̄ tantū est suū intelligere quantū et suū esse: ideo cū summa voluptate intelligit se habere eternū eē: eternū viuere: se eē immortalem. oīpotentissimū. p̄fectissimū. et id verissime se eē quod in veritate est. Et q2 esse atq̄ intelligere in deo idem sunt: ideo et se intelligere intelligit et sapere cognoscit. Preterea quia deus habet in se omne esse et omnes essendi gradus. intelligens ergo suum eē: intelligit simul infinitos existentie gradus. atq̄ ideo actu intelligit

De dei intelligere.

totum esse mundi: ⁊ omnes species: naturas omnes: ⁊ indiui dua omnia. ⁊ quicquid vnq̄ꝫ aut fuit: aut est: aut futurum est: aut esse potest Uno ergo intelligētie obtutu terribilis ille ma iestatis oculus videt numeratq̄ꝫ totā arenam maris: aquarū et pluuiarum guttas. omnes partes terre: et que in terra: aut in visceribus terre: aut in vndis ⁊ fluminibus generant̄. Om nes itidem stellas celi: virtutes et cursus earum. omnes dies seculi ⁊ horas ⁊ momenta dierum: herbas ⁊ herbarum vires arbores oēs: fructus ⁊ frondes: semina ⁊ grana omnia. Ho/ minum quoq̄ꝫ demonum ⁊ angelorum cogitationes: intētio nes: desideria: opera: ⁊ verba singulorum. Omnia videt: om/ nia nouit: omnia discutit: ⁊ quicquid abditissimum est clarissi me comprehendit. Omnia em̄ nuda ⁊ aperta sunt oculis eius Ex hijs manifestissime lucet dei intelligentiam: dei noticiam infinitam esse: innumerabilem: incomprehensibilem. Ray mundus. Cum ingenti gaudio te hec audio disserentem Op time cōphendis incōprehensibilem esse dei eēntiam: vitam: sensum: atq̄ꝫ intellectum. que quia in deo vnum sunt qui vnū ponit omnia ponit: ⁊ qui vnum tollit om̄ia tollit. Qui em̄ di/ cit deum nō intelligere: negat ⁊ deum esse. Et quia ens verū et bonum conuertuntur: qui negat deum esse: negat deum et bonum ⁊ verum ⁊ iustum esse Sed patere queso vt paululum lōgius te protrahā Dominicus. Patior qd̄ vis Raymū dus Uides ne igit̄ ex hijs q̄ iā diximus manifeste seq̄ vt ꝯnter dicamus deū incorpeum eē ⁊ liberū hr̄e arbitriū Dn̄icus. Per rimas (vt aiūt) hec vtcūq̄ꝫ video. oro tn̄ vt palā mihi ista demōstres Raymūdus. Diximus sup̄ idē esse in deo ītelli/ gere. sentire: viuere ⁊ eē. ꝫ intelligere est spūale. g̃ ⁊ sentire ⁊ vi uere ⁊ eē in deo penit⁹ est spūale. Est g̃ deus natura spūalis in ꝯpositus: imptibilis: simplicissimus. Hinc seq̄tur ꝙ de⁹ est in corpeus: impalpabilis: inuisibilis: nec aliq̄ sensu corpeo ꝑcep tibilis. Dn̄icus. Hinc pulcre elidit̄ heres̄ antropomorphi tana: q̄ asserit deū hr̄e hūani corpis effigiē: hoīemq̄ꝫ iuxta hāc mēbroꝝ suoꝝ descriptōem ad suā imaginē ꝯdidisse. Hūc erro rē neq̄ssimus īpostor machomet⁹ in suo alchorano: ⁊ iudei in suo libro quē thalmud vocitant lōgissimis fabulis ꝓsequunt̄

Q[uod] deus est ens spūale

Nos vero qui scimus q̄m spūs est deus: ipm in spiritu adora mus. Hinc deus optimus: maximus hoī intellectū contulit a quo solo pōt cognosci: diligi: revereri. Hoꝝ gratia hō post mortē accipit deū ꝓ munere: invisibilē: immēsurabilē: incapa bilem Intellectus em̄ humanus adeo nobilis est vt nō possit caducis ⁊ visibilibꝫ bonis munerari: ⁊ ideo bona intellectus sunt spūalia: eterna: infinita semꝑ permanētia. Nunc de scdo scꝫ ꝙ deus habeat liberū arbitriū ocius exequere

Q) deus habet voluntatem et liberum arbitrium ¶ Capitulum quintum

Raymundus. Qui homini liberū contulit arbitriū deus manifestū est ꝙ ⁊ ipse libeꝝ arbitriū habeat: qꝛ nihil dat qd̄ nō habet. Preterea si deus habet eē intellectuale: hꝫ etiā ⁊ velle. quia intellectꝰ sine volūtate esse nō potest. Et sicut deus habet eē primum: ita volūtas eius est ꝑma volūtas: nec sequitur vllam aliā voluntatē. idcirco q̄cquid deus vult: sua id vult ꝓpria volūtate. Et quia in deo eē ⁊ velle idem sunt: iō quecūqꝫ de dei esse supra diximus: de sua volūtate dicere tenemur. ꝙ videlicet est immutabilis: invariabilis: eterna: ꝯpletissima: plenissima: oīpotentissima. Et sicut deus intelligit se ꝑmo ⁊ suuꝫ esse: ita vult ꝑmo seipm̄ ⁊ suam plenissimā ꝑfectionem. Et quēadmodū habet: ita ⁊ cupit sibijpi om̄e bonū: om̄e gaudiū: oē solaciū. Est ergo in cōtinua iugiqꝫ leticia: ⁊ habet eternū gaudium intra semetipm̄. Preterea cuꝫ volūtas in deo idē sit qd̄ intellectus: cuius ꝑma opatio est ītelligere ꝟba sensumqꝫ verboꝝ Scd̄a discutere ꝑ rōem an res intellecta vera an falsa sit iusta vel iniusta. Tertia opatio quod veꝝ ⁊ iustū est approbare: reijcere aūt qd̄ falsum est. Quia ergo volūtas ⁊ intellectus in deo vnū sunt: nō potest sua volūtas ab intellectu discordiā facere. iō deus nihil p̄t velle cōtra rōem nec ꝯtra iustū iudicium intellectus. Jdcirco diuine opationes iuste sunt rōnabiles: ordinate: sancte ⁊ vere. ⁊ volūtas eius sꝑ est rectissima: iustissima: ordinatissima: ⁊ ꝑma regula que obliq̄ri ⁊ in transuersum duci nō potest: nec a veritate vllatenus declinare. cuꝫ sit ipsamet veritas. Que etsi mala aliq̄ atqꝫ iniusta fieri ꝑmittat.

Nota tres opatōes ītellectus

nunq̄ tñ ea inordinata relinquit: sed ea sp dirigit in bonū finē Dominicus. Hinc manifeste colligit̄ nunq̄ debere homi nē murmurare ↄtra voluntatem dei. sed equo animo perferre quicq̄d in illū diuina censura decreuerit. Et ideo volūtas que ab hac diuina ꝛ p̄ma voluntate discordat tortuosa est: inordi nata: iniusta: penis digna atq̄ supplicijs Raymūdus. Ue rum asseris. sed nūc sequere me queso: ꝛ ex cognitione liberi ar bitrij de deo tuo stupenda magnificaq̄ ↄgnosces. Ex quo em̄ in deo est liberū arbitriū primū atq̄ eternū: ideo diuina liber/ tas est prima. eterna. summa. plenissima. que a nullo vnq̄ aut deprimi possit aut violari. Hinc seq̄tur q̄ hab; oīa que summe competūt libertati. Et ideo deus q̄cquid vult est. ꝛ quicq̄d nō vult nō est. ꝛ eo modo quo vult ꝛ sicut vult est. Est ergo talis tantusq̄ qualis quātusq̄ vult esse. alioquin sua volūtas ect re stricta ꝛ ipedita. nec in summa ↄsisteret arce libertatis Do minicus. Omnino necē est ita fateri. idcirco ↄseq̄uēs est deu; esse oīpotentē: summe bonū: summe benignu;: summe iustum misericordem: om̄ia sciētem: oīa que vult de nihilo ꝑcreātem Nam talem se ac tātum esse vult atq̄ desiderat. Est ergo sum mus dn̄s: summus imperator: solus bonus ꝛ potens rex: cui subest cū voluerit posse. cuius virtuti nemo resistit. cuius sa/ piētiam nemo fallit cuius dulcedini se nemo subducit Ray mūdus. Magnifice tu quide;. nam plena libertas arguit de um oīpotentē cum summa sapiētia: ꝛ summe sapiētem cū sum ma potētia. Cum em̄ in deo hec vnū sint: tantū potest quātu; intelligit: ꝛ tātum intelligit quātum sufficit. alioquin vnū atq̄ idē numero esset seipso maius ꝛ minus. Uerū licet esse: viue/ re: intelligere: velle ꝛc om̄ia in deo vnum sint. aliq̄ tamē appro priate magis vni tribuūtur q̄ alteri. Nam q2 deus viuit ideo est immortalis: impassibilis: incōmutabilis Et q2 intelligit: iō est summe sapiētie: summe industrie. om̄ia regens. om̄ia ꝓspi ciēs. Quia vero oīa potest: ideo om̄ia que vult ꝑducit. destru it: ꝛ rursum ↄstruit. ꝛ oēm altitudinem se extollētem ↄprimit ꝛ extinguit. At qm̄ deus beniuolam volūtatem habet iō est bo nus mit;. benignus. p̄stabilis sup malicia. iustus. scūs. rectus et verus. Hec satis ex hijs q̄ supra diximus elucescūt. At nūc

Q; ex libero arbitrio dei oīs eius ꝑfec tio ostendit̄.

paululũ sublimius oculos attollamus. ꝛ q̇ iam ꝑ eẽ mundi ad dei esse ꝯscendimus. ꝯgnouimusqꝫ hũc mundũ de nihilo ꝛ ex tpe a deo ꝑductũ. indagemus q̃so adiutore deo vt ꝑ hanc manifestã ꝑductionẽ aliã inuenire possim⁹ multo ista meliorẽ: digniorẽ: subliniorẽ Dominicus Nõ erit meo iudicio graue hanc ꝑductõem licet admodũ occultã inuenire. si tñ mẽtis aciem acriter intẽdimus Nã hec de nihilo mũdi ꝑductio pandit nobis excellentiã: potentiã: sapientiã ꝛ bonitatem magni dei. Sed multo nobilior. altior. ꝛ melior sine vlla ꝯparatõe eẽt illa ꝑductio de sua infinita ꝛ altissima eẽntia q̃ꝫ ea que de nihilo est: tantoqꝫ p̄stantior quantũ distat diuinũ atqꝫ eternũ eẽ a nihili. Uidemus ad oculũ hoĩem ꝑducere domũ nõ inquãtum hõ est sed inq̃ntum artifex est: ꝛ hanc domũ nõ de sua facit natura: sed materia aliena Producit quoqꝫ de sua natura hoĩem similẽ sibi inquantũ hõ est viuentẽ: rõnisqꝫ capacẽ ad imaginẽ et similitudinẽ suã. Sꝫ multo p̄clarior magisqꝫ radicalis ꝛ cõueniens est hoĩ inq̃ntũ hõ est sibi sil'em in natura ꝑducere: q̃ꝫ more artificis domuꝫ extra se de aliena suba formare Hoc exẽplo duplicẽ in deo ꝑductionẽ eẽ mõstramus. vnã q̃ vt artifex mũdũ de nihilo creauit. aliã q̃ tãq̃ꝫ de⁹ de sua suba filiũ edidit

Q̃ mũdi ꝑductio arguit aliã in deo ꝑductioneꝫ multo ista meliorem.

Q) deus de sua natura deũ ꝑduxerit rõnibus aliquantis ostenditur ¶ Capitulũ sextum

Raymũdus. Solidũ satis fundamentũ posuisti. nũc supest vt aliquãtis rõnibus probẽ deũ de sua substãtia deũ ꝑduxisse. Si deus voluit aliq̇d ꝑducere de nihilo: multo ãplius voluit aliquid ꝑducere de semetip̄o. si voluit ergo ꝛ potuit alioq̇n nõ est oĩpotens. Nũc ergo q꜄ ꝯplacuit sibi mundũ de nõ ente ꝑducere: multo magis ꝯplacuit sibi de sua ꝓpria natura filiũ generare. Jstud cogimur dicere ne illi aut impotentiã aut tristiciã ascribamus. Jn summa eñ tristicia ꝛ impotẽtia deus erit si generare filiũ voluit ꝛ nõ potuit. Preterea: q̃nto creature a deo ꝑducte magis st' illi siles tãto eas mag' diligit atqꝫ ꝯplectit'. Sũme ergo illũ diligit quẽ de sua natura sibi similẽ generauit. Ut ğ sit in deo summ⁹ cõplacẽtie ꝛ amoris ğdus nccẽ est ponere aliũ de sua eẽntia ꝑductũ in q̃ sibi summe ꝯplaceat Dñicus. Satis hec rõ pregnãs est Nã si de⁹ gau

det societate alterius de nõ eẽ pducti: et delicie eius sunt eẽ cũ filijs hoĩm: multo iocũdius in societate sui filij sibi oĩno simillimi gtulabit. Verũ tu qd cepisti psequere Raymũdus Deus est realissime infinit⁹: immẽse vtutis atq; vigoris. nã sũma natura ẽ summe actiua. g necãrio seqtur q sit in eo pductio ifiniti. Sz pductio mũdi nõ est nisi pductio vnius pũcti respectu infiniti dei. et q etiã impossibile ẽ q infinitũ in actu possit pduci de nihilo. als eẽnt duo dij pri actu infiniti. necẽ est g q de⁹ pducat rẽ actu infinitã de sua substãtia ifinita Dñicus. Facile ego ista pcessero. nã qm in deo repitur pductio: necẽ est q in eo sit summa atq; infinita pductio q̃ nulla possit maior itelligi. Et hec ẽ pductio sue imaginis et sue plis Raymũdus. Uidemus pterea q q̃libet res creata suã naturalr et incessant pducit imaginẽ vt pz in speculo: in q̃ q̃libet res obiecta suã imp̃mit silitudinẽ. sol q̃z generat radiũ et ignis calorẽ. Si g hanc generatõem deus alijs a se tribuit creaturis: multo mag ipe de semetipo suã ptinue generabit imaginẽ sibi oĩno simillimã intelligẽtia et sapĩa et potẽtia et dulcedine et bonitate Dñic⁹ Optime deducis. si eĩ de nihilo creat deus res tpales q̃ viuũt sentiũt et intelligũt: multo magis pducet de sua natura sobolẽ viuentẽ intelligentẽ sapientẽ sibi penit⁹ pformẽ et tanq̃ splẽdoris radiũ de suo lumine pdeuntẽ Raymũdus Possent q̃dẽ he rõnes sufficere. libet tñ aliq̃nto robustius incũbere Cũ nihil suaui⁹ meli⁹ et amabili⁹ sit summa iocũditate. ne g hãc deo denegemus: necẽ est in eo ponere infinitã iocũditatẽ. sz sũma atq; imensa iocũditas nõ pt esse sine societate alteri⁹ summe sibi silis atq; pformis: in q̃ sit verus amor vera iocũditas: summa suauitas. Habet g deus apd se aliũ a se pductũ sibi oĩno simillimũ: in q̃ sicut in ppo filio delectat: exultat: gtulat. Preterea cũ naturale sit deo et sũme ppriũ tribuere atq; largiri. sicut clare pz in rerũ oĩm creatõe. hz eñ q̃libet res tantũ muneris diuini q̃ntũ ipsa recipe potuit. Uidemus q̃z q vnaq̃q; res id qd accepit alijs festinet imptiri. Nam corpa celestia ptinuo influunt in hec inferiora. Elemẽta quoq; oĩbus corpalibus rebus se pmiscent. Arbores etiã et herbe rebus sensibilibus suos fruct⁹ vltro cõicant Hinc ostẽdit q sũma ingenuitas ẽ aliq̃d lar

giri. At quoniam deus est omniū nobilissimus. ideo largiri il li ꝯuenit in summo gradu. estq; sibi summe naturale ⁊ maxime ꝯueniēs. Sȝ tribuere ⁊ eē in deo vnū sunt. iō sicut suū esse est infinitū sic ⁊ sua largitio est infinita Et sicut necē est deū eē: ita et necē est deū largiri. Hinc seq̄tur oportere deū dare totū qđ hȝ. alioq̄n nō essȝ infinitus largitor. Verꝫ ne ista largitio sit in deo vacua: necāario seq̄tur vt si est infinitus aliq̄s largitor sit ⁊ īfinitus acceptor q̄ totū in se recipiat qđ alter tribuere pt̄ Erit ergo iste acceptor suo largitori ꝑ oīa equalis: eque nobilis: eq̄ sublimis. eque ꝑfectus. infinitus: eternus. At qm̄ maior est ⁊ ꝑfectior actualis largitio q̄ȝ potētialis. ⁊ intrinseca q̄ȝ extrinse ca. ⁊ substātialis q̄ȝ accn̄talis. ⁊ de ꝓpria natura q̄ȝ de nihilo ꝓ ducta: iō necē est ꝙ ab eterno fuerit in deo ista largitio: ⁊ ista ꝓductio substātialis: naturał. ⁊ actualis eq̄ nobilis vt est ipe ꝓ ducēs Dominicus. Efficacissima hec rō est Nā largitio q̄ fit a deo ipis creaturis pene nihil est si ad suā immēsam muni/ ficētiam ꝯferat᷑. Maximū vero qđ deus dare potuit est ꝙ tri buerit totā suā substātiā alteri ꝑsone. Et nisi id fecerit cū sit ipe indiuisibił ⁊ simplicꝭ nature nihil de ꝓprio tribuit. nec dat qđ optimū hȝ: imo totū sibi retinet. ⁊ sic ꝯuincit᷑ eē auarissim⁹ ⁊ te nacissim⁹. qđ oīno longissimū est a tā liberali ⁊ munifica nat᷑a

Q) in simplicissima atq; indiuisi bili vnitate summa sit trinitas ꝑsonaꝝ ¶ Capłm septimū

Aymundus. Hijs itaq; ꝑmissis nunc facile erit in vno ⁊ simplici deo ꝑsonarum ostēdere trinitatē Supra mon/ stratum est ꝙ esse dei est infinitū. impꝑtibile ⁊ summe simplex. ⁊ iō nō pt̄ vna ps dari ⁊ altera retineri. sed necē est vt dum cōi/ catur ex integro cōicetur. Qn̄ ergo deus suum eē alteri largit᷑ totū datur ⁊ totū retinet᷑. ⁊ sic ꝑsona tribuens et ꝑsona recipi/ ens habēt idem atq; indiuisibile eē: vnam naturā: vnā nume/ ro substantiā. ⁊ in nullo differūt nisi ꝙ vnus est largiēs: alter recipiēs: iste habēs esse diuinum a semetipo. ille ab alio. iste ꝓ/ ducēs: ille productus. iste generās: ille generatus. At qm̄ lar gitor nō est receptor nec econuerso. ideo in essentia diuina in/ uenim⁹ duos realr̄ distinctos. vnus generās alter generatus.

Capitulum Septimū

vnus pater alter filius. Dominicus. Delitescat nūc sabellius impurus hereticus q̄ dicit patrē ꝛ filiū solo inter se noīe discrepare: nec in re sed in voce solā facere distantiā: possetq; eū q̄ pater est filius eē: ꝛ qui filius pater. Sed progredere queso Raymūdus. Quia igitur totū esse diuinū tribuitur alteri ꝛ nihil penitus retinetur quin id cōicetur filio a suo patre. ideo inter patrē ꝛ filium est summa coequalitas: summa ꝯsubstātialitas summa coeternitas: potestas eadē: eadēq; maiestas Dominicus. En hinc funestissimus Arrius vehemēter eliditur: qui dicit filiū suo patre minorē: nec genitū esse a patre. sed añ mundi creationē a deo cōditum factūq;. Sed assertio tua verissima est: quia vbi inter patrē ꝛ filiū est vna substātia nō potest vnus altero prior eē duratōe Nā licet vnus oriatur ab altero. tñ similiter sunt ab eterno. Ex quo em̄ diuine nature est largiri: iō ab eterno fuit ipa elargiēs: ꝛ ab eterno recipiens: ſ; largiēs pater et recipiēs filius Sȝ prestolor mihi (quā pollicitus es) demōstrari in deo trinitatē Raymūdus. En soluo ꝓmissum. In omī natura intelligibili ꝛ spūali inuenitur ꝛ intellectus ꝛ volūtas Intellectus est naturalis. ꝛ naturaliter opatur ꝛ ex nccitate. Volūtas aūt libera est et ideo libere agit. Est ergo duplex in natura spūali ꝓductio vna nccāria ꝛ naturalis q̄ fit p modū intellectus: alia libera ꝛ volūtaria q̄ fit p modū volūtatis Prima ꝓductio in deo est naturalis et nccāria. deus em̄ intelligēdo seipm̄ ꝛ suā essentiā ꝓducit nccārio suā imaginē sicut sol radium. ꝛ largitur sue imagini: hoc est sue soboli totā suā substantiā. Et quia ista ꝓductio est p modū nature. iō vocatur generatio. Et quia fit p modū intellectus: ideo ꝓductus vocatur verbū patris: imago ꝛ sapiētia patris. Quia vero q̄libet p se subsistit ideo vterq; ꝑsona nuncupatur. Porro qd̄ a volūtate ꝓducitur amor est. ꝛ quia est vna volūtas patris ꝛ filij: iō a patre et filio amor ꝓcedit. qui est spūssanctus Habes ergo in deo tres personas: patrē: ꝛ filiū: ꝛ spiritūsanctū Dominicus. Habeo fateor. sed spūssanctus quō in trinitate persona sit paulo q̄so euidentius ostēde. Raymūdus. Faciā breuiter. diximus sup patrē esse largientē ꝛ filiū recipientē. sed vbi ē largitor ꝛ receptor oportet q̄ aliud inde ꝓcedat. qd̄ sc; nec sit dare nec recipe

Nota duplicē in natura spūali ꝓductionē. s. nature ꝛ volūtatis.

videlicet amor q̄ procedit a dante in recipientē: ⁊ a recipiente in dantē. Et sic est ibi amoris ꝓcessio q̄ est tertia res ⁊ tertia ꝑsona: que neq̨ pater est neq̨ filius sed amboꝝ spūs. Hic autē amor necc̄ario a patre filioq̨ ꝓcedit. q̄ꝛ pater non p̄t nō amare suā imaginē: suū filiū a se ꝓductuꝫ. nec filius non p̄t nō amare patrē qui se genuit. Ista aūt ꝓductio fit a duob⁹ simul. q̄ꝛ pat̄ nō est pōr filio sꝫ ab eterno sunt sil'. ⁊ ideo nō pˀus ꝓcedit amor a patre in filiū q̄ꝫ filij in patrē. neq̨ sunt due ꝓductōes amoris q̄ꝛ nō est nisi vna volūtas patris ⁊ filij a q̄bus amor iste ꝓcedit

Dn̄icus. Hinc euidēter destruit̄ heresis moderna grecoꝝ qui asserūt a solo patre ꝓcedere sp̄m̄sanctū: quasi ⁊ filius patrē nō amet: a quo tanto pe se intelligit amari. Sed ꝑge q̄ cepisti.

Raymūdus. Sicut ḡ he tres ꝑsone hn̄t eandem numero essentiā siue substantiā. ita sunt inter se ꝑ oīa equales. q̄ppe q̄ꝑbus est vna diuinitas: equalis gl'a: coeterna maiestas. Sꝫ pater generās: filius genitus: spūssanctus amborū nexus: amor amboꝝ: ⁊ amboꝝ charitas Dn̄icus. Egregie nunc ꝯfusus hinc arrius abcedit. q̄ impia voce ausus est dicere sp̄m̄sanctū creaturā esse ⁊ seruū esse patris ⁊ filij. Nā reuera necesse est q̄ amor q̄ a patre filioq̨ ꝓcedit sit infinitus. q̄ꝛ pat̄ amat filiū quātum p̄t ⁊ ecōuerso. ⁊ q̄ꝛ pater p̄t in infinitū amare: ⁊ filius sil'r. igit̄ amor (q̄ est spūssanctus) est infinitus. oīpotens. eternus. oīm rector ⁊ dn̄s. ⁊ patri ⁊ filio coeq̄lis Raymūdus. Vidisti certe in q̄ sublimia aīm porreximus. Ex ꝯparatōe em̄ hoīs ad res inferiores triū graduū penes ꝯuenientiā generalē repēte in dei cognitōem ꝑuenimus. quē nūc scimus ⁊ esse: ⁊ viuere et sentire ⁊ intelligere. quē etiā videm⁹ ⁊ in simplici eēntia vnū esse ⁊ trinū in ꝑsonis. Nūc superest vt ꝯparemus hoīem ad res se inferiores penes ꝯueniētiam magis specialem: ⁊ ex hac cōparatione aliud quoddā mirabile lumen illuxerit nobis: quo ⁊ nosipsos ⁊ dei gloriā contemplemur Dominicus. Fiat obsecro quod dicis: libens animū accōmodo expertus fructum disputationum nostrarum

Comparatur hō ad res inferiores triū graduū penes ꝯuenientiā specialē. ¶ Capl'm. viij.

Capitulum Octauum

Aymūdus. Cōuenit itaq; hō cū reb⁹ sibi subiectis generali ꝯueniētia vt sup̄ diximus: q̄r h; esse cū inaīatis. viuere cū plātis. sentire cū aīalibus. Nūc paulo specialius hoīem alijs ꝯferamus. Primo ꝯuenit cū rebus p̄mi gradus que tm̄ esse habēt ⁊ nō viuere. Cōuenit em̄ cū elemētis ⁊ corpibus celestib⁹. Nā sicut illa inter se ordinata sunt: nobiliora em̄ et digniora altiorē obtinēt locū: ⁊ minus digna inferiorē. ideo q̄ celum sursum ⁊ terra deorsum. ⁊ aqua p̄eminet terre. aer vero et ignis sicut hijs meliores ita ⁊ altiores sunt. Ita pariformiter in corpe humano caput (qd̄ est inter exteriora mēbra nobilissimū) supremū retinet locū. ⁊ mēbra min⁹ digna: vt sunt pedes et tibie terre ꝓpinquiora sunt. Et sicut supiora corpa influunt et regūt ista inferiora: ita caput influit ⁊ regit minora membra Et queadmodū sol medius planetaꝝ tribuit lumē et influit vitam: residēsq; in medio sursum tribuit ⁊ deorsum Ita cor hūanum (qd̄ oībus mēbris vitā influit ⁊ calorem) collocat̄ in medio. ⁊ sua munera distribuit supius ⁊ inferius Dominicus Preclara ꝯcinnisq; ꝯcordia Raymūdus. Cū reb⁹ vero secūdi gradus maiori adhuc ꝯcordia hō sociat̄. Nā sicut granū de quo seu arbor seu planta nascit̄: materiā augmentūq; recipit a terra: vt inde radix. trūcus. ramiq; ꝓcedant. ita granū illud de q̄ hō pullulat a sanguine mēstruo in vētre matris augmentū recipit vñ mēbra oīa generent̄. Et sicut ex vno puo seminis grano tot diuersa ꝓcedūt: radix: trūcus: cortex: frōdes folia: fructus: et semina. Ita ex vno modico patris tui grano oīa corpis tui interiora ⁊ exteriora mēbra ꝓdierūt Dominicus. Hinc euidēter aspicio opus me eē magni dei: q̄ hoc modicū granū patris mei in tot diuersa ⁊ mirabilia mēbra protraxit: esseq; vnū atq; eundē opificē qui ⁊ arborū corpa distinxit et hoīm. Nam cū corpus humanū formet̄ in matris vtero ipsa aut nesciēte aut dormiēte: aut etiā plerūq; nolēte luce clarius apparet ꝙ in formatōe humani corpis infinita potētia: sapiētia: ⁊ benignitas creatoris penit⁹ opata sit qui sup oīa alia corpa illd̄ nobili⁹ ꝯdidit: distinxit ⁊ organisauit Raymūd⁹ Jam nō erit difficile mōstrare ꝯuenientiā cū reb⁹ tertij gd'us. Nā queadmodū aīalia coitu generant̄ maris ⁊ feīe: ⁊ in vtero

Quō hō cōuenit cū reb⁹ primi gradus.

Quō cōuenit cū rebus secūdi gradus

Cū rebus tertij gradus

matris hoꝝ mēbra formanť. ita ⁊ hō ꝑ coitū gignitˀ: ⁊ in vētre sue parētis coagulatˀ: formatˀ: ⁊ alitˀ. Aīalia caput hñt: oculos aures ⁊c. ⁊ q̄nqꝫ decoranť corꝑis sensibꝫ: pariformiter ⁊ hō Illa comedūt: digerūt: egerūt. sic ⁊ hō Illa in terrā de q̄ sumpta sunt ꝑ mortē reuertunť. ita ⁊ hō cū puluis sit in puluerē reuertetˀ Dominicus. Data hac ꝯueniētia: audire nūc abs te cupio qđ inde lumē debeā speculari Raymūdus. Hec ꝯuenientia reꝝ oīm inter se: ostēdit ꝙ vnus atqꝫ idē sit artifex: vnus deus ⁊ dn̄s oīm. vnus ordinator ⁊ rector hoīs: aīaliū: plantarū: ⁊ elemētoꝝ. Arguūt em̄ vnū ꝯsiliū: vnā ꝓuidentiā: vnā potentiā: vnā bonitatē Nō em̄ eēt tanta reꝝ oīm inter se ꝯcordia et si͞litudo si duo eēnt opifices: duo moderatores Unus est ĝ dn̄s q̄ ⁊ hoī intellectū ꝯtulit: atqꝫ plātaꝝ atqꝫ arboꝝ opa moderatˀ Eadem q̄ꝫ oīm reꝝ materia vnū mōstrat artificē summe potentē: summe sapientē: q̄ de vna eadēqꝫ materia tot īnumerabiles mirabilesqꝫ reꝝ formas ꝓducere potuit: voluit: sciuit et fecit. Illud q̄ꝫ nō mediocriter mirandū ꝙ de vili: infima: terrestriqꝫ materia tā nobile humanū corpus plasmare voluerit qđ capax esset aīe rōnalis ⁊ summi artificis imaginis. Si em̄ hoc tale corpus ex lapidibꝫ ꝑciosis: aut certe ex aliq̄ celesti materia ꝯdidisset nō esset tāta admiratōe dignū Nūc ꝟo cū ex vili luto illud suscitauerit satis suā potētiā ⁊ sapiam egregius cōditor ostēdit. Hinc potes etiā intelligere ꝙ si te ex tā ꝯtēptibili massa formare potuit: poterit q̄ꝫ si voluerit multo te sublimius attollere ⁊ in statū multo nobiliorē subleuare: ⁊ corruptibilē puluerē tuū immortalē reddere Dn̄icus. Capio lumē: id qꝫ nō paruū. vn̄ ⁊ datori luminū ⁊ tibi maxias habeo grās Raymūdus. Uidisti itaqꝫ q̄nta cognouimꝰ ex ꝯpatiōe hoīs ad sua inferiora penes ꝯuenientiā: nūc reliquū est vt hoīem cōferamꝰ ad res ceteras penes dr̄ñaꝫ: ⁊ multo āpliora de hoīe ⁊ hoīs ꝯditore cognosces q̄ꝫ hactenꝰ ꝯgnouisti Uerū q̄r iā prādij hora est: et fame ylia ꝯtabescūt: vox q̄ꝫ iā a sermonis ꝟtute succūbit: oro vt sequentē disputatōem donec stomachus cōfortetˀ differri patiaris Dominicꝰ. Patior libēs. sumpto eī cibo fortius instabimꝰ Nā tritū apđ rhetores ꝓuerbiū est: bn̄ inflatas tibias meliꝰ resonare solere ¶ Finit ꝑmus dyalogus

Lumen qđ ex couenietia ista resplendet.

Dyalogus Secūdus

Hic cōparatur hō ad res se inferiores penes differentiam generalē ¶ Capitulū nonum

Aymundus. Roboratis nūc paululū virib⁹ ɔparemus si placet hominem ad inferiores gradus rerū penes dr̄ñam. ⁊ p̄mo iuxta differētiam generalē. secūdo iuxta differētiam specialē: ⁊ grādia quedam ⁊ sublimia que nondū vidimus intuebimur. Res em̄ triū inferiorum graduū multū ab inuicē separanꝰ. et in ip̄is sunt distincta genera: ⁊ species inter se plurimū differētes. Sed hō maxima nobilitate ⁊ dignitate distat a ceteris. nō quia aut existit aut viuit aut sentit: sed quia intelligit. Habet em̄ hō liberū arbitrium ꝑ quem p̄t cognoscere: intelligere: discernere: ⁊ velle ⁊ nolle. Ista ingenua dignitate hō p̄eminet vniuersis subter se creaturis. qꝛ ille om̄es opantur ex necessitate. hō aūt ex intelligibili ⁊ libera volūtate. Ille suas opationes nō intelligūt. hō qđ opatur ⁊ intelligit ⁊ diligit Dominicus. Patꝫ amplissima differētia. sed q̄s inde nasciꝰ fructus Raymūdus. Magnus certe atqꝫ sublimis. Nā cum hō hꝫ intellectū potest ītelligere verba: sermones. sentētias: p̄t discernere quid verꝫ quid falsum: p̄t etiā quod verꝫ ⁊ bonū est eligere: qđ aūt falsuꝫ est reprobare. Potest p̄terea se reb⁹ que sub se sunt comparare: ⁊ se multo nobiliorē cognoscere. Potest etiā de vna cognitiōe ad aliā ⁊ de minore ad maiorē cōscendere. p̄t quoqꝫ intelligere se intellectū nō a se sed a suo opifice recepisse. Verꝫ quia creatura nō potest ascēdere vltra suū creatorē. iō hō suo intellectu ⁊ cogitatu nequaq̄ꝫ p̄t deū trāscendere: a quo accepit ⁊ viuere ⁊ intelligere ⁊ desiderare. Hinc sequiꝰ ꝙ nō potest hō p̄stātius aliq̄d aut melius vel cogitare vl' desiderare suo maximo ⁊ optimo creatore. Alioquin maior erit hō cogitando q̄ꝫ deus existendo: essetqꝫ aliq̄d maius in creatura q̄ꝫ in creatore. qđ impium est dicere Dominicus. Vere impiū. nunq̄ꝫ em̄ creator hoc sue tribueret creature vt possꝫ aliq̄d se melius: se dignius aut intelligere aut cupere. qꝛ ⁊ hoc nature repugnat ⁊ imbecillem ⁊ impotentē atqꝫ ignobilē argueret creatorē. Si em̄ possꝫ hō aliquid melius estimare aut cupere q̄ꝫ suus est ɔditor: tunc

Nota fructū huius dr̄ñtie.

certe nō esset nec optimus nec maximus deus. Uerū qꝛ ꝛ humana cogitatio ꝛ affectio pt ascendere in infinitū. iō qui hanc capacitatē homini tribuit deus: neccē est vt sit ꝛ ipse infinitus.

Raymūdus. Optime ꝯfiteris. ex intellectu ergo ꝛ cogitatu humano euidēter omnia approbamus de deo q̄ illi pñt cū summa veritate ꝛ veneratōe tribui et ascribi. Capesce igit̄ et intellige hāc quā tibi nūc affero regulā in humano corde fundatā. Deus est quo nihil maius cogitari potest. Uel deus est qd oīm maximū cogitari potest Dominicus. Capio regulaz. mirabile iocundūqꝫ lumē ꝛ quod nos vehemēter inflāmet ex hac regula hausuri sumus Cū em̄ deus est quicq̄d maximū hō cogitare potest. ergo neccārio deus est perfectissimus. optimus. dignissimus. nobilissimus. altissimus. oīpotentissimus et prudētissimus. Hec em̄ hō de deo maximo cogitare pt ꝛ illi cum summa veritate attribuere.

Practica huius regule ad ꝓbandum om̄ia ꝑfectissima de deo ¶ Capitulū decimum

Aymundus. Propinquius hanc regulā explanemus. Cū igit̄ deus est optimū ꝛ prestātissimuz qd hō cogitare pt. ideo neccārio deus est oē illud qd melius est esse q̄ȝ non esse. Hinc cognoscimus qꝛ deus nō potest cogitari nō esse. sed habet ꝑfectissimū esse. Et qꝛ hō potest cogitare qꝛ deus est suū eē nec acceperit esse ab alio. nec a nihilo nec a seipo. igit̄ deus est suū esse. Hō potest cogitare deū esse eternū. immēsum. infinitū. ideo neccārio deus est eternus: immēsus: infinitus. alrs deus esset humana cogitatōe minor: qd nefas est dicere. Hō potest cogitare deuȝ esse summā essentiā: p se subsistentē: nullius egentē ope: oīa ex nihilo creantē. oīa moderantē. igitur talis est deus. Hō potest cogitare deū nō solū iustū esse aut veracē aut viuentē: aut beatū: aut bonū. sed eē ipam iusticiā: veritatē vitā: beatitudinē: ꝛ bonitatē. Talis igit̄ est deus. Hō pōt cogitare simplicē esse deum: incōpositū: insolubilē. hoc em̄ magis ꝯgruit diuine nature q̄ȝ putare eū ꝯpositū esse aut in ptes diuisibilem. Est ḡ deus simplicis nature ꝛ insolubilis. atqꝫ iō incorruptibilis Hō potest deū cogitare incircūscriptum: nec

loco ꝯtineri nec tpe. hoc em̄ est p̄stantissimū. in nullo ergo lo/co vel tpe coartaẗ deus. sed est sil' ⁊ semel in om̄i loco ⁊ tpe: nec inclusus nec exclusus. Hō pt cogitare deū posse plura in infinitū ⁊ facere ⁊ cognoscere q̄ȝ possit mens creata ꝯcipere. ergo sic est vt hō cogitauit. alioqn deus nō esset id maximuȝ qd hō cogitare pt. Dominicus. Cū maxima te audio voluptate. Hinc luceclarius intueor p humanā cogitationem infinitas posse deo tribui dignissimas ꝓprietates. Q videlicet deus est in infinitū bonus: pius: benignus: fortis: iocūdus: beatus beneficus: honorabilis. gloriosus Et ꝙ hec oīa in tanta habeat pfectiōe qua nō potest altera p̄stantior estimari. Et qr hō cogitat deū iustū ⁊ bonū: iō tribuit illi odiū oīs peccati oīs malicie ⁊ neqcie. Hinc seqtur ꝙ deus odit in infinitū oē viciū supbie. luxurie. oēm dolū. fraudē. simulatōem. Ecōtra. qr summe bonus est. iō hō estimat deū in immēsum diligere oēm ṽtutē charitatē. mūdiciā. humilitatē. timorē. obedientiā. verecūdiā Veꝝ tu q̄so vltra ꝓgredere. Raymūdus. Hō pterea pt cogitare in deo eē infinitā ꝓductōem. nec debere esse sterilē eū q̄ tantā reb' creatis attulit fecūditatē. Habet g̊ deus filiū quem naturalr ꝓducit p intellectū. hȝ ⁊ spiritūscm̄ quē libere a se ꝓ/cedere facit p arbitriū. Certe nūc vidisti q̄ȝ sublimia ⁊ summe dignissima de suo factore hūana cogitatio ꝯcludere pt et sibi in veritate tribuere. Qd nisi fecerit: ꝑuersus est hō. impius. supbus. ⁊ sui ꝯditoris acerrimus inimicus Dominicus. Verū dicis. sed rogo te: nunqd iō istas dignitates deus hȝ qr humana cogitatio eas estimat deū hr̄e Nunqd mea cogitatio diuitē deū facit vt inops atq3 egenus sit cū eas illi noli tribuere

Raymundus Impiū est ita credere. Deus em̄ q̄ ab eterno oīm bonoꝝ pulcrorūq3 ditissimus possessor fuit: nihil a sua pt recipe creatura. S3 nos q̄ ceci ⁊ ignorātes sumus nō possumus p̄ma fronte mētis obtutū in dei lumē infigere. sed a nr̄o qd in nobis ē lumine illud nitimur estimare. Nam qr hō cū sit imago dei pt in infinitū ascēdere cogitādo: optando: volēdo: iō oīno dignissimū arbitramur vt hoīs creator vnū gradū supra hominē ascendat: habeatq3 veraciter existēdo quicqd illi hō tribuit cogitādo. ne sit deus humana cogitatōe aut minor

aut deterior Dominicus. Fecisti satis questiūcule mee

Q̄uo per scđam operatōem itel lectus hō omnia affirmat vel negat que sunt homini nccāria inquantum homo est. ¶ Capl'm vndecimum

Aymūdus. Diximus supra tres esse opationes intelle/ctus. Prima est intelligere verba sensumq; verbo℞. per hanc hō multū differt a brutis vt iā; patuit. Scđa opatio est discutere quid ve℞ quid falsum. q̄d bonū quid malum. p hanc multo amplius a bestijs distat. Tertia opatio est: qđ verū qđ bonū est prudēter eligere. ꝛ aspnari acriter quod malū est. Et p hanc a brutis hō lōgissime separatur vt in subditis patebit. Per scđam ergo opationem intellectus discernit hō inter verū ꝛ falsum. ꝛ p tertiā operatōem eligit ex hijs qđ sibi vtile iu/dicat: honestū ꝛ necessariū. Ad hoc em̄ ꝯtulit hoī intellectu; deus optimus vt illo vtaṫ in bonum suū ꝛ applicet ad suā vtilitatē ꝛ salutarē necessitatē. Dominicus. Equidē assentior ego Debet em̄ hō imitari ceteras se inferiores creaturas: q̄ sui cōditoris munera sibijpis applicāt in sui ꝯseruatōem ꝛ in suā nccītatem. Res em̄ primi gradus ad hoc laborant vt id pmaneant qđ sunt. Res scđi ꝛ tertij gradus vt sp viuant ꝛ sentiāt. etsi nō in indiuiduo saltē in specie. Debet ergo etiā hō suu; sic dirigere intellectū ꝛ volūtatem vt inde ꝯmodū: bonū: gaudiū spem: ꝯsolatōem ꝛ pacē consequaṫ. Hec dico nondū tū intel/ligens quorsum me ptracturus sis Raymundus. Ad stu/pendū prorsus ꝛ suauissimū lumē: qđ omes animi tui medul/las vehemēter afficiat. Cū em̄ hō (vt asseris) teneṫ de iure na/ture affirmare ꝛ credere ꝛ ꝓ se eā partē recipere que illū indu/cat ad maiorē perfectionē: dignitatē: ꝛ nccāriam salutē. et nisi id fecerit abutiṫ suo intellectu in suā pniciem. in damnū et omnimodā desperationem suā. Cū igitur tu hō sis ꝛ habeas intellectū quē iam edoctus es in tuā pfectionem dirigere q̄ro nunc abs te aliq̄s vere lucis articulos: tu q̄so caute ꝓspexeris q̄uō mihi vere respōdeas. Quid dicis: credis ne deū esse Dominicus. Credo vtiq;. tu em̄ docuisti me id credere debere quod hoi maxime cōmodū ꝛ salutife℞ est. Dū ergo credo deū eē quī

Q̄ hō tenetur vti suo intelle/ctu ad suā vti/litatē ꝛ salutē.

est infinitū bonū maximū mihi gaudiū pario: spem: ꝯsolatio/
nē: fiduciam. Nā inde intellectus meus nobilitaꝛ. dignificaꝛ.
augmentaꝛ. ꝛ ꝑticeps efficiꝛ eius (in quē credit) excellētie ꝛ glo
rie. Raymundus. Optime rn̄disti. Credis ne deū vnū esse
an plures deos. Dominicus. Ut mihi bonuꝫ velim tm̄ est
vnus deus Si em̄ plures eēnt dij: essent pl'es volūtates: ꝛ sic
q̄libet vellet hoīem in suā redigere seruitutē. qđ eēt hoī ꝑnicio
sum: molestissimū: afflictissimū. Unus est ḡ deus. Raymū
dus. Potes ne credere deū habere filiū. Dominicus. Uti
qꝫ possum. Jā arguo deū fecundū. cōicatiuū: beneficū. ꝛ id est
hoī maxime iocundū ꝛ fructifeꝝ. qꝫ habeat deū cōicabilē. libe
ralē. Raymundus. Credis deū summe potentē. summe sa/
pientē. summe benignū. Dominicus. Certe summe nccāri
um est hoī talē habere deū cuius potētia ꝓcreeꝛ. cuius sapien
tia guberneꝛ. cuius bonitate ꝓmoueaꝛ. Libēter igiꝛ talē intel
ligo esse deū. Raymūdus. Jn bonū tuū tuo vteris intelle/
ctu. Credis etiā deū celū: terrā: maria: ꝛ cuncta que in eis sunt
de nihilo formasse Dominicus. Jmmo ꝛ hoīem ip̄m liben
tius credo ex nihilo q̄ꝫ ex aliquo creatū. Hinc mihi oriꝛ cōfi/
dentia ꝛ securitas maior. certus em̄ sum vt q̄ me potuit ex ni/
hilo creare: poterit etiā post mortē resuscitare: ꝛ in maiorē glo
riā attollere Raymūdus. Credis deū ꝓ hoīe hoīem factū.
Dominicus. Jnnumerabiles olim fuerūt ꝛ adhuc sꝫ qui
hoc nō credūt. ego aūt libēter id credo: quo hūane nature ma
xima est dignitas attributa Ex q̄ em̄ humanitas est deitati vni
ta: summa ꝑfectio: summa dignitas: summa exaltatio est inde
hoī collata. Jdcirco hostes sꝫ humane nature q̄ deū nolunt
credere incarnatū. credo etiā deū hoīem de spūscō ꝯceptū ꝛ de
integerrima ꝛ optima ꝟgine natū Hoc mō em̄ hūana natura
multo āplius nobilitaꝛ ꝛ attolliꝛ Raymūdus. Magnifice
Quid dicis de mortuoꝝ resurrectōe Dn̄icus. Credo mor
tuos suscitādos Hoc em̄ pacto hō reddiꝛ imortalis: incorrup
tibilis. ꝛ ꝯstituit eū etiā dū hic viuit in maxio gaudio: in āplis
sima ꝯsolatōe ꝛ spe: dū videt qꝫ nō vnus est interitus hoīm ꝛ
iumentoꝝ Raymundus. Credis ergo aīam hoīs īmortalē
Dominicus. Credo vtiqꝫ. hinc em̄ nasciꝛ ingēs exultatio

et spei magnitudo. Qui aūt dicūt aīam eē mortalē bestie sunt et rōnis lumine ꝓuati. qꝛ putant hoīem nihil hr̄e iumento amplius. Raymūdus. Est ne futuꝝ vniuersale iudiciū Dominicus. Credo futuꝝ: in quo oēs hoīes recipiāt operū suoꝝ eternā mercedē: vt qui bona fecerūt vadāt in vitā eternā: hinc animātur iusti. qui ꝟo mala egerunt merganť in ignē eternū: hinc terrenť reprobi. Qui ponit scelerū impunitatē: q̄ tollit vltorē opeꝝ maloꝝ: hoīem ꝑcipitē reddit in oēm nequiciā ꝛ brutis animātibꝫ peiorē ꝯstituit dū nō nisi carnalia et lubrica sine freno timoris ꝯsectatur Raymūdus. Hinc iā clarissime cōprehendis fidē christianā in q̄ hij oēs articuli quos nūc tetigimus ꝯtinenť in bonū hoīs ꝯstitutā esse. ꝛ pn̄s illi gaudiū cumulare ꝛ futurū. Nā hec fides humanā naturā ꝯplet: exaltat: dignificat. Igiť qui hanc fidē affirmat nullo mō argui dꝫ aut obiurgari: neqꝫ a deo neqꝫ ab hoīe neqꝫ ab angelo. qꝛ id credit qđ est deo optimo ꝯsentaneū ꝛ hūane nature salutiferꝝ cōplementū. Qui ꝟo nō credit erraticus incedit: ꝛ deuiꝰ: cecus: miser. impius. scelestus. ꝛ eterne morti iā ꝓximus Dominicus Nō me capio pre gaudio dū animaduerto me ex tua directōe atqꝫ industria in mirabilē scientiā promoueri. Obsecro te igiť vt ad reliqua que dicturus es me ocius intromittas

De ꝯparatōe hoīs ad res inferiores penes libeꝝ arbitriū. per quod oriť de homine ꝛ opibus eius. ꝛ de deo vera cognitio ¶ Capitulum duodecimū.

Aymūdus. Faciā qđ precaris. q̄so te intētus respice. nā stupēda videbis. Tertia opatio ītellectus (si meministi) est. qđ verū qđ bonū est eligere atqꝫ sectari. aspnari aūt ꝛ fugere qđ malū est. Hoc ptinet ad libeꝝ arbitrium hoīs ꝑ qđ summope distat a bestijs. Bestie em̄ et q̄ infra hoīem sunt oīa operanť opa sua ex necitate nature: ex īpetu. nec intelligūt se agere: nec dn̄i sunt opationum suaꝝ. Hō aūt ꝑpter libertatē arbitrij sponte ꝛ libere agit: ꝛ est operū suoꝝ dn̄s. qꝛ cū vult ꝛ que vult agit: cū non vult dimittit Hinc seq̄tur ꝙ opatio hoīs de sua natura ingenua ꝛ nobilis est valde ꝛ admodū dignissima. Hoīs em̄ opera sua sunt: ꝛ illi veraciter imputanť. ꝛ inde acci

Capitulum xij.

pit laudem: honorē: meritū ꝛ premiū si bona sunt ꝛ bñ fiāt. vel vituperiū: ignominiā: demeritū ꝛ tormentū si mala sīt ꝛ male fiant. Ad oē opus hoīs sequit̄ vel meritū vel demeritū: eo ꝙ opus eius ē vel bonū vel malū. Si bonū: habet meritū. si malū: habet demeritū. Sꝫ post meritū seq̄tur premiū: post demeritū seq̄tur tormentū. Ex quo em̄ hō opatur cū libertate. cum rōne. cū volūtate: qḋ res se inferiores nō faciunt. iō opa sua illū honorāt. ornant. nobilitāt: vel infamāt. maculāt. degenerē faciūt Uidemus q̄ppe ad oculū ꝙ om̄es res triū primoꝝ graduū opantur opa sua ad honorē sui ꝯditoris: et ad vtilitatem hoīs in summa q̄ preualēt bonitate ꝛ perfectōe. At qm̄ hō est ps vniuersi dignissima. iō summope tenet̄ bene ꝛ laudabiliter opari. alioq̄n solus ipse destruit ordinē creaturarū: et ledit ac destruit semetipm̄: ꝛ dulcē pturbat armoniā ꝛ ꝯsonantiā vniuersi. Dominicus. Uera sunt oīa que tu loq̄ris. sꝫ expecto quorsum hec ꝑperent Raymūdus. Nūc aīaduertes Quia igit̄ ad opa hoīs sequit̄ meritū vel demeritū: eo ꝙ sunt bona vel mala. ideo post meritū debet̄ homini summa glīa. post demeritū amarissima pena. Uerꝫ quia hō nō potest munerare se metipm̄ vel punire. ideo nccārio sequitur ꝙ sit aliq̄s supra hominē qui possit illum punire ꝛ affligere si deliquerit: vel si recte egerit coronare. Alioquin opa hoīs ꝑpter quem oīa alia operant̄ frustra essent ꝛ inania: essetqꝫ homo ipse extra ordinē vniuersi. qḋ absurdissimū est dicere Dominicus. Plane absurdissimū. Nā videmus ꝙ rebus visibilibꝫ respōdet oculus. rebus audibilibꝫ auris. tangibilibꝫ tactus. intelligibilibus intellectus. Multo magis igit̄ rebus p̄miabilibꝫ (vt sunt humana opa) respōdet premiator aliquis ꝛ equissimus iudex qui possit punire nequiciam: et iusticiam premiare. Raymundus. Ecce iam tu ipse intelligis ꝙ ex libero arbitrio hominis necesse sit esse aliquem supra hominem qui possit ipi iuxta quod meruit restituere. Deus igitur est supra hominem hominis p̄miator. Preterea qui male agit habet culpam. sed vbi est culpa: illic alicui committitur iniuria. Qui ergo ligatus est in culpa: est etiam obligatus propter offensam in pena. Et tot fiunt obligationes quot homo multiplicat offensiones. Relinqui/

Hic probat ꝙ deus q̄ est supra hoīem premiatorē est operū humanorū. hoc em̄ arguit liberꝫ arbitriū

tur ergo q᷑ est aliq̄s sup͛a hoīem cui ꝑpter culpam hō manet astrictus. Preterea cū offensa seu culpa non possit remitti nisi p̄ veniā aut penaꝝ solutōem. ꝛ q͛ hō non p̄t sibiipi dare veniā: nec sibiipsi soluere qd̄ ꝯmeruit: clarissime liquet deū sup͛a hoīem esse q̄ possit rogāti culpā donare: vel obstinato penā infligere Dominicus. Satis iā doceor ex libero arbitrio hominis oportere ꝯcludere deū esse. Ideo optimū est argumentū. hō potest peccare ergo deus est punitor. hō potest q̄ iusta sunt opari ergo deus premiator est.

Q᷑ deus p̄miator aut punitor ē

infinite sapientie: potentie: iusticie: ꝛ misericordie. et vnus est tm̄ premiator ac vltor deus ¶ Capitulum. xiij.

Aymundus. Agnouisti igit᷑ ex libero arbitrio hoīs deū esse. agnosce nūc hūc ipm deū ex eodē arbitrio esse infinite sapiētie: potētie: iusticie. Dominicus. Quō est infinite sapiētie Raymūdus Deus cū sit aut seuerus vltor aut equus munerator humanoꝝ opeꝝ. iō necc̄e est oīm actiōes mortaliū ab ipo examinent᷑. discutiant᷑. ꝛ statera iustissima appendātur. Veꝝ q͛ opa hoīm ſm maius ꝛ minus merent᷑ aut premiū aut tormentuꝫ. ideo egent maiori vel minori discussione ꝛ cognitiōe. Jō necc̄e est q᷑ iudex iste videat. cognoscat. ꝛ ad vnguē discernat oīm opa hoīm. et iustissima eq̄tatis libra ea ponderet et iudicet Habeat ergo necc̄e est plenissimā cognitōem nō solū opeꝝ hoīm. sed ꝛ cogitationū. desi derioꝝ. intentionū. et nihil illū lateat q̄d dicto. q̄d signo. q̄d cachinno. q̄d oculo. q̄d nutu q̄d plausu. q̄d deniqꝫ minutissimo cogitatu ꝯmissum sit. Nisi em̄ ꝓfundissimo intuitu deus oīa scrutaret᷑ nō posset veraꝫ in iudicio perferre sententiam. Nihil ergo debꝫ negligere: nihil paruifacere: nihil dissimulare. nihil in obliuionem mittere. Sed cogita nunc rogo quantum esset cognoscere ꝛ meminisse omnes voluntates: affectiones: intentiones: sermones: et actiones vnius tm̄ hoīs a die sue discretiōis vsqꝫ in diē mortis sue. Si vnius: multo amplius duoꝝ: triū: quattuor: centū et mille miliū. immo pene hoīm infinitorū. Quis queso nō stupeat nūc ad immēsam dei sapiām: que tot hoīm ꝛ qui fuerunt

Q᷑ deus ostēdit᷑ infinite sapiētie ex li. ar.

et qui sunt: ꝛ q̃ post futuri sunt desideria: verba: atq; opa vno circũspectõis oculo ꝯgnoscit: memoraẗ: decernit Dominicus. O terribilẽ maiestatis oculũ multo lucidiorẽ sup solẽ circũspicientẽ oẽs vias hoĩm. Nunc ex libero hoĩs arbitrio clare arguiẗ deus iudex sapientissimus: prudẽtissimus: infallibilis: ꝓfundissime circũspectionis ꝛ agnitõis. At nũc ostẽde obsecro quõ liberum arbitriũ hoĩs arguit deum infinite potẽtie.

Raymundus. Frustra eẽt deũ oĩa hoĩm opa ꝯgnoscere nisi etiã ea posset ꝛ pmiare ꝛ debite punire. At qm̃ is q̃ vel honoraẗ vel contemniẗ ab hoĩe opante est infinite maiestatis. iõ ipsa opa que etiã sunt pene infinita requirũt vel infinitã coronam vel immẽsam miseriã. Sed nullus p̃t in immẽsum affligere vel pmiare nisi q̃ fuerit infinitus Et qꝛ id deus efficaciter p̃t ideo solus sicut nouit hoĩm facta discutere: ita nouit et munerare Dominicus. Intelligo summã potentiã Raymundus Intellige etiã ex libero arbitrio summã dei iusticiã Nihil ꝓdesset deũ opa hoĩm ꝛ cognoscere ꝛ pmiare posse nisi etiã habeat ꝛ velle. Habeat igiẗ necẽ est optimã voluntatẽ ꝛ rectissimã iusticiã tribuere vnicuiq; ẜm opa sua. Nõ erit ergo acceptor ꝑsonarũ. ẜ paruũ eque iudicabit ꝛ magnũ: nec ꝯtemnet ꝑsonã paupis: nec honorabit vultũ potẽtis. Est em̃ iusticia dei inflexibilis: inuariabilis: incõuertibilis: ĩmutabilis. alioq̃n ordo pulcerrimus vniuersi deperiret. qd̃ nullatenus fieri potest Hinc etiã satis animaduertis deũ quoq; eẽ benignissimũ qui innumeris hoĩm sceleribꝰ quotidie offensus nõ se vlciscit. nõ indignaẗ. sed pmaꝫ prestolãs iudiciũ suspẽdit. minas remittit Intelligis quoq; nõ nisi vnũ oportere esse pmiatorẽ aut vindicẽ. Nã cũ liberũ arbitriũ est in oĩbꝰs hoĩbus vnius nature: qd̃ est radix ꝛ origo retributõis aut meriti aut demeriti. iõ vnũ tm̃ iudicẽ requirit qui illud possit ꝛ discutere: et prout meruit munerare. Dominicus. Nõ mediocriter ex hoĩs arbitrio illuminatus in dei cognitionẽ apprime profeci

Ostẽdiẗ deus infinite potentie ex libero ar.

Ostendiẗ summe iusticie.

Ostẽdiẗ deus clemẽtissimus ex li. ar. ꝛ vnus tm̃ iudex.

Sicut ex natura liberi arbitrij cognoscitur quid de deo sentiendũ sit. ita ꝛ ꝑ liberum arbitriũ cognosci possunt que hominis sunt. Caplm. xiiij.

Dyalogus Secūdus

Aymundus. Sicut agnouisti ex natura liberi ar. q̄d de deo sentire debeas: ita nūc quid de hijs q̄ circa hoīe3 gerunt debes agnoscere. Quinq3 em̄ p ordinē breuit ponemus q̄ ex natura liberi arbitrij hoīem scire oporteat. Primū q re/muneratio q̄ fit hoī a summo iudice ,ppter opa liberi ar. ē spūalis z eterna: nō corpalis aut tpalis. Nā liberū arbitriū ,ppter qd homo dr hō est spūale: inuisibile: z intellectuale. Et qr in libero arbitrio subiectat oīs culpa hoīs vel meritū. iō principalis remuneratio hoīs est inuisibilis et spūalis vt remuneratio radici respōdeat z origini Dominicus Satis assentior. nā corpalia quantūlibet sint p̄stantia nō sunt tñ digna liberi arbitrij opa munerare. Plus dico: tota corpalis machina mundi nō pt ex equo p̄miare minimū opus voluntatis hūane Adeo em̄ nobilis res ē liberꝝ ar. vt solo eterno p̄mio ꝯpensetur Raymūdus. Hinc optīe intelligis q precipuū hoīs bonū vel malū est remuneratio volūtatis z intellectus. Oēs igit thezauri et diuitie hoīs inquantū hō est sīt inuisibiles z spūales. Et re/gnū eius qd prestolat est intellectuale: eternū: insolubile. Na3 qm̄ liberꝝ ar. nō est vel locale vel tpale. iō bonū hoīs nec loco claudit nec tpe mensurat. Nō ergo bonū hoīs est cōe cum bestijs: qd Epycurus (q̄ summū bonū in voluptate posuit) videtur astruere. Scdm̄ qd natura liberi ar. elucescit est qua3 legē hō approbare debet atq3 sectari. z quā asp̄nari atq3 ꝯtemnere Ex quo em̄ remuneratio liberi arbitrij nō est corpalis s3 spūa/lis vt iā patuit: hinc seqtur q ille leges z secte q̄ finalē hoīs beatitudinē in reb9 corporeis z sensibilib9 ꝯstituūt false sint z deceptorie: caduce: futiles: miserabiles Dominicus Hinc verissime liquet impostor neq̄ssimus machumetus q̄s vanissimā suo populo legē ꝯdiderit. cuius ,pmissa corpalia sunt z visibi/lia bona. Promittit em̄ paradisum terrestrē: epulas pingues: vina falerna. sericas vestes. feminas molles Raymundus Merito hic hoīm deceptor in apocalypsi bestia nūcupat: qui et bestialr vixit z sua ,pmissa cōia cū pecudib9 instituit. Porro lex xp̄i iesu q̄ dei visionē in p̄mio ,pmittit hec sanctissima ē. ve/rissima z saluberrima: cuius institutor verus fuisse dinoscitur scūs: pfectus. verā hoīs beatitudinē z intelligēs z requirens.

Capitulum xiiij

Tertiū qd̄ ex natura liberi arbitrij cognosci p̄t est mora pena rū aut premioꝝ. Nam qꝛ totū bonū aut malū hoīs est hīe vel culpā vel meritū. vñ pena seq̄tur aut corona. iō quāto hō plu ra habuerit merita tāto maiora habebit ꝛ p̄mia Nō debꝫ igit̄ statim dū bonū aliqd̄ opus fecerit finali retributōe munerari qꝛ tūc amplius mereri nō posset. sꝫ debet expectari donec me rita oīa ꝯsumenꝭ ꝛ vnū pro oībus recipe premiū Rursum: dū hō ꝯmisit mortalē culpā nō debet repēte finali aīaduersiōe pu niri. al's esset totaliter ꝯdemnatus ꝛ ꝑditus: nec posset āplius ad gratiā reparari. Vex qꝛ hō ꝑpter liberū ar. est ꝯuertibilis de malo in bonū ꝛ p̄t culpā humilit̄ recognoscere ꝛ ꝑ penitu dinē reuocare: iō expectādus est an velit ab errore ad iusticiā reuerti Dominicus. Hanc expectatōem (vt arbitror) req̄ rit natura liberi ar. nō quidē ex suo merito cū vindictā meruerit. sed sicut dixisti qꝛ ꝯuertibilis est. ꝛ in melius ꝑmutari p̄ōt. Et iō iudex humanoꝝ opeꝝ clemens debet eē ꝛ lōganimis. et nō statim ꝑsilire in vindictā. qꝛ melius est hoīem saluare q̄ꝫ ꝑ dere. Raymundus. Quarto agnosce ex libero ar. duas eē ciuitates lōgissime inter se distantes. Licet em̄ libeꝝ ar. sit in cunctis mortalibꝫ eiusdē nature. tñ qꝛ tendit ꝑ duas vias sibi mutuo valde ꝯrias. vna est via culpe ꝛ demeriti. alia via ꝟtu tis ꝛ meriti. ꝛ qꝛ iste vie ducūt ambulātes in eis ad ꝯrias man siones. idcirco duas necē est ponere ciuitates: in q̄bus ꝯrij in ter se populi longissime ab inuicē ꝑpetuo separenꝭ. vt sicut int̄ se volūtate ꝛ merito maꝑie discordāt. ꝛ tali discordia qua nul la p̄t esse maior: ita etiā remotissime ab inuicē separenꝭ sepatio ne qua nulla p̄t esse longinq̄or. Ideo deus q̄ munerator ē actu um humanoꝝ hos duos populos ita discernit vt vnū eleuet supra omnes celos. alterum deꝑmat in abyssos. Et quia cen trum terre que ciuitas futura est reproboꝝ. ꝛ circūferētia vlti mi celi que ciuitas est hoīm iustorū: extrema inter se distantia separanꝭ. cōgrue iuxta naturā vtriusqꝫ populi hec habitacula dispensanꝭ. Sunt igit̄ hee due ciuitates ꝑpetue. insolubiles. inuariabiles. inexpugnabiles. Quarum vna est opulētissima quietissima. iocundissima. lucidissima. pulcherrima. verum et totum hominis bonum in se retinens atqꝫ ꝯplectens: in qua

repausant innumerabiles iusti: ꝛ sedent in pulcritudine pacis et in requie opulenta. Altera vero ciuitas q̄ maloꝝ gentē retinet: densissimis tenebris horret: inopie: ignominie: calamitatis ꝛ extreme miserie plena. om̄e malū hoīs cumulatissima fertilitate ꝯplectēs Dominicus. Diuersitas voluntatū ꝛ operū quā in hoībus exprimur has contrarias ciuitates manifeste ꝯstituit. Sed ve illis ꝛ septies ve q̄bus ꝑpter impiā nequicie culpā sinistra hec ꝛ tenebrosa ciuitas forte obuenerit. Raymūdus. Hinc iam q̄ntum qđ dicere decreui facile intelliges. ꝙ videlicet liberū arbitriū est īmortale. Ex quo in libero arbitrio subiectatᷣ vel virtus vel viciū. ꝛ om̄e liberꝝ arbitriū est vel virtuosum vel viciosum. Sꝫ virtus nō expellitᷣ nisi ꝑ suū contrariū qđ est viciū: nec viciū eijci p̄t nisi succedēte virtute. At qm̄ post mortē viciū quod hic nō expellitᷣ perpetuo manet: nō em̄ pena viciū destruit sed ꝯsummat et ꝑficit. iō manēte vicio manet ꝛ liberꝝ arbitriū in quo est viciū. sed si culpa ꝛ etiā culpe pena est ꝑhennis post mortē: ergo ꝛ liberꝝ arbitriū est ꝑhenne atq̄ꝫ insolubile Dominicus Et aīa quoq̄ꝫ in q̄ ipm̄ continetur arbitriū ꝑhennis ꝑmanet ꝛ insolubilis. Satis iā ꝑ liberū arbitriū tua industria illuminatus sum: nūc ad reliqua que insinuanda sunt ocius accede.

Q̄uo homo differt a rebus se inferioribus penes cognoscere se habere. hec est specialior differentia. ¶ Capitulum. xv.

Aymundus. Diximus supra q̄uo homo differt a rebus triū graduū in generali. nūc specialius dr̄ñam hoīs a ceteris assignemus Differt quidē hō ab alijs rebus. q: aliq̄d habet qđ nō habēt cetere. sed maxīe differt. q: ꝛ habet ꝛ se habere cognoscit. Hoc postremū nullis rebꝰ inferiorībꝰ est ꝯmune Habēt em̄ res triū graduū ꝛ mirā pulcritudinē: virtutē: vtilitatē: varietatē. sed hec cū habeāt nō se ꝯgnoscūt habere. Solus aūt hō id quod habet intelligit et a quo habet. Intelligit etiā quid cetere res hn̄t ꝛ a quo receperūt quod hn̄t. Tu queso diligēter aduerte: ꝛ ex hac dr̄ña stupēda cognosces. Dominicus. Si centū mihi aures adessent oēs tuis sermonibus

admouerē. Non solū eñ mihi ingeniū illuminas. ſ; et affectū
acriter inflāmas Raymūdus. Iſtud melius poſtremo fate
beris. Nunc vero ꝓ hac dñā quattuoꝛ gradus ꝯſidera. Pri/
mus: hō cognoſcit ſe habere qđ h; ⁊ etiā quod cetere res hñt. Nota quattu/
Scđs: hō ꝯgnoſcit nō a ſeipo habere qđ habet: ⁊ ceteras res oꝛ gradus.
ſcit nō ab ipſo nec a ſeipis accepiſſe qđ habēt. ſed ab alio ſupe
rioꝛe. Tertius: hō poteſt q̄rere: inuenire: ⁊ cognoſcere illū a q̄
et ipe ⁊ cetere res acceperūt qđ hñt. Quartus: hō poteſt illu;
tenere: cōplecti: regratiari: ⁊ perpetuo inherere illi ⁊ cōmoꝛari
cū eo inſepabili dilectōe Ecce hijs q̄ttuoꝛ ꝑuilegijs differt hō
a ceteris ſe inferioꝛib; creaturis. Dominicus. Capio qđ di
cis: ſed quoꝛſum ꝓperes nō video Raymūdus. Modo vi
debis. Cū eñ ſolus hō cognoſcit ſe habere qđ habet: ⁊ a quo
habet: ⁊ quid cetere res habēt: ⁊ ꝓpter quid habent: hinc iam
ſuam cognoſcit dignitatē: intelligit quāti eū ſuus cōditoꝛ eſti
marit: qui eū pꝛe ceteris nobilē ⁊ capacē rōnis ꝯdidit: ceteriſ/
q; omnib; quaſi pꝛincipē antetulit ⁊ cuncta ſuis pedibus ſub/
ſtrauit. Hec homo cognoſcēs ſi gratus eſt gaudet: tripudiat:
gloꝛiaꝛ. ⁊ factoꝛem ſuū diligit: veneraꝛ: honoꝛat pꝛo hijs q̄ ac
cepit. ⁊ que res cetere ꝓ ipo acceperūt Dominicus. Quan
tū intelligo tu cupis oſtendere hoīem obligari deo: ⁊ ꝓ hijs q̄ Hō obligatur
accepit in ſemetipo. ⁊ pꝛo rez cōmodo creatarū Raymun/ deo ꝓ ſe ⁊ pꝛo
dus. Plane id cupio. Non eñ debet hō nec ſtolidus nec in/ creaturis.
gratus eſſe omniū conditoꝛi. ſed immēſas agere grās ꝓ innu/
meris bñficijs q̄ in ſe ⁊ in ſubiecta ſibi creatura ſuſcepit Nam
ex quo deus ſoli dedit hoī cognoſcere quid in ſe. q̄d in alijs ac
cepit inde obligat eū gratū debere eſſe ⁊ ꝓ ſuis bonis ⁊ ꝓ alie/
nis. Pꝛeſertim cū ea bona q̄ in cetera creatura ſunt magis ho
mini neccāria aut cōmoda ſunt q̄; ſibi. Nā ſi voles diligēter in
ſpicere: deus oēs res iferioꝛes nō ꝓpter ſeipſas ſed pꝛopter
hoīem inſtituit. Cōdita eñ ſunt oīa. vel ꝓpter hoīs neceſſi
tatem: vel vtilitatē: vel ſolaciū: vel doctrinā: vel gaudium At
nunc quia ſunt oīa ꝓpter hominē. ideo omnia ſolus accepit
homo: ⁊ cuncta faciunt vnum coꝛpus cum homine ⁊ vnū re/
gnū: cuius et ipe caput ⁊ rex eſt. Hinc teneꝛ ſolus ſuo largito
ri grās agere: obſeq̄. inherere. diligere. collaudare Dñicus

Nunc ipsam obligatiōem hoīs manifeste cōcipio. Nā ex quo creature nihil ꝑ se sed ꝑ solo hoīe acceperūt. iō solus hō qcqd vsqȝ in vniuerso est noscit̃ accepisse. Oīa ergo in trib9 cōcludi pñt. scȝ in largitore. in munere. ⁊ in accipiēte. Sed vbi est munus dantis ibi est ⁊ bñficiū accipiētis. atqȝ inde nccārio ad accipientē naturalis orit̃ obligatio ad suū largitorē. ꝑsertim si ipse largitor munera sua libere: volūtarie: ⁊ nulla nccītate distribuit. ⁊ si is q̇ accipit ipis munerib9 carere nō possit Raymūdus. Recte tu qdem Sȝ nūc intuere an hō dei munerib9 carere possit. Ut paululū de ipis donis q̄ in seipso hō accepit taceamus: exteriora creaturaꝝ munera cogitemus Nam qꝛ hō aīam hȝ ⁊ corpus. et iō oīs creatura est ad bonuȝ aīe hoīs. vel ad bonuȝ corpis eius. Et p̄mo aīaduerte quō oīa seruiūt corpori vel ad nccitatem: vel oblectatōem: vel ad cōmodū vl' ad iutoriū. Nōne hō indiget nccārio q̄ttuor elemētis: ex q̇bus ⁊ ꝯstituit̃. nutrit̃. cōseruat̃. Nōne hō indiget sole: luna: siderib9: plantis: frugib9: arborib9: pisciū ⁊ aīalium carnib9. Cogita horum oīm absentiā: ⁊ vide si sine hijs hō posset in vita durare.

Qꝫ oēs creature seruiūt hoī quaꝝ seruitio carere non pt.

Dñicus. Agnosco bñficiū Raymūdus. Si bñficiū agnoscis: agnosce ⁊ bñficij largitorē. Nam oīs creatura tibi clamitat. accipe ⁊ redde. Accipe bñficiū. redde debitū. Celū dicit Ministro tibi lumina ⁊ ꝟtutes siderū ⁊ planetaꝝ: tpm vices: et varietates. hinc tollo fastidiū: ingero delectamentū. Aer dicit. cōico tibi flatū vitalē. ⁊ oē genus volucrū tibi in cibū et solaciū mitto Aqua dicit. ego te poto. sordes diluo: terras tuas plantas atqȝ arbores irrigo ⁊ fructiferas reddo. ⁊ varios pisces tuis faucib9 administro. Terra dicit. ego te porto: te nutrio: pane: vino: oleo: frugib9: pomis ⁊ animātib9 mēsas tuas repleo. Mūdus totus magnis tibi vocib9 clamat. Uide quō te meus ꝯditor amauit: q̇ ꝑpter te me tibi seruire cōpellit. qꝛ factus sum ꝑpter te vt tu seruias illi q̇ tenet me ꝑpter te: ⁊ te ꝑpter se. Si sentis bñficiū redde debitū Dñicus. Satis nūc ostendisti quō creature seruiūt humanis corpib9: at nūc ostende quō seruiunt ⁊ animabus.

Quō oīa seruiunt aīe humane

¶ Capitulum. xvi.

Raymūdus. Ex magnitudine. ex pulcritudine. ex dulcedine et bonitate creaturarum facile mens hūana cognoscit quam magnus quam pulcer: quam dulcis: quam bonus harum creator existat In uisibilis enim deus per ea que facta sunt intellectus conspicitur: sempiterna quoque virtus eius serenitas et maiestas. Preterea dum homo considerat quod quicquid in creaturis aut pulcrum aut serenum aut virtuosum est non id ipsis propter se sed propter hominem esse collatum: ingenti gaudio cor eius perfunditur et in laudem resoluitur optimi conditoris. Preterea. dum videt homo omnes alias creaturas in suum obsequium deputari: suam recogitat dignitatem: nobilitatem stupet: miratur excellentiam. Hinc intelligit se diligi a suo conditore et magnipendi qui se talem fecit: et longissime omnibus antulit. hoc gaudio et fructu homo priuaretur si solus sine ceteris conditus esset creaturis. Preterea dum se homo comparat ad alia animantia quibus et viuere et sentire collatum est: tunc suam facile cognoscit ingenuam excellentiam. quod sensum a celesti demissum traxerit arce. cuius eget prona et terram spectantia. Mundi principio indulsit cōis conditor illis tantum animas: nobis animum quoque: et hunc rationis capacem: immortalem: inuisibilem. Preterea res inferiores sunt humane menti ad maximam doctrinam. Docent enim te bruta animalia quod finale et verum bonum tuum non sit in rebus visibilibus et corporeis oblectamentis. non in cibis et potibus et actibus venereis. quia hec bona cōia sunt et bestijs. Alia ergo bona postularis spiritualia. immortalia. sempiterna. Certe nunc vidisti quantum res create etiam conferant humane menti.

Dominicus. Uidi fateor et obligationis magnitudinem non satis sufficio cogitare Raymūdus. Amplius expauesces dum tibi hanc obligationem luceclariorem monstrauero. Radix obligationis oritur ex parte muneris accepti. Et quia ipsa munera multa et magna et nobilia sunt. ideo et obligatio magna fit et copiosa nimis. Uerum vt melius agnoscas quanta fiat obligatio pro qualibet creatura: tripliciter qualibet per se creaturam considera. videlicet quantum valeat in seipsa. et quantum vna plus valeat altera. et quantum ipsa homini prestet et accōmodet. Et quia omnis creatura quicquid habet muneris pro homine accepit. ideo non ipsa. sed homo pro ea creatori astringitur. Et quanto ipsa creatura est nobilior etiam etsi minus sit homini necessaria tanto pro ea magis ipse obligatur. multum debes deo tuo pro terra que te sustinet De magnitudine obligationis

nō solum q₂ est. sed q₂ etiā tibi nccāria est. Amplius tñ debes ꝑ aq̄ quāto ipsa ē terra nobilio₂ ⁊ clario₂. Multo āplius ꝑ ac re. ꝑ igne: pro sole: ꝑ sideribꝫ: ꝑ plātis: ꝑ animātibꝫ. Pro hijs omnibus maximas et multiplices debes agere grās. Primo pro oībus ꝑfectionibꝫ quas a suo opifice receperūt. Secūdo pro vtilitate ⁊ necessitate quā tibi impartiūt. Tertio ꝑ dignitate ⁊ gloria qua cūctis p̄emines creaturis. que q̄uis magnam ingenuitatē habeant: multo tamen te inferiores sunt. Et quia nō cognoscūt se habere qd̄ habēt: ideo nesciūt quid suo opifici debeant. Verū quia hō id solus agnoscit ⁊ quotidie ꝑfruitur eaꝝ beneficio. idcirco homo tenet̄ agere gratias creatori. et eam illi beniuolētiam repēdere quā singule pro se creature tenent̄. quia ipe solus id nouit ⁊ potest. Ut aūt melius me capias hoc recipe exemplum. Si tu esses solus sapiens in ciuitate tua. ⁊ ceteri oēs aut fatui essent aut pueri. ⁊ rex hispaniarum ꝯferret toti ciuitati magnū aliquod bñficium qd̄ in singulis distribui necesse sit. nōne tu q̄ solus pre ceteris es sapiēs teneris agere gratias regi largitori. ne ingratitudine populi ꝓuocatus minas inferat ciuitati. Qd̄ si nō feceris ⁊ teipm̄ q̄ dignus es ⁊ reliquos oēs miserabiliter pdis. At nūc ꝯgnosce in summa magnitudinē obligatōis tue. ꝯsidera diligēter multitudinem. diuersitatem. vtilitatē. necessitatem. nobilitatem ⁊ bonitatem omniū rerum trium graduū. Uide q̄ꝫ innumerabiles q̄ꝫ nobiles sint res primi gradus. Uide nobiliorē gloriam rerū secundi gradus. Uide quoqꝫ ingentē pulcritudinem et multitudinē rerum tertij gradus. Uide p̄terea omnium simul numeꝝ sine numero. mensuram sine mēsura. ⁊ ex infinita multitudine ⁊ ꝑfectione earū infinitam intellige hoīs obligationē. Quid nunc animi habes. Dominicus. Uideo heu miserum hominem hijs beneficijs non tam leuari q̄ꝫ oppmi.

Raymūdus. Opprimitur plane si gratus non fuerit et beniuolus. Dominicus. Et quomodo poterit gratias agere tantas: tam immensas.

Hō tenet̄ agere grās deo ꝑ hijs q̄ creature in se boni acceperunt.

Nota summā obligationis

Quō homo est etiā obligatus deo ꝑ hijs que accepit in seipso ¶ Capitulum. xvij.

Capitulum xvij.

Raymūdus. Audies hec postea. Interim q̄so diligenter aduerte q̄ntū astringeris deo ꝑ hijs q̄ accepisti in teipso naturalib9 bonis: que sine ꝯparatōe sr̄ ceteris oībus p̄stantiora. Accepisti em̄ esse ꝛ viuere sentire ꝛ ītelligere ꝛ corpus ꝛ animā. Si debitor es ꝑ mūdo: multo amplius ꝑ teipo. ꝛ tāto amplius quāto tu mūdo es melior: nobilior: p̄stantior. Mūdus em̄ totus ꝑpter hoīem factus est: cuius ꝛ ꝯmodis seruit ꝛ necessitatib9 Dominicus Hinc facile intelligo hoīem ꝭm animā immortalē esse atq3 ꝑpetuū: cū video tā nobiles tā preciosas ꝛ etiā immortales aliq̄s creaturas in obsequiū hoīs incuruari. Et q2 is qui seruit sꝑ est suo dn̄o minor. iō si creature nobiles atq3 immortales seruiūt hoī: ncc̄e est sit hō multo nobilior. multo immortalior. Uez tu qd̄ cepisti prosequere. Raymūdus. Obligat̄ itaq3 hō ꝑ illo esse quod accepit. qd̄ quidem esse in immēsum plus valet q̄3 esse oīm creaturaꝝ. Nō aūt tm̄ accepit eē: sed etiā formosum ꝛ pulcrū ꝛ artificiosum: cui9 pulcritudinē sol ꝛ sidera obstupescūt. Obligatur scd̄o ꝑ sua vita q̄ est multo prestātior q̄3 oīm aliaꝝ vita. Omnia em̄ ꝑpter hominē viuūt. ipse aūt nō ecōuerso. Obligat̄ preterea ꝑ eo qd̄ h3 et sensum ꝛ intellectū ꝛ libeꝝ arbitriū. rem vtiq3 grādissimam. dignissimā: singularissimā. Plus em̄ ponderat libeꝝ arbitriū q̄3 esse: viuere ꝛ sentire oīm reꝝ. nam ꝑpter hoc oīa sunt cōdita: oīa instituta. Habes ecce p̄ncipem ꝛ impatorem totius create nature. ꝛ vide decentissimā oīm reꝝ seruitutē. Nam eē viuere ꝛ sentire que sr̄ in creaturis sunt ꝑpter esse viuere ꝛ sentire hoīs. Hoīs ꝟo esse viuere ꝛ sentire suo seruit libero arbitrio. Oīa ergo q̄ sunt in hoīe ꝯtinue laborāt vt sedeat rex liberū arbitriū. qd̄ immortale est atq3 diuinū. Uñ sicut oīa creata triū graduū hn̄t nobilius esse viuere ꝛ sentire in ip̄o hoīe q̄3 in seip̄is. hn̄t em̄ esse humanū in hoīe ꝛ ꝑ hoīem iungunt̄ libero arbitrio. iō oīa creata respiciūt ad illud eē nobile qd̄ hn̄t in hoīe: qd̄ ꝛ appetūt ꝑpetuo ꝯseruare. Oīa ergo ordinātur ad hoīem gradatim ascēdendo. hō vero sine medio ꝑpter ip̄m ordinat̄ arbitriū. Suꝑ oīa itaq3 sedet: imperat ꝛ dn̄atur liberꝝ arbitriū. nec h3 aliqd̄ creatū suꝑ se. sed solus creator deus illi p̄sidet. illud moderat̄ ꝛ ꝯtinet. Est ḡ libeꝝ arbitriū nobilissi

Obligatur hō deo ꝑ suo esse. qd̄ est nobili9 q̄3 esse omniu3 creaturarum

Nota dignitatē libi arbitrij.

ma sedes dei: quod immediate deū attingit. deū ꝯtinet ⁊ possi
det in eternū Dominicus. Video obligatiōem hanc hoīs
magnā nimis q̄ ꝑ liberū arbitriū astringit deo ꝑ quod hoīem
sustulit de gradu in gradū donec ipm eleuet ad seipm. Est em̄
liberꝝ arbitriū imago ⁊ silitudo dei viua diuinā expmens glo/
riā ⁊ maiestatē. Per hoc em̄ est hō immortalis. intellectualis.
eternus. ⁊ suo factori simillim⁹. Fateor itaqꝫ plus hoīem obli
gari ꝓ libero ar. qꝫ ꝓ toto quē possidet mūdo. Raymūdus

Hō obligatur deo ꝓ suo cor/pore.

Nō solū aūt pro libero ar. sed etiā ꝓ suo corpe debitor manet.
Vide corpis tui sapientissimā ⁊ artificiosam fabricā oīa mūdi
corpa precellentē Vide pulcrā membroꝝ oīm compaginē ⁊ ꝓ
portionē. oīa mēbra se inuicē iuuant: fulciūt: obsequunt. Vi/
de qꝫ formosa sit facies. qꝫ frons serena. qꝫ lingua facunda. qꝫ
oculus serenus: qꝫ manus ꝓmpta. qꝫ officiosus pes. qꝫ om̄ia
mēbra plana: necāria: ꝓportionata ⁊ pulcra Vide staturā cor
poris in sublime porrectā. Prona em̄ cū spectēt aīantia cetera
terrā: os hoī sublime dedit celūqꝫ videre iussit: et erectos ad si
dera tollere vultus. Vide p̄terea quāti quodqꝫ mēbrum p̄cij
sit. valoris ⁊ necitatis. Nolles em̄ vno carere pede aut manu
ꝓ toto vniuerso. Qui tibi oculū redderet excussum aut dētem
aut aurē: sp illum maximo fauore diligeres. Hinc pensa quā/
tū abs te diligi debet factor tuus. q̄ non vnū tm̄ sed vniuersa
tibi mēbra ꝯpegit. distribuit. ordinauit Dominicus. Sa/
tis intelligo plus me debere optimo creatori ꝓ meo corpe qꝫ
ꝓ omnib⁹ que extra me sunt innumeris bn̄ficijs Raymun/

Hō obligatur pro anima

dus. Si tantū debes ꝓ corpe qđ caducū est atqꝫ mortale: q̄n
tum putas ꝓ nobilissima ⁊ sp victura aīa te quoqꝫ debere. In
fudit em̄ pulcro corpi tuo aīam pulcerrimā ⁊ nobilissimā de/
us q̄ possit ipm ⁊ sua organa ꝯplere. viuificare. mouere. dirige
re. moderare. Sicuti em̄ corpus hꝫ multa mēbra ⁊ organa ad

Nota hic va/ria anime hu/mane officia

modū distincta. ita ⁊ aīa ornata est ⁊ dotata varijs ꝟtutibus.
potestatib⁹ ⁊ officijs naturalib⁹ quib⁹ corpis organa mouean
tur ⁊ in suas actiōes destinent. Videmus qꝫ in vnoquoqꝫ reg
no sit inferiora officia: vt officia agricolaꝝ: mercatoꝝ: opificū
Sūt ⁊ media officia ⁊ multo his digniora. vt militū. iudicum
comitū ⁊ baronū. Sūt quoqꝫ ⁊ dignissima officia. vt ꝯsulū ⁊

senatoꝝ qui regi ↄsulunt ꝛ assistunt. Pari mō in regno aīe hu
mane sunt infime ꝟtutes: vt est nutritio. augmētatio. genera/
tio. que se hñt instar colonū. mercatoꝝ. ꝛ opificū: q̄ sustinent ꝛ
laborāt ꝑ toto regno. Iste tres ꝟtutes ↄtinent sub vna pote/
state generali q̄ virtus vegetatiua nūcupat. Et hñt secū alias
adhuc q̄ttuor virtutes. sc3 virtus appetitiua: cuius officiū est
cibū desiderāter attrahere. ꝟtus retētiua cuius est cibū retine
re. ꝟtus digestiua cuius est cibū coquere. ꝛ ꝟtus expulsiua cu
ius est supflua reiicere ꝛ bonū chimū in oīa membra trāsmitte
re. Sūt scdo altiores his virtutes ꝛ ptātes in aīa. vt est potē
tia qua videmus. audimus. olfacimus. tangimus. gustamus
Uisus apphendit oēs colores: figuras: lucis ꝛ radioꝝ pulcri
tudines. Auditus omnes sonos: ꝛ voces: ꝛ armonias: sono/
rumq3 ꝛ vocū differentes cōsonantias. Olfactus om̄es odo
res quorum nō est numerus. Similiter de tactu gustuq3 di/
cendum est. Inter has tamē sensitiuas potentias est quedam
dignitas Nā visus melior est auditu. quia remotius solemus
videre q̄3 audire. ꝛ audire q̄3 odorare. Gustus autem ꝛ tactus
sunt ceteris segniores. eo ꝙ obiectum volunt habere coniun
ctum. Sunt quoq3 tertio preter has occultiores ꝛ nobiliores
virtutes que habēt organa īteriora in cerebro: vt sunt sensus
communis. imaginatiua. fantastica. estimatiua. memoratiua.
Quarto post istas est in anima virtus motiua de loco ad lo/
cum: quam a capite phisici dicunt ꝓcedere. Per hanc anima
dilatat. extendit. constringit. erigit. attrahit sua mēbra. Quin
to post istum statum virtutum ꝛ officiorum que habent cū or
ganis corporeis coniūctionem et cū carne opantur: sequit in
regno anime alius quidam status virtutum et potestatū om/
nium nobilissimus quibus competit omne moderamen virtu
tum precedētium Sūt em̄ in aīa due altissime potestates que
habēt distinctas inter se operationes ab organo corporeo pe
nitus sepatas: que sunt intellectus ꝛ volūtas. Intellectus cō
sulit. iudicat. discernit. Uoluntas tanq̄3 imperialis maiestas
precipit. imperat. ꝛ ad executionem consulta demādat. Pre/
ter has virtutes naturales quibus anima decorata est potest
insuper de nouo ornari ꝛ vestiri moralibus ꝛ gratuitis bonis

et p̄ gratiā sui creatoris. ꝛ per industriam proꝑe sollicitudinis Dominicus. Anima duerti acri ingenio cuncta que de aīe officijs ostēdisti: ꝛ video hoīez multo amplius q̄ȝ ꝑus suo opifici debitorē fieri. Munera em̄ ista que in aīa hō̄ suscepit inestimabilem illi conferūt dignitatem.

De magnitudine obligatiōis ex p̄te dantis ꝛ recipientis ¶ Capitulum. xviij.

Aymūdus. Satis nūc audisti ni fallor q̄ntū deo astringeris ex p̄te innumerabilis muneris. audi etiā q̄d debeas ex p̄te largiētis dei: ꝛ ex p̄te hoīs recipiētis Dominicus Undiq̄ȝ me niteris ꝯplicitū retinere vt nusq̄ȝ mihi diffugium pateat Raymūdus. Utinā tanta tibi bn̄ficioꝝ vincula possim inijcere vt in reliquū nō possis a tuo muneratore diuelli. Uerū nūc respice diligēter volūtatem. affectū. ꝛ liberalē munificentiā dn̄i dei tui. ꝛ copiosissimuȝ te intelliges debitorem.

Duo sunt munera creatoris vnū aptum. aliud occultum. scȝ amor.

Duo in genere sūt munera creatoris. vnū visibile ꝛ manifestū. aliud inuisibile ꝛ occultū. Donū manifestū est mūdus. ꝛ quicq̄d in se retinet minor mūdus scȝ hō. Donū occultū est amor dātis q̄ est inuisibilis. Primū tn̄ donū q̄d hoī cōtulit deus est suus amor: qui radix est ꝛ fundamentū oīm donoꝝ. Nam hec externa dona multa ꝛ magna signa sunt maximi ꝛ ardētissimi ad nos amoris dei Cogita nūc queso ex magnitudine oīm donorum infinitā amoris magnitudinē. Et q꞉ deus totū mundū cōdidit ꝑpter hoīem. ideo primo dilexit hoīem ꝛ oīa alia ꝑpter hoīem. ꝛ ita in alijs creaturis nō dilexit nisi hoīem quē sup̄ oēs exaltauit: ornauit: nobilitauit. Uerum q꞉ amor dei excedit in infinitum oīa dona creata. ideo deus cū dedit homini suū amorem dedit ei munus infinitū: inappreciabile: inestimabile. Certe vidisti obligatōem omniū maximam. Quia igitur amor dei ad hominē est purissimus. ardētissimus. sincerissimus. summe liberalis ꝛ mere gratuitus. iō sine vlla ꝯparatōe plus est obligatus hō ꝑ solo amore dei q̄ȝ pro vniuersis extra susceptis. Hec em̄ oīa etsi multa sint tn̄ finita sūt. At amor dei est funditus infinitus. Dn̄icus. Libēs suscipio hoīem sic amari. sȝ obligatōis magnitudinē expauesco Raymūdus

De maxia obligatiōe ex p̄te amoris dei.

Capitulum xix.

Diximus obligatõem ex parte largiẽtis. nunc eã intellige ex pte recipiẽtis. Largitor omniũ bonoꝝ deus munera sua hoĩ cõtulit ex libera ⁊ gratuita bonitate. sed hõ ea recipit ex mera necessitate. Velit em̃ aut nolit necc̃ habet sibi assumere dona dei: sine q̃bus nec ad momentũ poterit pmanere. Nũquid ea tu poteris refutare. nunq̃d potes dicere deo: nõ opus habeo sole tuo. nõ opus aere. aq̃. terra. munera tua alteri largirẽ ego ea amplius nõ recipio. Si vides ergo ineuitabilẽ hoĩs necc̃itatem: agnosce ⁊ obligatõem Agnosce quantũ debeas amico optimo ⁊ fidelissimo q̃ te cõtinuo in esse cõseruat. qui tuis necessitatibꝫ ⁊ ꝯmodis sua dona ministrat Dominicus. Agnosco obligatõem infallibilẽ. indelebilem. ppetuam. ĩmortalẽ et cartã insolubilẽ digito dei in qualibet creatura cõscriptam. quam dũ lego nõ possum maximũ me debitorẽ nõ agnoscere Sed quousq̃ aĩam meam defatigas ⁊ non dicis mihi quid ꝓ tantis bñficijs refundere debeã creatori. Erubesco ingratus inueniri. sed q̃ꝰ satis gratus efficiar nondũ intelligo

Obligatio ex pte recipiẽtis.

Hic ostendit quid hõ refũdere tenetur ꝓ acceptis bñficijs: suũ scꝫ amorem ¶ Capitulũ. xix.

Raymũdus. Ecce iam incipiã satisfacere votis tuis. Sꝫ dicito mihi. credis etiã hominẽ habere aliq̃d tale quod possit deo retribuere in recõpensam condignã tantoꝝ bonoꝝ Dominicus. Credo equidem. nunq̃ꝫ em̃ equissimus deus (qui hoĩem pdere nõ vult) tantis cũ bñficijs cumulasset: nisi nosset penes hoĩem residere aliq̃d quo suã possit soluere obligatõem. Alioquin in suã vltimã ruinam hec illi eẽnt munera collata: qđ de optimo largitore nefas est credere Raymundus. Ita queso sic senti de dño in bonitate. Habet ergo aliq̃d homo qđ reddere possit ⁊ debeat ne iudicet̃ ingratus Nõ hoc erit mũdus iste. quia nõ est ꝓpriũ hoĩs bonũ. Nõ ipm hoĩs corpus. quia ꝑ violentiã ab eo auferri põt. Oĩa em̃ que extra animam hoĩs sunt: sua nõ sunt. quia caduca et mortalia sꝫ Uerum quia recõpensatio debet correspondere amori largiẽtis. amor autẽ largientis est immortalis: spũalis: inuisibilis: ita id quod hõ retribuit suo datori debet eẽ immortale: spũale

inuisibile.sincerum.purum.ꝛ in sua potestate integre cōstitu/tum. Hoc aūt est liberū arbitriū. nō aūt intellectus liberi arbitrij sed volūtas q̄ sola est libera ꝛ spōtanea ꝛ suꝑpius imperiosa dña. q̄ sicut a nullo cogi aut impediri pt: ita nec vllatenus auferri. Hec aūt volūtas donū in se possidet mere liberū ꝛ spōtaneū. sc3 amorē q̄ a volūtate ꝓcedit ortu spōtaneo. Hūc amorem volūtas liberali munere deo dare pt ꝓ bñficijs acceptis nec quicq̄ amplius ab hoīe deus ipe reposcit. Nihil aliud h3 hō in se vere ꝓpriū q̄ amorē qui est totus thezaurus hoīs honorabilis.ꝑciosus.liberalis.ꝑpetuus et charissimus creatori Inuenimus igit rem quā maxime q̄rebamus. Qualis tibi q̄so videtur Dominicus. Res optima.ꝑstantissima.et qd̄ ꝑmū est hoī facillima. Nūc bono aīo efficiar. habeo eñ vñ retribuā dño ꝓ oībus q̄ retribuit mihi. diligā. amabo. amplexabor Raymūdus. Dño equissimū est amori amorē repēdere. ꝛ liberalissimo sincerissimoq3 amatori deo: liberale sincerū q3 reddere amoris obsequiū. Amor eñ ꝑ se placet et ꝓpter se. et ꝑ ceteris acceptus est deo.iocūdus.dulcis.amabilis. Lic3 eñ deus sit oīm verorū ꝛ pulcrorū bonorū ditissimus possessor nec vlla re egeat. vult tñ ab hoīe munera amoris accipe q̄ sp exposcit.que ꝛ ambit ꝛ diligit. Amor q̄ppe solus est ꝑ quē potest hō correspōdere suo amatori. Si deus te arguit: aut irascit: aut minat. tu illi iuste nec irasci nec minari potes. S3 si te amauerit tu iuste illū reamare potes. non tñ ex equo. cū amor dei sit infinitus. tuus xo puus est ꝛ mensurā h3. Debet tñ esse mūdissimus.integerrimus.sincerissimus.plenissimus.sanctissimus. Abhominat eñ deus caducū: ꝑmixtū: corruptumq3 amorē. qui suo purissimo amori rñdere nō potest. Dominicus Nihil ista hac tua veritate verius Raymūdus. Cognoscis nūc q2 amorem tuū abs te exigit amator deus: audi ꝯnter formā q̄uo amare te oporteat Hanc amoris formā ꝛ a creatore ꝛ a creaturis potes addiscere. Creator tuus pre ceteris creaturis magis te diligit. ita ꝛ tu pre ceteris tuū dilige creatorem Itē creator tuus oīa alia ꝓpter te diligit: et tu oīa dilige ꝓpter creatorē. Item creator oēs suas creaturas in tuū trāsmittit obsequium. tu vero quicquid habes optimū in illius famu

Q2 sol9 amor liberi arbitrij pōt deo ꝓ suis muneribus satisfacere.

Nota valorē amoris

Solo amore hō respondet suo creatori

Q̄uo amādus est deus hanc formā accipe a creatore ꝛ a creaturis.

latum expende. Item creator tuus te diligit infinito ꝛ ppetuo amore. ita ꝛ tu illum semp dilige ex toto corde tuo. ex tota anima tua. ꝛ tota mente tua. Habes formā amoris de creatore: nunc eandem formam recipe a creaturis Creature impēdunt tibi suum beneficium ꝛ obsequium de optimo quod habent ꝛ totū quod possidēt. ita ꝛ tu quod in te optimū habes scꝫ amorem tuo tribue creatori. Creature totis virib9 tibi deseruiunt tu quoqꝫ quicquid viriū habes in amore tuo tribue creatori. Creature cōtinue ꝛ sine intermissione die ac nocte sereno vel turbulento tpe tibi obsequunt. ita et tu omi tēpore in ꝓsperis et in aduersis tuū dilige creatorē Creature soli tibi seruiunt ꝛ nulli alteri. ita ꝛ tu solū tuum dilige creatorē. ꝛ neminē dilige nisi ꝓpter ipsum. Creature tibi seruiunt ſm ꝓpriam naturam et modū suum. ita ꝛ tu debes obsequi deo tuo ſm modū nature tue ex libertate ꝛ bona spōtaneaqꝫ volūtate. Creature dant tibi sua munera in summa qua preualent pfectione. Arbores em̄ ꝛ vites exuunt tibi suos fructus maturos. bonos. dulces oblectabiles. Non em̄ acciperes ab eis fructus amaros. viri des. acerbos. corruptos. Ita ꝛ tu quoqꝫ da operaꝫ vt deo tribuas amorem maturum. dulcem. amabilē. bonum. integrum pfectum. Postremo creature nō tibi seruiunt cum dolo: cum fraude. cum pigricia. ignauia. secordia. sed simplici ꝛ prompta intentione. Ita pariformiter serui deo tuo vt non ambules in vanitate: ꝛ festinet in dolo pes tuus. Dominicus. Acriter me incendit institutio tua. ꝛ amoris formam nunc abs te digestam studebo pro viribus emulari. Nam vt video nulla relinquitur homini excusatio quin suum debeat amare factorē. Amor enim cum filius sit libere voluntatis a nullo impediri potest quin omni momento suum possit opus implere. In amando quoqꝫ nullus labor. nullus dolor nec tristicia: nec tedium. nec fastidium. Amor enim omnes labores reddit suaues. amabiles. voluptuosos. Hinc iam manifeste lucet summa erga hominem dulcedo ꝛ benignitas conditoris. qui datis tantis beneficijs hominem nō obligauit ad rem penosam laboriosam: et fatigabilem. sed ad id quod maxime est appetibile et delectabile.

Dyalogus Secūdus

Q) debitū amoris quod hō red
dit creatori ad hoīs meritū ꝛ ꝯmodū reuertit̄ ¶Caplm̄.xx.

Raymūdus. Sicut lucet benignitas mag̃ creatoris. eo ꝙ obligauerit sibi hoīem ad amorē: rē maxime delectabilē: ita oēm excedit benignitatis mēsurā: ꝙ ipam amoris obligatōem ad solā hominis ꝯuertit vtilitatē. Licet em̄ deus nostrū ambiat amorē ꝛ vehemēter exposcat: hoc tn̄ facit vt inde hō ditetur. ꝓficiat. nobilitet̄. Uidemus em̄ ꝙ obsequiū creaturaꝝ in magnā vertitur hoīs vtilitatem. ita ꝛ obsequiū amoris quod hō exhibet deo cū deo ꝓdesse nō possit (ipe em̄ bonorum nostrorum nō eget) vt hoī prosit nccē est Dominicus. Nō debet igitur homo ociosus eē. sed sicut creaturaꝝ recipit vtilitatē: ita ꝛ ipse opificē diligendo suis etiā debet ꝯmodis indulgere. Raymūdus. Debet vtiqꝫ. Duplex em̄ nccītas homini incūbit. Indiget em̄ esse ꝛ vt ꝑseueret in esse. secūdo indiget vt habeat fructuosum atqꝫ optimū esse. A seruitio creaturaꝝ que naturalr̄ ꝛ ex necessitate seruiūt hoī: hō recipit esse et durat in eē. sed a seruitio amoris quod hō exhibet deo (q̄ libere ac voluntarie agit: atqꝫ iō meritorie) hō recipit fructuosum atqꝫ optimū esse. Creature seruiūt tibi vt esse habeas: tu vero deo obsequeris vt optime habeas. Sed q2 prestātius est optime esse q̄ꝫ esse solū. ideo obsequiū hoīs est sibi multo melius q̄ꝫ quod accipit a creaturis. Uerum quēadmodū creaturarū seruitus est homini ꝯtinuo nccāria. ita ꝛ nccārium est homini seruire deo si velit vtiliter ꝑmanere Dominicus. Uehemēter assentior. Nam sicut nccē est hoī corpaliter mori si suū illi creature obsequiū denegarint. ita ꝛ spūaliter eū mori nccē est si deo suo seruire ꝯtempserit Qui ergo nō seruit deo vere mortuus est. nec quicq̄ꝫ ꝓficit hoī obsequium creature: nisi ipe seruiat creatori. Hoc em̄ secūdo obsequio cessante ꝑmuꝫ frustra impēditur. Perdūt em̄ suam vtilitatem creature q̄ ꝓpter hominē institute sunt: si hō suo factori obseq̄ contempserit. Et talis homo quantuꝫ in se est cassat ꝛ frustrat totum vniuersum.

Raymūdus. Hinc manifeste intelligis oportere hominē ꝑ amorem dn̄o deseruire: vt dū ipse diligēti obsequio deo col/

Duplici nccītate hō tenetur suūꝫ amare factorem.

ligatur. alie etiã creature omnes hoĩ seruiendo hoĩ copulant. et p hoĩem deo. Obligatio itaqȝ amoris oĩa cõplet. oĩa consummat. ꝛ totũ deo alligat vniuersum. Uide nũc mirabilem dulcẽqȝ circuitũ. Ab amore creatoris oĩa pcesserunt: ꝛ p hominis amorẽ ad deũ oĩa cõsummant. Et sic apparet palam ꝙ hõ deum diligẽs est mediator quidã inter creatorem ꝛ ipas res conditas. qꝛ p ipm cum deo redeũt ꝛ ad deũ. Q: si hõ deo p amorem nõ adheserit: sicut ipe inordinatus est ꝛ dissolutus. ita ipse in penã suam oĩa disiũgit: dissoluit: diffibulat. nec creatori vtilis nec dignus creatura. Dominicus. In mirabilẽ me lucẽ raymũde extulisti ꝛ in ardentissimã flammã: vnde tibi maximas habeo gratias Arbitror eñ iam tandẽ te de amore vltimam sententiã posuisse Raymũdus. Reuera nõ posui. multa eñ ꝛ magna de amore adhuc locuturus sum ꝛ q̃ stupere te faciant vehemẽter. Dominicus. Oro te obsecrãs o dilectissime ɔple desideriũ meũ: ꝛ qđ reliquũ est ocius edicito Q: amoris obligatio omnia consummat

Q: hõ obligatur amare etiam omnẽ creaturã: ꝛ precipue dei imaginẽ ¶ Caplm. xxi.

Raymũdus. Unũ adhuc nũc dicam: cetera alteri dyalogo conseruabo. Sicut hõ obligat primo suum diligere creatorẽ. ita post ipm oẽs debet diligere creaturas: nõ inquãtum sibi vtiles aut nccãrie sunt. sed qꝛ dei amatoris sui creature sunt. Et quia nõ omnes creature sunt equales. sed vna est altera pstantior. et illa oĩm prestãtissima ꝛ dignissima q̃ dei in se imaginẽ ꝛ similitudinẽ repsentat. ideo pre ceteris hõ debet sui creatoris imaginẽ. id est hoĩem amare: colere: venerari. Cum eñ quilibet hõ ita ɔtinet in se sui creatoris imaginẽ. sicut cera formã signaculi cui imprimitur. iõ obligat quisqȝ diligere alterꝫ sicut seipm siue amicus sit ille siue inimicus. siue profuerit siue etiã obfuerit. Semp eñ hõ imago dei est. sp maximi ɔditoris nobilissimũ plasma est Dominicus. Hinc ego palã excipio oportere vnũquẽqȝ hoĩem diligere alterũ sicut suã ipsius imaginẽ: sicut suã ipsius naturã Et ideo q̃libet tenet estimare ꝛ apciare alterũ sicut semetipm. Tenet quoqȝ oẽ bonũ quod sibi quisqȝ cupit inquantũ dei imago est hoc etiã alteri cupere: alte Hõ tenet suũ diligere pximũ.

ri impcari: alteri si potest etiā cōferre. Debet igit esse inter omnes hoīes vna eterni federis ꝯpaginatio. vna pax. vna cōcordia. vnū velle. vnū nolle. Raymūdus. Iustissimū est quod tu loqueris. Ex quo em̄ hec obligatio qua hō tenet amare hominē: originē ducit ex obligatiōe qua hō astringit diligere creatorē. ideo sicut ista est rectissima ꝛ in iure nature fundata: ꝛ ē prima iusticia: ita ꝛ altera est scđa iusticia: recta: sancta: ꝛ in iure nature radicata. Accipe nūc formā hui⁹ obligatiōis a creatore ꝛ a creaturis. Primū creator oībus hoībus indifferēter suā partitus est imaginē ꝛ suā similitudinē. tu q̄ȝ oībus cōicabilē te prebe ꝛ liberalē. Creator sine acceptiōe psonaꝝ oēs homines inquantū sunt sue imagines cōi diligit amore. ita et tu quoqȝ oēm hoīem dilige. Creator equali pietate omī hoī sua bñficia indulget: ꝛ solem suū oriri iubet sup bonos ꝛ malos. ꝛ pluit sup iustos ꝛ reprobos. ꝛ tu quoqȝ omī petēti te tribue. et q̄cquid habes libēter imptiri stude. Secūdo accipe hanc formā ꝛ a creaturis. creature que hoī iussu creatoris inseruiūt nō magis vni obsequūtur hoī q̄ȝ alteri. nō plus ꝑ vno laborāt q̄ȝ ꝑ altero. neqȝ amplius maiorē respiciūt q̄ȝ minorē. nec nobilē q̄ȝ ruralem. Elemēta. plante. arbores. aīalia nō plus seruiunt regi q̄ȝ militi. nec plus seruo q̄ȝ dn̄o. Sicut ergo creature hoī obsequūtur inquantū dei imago est ꝛ equales inter se reputāt oēs hoīes. ita ꝛ tu quoqȝ eq̄liter dei imaginē in quolibet hoīe venerare: nec estimes naturali ꝯditione alteꝝ alteri p̄ferendū

Q̄r a creatore et a creaturis hō discit suum diligere ꝓximū

Dominicus Nō solū ex his q̄ dicis colligo formā amoris veꝝetiā quāte sit maiestatis. dignitatis. glie ꝛ excellētie imago dei luceclarius intueor. cui suus creator tantā impēdit sollicitudinē: quā honorat. diligit. venerat. cui etiā creature multe: nobiles ꝛ sublimes inuigilāt. seruiūt. obsequunt. Satis hinc patet quantū deb3 honorare hō hoīem: qñ illum ꝛ deus maximus ꝛ vniuersus orbis venerat Raymūdus. Nolo etiā te lateat q̄ hec obligatio amoris redūdat ꝛ reuertit in solā hoīs vtilitatē in suū commodū ꝛ meritū. Licet em̄ amor tuus quo ꝓximū diligis plerūqȝ illi aut vtilis est aut iocūdus: tibi tamē sp est meritorius. Dū em̄ hō primo deū diligit. ac tum ꝓximū imaginē dei: inde sibi colligit oē bonū suū. om̄e meritū. omne

Quāte dignitatis sit imago dei.

Q̄r amor quo hō diligit ꝓximū in hoīs vertit vtilitatem.

gaudium. laudē. salutem ⁊ gloriā. Et quanto adiecerit plures ꝑpter deū hoīes diligere tanto ditescit amplius. tāto fit ⁊ nobilior ⁊ seipo quotidie maior. Multa adhuc de natura amoris: de eius virib⁹ ⁊ ꝓprietatib⁹ disserenda sunt. sed vides quia iam sol hesperias se mergit in vndas. nox quoqꝫ suas vmbras iam minitans: ⁊ cibū nos ⁊ somnū capere adhortat̃. In crastinū igit̃ que de amore supsunt reseruemus Dominicus. Licet a tuo sermone inuitissimus ipe diuellar: pareo tm̃ votis tuis: vt paululum viribus recollectis nouus in crastinum disputator aduenias.

¶ Finit scd̃s dyalogus de bn̄ficijs dei ⁊ hoīs obligatiōe

¶ Incipit tertius de amore ⁊ virib⁹ eius. ꝯditōib⁹ ⁊ fructib⁹

De ꝯditionibus et ꝓprietatibus amoris. ¶ Capitulum. xxij.

Dominicus. Totam pene noctem insomnē habui ita erā tua spōsione sollicitus. optabam crebro diē fieri: ⁊ mollē desidēqꝫ aurorā arguebam ꝙ titani mariti croceum nollet cubile deserere. Occurro aūt nunc tibi festinus et alacer audire que pollicitus es. Scio em̃ stupēda te atqꝫ admodū vtilia de amore dictuꝝ Raymūdus. Amo mi dominice ardēs desiderū tuū. quod ⁊ me quoqꝫ acriorē reddit ⁊ magis spontaneū Meministi ne supra me dixisse nihil nos habere in nostra potestate ⁊ quod vere sit nostrū pręter solū amorem Dominicus. Memini equidē. Nam amor noster (vt ipse dixisti) est totum bonū nostruꝫ: vnicus ⁊ preciosissimus noster thezaurus et cuncte diuitie nostre. Cetera quippe oīa ⁊ fortune ⁊ corporis bona nec vera nec nostra sunt Raymūdus. Si ergo amor est illud vnicū quod habemus: hinc sequit̃ ꝙ amor bonus est totū bonū nostꝝ. ⁊ amor malus atqꝫ ꝑuersus est oīe malū nostrū. Nā si nihil est vere nostrū nisi amor: si amor malus fuerit quicq̃d habem⁹ malū est. si bonus bonū ē. Seq̃tur

quoqꝫ si amor noster bonus fuerit nos etiā boni sumus: si malus mali. Solus igiť amor hoīs hoīem facit vel bonū vel malū. Preterea cū nihil possideamus vere nisi amorē. iō quando dedimus alicui nostrū amorē totū quod habebamꝰ dedimus nec quicq̄ꝫ reliquū habemus qđ tribuamus. Hinc etiā sequiť ꝙ si ꝑdiderimus amorē nostrū oīes nostras diuitias ꝑdidimus. tunc aut ꝑdidimus si illi nostrū amorē cōtulerimus cui oīno dare nō debuimus. Preterea si bonū oē nostrū est amor bonus: ꝛ malus amor nostrū malū: sequiť pulcre ꝙ virtus nihil sit aliud q̄ꝫ amor bonus. ꝛ viciū amor malus. Cuius ergo amor bonus est: hic vir virtuosus appellādus est. cuius vero amor reprobus fuerit hic viciosus ꝛ reprobus censendus est.

Dominicus. Presentio dulcē fragrantiā sermonis tui: ꝛ in mirabilē me cognitionē cupis erigere. vt dū cognouero oīe bonū nostrū in amore ꝯstitutū: habueroqꝫ de amore verā sciētiam. habeā etiā ꝛ de toto hoīs bono maloqꝫ sciam. Quā qui ignorat cecus est ꝛ manu tēptans: ꝛ se ꝛ oīa nescit. Raymūdus. Hinc iā amoris ꝓprietates attingamus. Quarū prima est ꝙ amor hꝫ virtutē vniendi: ꝯuertendi: trāsformādi. hec est amoris insepabilis conditio. iō amor vnit amantē cū re amata ꝛ in se trāsformat. Secūda cōditio est. quia amor de sua natura est donū liberale. sponte eñ alteri se tribuit. cogi eñ non pt: nec dari nec auferri se inuito. Hinc seqtur ꝙ amor est vere illius cui dať. ꝛ transit in verā possessionē rei amate. ꝛ ideo res amata in suo retinet dominio amorē qui sibi vltro donatꝰ est. Tertia ꝯditio. ꝙ amor quocūqꝫ vadit sp secum ꝑtrahit volūtatem q̄ habet plenū in hoīe imperiū. ꝛ ideo etiā secū portat totū hominē. Et ideo qñ amor alteri se tribuit: totā tribuit volūtatem ꝛ totū hoīem: qui etiā cōuertunť in rem amatā. Quarta ꝯditio. ꝙ ista ꝯuersio amātis in rem amatā nō est violenta. nō coacta. nō laboriosa. sed spontanea. liberalis. dulcis. delectabilis. ꝛ ideo volūtas que iungiť rei amate nō potest ab ea separari ꝑ aliquā violentiā. sed spōte ꝛ mere libere. Quinta ꝯditio. ꝙ amor licet mutet volūtatem in rem amatā. tñ amor semꝑ permanet liberalis amor. ꝛ suā retinet naturā Volūtas quoqꝫ licet ꝑmutetur in rem amatā cuius ꝛ naturā induit ꝛ formā

Nota hic ꝓprietates amoris

tamē semp permanet volūtas: nec ideo destruit quia mutatur Sexta cōditio. q amor talis efficit qualis est res q amatur. ɀ talis fit ipsa volūtas qualis ɀ amor. Res em pmo ɀ pncipaliter amata nomē: naturam: ɀ formam amori tribuit ɀ volūtati Hinc seqtur q si volūtas terrā amet: terrea luteaq fit ɀ amor dicit terrenus. Si amat res mortuas caducas supfluas: volūtas nuncupat mortua supflua caduca. Si amat hoies hūana dicit. si deū diuina. Ex isto liquet q hō pōt p amorē quem gerit sponte mutari in rē multo se meliorē vel multo se viliorē Septima. q amor ex sua natura semp se erigit ad amanduz id qd est se pstantius: nobilius: ɀ dignius. Hoc patet in naturis aliaꝝ rerum que sp se ad meliora ɀ pfectiora sustollūt. Nā elemēta mutant in plantas. plante nutriūt aīalia. quoꝝ caro comesta in carnē format humanā. Ita ergo ɀ volūtas nostra et amor noster (vt nō degeneret a rebus sub se creatis) debet sp id amare qd est supra se: ɀ amādo in id querti quod ē multo se nobilius: preclarius: excellētius. Verū q nihil est supra volūtatem nostrā qd sit ipa melius ɀ pfectius q ipe summus ɀ eternus deus: ideo volūtas merito tribuere debz amorē suū maximo deo: ɀ in illū nobilissimū ɀ pstantissimū querti ɀ transformari Dominicus. Merito id quidē Nam cū turpissimum sit volūtatē (que regina est in regno aie) se inflectere subter se ad lutea: caduca. vilia. spurca ɀ qtemptibilia. idcirco debet se sursum erigere. deū intueri. deū amare. deuz cōplecti ɀ in ipm trāsformari. qui est summū: eternū: nobilissimū: ɀ optimū bonum Raymundus Gaudeo te sapere q dico. sed nūc consequēter ausculta. Octaua cōditio est. q amor ex quo est res nobilissima. dignissima. ɀ liberalissima q mutat ipam volūtatem in rem amatā: ɀ ponit eā sub imperio rei amate. iō valde iniustum ɀ incongruū est q res inferior ɀ vilior ipa voluntate dominiū arripiat sup eam: eāq possideat. Preterea cū amor sit spiritualis ɀ intellectualis nature. ɀ ideo etiā omni re corporali multo prestātior. idcirco nulla res corporalis est nro amori aliquatenus digna. Non debemus ergo amare nec mācipia: nec animalia: nec sidera: nec elemēta nec aurum nec argētum nec quicq quod potest aliquo sensu apphendi. Preterea cū

Indignum atq₃ iniustum sit q₃ res equalis dominetur equali. et quia om̄is voluntas creata inquantū creata est alteri equalis. ideo nulla creata volūtas est digna nostro amore. nec debet nostre dominari volūtati Solus igitur deus dignus est qui a nobis ametur: qui nos possideat: qui nos in se cōuertat. Nona conditio q₃ amor hoc habet a natura q₃ semp̄ capit et requirit amorē. ideo nulla res debet amari nisi que possit amorem refundere ꝛ vberius q̄₃ acceperit Nulla igit̄ res que est nostra volūtate inferior debet p̄ncipaliter amari. nō elemēta. nō animātia. nō aliqua corp̄alia: quia amorē reddere nō possunt

Dominicus. Nihil verius. nam amor qui rebus inferioribus ꝛ ratione carentib₉ attribuit̄ maxima damna ꝯsequitur. Fit em̄ degener. fragilis corp̄alis. Aut si versatur circa res humanas fit humanus nec fit se melior nec p̄fectior Deus igitur qui amorem refundere potest ꝛ multo q̄₃ noster est prestantiorem p̄mo a nobis amari deb₃ cuius est amor infinitus. increatus. eternus.

Q) amor tantum se dilatat vel amplificat quantum se amplificat res primo amata.

¶ Capitulum. xxiij.

Raymūdus. Dixi supra q₃ amor mutat voluntatē in rem p̄ncipaliter ꝛ p̄mo amatam Transit em̄ totaliter in eius dominiū: ꝛ cum ea vnitur ꝛ complicatur. et idcirco nō potest ascendere supra eam. sed ad quecūq₃ se extendit res p̄mo amata: ad hec om̄ia se amor extendit. Hinc sequitur q₃ res primo amata quanto fuerit cōmunis ꝛ vniuersalis: tanto ꝛ ipe amor vniuersalis fiet atq₃ cōmunis. Si res amata fuerit aut p̄ticularis aut priuata: amor erit ꝛ particularis ꝛ singularis. Seq̄tur quoq₃ res primo amata sicut est vna: ita generatur ꝛ vnus amor in volūtate qui est eiusdem cum ipa nature. Et sicut nō possunt esse plures res primo amate: ita non potest nisi vnus esse amor in voluntate. Dominicus. Hinc ego colligo q₃ res que primo diligitur fundat. edificat. ꝛ confirmat primum amorem in voluntate qui caput sit et origo omnium aliarum affectionum que pullulant a voluntate. Raymūdus. Pri

Denter ergo intelligis q͛ a re primo dilecta generatur in volū tate vnus primus amor: a quo tanq̄ a radice surgit quedā ar/ bor in anima: que per tot ramos se multiplicat quot sunt res que colligantur cum re que primo diligitur. Uerbi gratia: ab vno seminis grano surgit arbor cum innumeris ramis: fron/ dibus: floribus: ac fructibus. Quale semē talis ⁊ arbor: ⁊ om nia que ab arbore procedunt. qualis fons tales sunt fontis ri uuli. Hinc intellige si amor tuus fuerit bonus. iustus. ordina tus omnes alij amores qui inde procedunt boni erunt. iusti. ordinati. Si malus fuerit ⁊ corruptus: reliqui mali sunt ⁊ cor rupti. Ex isto consequenter animaduertis q͛ necessario om/ ne illud amatur quod coniunctum est cum re primo amata. et necessario odio habetur quicquid aduersatur rei primo ama/ te. Idcirco primus amor quia solidissime iungitur cū re ama/ ta nulla ratione auelli aut destrui potest nisi venerit alia res ꝑ mo amata que sit ipa fortior validiorq̄. Quādo igitur res pri mo amata est ipse deus qui est summa virtus. summa fortitu/ do: summa nobilitas. vera eternitas. ⁊ eterna veritas fit amor noster fortissimus. nobilissimus. verus. eternus. Et ab hoc amore pullulāt infiniti amores. eo q͛ est communissimus. vni uersalissimus. ⁊ per cuncta protensus. Qui ergo principaliter deum amat: amat cum deo ⁊ propter deum omnes creaturas et fit amor eius amplissimus ⁊ vehementer expansus. Si pa/ teris dicam tibi duo exempla vnde breuiter ⁊ eleganter ista co gnosces Dominicus Libēter te audio. prosequere Ray mundus. In matrimonio vir principatur: mulier subijcitur. Item mulier non potest habere nisi vnum maritū: nec potest a marito q̄ diu viuit separari. Pari modo volūtas subijcitur rei amate. nec potest habere nisi vnam rem principaliter ama tam. nec ab ea potest q̄ diu ipa durauerit separari. Aliud ex/ emplum quo melius cuncta cognoscas. Demus aliquem ho/ minem pauperem ⁊ genere obscurum qui habeat sex filias pe nitus equales natura. industria. ignobilitate. vilitate: quaru3 vna nubat rustico. altera ciui. tertia militi. quarta duci. quin/ ta regi. sexta orbis impatori. Licet em̄ oēs he sex filie eiusdē sint ⁊ generis ⁊ paupertatis. ꝓpter viros tū quib⁹ nupserūt vna

Nota exēplū

Nota duo exempla.

fit altera prestantior.nobilior.sublimior Pari modo intellige de volūtate: que vel ascendit vel descendit iuxta rei amate vel dignitatem vel ignominiam. Item sicut videmus ꝙ sponsa sponso suo copulata nouum quendam concipit amorem qui est primus amor: virtute cuius amat omes qui habēt cū spō/so societatem vel amiciciam vel parentelam. Hos em̄ omnes ante nō amabat. sed propter amorem viri nūc singulos amat Et si vir moriatur ꝛ mulier accipiat aliū virum tunc amor p̄/mus ꝛ omnes alij qui inde originem traxerūt destruitur. ꝛ ge/neratur in voluntate mulieris nouus amor qui etiam radix ef ficitur aliorum amorum. Preterea quando mulier virum ac cipit bonum. diuitem. fortem. nobilem. prudentem: tunc ipsa permanet in pace. in requie. in exultatione. in securitate. in af/fluentia. in omnium rerum copia. Et si nupserit viro pauperi. caduco. misero. ignobili. sordido. contemptibili: ipa efficietur inops. fragilis. ignobilis. sordida. contemptibilis. plena cla/dibus. angustijs. ꝛ miserijs. Hec cuncta que de matrimonio diximus applica ad voluntatem ꝛ ad rem primo dilectam. et vtrobiqꝫ optimam inuenies consonantiam. Dominicus. Capio egregiam similitudinem. Satis em̄ ex hijs que nunc dixisti apparet ꝙ dum volūtas nostra principaliter deū amat tunc fit sublimis. nobilis. secura. pacifica. quieta. robusta. ple na gaudijs atqꝫ diuitijs. talis est enim ille quem ipsa diligit. Et si amauerit creaturam: cū omnis creatura sit fragilis. mo bilis. fluens. indigens. insufficiens: tunc ipa pre inopia tribu latur. contristatur. affligitur. nunqꝫ secura. nunqꝫ pacifica. nū qꝫ firma. Sed queso te ex quo de re primo amata iam sepenu/mero loquuti sumus: quot sunt aut esse possunt res principa/liter amate.

Q tm̄ due sūt res principaliter amate: ꝛ de inimicicia earū ad inuicem ¶Capitulū. xxiiij.

Raymūdus. Due tm̄ sunt res principaliter a volūtate di lecte: nec possunt esse plures. sicut nec duo rectores vel pontifices vnius ecclesie. He due sunt vel deus creator: vel creatura. Porro inter creaturas omnes illa res erit primo

dilecta ab ipa volũtate que illi est magis amica atq̃ ꝓpinqua Uerũ quia ipa voluntas pt reflectere suũ amorē ad semetipam ideo inter creaturas maxime amabit seipam vt amicam sibi: ꝛ vt ꝓpinquã. Quãdo igit amor dei in volũtate nõ est primus. tũc ipsius volũtatis amor pmus efficitur. Et sic hõ quãdo deum nõ amat: amat seipm ꝛ suã voluntatē. ꝛ ipa volũtas se amãdo in semetipam ꝯuertit. ꝛ facit seipam suũ ꝓprium fundamētum extra deũ. Et quia pncipaliter solã se amat. ideo cetera q̃ secũdario amat: oĩa ꝓpter se amat: ꝛ in oĩbus nõ nisi se amat. et quicq̃d vult ꝓpria vult volũtate: q: nullam aliam sequit voluntatē. Hec aũt talis scelestissima impiissimaq̃ volũtas se solam diligēs: se ꝯplectens rapit violēta manu deo cõditori suũ honorē: suã coronã: suam gloriã. Amare em̃ propriã voluntatem soli ꝯpetit eterno deo. igit quãdo humana volũtas amat seipam: ꝛ hõ suam pmo diligit volũtatem. tunc illud sibi attribuit quod possidet solus deus ꝛ facit se deũ: ꝛ dat sibiipi amorem: laudē: honorē: ꝛ gloriã. Atq̃ hoc mõ fit capitalis aduersarius ꝛ inimicus dei: longissime tñ deo dissimilis. Nã licet sibi tribuat honorē: deitatē: et gloriã. habet tñ q̃litates in se turpissimas. Nã qualis est amor eius talis et ipe. Amor em̃ eius est inordinatus: iniustus: falsus: tortuosus: in dei cõtemptum odiũ ꝛ iniuriam ꝯcitatus. Dominicus. Tremere me facit sermo tuus. adeo em̃ ꝛ vehemēs est ꝛ formidatus. Raymũdus Utinã totus me mundus audiat exclamantem. credo q multi a tanta se iniusticia ac dei iniuria refrenarēt. Uerũ quia in tenebris sunt amatores ꝓprie volũtatis. ideo nõ aduertunt qũo ꝯtra se ꝓuocent deũ vsurpãdo sibi dei ꝓrogatiuas ꝛ dignitates. Qui em̃ se regem facit aduersarius regis est et crimen lese maiestatis reus detinet. Sed queso te paulo nũc diligentius attēde virtutes ꝛ cõditiones ꝛ ꝯtrouersias hoꝝ duorum amoꝝ. Duo amores pmi due sunt radices oĩm aliarũ affectionũ Et quia sunt inter se capitales inimici. iõ si vnus bonus est alius vt malus sit oportet. Amor dei sicut est primus bonũ nostrũ. primũ lumē a quo oritur oē lumen. pma rectitudo. prima iusticia. pma amicicia. pma fortitudo. pma quies. pma tranq̃llitas. pma cõsolatio. pma leticia. pma virtus. prima veritas.

Nota qũo hij duo amores inter se differũt.

prima vita. ꝛ oim̄ bonoꝝ operum ꝛ cogitationum ꝑncipium. Ita amor sui ꝓpius est primū malū: a quo oritur in hoīe omne malum. ꝑma cecitas: ꝑme tenebre. ꝑma obliqtas. ꝑma iniusticia. ꝑma discordia. ꝑma imbecillitas. ꝑma turbatio. ꝑma desolatio. ꝑma tristicia. ꝑma rixa. ꝑma nequicia. ꝑma falsitas. ꝑma mortalitas. ꝛ oim̄ maloꝝ operū ꝛ affectionū infaustū principiū. Amor dei facit volūtatem hoīs iustā. sanctā. humilē. benignā. sed amor sui facit eā iniustā: irreligiosam: supbam: turgidā: proteruā. Amor dei facit voluntatē quietā. dulcē. amicabilem. sed amor sui reddit eā turbidā: amarā: litigiosam: odibilem. Amor dei facit voluntatē largissimā: amplissimam: capacissimā. sed amor sui facit eā angustā coartatā ꝯstrictā. Amor dei reddit voluntatē summe liberā nulli creature subiectā. sed amor sui subijcit voluntatē om̄i creature ꝛ famulā ꝯstituit: seruam atq̧ captiuā. Amor dei facit eā immobilē: stabilē: firmaꝫ et ꝑpetua virtute vigentē. sed amor sui (cū circa creaturā versatur que vana est: fluida: mobilis ꝛ caduca) reddit voluntatē instabilem: fluctuantē. ꝛ om̄i vanitate subiectā. Amor dei facit voluntatē vnitissimā atq̧ ideo fortissimā. sed amor sui facit eā diuisibilē. fragilem. Amor dei facit voluntatē diuitem: opulētam: optimis refectā dapibus. sed amor sui eā vacuā dimittit esurientē. inanē. ꝛ oībus egentē bonis. Amor dei facit voluntateꝫ habitare in sua patria. in suo regno: in sua domo. ſꝫ amor sui facit eā exulē: aduenā: peregrinā ꝛ ꝓfugam sup terrā. Amor dei facit volūtatem pulcerrimā ꝛ miro decore formosaꝫ. amor sui facit eam horridā: tetrā: squalidā: ꝛ turpissima cōtagione fedatā. Postremo amor dei clarissimo lumine irradiat volūtatē et hoīs intellectū vt nouerit hō seipm̄ ꝛ deū ꝛ om̄ia bona. sed amor sui (quia tenebrosus est) densissima caligine cor hoīs obnubilat. vt nec deū nec se nec oīa sciat **Dominicus.** Reuera prestātissimus sermo tuus: ꝛ imis precordijs reponendus. Utinā mortalis homo hec animaduerteret: desinatq̧ in iniuriam summi dei se tam nequiter adamare. **Raymundus.** Unū adhuc restat quo dei amor maxime cōmēdatur: ꝛ amor sui merito condemnat̄. Amor em̄ dei cum sit vniuersalis potest esse vnus atq̧ consimilis in multis: imo in infinitis homi

Qꝫ amor dei facit verā inter hoīes amiciciā ꝛ amor sui maximā rixam

nibus. quod dum fuerit tunc necc̄ario pax magna ⁊ vera perpetuaq; concordia illo amore durante inter homines pseuerat. Sunt em̄ inter se vniti: quieti: pacifici: leti: iocundi: ⁊ de alternis bonis inuicē gratulabūdi. Sed qñ quisq; pmo diligit se/ ipm amore puato: tunc ppriū querit honorē. suū cōmodū. suam voluptatē: suam dignitatē. atq; impugnat honorē alium vt defendat suū. ⁊ odit atq; execrat ⁊ psequit omne bonu; vel corpis vel anime qd videt in alio: dūmodo illud repugnat bono suo. Ex isto puato amore emergit om̄e malū quod cōtra se hoīes crudeliter admittūt. Inde bella seditiones: secte: inimicicie: inuidie: emulatiōes: cōtentiones: animositates: ire: rixe: cōtumelie: rapine: stupra: adulteria: incendia: ⁊ mille maloru; genera. Dominicus. Terribile auditu est quod loqueris.

Raymūdus. Atq; multo terribilius ppetratu Nam si vo/ les cordis oculis intueri videbis q ab amore proprio tanq; a vipera quadā virulenta septē mortalia peccata nascant. sub q bus oē viciox germē cōtinetur. Hō em̄ qui seipm neqter diligit: diligit corpus suū: diligit ⁊ aīam suam. ⁊ ideo ppriā excel/ lentiā que est aīe. ⁊ ppriam delectatōem que est carnis. Et pp ter ista duo aut cōseruanda aut augēda maximā cōtrahit amiciciam cū rebus externis: cū diuitijs ⁊ pecunijs. Pecunie em̄ hoīs honorē augent ⁊ voluptatē. Querit etiā sciētias: officia dignitates que suū promoueant honorē. Nascunt igitur re/ pente ex amore puato quattuor corruptissima mala. sc; super/ bia. auaricia. gula. luxuria. Deinde cui inest amor honoris et voluptatis: necesse est vt odio habeat et persequatur omne id quod potest suum vel honorem vel voluptatē destruere. ideo concipit grauem iram que est amor vindicte: et inuidiam qua dolet de alieno bono inquantū est suo cōtrarium. vel gaudet de alieno malo prout inde recipit adiumentum. Et quia vo/ luptas corporis torpore atq; ocio pascitur ⁊ labores fugitat ⁊ exercitia. inde acidia emergit ⁊ negligentia portus omniū vi/ ciorum. Dominicus. Adeo acerbo animo in priuatū amorem hactenus inuexisti vt adiutore deo illum a me velim pe/ nitus abigere. et in solo conditoris amore vires animumq; locare.

Q; ex amore sui nascuntur septe; peccata mortalia.

Dyalogus Tertius
De finali fructu qui nascit̃ ex his duob⁹ amoribus: ꝛ de gaudij ꝓprietatib⁹ ¶ Capitulũ .xxv

Raymũdus Ut libentius faciliusq; possis efficere q̃ nũc spondes: necc̃ est tibi diligenter aduertere q̃ sint fructus qui nascunt̃ ex amore diuino ꝛ amore ꝓprio Certissimũ em̃ est q̄ sicut de plantis atq; arborib⁹ expectat̃ fructus. ita de quali bet alia re inq̄rimus que faciat fructũ. quã afferat vtilitatem. Quia igit̃ in nostra volũtate tanq̄ in agro quodã p̄nt planta/ri duo principales amores. sc3 amor dei ꝛ amor sui. ideo sum/mope cõsiderandũ est que fructũ afferat amor dei: ꝛ quẽ amor sui. Et sicut nõ possunt esse nisi duo amores p̄mi: ita nõ st̃ eti am nisi duo fructus vltimi q̄ inter se sunt oĩno ꝯtrarij: sicut et amores p̄mi. Uerũ quia ex omni ope quod agit hõ non ꝑma net secũ finaliter nisi gaudiũ vel tristicia. hoc em̃ est totũ lucrũ quod defert de laborib⁹ suis. iõ gaudiũ vl' tristicia finales sunt fructus oĩm opeꝝ humanoꝝ. Nam q̄cquid hõ molitur q̄cq̄d opatur ad hoc respicit vt gaudeat. iocũdetur. exultet. Cũ autẽ gaudiũ adeptus fuerit nihil aliud querit: nihil aliud ꝯcupiscit quia nulla p̄t re alia saciari. Et q2 tristicia gaudio ꝯtraria est. ideo oĩs hõ fugit tristiciã: ꝛ gaudiũ amplexat̃. Uerũtamen q2 veꝝ gaudiũ est verus fructus hoĩs bonus. ꝛ vera tristicia fru ctus vere malus. iõ necc̃ est q̄ a diuersis ꝛ ꝯtrarijs seminibus orians̃. verũ igit̃ gaudiu3 orit̃ ab amore dei. et vera mestitudo ab amore nascit̃ sui. Et q2 deus est immortalis: immẽsus: sum me pulcer: summe potẽtie: bonitatis ꝛ sapiẽtie. ita gaudiu3 de amore dei est immortale: immẽsum: pulcerrimũ: potẽtissimum fructuosissimũ: ꝛ optimũ Dominicus. Si gaudiũ hoĩs est immortale ergo ꝛ volũtas hoĩs. ꝛ ꝑ ꝯsequens aĩa hoĩs est im mortalis. quod epycureoꝝ grex maxime diffitet̃. Sed nũc vt cepisti ꝓsequere. Raymũdus. Audisti itaq; q2 gaudium est verus fructus amoris dei: nunc ꝓprietates huius gaudij desi deranter aduerte. Prima gaudij ꝓprietas est. q̄ est eiusdẽ na ture ac cõditionis qualis est res p̄mo dilecta: ꝛ qualis est pri/mus amor. Hinc sequit̃ q̄ sicut amor dei est semẽ iustũ. purũ. sanctũ. sinceꝝ. immaculatũ atq; optimũ. ita ꝛ gaudiũ quod est

Q2 gaudium est fruct⁹ amo ris boni.

De ꝓprietatib⁹ veri gaudij

eius fructus sanctissimus est ꝛ verus.rectus.ordinatus. imaculatus.pulcer.diuinus. Hoc aūt tale gaudiū includit verā leticiam.iocūditatem.oblectatōem.hilaritatē. tranqllitatem delicias.iubilatōes.suauitates.sacietates ꝛ mille bona. Secūda ꝯditio.ꝙ sicut fructus arboꝝ ꝛ plantaꝝ viuificat: nutrit et sustētat.ita ꝛ gaudiū dat vitā homini.atqꝫ inde nutrit̄ ꝛ sustentat̄ cor eius. Nā sicut tristicia mors hoīs est:ita gaudium cor hoīs confirmat viuificat ꝛ oblectat. Tertia ꝯditio ꝙ gaudiū affert hoī totum ꝯplementū finalis boni sui. Nam plenū hoīs gaudiū est hoīs vltima pfectio.vltima beatitudo:quam cū habuerit nihil volet vltra appetere: nihil amplius ꝯcupiscere:sicuti infra statim patebit. Quarta ꝯditio.ꝙ sicut amor dei est intra nos:ita ꝛ gaudiū intra nos est: nec est necē in rebus externis:in auro scꝫ vel argento: nō in gēmis aut margaritis:nō in officijs aut p̄fecturis gaudiū querere. Sicuti em̄ amor portatur in sola hoīs volūtate:ita ꝛ gaudiū.atqꝫ idcirco totū hoīs bonum in sola est hoīs volūtate Dominicus Errant igitur q̄ externa ꝛ caduca fortune bona hoīs bona arbitrant̄.quiqꝫ ꝛ ea quotidie querūt:diligūt:amplexant̄ Raymūdus. Quantū hi errant sicut ex p̄cedentibꝫ ita ꝛ ex sequentibus luculēter intelliges. Prius tn̄ quod cepimus explicemus Quinta ꝯditio.ꝙ quantū amor dilatat̄ ꝛ crescit:ita ꝛ crescit ꝛ multiplicat̄ gaudiū Ideo sicut amor dei se extēdit ad oēs creaturas inquantū dei sunt.ꝛ p̄cipue ad hoīem qui est viua imago ꝛ silitudo dei.sic ꝛ gaudiū se dilatat ad oēs creaturas ꝛ p̄ncipaliter ad imaginē creatoris qui est hō. Hinc sequit̄ ꝙ vnusquisqꝫ hō deū amans p̄ter gaudiū qd̄ concipit de deo:habet adhuc infinita gaudia de creaturis ꝛ maxime de quolibet homine qui est ꝓxima imago maximi creatoris. Dominicus. Palā nunc video ꝙ de amore dei etiā in hac vita hō colligit inestimabilē fructū. Nā ex quo semp est in amore recto bono ꝛ suaui:ita est in gaudio recto dulci et optimo secū in corde suaꝫ hn̄s vitam: suas diuitias:suas voluptates. Nihil itaqꝫ extra querit.nihil ꝯcupiscit.nulli inuidet.nulli irascit̄.nulli ꝯtrariatur.sed est plenus suo bono. suo scꝫ gaudio quod est optīa vita cordis. Hoc aūt gaudiū potest ꝯtinue augeri ꝛ multiplica

ri quando dei imago p hoies multiplicat. vt quot sunt hoies tot sint gaudia. z quia numerus hominū potest crescere in infinitum. ita z cumulus gaudioꝝ. Beati ergo qui deū diligunt quoniā fructum leticie copiosissimū consequentur.

De vltimo gaudio qd post mortem erit de amore dei z salute pximi Capitulum. xxvi.

Aymundus. Diximus pauloañ de gaudio qd nascit de amore dei in hac vita: nunc dicemus de gaudio qd erit de deo z pximo post hanc vitā. Cū em gaudiū sit fructus amoris necē est q veniat in tanta plenitudine vt vltra crescere nō possit Dignū pfecto est vt sicut volūtas hic inhesit deo p amorem: ita illic inhereat p amoris fruitōem. Verū cū ex clara dei visione fit amor feruētior. nam ex quo deus est summe pulcer: summe dulcis. summe benignus. bonus. nobilis. z oīm gaudioꝝ diuitiarūq plenissimus. ideo quāto pfectius videbitur tāto ardentius amabit: z tanto copiosius in ipso aīa iocūdabitur. Videbimus em deū maximū et optimū facie ad faciē clara certa z pfectissima visione. z tūc mirabit z dilatabit z iocundabit cor nostrū. Dominicus. Sed queso te qūo audebimus tantā a deo sperare gloriā. Raymūdus. Solo amore

Amor omnia promeretur

Nisi em deus (quē hic in fide aīa dilexit) ostēdat seipm manifesta visione non opleret nec meritū nec ius amoris. Amor em verus oīa aperit. oīa secreta reuelat: hoc amoris natura requirit. Amor ergo noster nobis deū ostēdit. deū facit videre. amplecti. venerari. z ipi inherere z iugiter delectari. Verūtamen qm deus est infiniti decoris: suauitatis: māsuetudinis: humilitatis: sapiētie: maiestatis z pfectiōis. ideo aīa illic deū nō amabit pter dona que otulit. hic em amor mercēnarius z impurus est. sed ideo quia deus vere ex seipo z ex sua immēsa bonitate plenissime amabilis z āplexibilis est. Et ex tali amore nascit pfectissimū gaudiū atq purissimū. Hoc aūt gaudiū quia nemo poterit auferre. ideo erit certissimū firmissimū z summe securū: Et hoc quidē erit gaudiū de deo. Nunc superest vt aliquid de gaudio (quod ex pximorū felicitate capiemus) breuiter disseramus. In illo regno vnusquisq tantū amat alterum

De gaudio ex salute pximi

quantũ seipm. ⁊ ideo tantũ gaudet de bono alterius quãtum gaudet de suo. Et quoniam illic erunt innumerabiles quos omnes vt nosipsos diligemus. hinc sequitur ꝙ equaliter de illoꝛu3 felicitate vt de nostra gaudebimus Nõmodo ergo gaudium nostrũ duplicabit̃ aut triplicabitur. sed in mille iubilos imo infinitos excrescet supꝛa mẽsuram gaudioꝛum que de ꝓpꝛia beatitudine singuli obtinebimus. Cum igitur nemo illic sit qui sue felicitatis gaudium ad liquidũ cõcipere possit. vide nunc quomodo capiat in alijs tantoꝝ gloꝛiã gaudioꝛũ. Preterea cũ illic quilibet plus immẽsum deũ amet ꝙ̃ seipm ⁊ omnes alios secum. inde seq̃tur ꝙ sine compatione plus gaudebit de felicitate dei ꝙ̃ de sua ⁊ omniũ alioꝛũ secum. Certe nũc vidisti magnitudinẽ ⁊ multitudinẽ gaudioꝛum post hanc vitam: Quid nũc animi habes Dominicus. Optimi nũc certe animi sum. Sed de coꝛpoꝛibus nostris quid obsecro futurum reris Raymundus. Noli hinc aliquatenus trepidare Ipsa eñ anima q̃ in celis deũ amat: amat ⁊ coꝛpus suum. vult ergo vt reparetur ⁊ sibi restituat̃ vt totus homo in integrũ viuat ⁊ feliciter viuat. Quia ergo aĩa vult vt coꝛpus reparetur ideo ⁊ reparabitur. quia volũtatem se amantium deus faciet. et depcationẽ eoꝛũ exaudiet. Ut igitur aĩe gaudium cõpleat̃ recipiet suum coꝛpus nõ quale nũc est graue. passibile. moꝛtale. sed pulcrũ. decoꝛũ. foꝛmosum. instar solis lucidum. immoꝛtale. impassibile. agile. subtile. spũale. ⁊ anime opationibꝫ maxime confoꝛme. Preterea cum aĩa amet oẽs creaturas inq̃ntum dei sunt: vt de suo amoꝛe amplius gaudeat. iõ totus mũdus debet in melius renouari ⁊ vestẽ induere iocũditatis ⁊ ꝑpetue pulcritudinis. Nã sicut totus hõ in aĩa ⁊ coꝛpe ad sublimioꝛẽ ⁊ nobilioꝛẽ statũ refoꝛmat̃. ita et totus mũdus q̃ propter hoĩem factus est q̃si de regis sui: hoc est hoĩs felicitate congratulãs: nouis incoꝛruptõis vestibꝫ induet̃ Dominicus. Merito id q̃de3. Sicut eñ oĩa ꝓfluũt ex amoꝛe. amoꝛ aũt generat de se gaudiũ q̃ est fruct⁹ eius: ita ex ꝯnti sit̃ in gaudio oĩa sicq3 disponunt̃ vt ex ipis seq̃tur gaudiũ maximũ qd̃ est fruct⁹ oĩm. Sed q̃d tibi nũc subito ꝯtigit rogo ꝙ facies tua tristibꝫ rugis obfuscat̃. Acerbũ nescio q̃d nunc loquuturus es.

Gaudiũ de reparatiõe coꝛpoꝝ.

Gaudium de mũdi in meli⁹ refoꝛmatione.

De fructu qui nascit̃ ex amore ꝓ pꝛio: ⁊ ꝓꝓetatibꝫ eius. h̃ fructus acerbissim⁹ est ¶Caplꝫ.xxvij

Aymũdus. Uerũ dicis. nam de fructu amarissimo qui
de amore sui nascit̃ dicturus acerbitatẽ eius solo odora
tu ꝑ̃sentiens: olfactus mihi oĩs ⁊ gustus amaricatus ẽ. credo
et te quoqꝫ eadẽ passurũ. Amoꝛ sui etiã de se gaudiũ generat.
qui em̃ id fuerit adeptus qꝺ amabat: aut certissime se adeptuꝝ
sperat nccẽ est vt gaudeat. Cũ em̃ quis amat suã excellentiam
suã laudem. suã coꝛpis voluptatẽ. amat quoqꝫ oĩa externa bo
na que vota sua ꝓmouent ⁊ ꝑficiunt. Et quia hec oĩa adipisci
pñt. ideo p̃t in hac vita hõ gaudere. gestire. tripudiare. Uerũ
quia hec oĩa amitti pñt. destrui. derelinqui. ⁊ hõ id odit qꝺ po
test hec sua bona destruere. iõ ex tali gaudio nascit̃ amara tri/
sticia: anxietas: inuidẽtia: sollicitudo supuacua Dominicus
Hinc intelligo tale gaudiũ miserũ esse. supfluum. caducũ. fal/
sum. sophisticũ. quod intus abscõdit inexpiabilem calamitatẽ
et cladem Raymũdus. Melius istud intelliges dũ huius
De ꝓprietatibꝫ gaudij mali gaudij ꝓpꝛietates clarius ĩtrospexeris. Pꝛima huius gaudij
cõditio est. ꝙ sicut amoꝛ ꝓpꝛius est inoꝛdinatus. iniustus. fal/
sus. toꝛtuosus. coꝛruptus ⁊ immundus: ita est ⁊ gaudiũ quod
ex ip̃o generat̃. Item sicut amoꝛ sui est oĩm pessimus. nequissi
mus. malignissimus. ꝓ̃ma moꝛs. ꝓ̃ma cecitas. pꝛima calami/
tas: ⁊ oĩm maloꝝ mendacioꝝqꝫ fontalis oꝛigo. ita est ⁊ gaudi
um qꝺ emergit ab ipso. Pꝛeterea sicut amoꝛ sui est e directo
ꝯtra deũ. ⁊ in deũ acriter rebellis: auferẽs q̃ntum in se est deo
suã coꝛonã ⁊ gloꝛiã. ita ⁊ istud gaudiũ inimicat̃ deo. Fitqꝫ hõ
multo amplius ꝯtrarius deo turpiter ꝯtra eũ gestiendo q̃ꝫ ne
quiter amãdo. Hoc em̃ gaudiũ ꝯtemptũ gignit ⁊ iniuriã oĩm
maximã. Nihil tam impꝛobũ tam ꝑuersum q̃ꝫ letari hoĩem cũ
male fecerit ⁊ exultare in rebꝫ pessimis. Grande em̃ malũ ama
re aliquid ꝯtra deũ. sed longe grauissimũ letari. exultare. gesti
re. cõplacere. Hoc em̃ venenũ moꝛtifeꝝ est ⁊ insanabile ⁊ eter
ne damnatõi ꝓximũ. Dominicus. Fetoꝛẽ acerbitatẽqꝫ hu
ius pessimi fructus etiã nũc ipse ꝑcipio. vnde ⁊ nares atqꝫ oꝛa
ocius obfirmo Raymũdus. Expecta queso parumꝑ ⁊ mul

to amariora cognosces. Sed vt pfectius id fiat duo hec gaudia. scz quod est de amore dei: et qd nascitur de amore sui cotra se collocemus: vt magis cognitu elucescat. Primu gaudiu oritur de iusticia. de veritate. de bonitate. de eternitate de pulcroru omniu radice. sed scdm gaudiu nascitur de iniusticia: de falsitate. de vanitate: et de maloru omniu scaturigine. Primu gaudiu oritur de deo et est fm deu: alteru oritur ex diabolo et e cotra deu. Primu consolidat: reficit: saciat: vnit hoiem cu3 deo. augetq3 et multiplicat amiciciam dei. secundu diuidit: elongat a deo: et hoiem dei inimicu constituit. Primu est fm hois naturam et fm ordine vniuersi. sed alteru est contra hois naturam et cotra ordine vniuersi. Primu pot haberi de amore dei gratis sine labore: sine expensis: sine alioru adminiculis. sed scdm no habetur nisi cum labore: cu anxietate: cu3 merore: cu odio cum alioru damno et multis reru temporaliu expensis. Primu facit hoiem benignu: mansuetu: modestu: suaue. mite et humile. secundu vero immisericorde immite crudele turgidu inflatu supbum. Primu gaudiu auget. coseruat. multiplicat vnitatem pace concordia amicicia inter hoies. scdm multiplicat offensioes inimicicias sectas discordias rixas inter hoies et omne malu. Primu gaudiu est vitale: salutiferu: desiderabile: gloriosum: honestu. scdm mortiferu est: ignominiosum: aspnabile: inglorius: inhonestu Et breuiter vt omia in summa referam primu gaudiu auget amore omis boni: et illuminat letificatq3 intellectu. secundu sentina est oim maloru et omniu vicioru nequissimu desideriu animu hois tenebrosa caligine vehemeter obscurans Dominicus Utina totus terrarum orbis exaudiret has voces tuas: credo desineret nequiter se amare: se vanis spebus et gaudijs attollere: solu creatore in reliquu amantes: in ipo solo sperantes: gaudetes: exultantes

Compatio seu dria duoru gaudioru ad inuice.

De finali fructu qui nascit post

hanc vita de amore sui. scz eterna tristicia ¶ Capitulu. xxviij

Aymundus. Operepcium erit nuc aduertere quem fructu pariat amor sui post hanc vitaz. Sicut supra patuit amor dei gignit post hanc vita eternum et infinitum gaudium

ita amor sui qui dei amori cõtrarius est gignit post mortẽ eter nam infinitãq; tristiciã. Carẽtia em̄ immẽsi gaudij immensam mestitudinẽ coarguit ꝛ oĩs mali p̄sentiã. Duob; em̄ modis cõtingit aliquẽ vehementer tristari. Primo qñ ea re carere cõ pellit̄ qua maxie delectat̄ ꝛ que sibi est plurimũ necessaria Se cũdo quãdo id sp̄ cogitur possidere qd̄ summe odit ꝛ asp̄natur et qd̄ sue nature vehemẽtissime ꝯtrariatur. Et tũc excedit om nẽ mensurã miserie quando hoc malũ quod hõ cogit̄ retinere sue est insitũ volũtati. Nunc pauca de p̄mo. Post hanc vitã anima nihil habebit eoꝝ que hic viciose dilexit. non laudẽ nõ gloriã. non voluptatẽ. non aurũ. non argentũ. nõ famam. nõ scientiã Et quia aĩa erit exuta carne tenebrosa. ideo clarissime seip̄am cogitabit. se sentiet. se cognoscet. ꝛ intelliget ad q̇d crea ta fuerat. ꝛ quantũ erat bonũ habitura qd̄ ꝛ p̄didit. ꝛ quare p/ didit. Cognoscetq; ꝙ ip̄a suo vicio infinitũ bonũ perdidit qd̄ in eternũ recuperare nõ poterit. Et lic; immẽso desiderio estu et hoc bonũ accipere (cũ illo carere nequeat) intelliget tamen se id nunq̃ accipere posse. ꝛ ideo supra q̃ credi potest dolebit anxiabit̄. contristabitur. Dominicus. Reuera incompabi lis miseria: ꝛ tristicia inestimabilis summo bono vehementer egere: illud votis oĩbus exposcere. desiderare. nec tamẽ ali/ quãdo acquirere posse Raymundus. Secũda tristicia est: quãdo anima id sp̄ cogitur retinere quod omniũ maxime odit atq; asp̄natur. Post hanc vitã (vt dixi) aĩa plenissime se cogno scet. ꝛ ideo videbit se suãq; voluntatẽ deo inimicã. tortuosam sibijp̄i contrariã. inordinatissimã. turpissimã. peruersissimam. Hec itaq; in se considerãs se vehemẽter odibit. asp̄nabitur. et execrabitur. Nunc em̄ maloꝝ suoꝝ fetorẽ turpissimũ continu um geret in naribus suis nec a se poterit expellere in eternum In tantũ em̄ seip̄am ꝛ suã deformitatẽ odio habebit vt cupiat penitus nõ esse: nõ natã fuisse. deũ vindicẽ funditus interire: angelos oĩes ꝛ beatos secũ in tartara demergi: ꝛ omnẽ crea turã in nihilũ redigi. Ueꝝ quia hec fieri nõ poterũt. ideo into lerabili merore p̄fusa amarissima cõfusione tabescet frendens indignãs ꝛ blasphemans Dominicus. Merito hec illi mi sere ꝯtingunt: vt q̄ prius amauit seip̄am ꝛ oĩa alia p̄pter se. ita

Duplex tristicia

De prima tristicia.

Scd̄a tristicia

postea incipiat primũ odisse seipam: et deinceps oĩa alia odio habeat ꝓpter se Ut sicut ꝑus nõ gaudebat nisi de se ⁊ ꝓpter se ita postmodũ nõ tristeẽ nisi de se ⁊ ꝓpter se. Et sicut ꝑus omia sibi ꝓpter se placuerũt: ita omia postmodũ sibi ꝓpter se displiceãt. Et que añ se fecerat vt deũ: se primũ amando. sibi ⁊ bonorem ⁊ gloriã tribuẽdo: ita tandẽ sit sub se vilissime deiecta. contẽptibilis. ignominiosa. ingloria. Sed ne te impediã qđ cepisti ꝓsequere Raymundus. Anima hinc trãsiens ad infernũ secũ defert similitudines ⁊ imagines opeꝝ suorũ. que q꞉ fuerũt cõtra deũ. ꝯtra iusticiã. ꝯtra veritatẽ. atqꝫ ideo erãt deformia sordida. falsa. abbominata Cũ igitur hec opa sua ꝯtinuo ante oculos suos habeat ⁊ ꝑpetuo habeat. ideo erit in ꝯtinua ꝑpetuaqꝫ mesticia. ⁊ oĩs eius recordatio. oĩs visio. omẽ suũ nolle et suũ velle. ⁊ quicqd in ipa est erit illi summe acerbuꝫ. summe amaꝝ. infinite causa mesticie ⁊ angustie Dominicus Hinc manifeste colligimus ꝙ aĩa humana hic viuẽs ꝯtra deũ ⁊ male operãs thezaurisat sibi irã in die ire ⁊ aggregat sibi eternam miseriã. angustiã. tristiciã ⁊ condit cõstituitqꝫ sibiipi suã penaꝫ suã gehennã. suã flammã Raymũdus. Optĩe colligis. veꝝ vt huius meroris ac mestitudinis possis efficacius magnitudinẽ agnoscere duo tibi exẽpla subijciã. Primuꝫ est. omis hõ quantũlibet malus abhorret oẽm turpitudinẽ in rebꝫ suis. et quãto res illa sibi fuerit ꝓpinquior tãto magis odit illic inesse turpitudinẽ. Odit em̃ turpitudinẽ sue domus. sue ꝯiugis. sue sobolis. maxime aũt sui corpis. Ita ⁊ aĩa post hanc vitã: suam turpitudinẽ aspiciens vehemẽter aspnabitur. nec vlla rõe poterit sustinere Uidebit em̃ tanqꝫ in libro oĩa sua mala ꝯscripta que ꝯtra iusticiã gessit ⁊ pietatẽ: ⁊ ei sine termino displicebunt Nõ tamẽ ideo quia deũ offenderit. sed quia de sua natura deformia sunt ⁊ omni odio dignissima. Scđm exemplũ. aĩa sentit corpis dolores. passiones. infirmitates. ⁊ de his plurimuꝫ ꝯtristatur. Ergo multo ãplius in inferno suãipsius sentiet infirmitatẽ. suã feditatẽ. corruptiõem. ꝑuersitatem. malignitatẽ. et ĩpietatẽ. ⁊ immẽso merore atqꝫ ꝑturbatõe ꝑcussa cassos erũpet in gemitus ⁊ suas clades qrulabiẽ Dominicus O oĩm infelicissimã aĩam que ꝓpter momentaneũ nescio qđ gaudij in

Nota exẽpla
Aliud exẽplũ

tam immensas mestitudines eligit destinari.

Quomodo deus creator: et ipse oēs creature: corpus quoque ipsam aīam miserā psequent. ¶Caplm.xxix.

Raymundus. Non solū quidē aīam condēnatam sue nequicie psequent. sed etiā a creatore et a creaturis et ab ipsis sui corpis mēbris dolores maximos sustinebit. Primo a creatore. Nam exquo ipsa supba deum despexit: et seipsam vt deum amauit: coluit: et exaltauit. seque pro deo ab alijs amari et honorari voluit. Deinde quia se inimicaz dei capitalem suam illi gloriam auferendo constituit. Tertio quia in suo honore et voluptate maxime gauisa sit. Quarto quia innumeris dei beneficijs ingrata extitit: et ipis tamen vsa beneficijs auctorē tantorum munerum contempsit. Quinto quia deum omnium benignissimum. dulcissimum. optimum. a sua mente nequiter exclusit: et ipsum deorsum deprimens se super illum erexit. Sexto qꝛ suam voluntatem statuens dei creatoris voluntatem reiecit. Septimo qꝛ creatoris sui imaginem nobilissimaz et pulcerrimam tam fedis et nequissimis maculis denigrauit. Octauo qꝛ infinitā offensam et ingratitudinem infinito contēpto deo incurrere nō pertimuit. Quia igitur contra deū tanta mala commisit. idcirco infinita tormenta promeruit. et totiens hec ipsa tormenta cumulauit et auxit. quotiēs auxit offensam atque iniuriam. Si eñ qui crimīs lese maiestatis reus est capite truncatur: que supplicia que tormenta anime debentur que summā maiestatē et immēsam dei potentiā contēpsit et reppulit. Meruit igit iram dei vindictāque perpetuā. Deus igitur cū sit oīpotens poterit: et cū sit sapiēs sciet: et cū sit iustus volet anime contēptrici et inimice sue penā p reatu īfligere sempiternam. Dominicus. Hinc clare patz qꝛ pter tristiciā ppetuā quā sibi fecit suā amando voluntatē: habz etiā aliā tristicie miseriā p iusticiā dei sibi inflictā quā pmeruit deū ɔtēnendo et rebellando. Sz dic mihi obsecro qlem p ɔtemptu suo deꝰ penā aīe peccatrici irrogabit Raymūdus. Penā inferni penā ignis ppetui Quia eñ oīm rez creatorē ɔtēpsit. iō sub oī creatura pijciet in locū infimū: et a celo remotissimū in medio tre in lo

co tenebroso. horrido. pfundo. infernali & acerbissimo. Illic in suū ɔtemptū omniū rerum corpaliū feces descēdent in quibus ipsa immergeť & ab ipis vilissimis fecibꝫ patieť. Et qꝛ iustum est ꝙ oīs delectatio ꝑ tristiciā ɔtrariā puniať Et qꝛ inter oēs creaturas ignis est maxime afflictiuus. iō ipa maligna delectatio corpalibus flāmis que semꝑ ardeant: & in eternū non possint nec extingui nec minui sꝑ torquebiť. Huic igni ardentissimo aīa insepabili vnione colligabiť qui eam semꝑ adurat: nec ɔsumat aliqñ Dominicus. Qūo potest aīa cum sit spiritualis nature ab igne corporeo tormētari. qūo potest agere id quod corporeū est in aīam spūalem. Raymūdus. Nōne aque baptismatis opantur in aīa: agente inuisibili ꝟbo dū corpus tingūt & cor abluūt. Q si aliū liquorē: puta vinū aut oleum adhibueris nihil tale ɔtinget. Sicut igiť aqua mediante verbo aīam purificat: ita opante deo ignis gehenne aīam cruciat & ɔtristat. Et merito id quidē. nā sicut ipa cum sit spūalis nature potuit & voluit in rebꝫ corpalibus delectari. ita etiā poterit (licet nolit) ab ipis ꝑ iusticiā puniri atqꝫ affligi Dominicus Capio quod tu dicis Raymūdus. Habes ergo qūo aīam impiā deus creator ꝓsequiť. Audi nūc secūdo qūo eam ꝓsequunť & creature. Quia em̄ amādo suam voluntatē & suam laudē deū opificem neqter ɔtempsit. iō etiam ɔtempsit omes creaturas & se illis inimicā constituit: & maximā illis iniuriā intulit ꝙ eas supra creatorē amauerit. & ipis in despectū dei turpiter abusa sit. Idcirco armabitur oīs creatura ad vlciscendū et pugnabit ꝓ deo orbis terraꝝ ɔtra aīam insensataꝫ. A nulla ergo creatura aliqͩ recipiet aut solacij aut auxilij. sed sicut añ in oībus est delectata: ita nūc in oībus sit afflicta. imo etiā maxime a semetipa. Erit em̄ sibi amara. molesta. odiosa. que ꝑus tm̄ se amauerat. tm̄ extulerat. Dominicus. O oīm miserrimā: cui & creator & creatura oīs & ipa sibijpsi molestiā inferent mestitudinē & angorē. Sꝫ nūquid & suum corpus ipa recipiet ad tormentū Raymūdus. Imo vero recipiet: & ad maximū tormentū. & hoc est tertiū quod aīam ꝓsequeť. Nolet em̄ corpus in quo se sꝑ nouit arsurā recipere. sed qꝛ hic egit ɔtra voluntatē sui ɔditoris. ideo illic & conditor aget penitus contra

Qūo aīam ꝓsequuntur ipe res create.

Patieť anima a suo corpe qͦ recipiet.

voluntatē sue contēptricis: ⁊ restituet ei suū corpus in quo et cū quo deū despexit ⁊ sibiipsi cōplacuit. Sed quale putas corpus recipiet. Certe oīno tale quale ipa maxime nolit. Accipiet ergo corpus caducū. fragile. passibile. sed vt ꝯtristetur magis ideo erit immortale. Erit quoqꝫ obscurū. obscenū. tenebrosum. tardū. graue. spissum. horridū. deformissimū Si summā eorū que in hac disputatōe disserui meminisse volueris facile ex istis duobꝫ amoribꝫ duas inuenies esse ciuitates que vtriqꝫ amori respōdeant: ⁊ vtriqꝫ ꝯueniant amatori Dominicus Has q̄dem ciuitates licet aliquantulū viderim. cupio tamen eas mihi aptius ostendi. Raymundus. Duo p̄mi amores. amor scꝫ dei. ⁊ amor sui cū sint inter se plurimū ꝯtrarij: duas inter se ꝯtrarias gētes instituūt. q̄ quia capitales ad inuicē sunt inimici. ideo necē est duas esse ꝯtrarias ciuitates longissime a se distātes. que in eternū has gentes ab inuicē separēt ⁊ secludant. Oēs em̄ hoīes qui seipos amant (quia vnius nature sunt) in vnā harū claudent̄ ciuitatū. qui vero deū amant leuabunt̄ in alterā. Amantes seipos tanq̄ꝫ dei hostes remotissime a deo ꝓijcient̄. amatores aūt dei cū ipso ꝓpinquissime locabūtur Illi in infimo p̄cipitati in inferno iacebūt. isti supra oēs celos sublati in altissimis cōregnabūt. Illi subter oēm creaturā ꝓiecti delitescēt. isti supra omnē creaturā erecti alacres subsilient. Illi sicut habuerunt amorē strictissimū: ita ⁊ artissimū habebūt locū. isti quia habuerūt amplissimū amorē: ita ⁊ latissima celorꝫ regna possidebūt. Illi q̄r habuerunt amorem terrestrem ⁊ graue (nihil em̄ est amore proprio ponderosius) iō ad ima tartara descēdent. isti quia habuerūt amorē dei qui leuis est ⁊ facilis. ideo ad altissima loca cōscendent. vt sint leuia sursum ⁊ ponderosa deorsum. Dominicus. Facile nunc has duas ciuitates intueor. quarū vna sit gaudij: altera meroris. vna dilectōis: altera odij ⁊ rancoris. Una vite ꝑpetue: altera mortis sempiterne. Una in qua recipiantur amici. altera in q̄ precipitentur inimici. Una bonorum hominum. altera malorum. Una palacium regnantium. altera carcer preuaricatorum. Una in qua superefluit omne bonum. altera in qua redundat omne malum.

Nota duas ciuitates ꝯrias

☞

Capitulum xxx.

Sicut hō obligat̄ ad amorē ita etiā ad odiū. ⁊ de odij ꝓprietatibus ¶ Capitulum. xxx.

Aymūdus Esset quidē nūc merito huius dyalogi finis nisi ꝯgruū esset vt sicut de amore ita ⁊ de odio etiā pau/ca dicamus. Uno em̄ posito alterū clarius elucescet. Nam sicut volūtas humana amorē habet: ita hꝫ ⁊ odiū. Amor tamē primū obtinet locū. odiū vero scd̄m. Et si volueris huiꝰ odij virtutes ⁊ ꝓprietates agnoscere: ex amoris ꝓprietatibꝫ eas facile deprehendes. Quarū prima est. sicut homo obligatur ad amandum deum ex toto corde. ex tota anima. ⁊ ex tota virtute studiose. fortiter. indesinenter: ita homo obligatur de iure na/ture ad odiendū quicq̄d est contra diuinum honorem ex toto corde: mente ⁊ virtute. Secunda cōditio. sicut homo tenetur amare omnē creaturam inquantū dei factura est: ita nullā potest odisse. sed sicut p̄mo amat omniū rerum factorē: ita secundo omnes debet amare facturas. Tertia. sicut homo tenetur primo amare deuꝫ: ita debet primo odisse quicquid est contra deum. Debet ergo odisse principaliter propriā voluntatē. proprīū amorē. honorē. gloriam. laudē. ⁊ voluptatem Quarta cōditio. sicut hō tenetur p̄mo amare deum et om̄ia que dei sunt ita tenetur abhominari propriā voluntatē ⁊ om̄ia que eā pro/pinquius comitant̄. auariciā. inuidiā. irā. acidiā. luxuriā. ex q̄/bus om̄e maloꝝ germen emergit. Nā sicut ex vno amore multi amores: ita ex vno odio multa odia generant̄. Quīta. sicut ex ꝓpria volūtate nascit̄ dei ꝯtemptus. dei offensa. dei grauis iniuria. ideo tenet̄ odisse tota virtute dei offensam ⁊ dei iniuriam. Sexta. sicut homo obligatur immediate post deū amare suā imaginē viuā. ita ⁊ debet odisse omne id quod potest hanc imaginē deformare. denigrare. destruere. q̄lia sunt vicia. pec/cata. delicta. Ex isto sequitur ꝙ sicut homo tenetur diligere omnē aliū hominē sicut seip̄m: ita om̄e malum alterius ⁊ incōmodum debet execrari sicut suum Septima ꝓprietas est. ꝙ sicut amor vnit amātem cū amato: ita odiū diuidit odientē a re quā hꝫ odio Et sicut oīs vnitio vel ꝯiūctio fit ꝑ amorē: ita per odiū fit oīs sepatio atqꝫ diuisio. Octaua. sicꝫ amor īduit amā/

De ꝓprietatibus odij.

tem re amata ꝛ in se trāsformat. ita odiū expoliat volūtatem a forma rei exose ꝛ longius a se ꝓiectat. Nona. sicut amor non potest cogi nec violētari nec restringi. sed ꝑgit libere quocūqꝫ ꝑgit: ita ꝛ odiū cogi nō potest nec coartari. Decima. sicut tantū se extendit amor quantū ꝛ res ꝑmo amata: ita etiā tantū se odiū extendit quantū se extēdit res ꝑncipaliter exosa. Dominicus. Notatu dignissime he sunt odij ꝓprietates ꝛ intimis visceribus collocande.

Q) sūt duo prima odia sicut duo ꝑmi amores: ꝛ de odioꝝ fructibus ¶ Capitulum. xxxi.

Aymundus. Nūc de duobꝫ odijs ꝛ odioꝝ fructibꝫ pauca dicamus. Sicut sunt duo ꝑmi amores. amor scꝫ dei. et amor sui: ita duo sunt odia ꝑma. odium dei. ꝛ odiū sui. Et sicut duo isti amores sunt inter se ꝯtrarij ꝛ capitales inimici. ita hec duo odia maxime ꝯtrariant̄. Sed amor dei ꝛ odiū sui optime cōueniunt: ꝛ fiūt homini in salutem. ita ꝛ amor sui ꝛ odiū dei innicē copulant̄ ꝛ fiūt homini in ꝑditionē. Et ideo q̄ recedit ab amore sui necē est vt pergat in amorē dei. ꝛ qui recedit ab amore dei ꝑgit periturus in amorem sui. Silr̄ qui recedit ab odio sui vadit miser in odiū dei: ꝛ qui recedit ab odio dei ꝑgit feliciter ad odiū sui. Sed in isto ꝓgressu hanc intellige differentiā: quā etiam in aqua repies. Aqua ꝑ se currit ad frigiditatem. sed violēter inducit̄ ad calorem. Ita volūtas humana ꝑ se vadit ad amorē sui: ꝛ illic sine adminiculo cōmorat̄. sed ad amorē dei currere nō ꝑt nec illic ꝑsistere nisi eius adiutorio ꝑtrahat̄ Dominicus Hoc postremū humilitatē redolet ꝛ instruit ad timorem. Qui eñ dei adiutorio destituit̄ in suūpius amorem relapsus: ad dei grām nec venire poterit: nec etiā si venerit ꝑmanere. Sed nunc de odioꝝ fructibꝫ quod pollicitus es exequere Raymundus. Odioꝝ fructus ex amoꝝ fructibus (quos supra longo sermone disserui) poteris intueri. Nā sicut amor dei est optimus. ordinatus. iustus. sanctus. ꝛ sic de ceteris. ita odiū dei e diuerso est pessimus. inordinatus. iniustus. impius. ꝛ sic de alijs ꝯditionibꝫ appositis. Et sicut odiū ꝓpe voluntatis est bonū. sanctū. meritoriū. ita amor sui ma

De odiorum fructibus.

lus est sacrilegus ꝛ pditissimus. Quia igit̃ ex bono amore ori/
tur odiũ bonuȝ. ꝛ ex malo malũ. ideo ꝯgruēter dicimus illos
fructus nasci ex bono odio q̃ nascunt̃ ex amore bono: et illos
ex malo odio generari q̃ generant̃ ex amore pûerso Certe nũc
audisti que te de amore deqꝫ odio scire oporteat: puto non in/
gratā me tibi hodie disputatõeȝ texuisse Dominicus. Imo
vero gratissimaȝ. nec pt quicq̃ꝫ sanctius salubriusve dici q̃ꝫ qđ
te hodie dixisse gratulor Raymũdus Nõ minus libēter au
diturus es nec minus vtiliter que post meridiē sumpto pran/
dio loquuturus sum. Verũ quia ad cibũ nos nũc ꝛ fames ip
sa ꝛ cocus inuitat: paululũ ab studio aīm reuocemus Do/
minicus. Licet optimo me nũc cibo qui mentē nutrit sagina
ueris. nec magnope carnalis me mensa delectet: libens tamē
tecum ad prandium comitabor. ¶ Finit tertius dyalogus.
qũo deum optimum maximũ debeamus amare.

¶ Incipit quartus. quomodo debemus deum timere: ado
rare: laudare. honorare.

Sequũtur alia q̃dam debita vl-
tra amorē que hõ tenet̃ reddere creatori suo ¶ Capl'm. xxxij

Aymundus. Resumptis iaȝ a mensa paululum
virib⁹ dignissimũ duxi tibi nũc demõstrare alia
quedā debita pter debitũ amoris: q̃ merito obli
gat̃ homo suo reddere creatori. Tu queso diligē
ter ausculta. Dominicus. Nõ necesse habes
addere calcar equo sponte currēti. Tu tm̄ ne fatigeris rogo.
Raymũdus. Cũ igitur hõ sit dignissimũ opus maximi cre
atoris sui. ideo quicq̃d ab illo in se accepit: q̃cquid etiaȝ potest
totũ obligat̃ restituere ꝛ refundere in obsequium artificis sui. Nota debituȝ
Opus em̄ seu factura intellectualis q̃lis est hõ ex pte aīe tene aīe humane
tur nõ solũ amare factorē suũ. sed etiā timere. laudare. bono/
rare. glorificare. adorare. supplicare. orare. deprecari. credere
cõfidere. magnificare. bñdicere. ꝛ p acceptis bñficijs gratias
agere. gaudere. ꝛ exultare. Quid em̄ debꝫ creatura aliud ama
re q̃ꝫ dñm creatorē suum. Quē alium debet ipa factura vel ti/

mere. vel laudare. vel magnificare. vel supplicare. vel adorare vel deprecari: qꝫ ipm optimū ꝛ vnicū factorē suū3 a quo accepit imaginē dei viuā intelligentē. amantē. memorantē. A quo est hō supra ceteras res nobilius cōditus. feruētius amatus. oībus ppositus: ad suā amiciciā vocitatus: ꝛ cū illo in eternum regnaturus **Dominicus.** Reuera is tātus opifex: tam munificus: tā summe benignus merito est ab hoīe diligēdus: metuendus: honorandus: ꝛ p inmēsis acceptis bñficiis iugiter collaudandus **Raymūdus.** Hinc iam pulcre ex his pprietatib⁹ que in se hō accepit pōt agnoscere qs suus cōditor in se habeat pprietates: ꝛ qd illi iugiter teneat offerre. Nihil medium inter deū ꝛ hoiem. ideo int eos est pportionalis correspōdentia: ꝛ idcirco ex cōditiōibus quas in se h3 hō inquantū hō potest arguere pditiones qs in se retinet deus. Sequit ergo q sicut hō potest amare: cognoscere: timere. deprecari: ita deus est amādus: cognoscēdus: timēdus: deprecandus. Hō pōt laudare: bñdicere admirari ꝛ gratias p bñficiis agere. ergo deus est laudandus bñdicendus admirādus ꝛ regratiandus. Hō pt credere sperare confidere. ergo deo est credendū: in ipo sperandū ꝛ pfidendū. Hō semp querit veritatē. diligit bonitate3 amplectit fidelitatē. ergo deus est verax ꝛ bonus ꝛ fidelis Hō pt in immēsum cōcupiscere. ideo deus pt in infinitū cōcupita tribuere Hō potest bñfacere ꝛ bñficia multa mereri. ergo deus potest ipm remunerare ꝛ bñficia copiosa largiri Homo pt peccare: pt cadere: potest reus existere. ergo deus pt peccantē punire. lapsum erigere. reū iuste torquere. Hō potest post reatum veniā petere. ideo deus pt vt misericors veniam donare **Dominicus.** Uerba tua lucēt ꝛ ardēt Lucēt vt deū videā ardent vt deum diligam. Atqꝫ ex hoc tuo pncipio magna cōiicio te dicturum.

Ex pprietatib⁹ qs in se hō habet pt agnoscere qd suo debeat optio creatori.

Q) vnūquodqꝫ debitū habet per se ppriā rōem spēalem qre debeat deo dari ¶ Caplm. xxxiii

Aymūdus. Licet rōne obligatōis amoris hō teneatur etiā deū timere. honorare. laudare ꝛc. tñ vnūqdqꝫ istoꝝ debet deo ppria ꝛ speciali rōne. Alia est eñ rō quare d3 ama-

ri.alia quare timeri. ⁊ alia q̄re honorari. Ideo em̄ deus deb; pncipaliter amari. q2 ipse est summe ⁊ singulariter bonus. dulcis. suauis. munificus. liberalis. piùs atq3 pstabilis. Deb3 etiam in infinitū amari. q2 in infinitū bonus est: et solus ⁊ sp bonus. Secūdo deus d3 timeri. q2 deus est dn̄s oīpotens: magnus: fortis: terribilis. q̄ potestatē habet corpus et aīam pdere in gehennā ignis. Et q2 ipse est infinitus ⁊ pmus ⁊ solus ⁊ verus dn̄s. ideo est in infinitū ⁊ pncipaliter ⁊ solus ⁊ veracit᷑ metuēdus. Tertio deus est honorādus: eo q᷒ est summū omniū rerū principiū. Et q2 deus est pmū ⁊ immēsum ⁊ solum ⁊ verū pncipiū. ideo est pmo ⁊ solus ⁊ vero corde honorādus Quarto deus est laudādus ⁊ glorificādus: q2 est omniū rerum conditor admirabilis. Et q2 ipse summus est ⁊ optimus ⁊ sapientissimus ⁊ pmus ⁊ solus artifex. ideo summe ⁊ sapiēter ⁊ singulariter laudādus est ⁊ glorificandus ⁊ admirādus. Quinto deus etiam credendus est quia verax est. Et quia ipse est summa et infinita ⁊ pma veritas. ideo summa ⁊ maxima ei debet credulitas adhiberi. Sexto in deo quoq3 sperandū est: quia potest ⁊ nouit ⁊ cupit iuuare. liberare. redimere. ꝯsolari. saluare Et quia solus ⁊ summe ⁊ semp oīa potest. ideo summe ⁊ singulariter ⁊ semper in ipo sperandum est ⁊ confidendu3. Possem p singula discurrere. sed puto competēter hec pauca sufficere Dominicus. Saluberrima sunt verba que loqueris ⁊ que maxime cōdecet hoīem (qui summi cōditoris plasma nobilissimū est) agnoscere. Huic em̄ soli cōpetit dn̄m deū suum amare. timere. honorare. reuereri. a quo ⁊ ipse prius amatus: sublimatus: ditatus: ⁊ mille bn̄ficijs nobilitatus est

Deus debet amari

Debet timeri

De timore. et de duplici timore. et eorum ꝯditionibus ⁊ fructibus ¶ Capitulum. xxxiiij.

Aymūdus Nunc supest vt in speciali de timore deq3 honore aliq̄ disseramus Et pmo de timore. Cum em̄ amor sit pncipale debitū ad qd obligatur hō. ideo ad ipm sequunt᷑ oīa alia debita. nec quicq̄3 pt donū vel debitum appellari nisi rōne amoris. Et ideo si nō amaueris deū: digne timere nec honorare poteris. Nā sine amore timor acerbus est ⁊ penam

habet: et honor adulatōem redolet nō veneratōem. Nota er/go differentiā amoris et timoris. Amor em̄ donū liberale est et cū summa exultatōe deo tribuit̄. sed timor si solus fuerit cū fatigatōe deo donat̄ et sine fructu. Si vero iungat̄ amori tūc spontaneus fit et a seruitute manumissus. et omnē merorē conuertit in gaudium. Alia drīa timoris et amoris est. Nā amor dei multiplicat̄ in infinitū. sed timor dei non se extendit nisi ad vnū solum. Qui em̄ vnū deum creatorē diligit multa p illum et pter illū diligit. sed qui deū solū metuit: nihil pter illuz vel cū illo metuit. Et sic amor se extēdit ad om̄ia ad que res ama/ta. sed timor nō ita. Optima tn̄ est mixtura amoris cuz timore. qr timor vnit et cōplicat amorē fortius cū amātissimo cōditore Ideoqz timor et amor sunt q̄si due cathene que colligāt ipam hoīs voluntatē cum deo: et sese mutuo fortificant Dominicus. Intus sapio qd dicis. Exquo em̄ creatura rōnalis facta est de nihilo: et deus cōditor infinite est maiestatis. ideo debet creatura cū timore diligere: et amando timere vt fiat sermo q̄ scriptus est. Exultate dn̄o cū tremore. Raymūdus. Opti/me sapis. at nūc timorem ipm diuidamus. Sicut ē amor dei et amor sui: ita est et timor qui oritur ex amore dei. et timor qui nascit̄ de amore sui. Horū timorū ista est differētia. Nam primus timor sanctus est. iustus. bonus. et sm naturā ordinatus habetqz oēs conditōes amoris dei. Sed timor scds malus ē impius. iniustus. iordinatus q̄lis est suus amor de q̄ nascitur Secūda differētia est. qr timor dei nō multiplicat̄. sz sp vnus et solus est. Qui em̄ deuz timet nihil aliud timet. sed timor sui multiplicat̄ in infinitū et multo amplius q̄z suus amor. quia ex vno amore malo nascunt̄ infiniti timores. At qm̄ timor penā habet. ideo quilibet horū penā confert: tristiciam et miseriam.

Dominicus. Hinc plane intelligo quāta sit amoris ppriū viruleta nequicia: quantūqz noceat se habentem: qui tot timores pessimos de se pducit Raymundus Recte tu intelligis Nā qui pmo amat seipm timet se pdere: timet destrui et corrū/pi. ideo om̄ia illa timet que se pdere possunt et corrūpere Ideo qz timet mortē. pestem. egrotatōem Timet terrā. aquā. aerem ignē. Timet famem. sitim et cūcta que illi pn̄t preripere vitam

Nota drn̄tiaz inter timorem et amorem.

Timor diuidit̄

Nota quinqz differētias duorum timorū.

Preterea quia amat suū honorē.suam laudem.suā volupta/ tem.ideo timet pdere famā.gloriam.excellentiā.Timet igno/ miniā.diffamiā.probra.vituperia Timet quoqꝫ tormēta.fri/ gora.calores.paupertates.penurias.angustias Et qꝛ omīa di ligit ꝓpter se.ideo timet pdere amicos.filios.vxorem.domos agros.pecunias.mancipia.animalia Dominicus. Nunqꝫ tanta timeret: nisi vnū aliquid nimis neq̄ter amaret quod ca/ ducum est.ꝛ fragile ꝛ miserū.quodqꝫ labi pt.destrui ꝛ auferri.

Raymūdus.Hinc igit̄ tertiā nunc cōsidera hoꝝ timorum drīam. Nam timor de amore dei solidus est.vegetus.robu/ stus.quia suus amor hoc diligit qd minui nō potest neqꝫ cor/ rumpi.sed timor de amore sui fragilis est.caducus: ꝛ instabi/ lis.quia res omnes quas suus amor amplectitur concidere possunt atqꝫ perire. Quarta differētia.quia timor dei facit eū qui se possidet (quia solū deum metuit) et suꝑpius ꝛ oīm sub se rerū dominū: ꝛ omīa illum timent ꝛ subiecta sunt pedib⁹ eius celū.terra.maria.ꝛ que in eis sunt omīa.Sed timor de amo/ re sui reddit eū qui se possidet omniū rerū seruū miserabilē.tre pidum.fluctiuagū.mutabundū. Hinc sequit̄ quinta differen tia ꝙ timor bonus est ꝫm naturā hominis inquantū hō est. et est ꝫm deū ꝛ ꝫm ordinem vniuersi.Sed timor malus est con/ tra deū ꝛ cōtra naturā hominis qui est a deo omniū rerū dn̄s cōstitutus: ꝛ ꝯtra naturā vniuersi qd debet seruire hoī nō dn̄a ri. Dominicus.Cuncta q̄ dicis verissima st̄ ꝛ vehementer hoīem ꝑmouēt fugere timorē hunc pessimū: ꝛ solū deū timen do diligere: ꝛ diligēdo timere Raymundus Ex his drn̄tijs vtriusqꝫ timoris satis amboꝝ ꝓprietates possunt intelligi nec opus est aptius explicare. Porro si volueris horū timoꝝ fru/ ctus agnoscere vide supra q̄ sunt fructus amoris dei: et q̄ fru/ ctus amoris proprij.ꝛ sicut illic agnoueris ita ꝛ istos agnosce Hoc etiā scito ꝙ sicut his duob⁹ amorib⁹ duo opponūt̄ odia sicut ante diximus: ita istis duob⁹ timorib⁹ duo obijciunt̄ con tēptus.ꝛ q̄cquid illic de odijs diximus: hoc ꝛ de ꝯtemptibus debere dici intellige. Ad alia festinantē supfluis inherere non debeo Dominicus.Te supporto libēter. nā satis recenter memini q̄d de duob⁹ odijs sup̄ disserueris: ꝑge cōtinuus.

Dyalogus Quartus

De honore. et quod omnia deus fecit

propter suum honorem et hominis vtilitatem. Et valde pulcre considerationes oriuntur ex eo quod deus fecit omnia ad suum honorem ¶ Cap. xxxv

Raymundus. Sicut homo debet domino deo timorem: ita et honorem. Sed antequam de obligatione honoris aliquid loquamur primo de ipso dei honore pauca dicenda sunt: vt dum cognoueris honoris et reuerentie proprietates: agnoscas et honoris obligationes. Huius igitur narrationis hoc sit initium. Omne quod dominus deus operatus est in rerum creatione: totum propter suum honorem id operatus est vel propter hominis vtilitatem. Deus enim cum sit omnium bonorum et pulcrorum ditissimus possessor et copiosissime plenus seipso. ideo intra se crescere non potest. Non ergo accipit a rebus aliquam vtilitatem: sed solum extrinsecum honorem. Homo vero cum sit creatura de nihilo facta semper indigens et de se ad nihilum vergens. idcirco crescere potest interius in bonitate. in veritate. in omni perfectione. et ideo ei debetur vtilitas seu commodum. sed honor nequaquam. Deus igitur qui omnia operatur principaliter propter seipsum. et quia intus crescere non potest. ideo omnia operatur extra se propter suum honorem. Et cum sit summe bonus ideo omnia operatur propter creaturarum vtilitatem. Verum quia inter creaturas quattuor graduum: homo est magis ab illo dilectus et nobilitatus. estque illi imagine et similitudine longe propinquior. idcirco omnia operatur deus ad suum extrinsecus honorem: et hominis intrinsecus vtilitatem. Hoc scire te conuenit: quod quanto deus est in infinitum omni creatura sublimior: ita in infinitum distant honor dei et vtilitas creature.

Dominicus. Hinc palam intelligo. quod licet deus omnia operetur propter suum honorem et creature commoditatem: multo tamen principalius suum intendit honorem quam vtilitatem creature. Verum quia vtilitas semper colligata est cum honore. ideo quanto amplius suum respicit honorem tanto et amplius creature considerat vtilitatem. Et sicut nihil potest facere deus contra suum honorem: ita nec contra creature commoditatem. Hanc autem commoditatem maxime participat homo propter quem omnes creaturarum vtilitates a bono deo condite sunt et institute Raymundus. Sane intelligis. At nunc ego non indignum iudico ponere aliquas considerationes que oriuntur ex hoc quod deus omnia operatur ad suum honorem. He considerationes pulcre sunt et nota-

Nota hic nouem considerationes.

tu dignissime. Prima est. nã quoniã deus omnia ad suũ opa/tur honorem. ⁊ cũ ipse sit summa potestas. sapientia. bonitas. hinc seq̃tur ꝙ oĩa operatꝛ ſm honorẽ sue summe potẽtie. bonitatis ⁊ sapiẽtie. Quicũq3 igitꝛ nõ aspicit ex rex creatõe dei ho/norẽ ⁊ gloriã vero lumine cecatus est: nec p̃t quicq̃3 de dei opibus intelligere. Scda ꝯsideratio oritꝛ ex p̃ma Nã exquo deus oĩa opatur ad honorẽ sue bonitatis. ideo sp vtilitas includitꝛ in honore. ⁊ ꝑ ꝯsequens om̃ia opatur ad hoĩs vtilitatẽ. Ter/tia cõsideratio. nam qm̃ deus om̃ia opatur ad honorẽ sue potestatis. iõ opa sua in summa ꝟtute ⁊ summa potentia opatus est. Et qꝛ oĩa opatur ad honorẽ sue sapiẽtie. ideo opa sua summe sapiẽter. ordinatissime. ꝓportionabilissime. ⁊ ꝯgruẽtissime opatus est. Quia vero ad honorẽ sue bonitatis opatur. iõ oĩa optime. liberalissime. beniuolẽtissime. et vtilissime opatus est.

Dominicus Hinc sequitꝛ ꝙ in diuinis opibus nihil p̃t esse improportionatũ. incõgruũ. inutile. infirmũ. supfluũ. diminutũ. inordinatũ Raymũdus. Recte tu q̃dem. Quarta ꝯsideratio est. ꝙ qꝛ dñs deus opatꝛ oĩa ad suũ honorẽ ⁊ gloriã. hinc sequitꝛ ꝙ quãto honor maior ⁊ gloriosior fuerit: tãto mag' deo ꝯpetit. ⁊ q̃nto opa eius sunt magis ardua. sublimia. mirabilia subtilia. difficilia: tanto magis ꝑtinent ad honorẽ sue potẽtie. sapiẽtie. ⁊ ꝓuidentie. Et quãto fuerint magis vtilia. cõmunia. suauia. dulcia. iocũda. doctrinalia: tãto ꝑtinent magis ad dei dulcissimã bonitatẽ. Idcirco ꝯpetit deo (vt suus honor seruetur) tã potẽter opari om̃ia: vt nõ possit potẽtius cogitari. tam sapiẽter: tamq3 vtiliter vt nõ possit estimari sapientius quicq̃3 vel vtilius Dominicus Ex isto liquide ꝑt3 ꝙ om̃ia dei creatoris opa sunt tam alta. nobilia. incõprehẽsibilia. subtilia. et ꝑfecta vt nequeant estimari meliora Et licet vnum opus sit al/tero ꝑfectius: vnũquodq3 tamẽ est in suo genere ꝑfectissimum summe sublime ⁊ impenetrabile. Sed seq̃re q̃ cepisti. Raymundus. Quinta ꝯsideratio est. Exquo em̃ deus oĩa ad suu3 maximũ opatur honore3: inde seq̃tur ꝙ quicq̃d magis ꝑtinet ad dei honorẽ illud sine periculo homo asserere põt ⁊ cõfiteri. Et ideo magis o3 asserere mundũ a deo ꝓductũ esse de nihilo q̃3 ex aliquo. et de nouo inchoasse q̃3 ab eterno fuisse. Hec em̃

magis redolēt dei potestatē ꝛ bonitatē. Sexta ꝙ ex quo deus oīa creat ad suū honorē. ita etiam oīa cōplet ꝛ ꝯsummat. et iō omnia dei opa finientur ꝛ terminabunť in summo honore sue maiestatis ꝛ bonitatis. Verū qꝛ nō esset summus honor eius nisi etiā duraret in eternū. ꝛ ideo vt honor eius ꝑpetuo ꝑseue/ret: nccē est vt eius opa ꝑmaneāt in eternū. Septima ꝯsideratio est. Nā ex quo dei honor est ꝑpetuus iō reqͥrit ꝑpetuū ho/norantē. Et qꝛ sola creatura rōnalis nouit ꝛ pt deū honorare et laudare. iō opoꝫ eā ꝑpetuo ꝑmanere vt deū in eternū glorificet ꝛ honoret Dominicus. Preclara sunt oīa ꝛ exultatiōe plena q̄ de dei honore ꝓsequeris. Veꝝ hoc postremū est exultantius audiendū vbi se hō ad hoc ꝯditū et mansuꝝ agnoscit. vt suū maximū ꝛ optimū creatorē magnificet. laudet. honoret in eternū Raymundus Octaua ꝯditio. ꝙ qꝛ deus oīa creauit ad suū honorē ꝛ hoīs vtilitatē. ideo deus vult crescere exterius. ꝛ vult vt hō crescat īterius Tūc em̄ deus extra se crescit qñ sua noticia: sua gloria: sua fama in hoīe crescit Et q̄nto illa noticia ꝑ plures hoīes multiplicať tāto magis deus multiplicať. Et quasi totiens deus de nouo nasciť quotiēs sua noticia in hoīe generať. At qñ deus exterius crescit in noticia hoīm: tūc certe hoīes interius de deo crescūt. estqꝫ vnū idemqꝫ īcrementū q̄ deus crescit exteriꝰ ꝛ hoīes interiꝰ. hoc aūt noticie incrementū nasciť in homine ꝑ cognitionē creaturarum. quam qui ignorauerit: necesse est vt nec deus in illo nec ipse crescat in deo. Dominicus. Sed queso te. ꝑ quem modum deus crescit in homine ꝛ homo in deo. Raymundus. Rationalis homo intellectum habet ꝛ voluntatem. ꝛ ideo potest deus crescere in hominis intellectu ꝛ in hominis voluntate. Tunc deus crescit in hoīs intellectu quādo eius noticia ꝛ sapiētia et prudētia ꝛ industria in hoīe crescit. Tunc vero deus crescit in volūtate qñ eius amor. timor. spes. ꝯfidentia. laus ꝛ gloria in hoīe crescit. Et qñ sic deus crescit in hoīe tūc etiā hō crescit in deo. ꝛ quot modis deus crescit exterius in hoīe: tot modis hō interius crescit in deo Dominicus. Reuera magna vnitas magna ꝓpinquitas. magna inter deū ꝛ hoīem colligatio. magna nihilominus dei ad hominem pia dignatio: vt ipse velit

Quō deus crescit in homīe ꝛ homo in deo

exterius crescere in hoie. z velit ab hoie amari: laudari. hono
rari: vt tali amore laude atqz honore hō interius cresceret z se
se pficeret Raymūdus. Nona z vltima ꝯsideratio est. ꝙ ex
quo deus vult p sua opa honorari. ideo oīa opera q̄ ipse facit
vel oīa bona opa que fiunt ab omī creatura debent referri ad
honorē dei. Siue ergo deus p se opetur siue per creaturā soli
deo honor z gloria Dominicus. Juste id quidem Uerum
quia opa hominis bona q̄ ex bona volūtate pcedunt cuz sint
meritoria nunq̄d premio carebūt Nōne ipis etiam laus debe
tur. honor: z gloria Raymūdus Premio quidē nō carebūt
sed vt dixi: soli deo honor z gloria Nam honor z gloria quia
extrinseca sunt illi tribuunt. z qz deus intra se oīm bonorū ple
nissimus possessor est. ideo sibi soli extrinsecus honor asscribē
dus est. Sed qz homo vt creatura crescere hz z pfici interius
ideo interna illi vtilitas tribuēda est p bonis suis opibus: nō
gloria aut magnificētia. Quādo igit deus p se immediate opa
tur sine creatura. tūc talis opatio solam extrinsecam laudē me
retur Sed quādo deus opatur p creaturā rationalē: tunc de
bent duo premia. vnū exterius deo scz honor. et vnū interius
homini scz vtilitas. Dominicus. Ex isto manifeste colligit
ꝙ homo qui cōtempto deo propriā querit gloriam: laudem z
honorē duo maxima mala cōmittit. Facit em̄ deo summaz in
iuriam. z sibiipsi pessimum detrimentū. Primo facit deo iniu
riam. quia honor qui deo debetur est prestātior dignior z meli
or q̄z totum vniuersum. ideo qui furatur deo suum honorem
plus illi eripit q̄z si raperet totū mundum. Et ista grauis iniu/
ria nō potest p omnes creaturas reparari. Secūdo facit sibi/
ipi maximū detrimentū. quia homo cum sit creatura fragilis
egena z vacua: egeatqz intrinsecus bonitate z pfectiōe cōple/
ri. Jgit si querat honorem z gloriam exterius: tūc intra se va/
nitate repletur z penitus vacua derelinq̄tur omni bonitate z
veritate. Et ita in tali inanissimo homine nulla ē soliditas. nul
la firmitas. nulla bonitas. nulla demū perfectio. Nihil igitur
sibi pfuit dum forinsecus creuit. imo obfuit vehemēter. qz q̄n
to magis exteriori gloria est dilatatus: tanto est interiori pau
ptāte cōpressus. Uerum tu vlterius proficiscere.

Q) deus sicut pp̄ter suū honorē ita ꝛ pp̄ter suum nomen oīa opatur Capitulum.xxxvi.

Raymundus. Q3 sit impiū ꝛ puersum hoīem ambire suam gloriā ꝛ famam statim dicemus in subditis. Nunc vero pauca de dei noīe sicut añ de honore disseramus. Quicq̄d pt de nouo acquiri vel est res vel nomē rei. Sed quia deus maximus cum ens sit infinitū nō potest sibi nouā rem acquirere. quia plenus est om̄i bono. ergo quicq̄d de nouo recipit sola fama ꝛ solum nomē est Tūc igitur deus extra se de nouo crescit et maior quodāmodo efficit̄ quādo sua fama ꝛ suū nomē p corda hoīm dilatatur. Nomē aūt deus acq̄rit ex opibus q̄ forinsecus vident̄. Que quidē opera q₂ potēter ꝛ sapiēter ꝛ dulciter facta sunt. ideo a cognoscentib₉ ea deus acq̄rit nomē q̄ oīpotens ꝛ sapiēs ꝛ clemens appellat̄. Acquirēdo igit̄ nouū nomē acq̄rit etiam nouā famā. nouū honorem. nouam gloriā Et sic deus q̄ in sua essentia crescere non pt: crescit in noīe. in laude in honore. ꝛ hoc in hoīm cordib₉ qui dei opa ꝯprehendūt. Ex q̄b₉ clarissime vidēt q̄ de⁹ solus nomē hr̄e meret̄ glīosum: honorificū: famosū: formidatū: magnificū: ꝛ p cūcta scl'a bn̄dictū Dn̄icus Hinc veracit̄ dat̄ intelligi deū oīa opari ppt̄ suū nomē: vt illō videl3 ipleat̄ oī vero honore. s3 laude: fama: gl'a et magnificētia Dn̄ igit̄ oīa deus opat̄ ppt̄ suū nomē: oīa etiā opatur pp̄ter suū honorē Raymūdus Merito id sequit̄. q₂ vnū ꝛ idē est opari pp̄ter suū nomē ꝛ ppt̄ suū honorē Nolo tn̄ te ignorare q̄ sicut opat̄ oīa ppt̄ suū nomē de⁹: ita etiā operat̄ oīa pp̄ter hoīs vtilitatē Et q̄nto nomē dei nobili⁹ est ꝛ p̄stantius q̄3 oēs creature: tāto nomē dei plus v3 hoī. ꝛ ē illi fructuosius q̄3 oēs creature. Jō em̄ creature īstitute sunt vt dei nomē hoī innotescat. qd̄ dū fuerit in corde hoīs receptū generat in eo oēm vtilitatē. Que vtilitas tūc maxime pficit̄ cū hō ceperit amare. timere. honorare. revereri ꝛ magnificare deū suū. Ut igit̄ nomē dei vera3 opet̄ hoīs vtilitatē: nccē est vt deus opet̄ opa amoris: opa timoris: opa fidelitatis: cōfidentie: honoris laudis ꝛ glorie. Opatur igitur deus opa oīpotentie ꝛ vocitat̄ oīpotens. Opatur opa magni timoris ꝛ reuerētie ꝛ ab oībus

ptimescitur. Opatur opa maiestatis z glorie z dñs appellatur Opatur opa summe iusticie: z vt iustus iudex formidatus habet. Opatur opa summe dulcedinis z bonitatis: z vt dulcissimus z optimus adamat. Opatur opa maxime sapiētie: z vt sic sapiētissimus nuncupat. Et vt summatim oīa concludā: idcirco oīa que deus opatur ad hunc finē referunt vt noīetur omīpotēs. sapiēs. iustus. benignus. bonus. fidelis. pius. sanctus amicus. adiutor. saluator. ptector: vt h modo generet in hoībus vera noticia z fama dei. z p ꝯsequēs vera vtilitas. vera pfectio: z pfecta oīm bonoꝝ cōsummatio. Dominicus. Ex hoc ipso qd loqris multū nos imbuis in cognitōem noīs dei quod ex multis opibus recollectū vnū z maximū efficit. gloriosum. laudabile. magnificum. z p omnium corda magnificandum Licet em ab eterno deus sit omnipotens. sapiēs. iustus et bonus. nō tamē hoc eēt manifestū nobis nisi eas res fuissꝫ opatus exterius: quibꝫ tale nomē z talē famam in nrīs cordibꝫ ꝓdidisset. Habitaculū igit noīs dei corda sunt hoīm Et quanto dei noticia ex opibus p corda hoīm multiplicatur: tanto z multiplicat nomen dei Raymūdus. Bene atqꝫ optime dei nomē intelligis. Unū tn̄ scire te ꝯuenit qꝛ diuersimode z per multos gdus dei nomē in hoīe generat. Opa em dei qdruplici gdu distinguunt vt sup patuit in scala qdruplicis creature Cognoscit em hō nomē dei p opa q hn̄t esse tm̄. sꝫ magis p ea q hn̄t eē z viuere: multo tn̄ amplius p ea q hn̄t z viuere z sentire z intelligere Nomē g dei maxime innotescit hoī p ip̄m met hoīem. Et hec est vltīa maxīa firmissima z certissima dei noīs ꝯgnitio Nullū em est opꝰ dei magis ꝓpinquū hoī qꝫ ipse sibi. Igit dū hō cognoscit seip̄m inqntū dei opꝰ est: tūc vehement dei nomē agnoscit z extollit magnificat z honorat. Uerꝫ qꝛ diuersimode deꝰ circa hoīeꝫ opat. idō ab hoīe multiplr nūcupat Aliqn hō deū piū vocitat z misericordē. aliqn iustū z veracē. aliqn fidū ꝓpiciū ꝓtectorē: iuxta id qd sentit circa se deū opari

Dominicus. Multis igit modis pt dei nomē hō magnificare. extollere. honorare. z ex ꝯn̄ti ip̄m deuꝫ q tam magnifica in oī creatura: z pcipue in hoīe diuersimode opatur. Nūc supesse arbitror vt de obligatōe honoris edisserere incipiatur.

De obligatōe hois erga honorē et laudem ⁊ nomen dei

¶ Capitulum. xxxvij.

Raymūdus. Sequitꝰ enī profecto ꝙ qꝛ deus oīa opatur propter suū honorem ⁊ gloriā. idcirco hō qui nouit ⁊ pt deū honorare merito pre ceteris creaturis id facere tenetꝰ. Tenetur enī ⁊ obligatꝰ multipliciter. Primo ex quo solus pōt meritorie opari. ideo astringitꝰ omīa sua opa operari ad honorē et gloriam ⁊ nomē dei. Secūdo obligatꝰ velle ⁊ operā dare vt dei nomē fiat crescat ⁊ ꝯtinue multiplicetꝰ. Tertio obligatꝰ nō solum conari vt fiat ⁊ pficiatur honor dei. sed etiam conari vt fiat optimo ⁊ pfectissimo modo quo id ipe opari ⁊ velle potest Quarto obligatꝰ non solū vt ab ipo: sed ab oībus rebus preci pue hoībus honor ⁊ gloria dei maxime crescat ⁊ compleatur.

Homo tenetꝰ deū honorare

Dominicus. Certe nisi hō id ⁊ voluerit ⁊ p viribꝰ effecerit nō agit vt creatura dei nec vt sensatus homo. sed ꝯtra ordinatōem ⁊ mentē dei tanꝗ̄ pfidus ⁊ amens ⁊ inimicus. Raymūdus. Quinto obligatꝰ ponere seipm ⁊ dare vitā: corpus: et aīam: ⁊ quicqd habet. scit. ⁊ potest ad laudē ⁊ honorē dei. Uerum qꝛ ad honorem dei seqtur vtilitas hoīs. ideo quotiēs hō dei querit honorē: suam tūc opatur vtilitatem. Quādo ergo hō pro dei honore ponit vitā suam: tūc facit sibiipi cōmoditatem maxīmā. summū lucrū. summū compendiū. Dominicus. Nihil igitur pdit qui p dei honore se suaqꝫ tribuit. qꝛ omnia illi in centuplū restituit deus Raymūdus. Ita est plane Sexto obligatꝰ hō credere verbis dei: ⁊ honorare quicqd loqtur aut pollicetur aut iubet aut vetat aut cōminatꝰ. Septimo obligatꝰ de dei opibus oībus semp in bonitate sentire. ⁊ omīa in optimā partē interpretari. Octauo obligatꝰ corde ⁊ ore bona de deo dicere ⁊ magnifice omīa extollere ⁊ lingua palam pdicare que suū respiciūt honorē: suū nomen: suam gloriam. suam famam. Et quāto magis ad dei ptinent honorē: tanto debent amplius pdicari Dominicus. Uerissima sunt ⁊ saluberrima ⁊ necāria cuncta que loqueris. Utinā hec in cordibꝰ hoīm conualescāt: vt deū rerum oīm conditorem corde: ore: ⁊ opere semp honorificent ⁊ exaltēt. Raymūdus. Unū sp e

duob9 necesse est vt hõ faciat. Aut em̃ suis opibus deũ vel hõ
norat vel vituperãter ꝯtemnit. Ad hoc em̃ deus optimus ho
minẽ condidit vt suis opibus se honoraret ꝛ extolleret: que si
mala ꝛ reproba fuerint deum maxime inhonorãt: vituperãt:
blasphemãt. Et q2 ex amore honor. timor. laus. spes. ꝯfidẽtia
obediẽtia ꝛ om̃e bonoꝝ germẽ erũpit: sequit̃ ꝙ qui deum nõ
amat. nec etiã honorat. nec timet. nec laudat. nec illi fidit. nec
obedit. Talis igit̃ homo corde ꝛ ope deũ despicit. deuꝫ inho/
norat. deo rebellat Dominicus. Ex isto licꝫ intueri ꝙ quia
honor dei ꝛ dei ꝯtemptus maxime opponũtur. iõ sicut nullũ
maius bonũ põt facere hõ q̃ꝫ deũ veraciter honorare: ita nul
lũ grauius malũ q̃ꝫ deum nequiter inhonorãdo contemnere.
Raymũdus. Verũ id quidẽ. Nam q̃ deũ inhonorat ꝛ deo
et sibiipi ꝛ om̃i creature maximã iniuriã ꝛ ꝯtumeliã facit. Cõ/
temnit reuera oẽs creaturas: id est nõ eas honorat q2 dei sunt
qui rerũ despicit creatorẽ. Et sic in dei ꝯtemptu includũtur in
finite iniurie. infinite sup̱bie. infinite nequicie. Sicut igitur ex
vno honore dei multiplicant̃ honores infiniti: ita ex vno con
temptu dei infiniti cõtẽptus generãtur Dominicus. Ve
igit̃ sup̱bissimo illi qui deũ ꝯtemnẽs p̃sumpserit inhonorare

Q) honor ꝓprius est dei honori cõtrarius ꝛ capitalis inimicus ¶ Capl'm. xxxviij

Aymundus. Ex his que nũc diximus aliquantulũ lucet
q̃ꝫ sit vere puersum deũ inhonorare atqꝫ ꝯtemnere. Gra
ue igit̃ peccatũ est qñ hõ suis opibus deũ inhonorat: sed oĩm
grauissimũ qñ p̱ sua opa se vult ab alijs honorari. laudari ꝛ ex
tolli: propriã queritãs famã ꝛ gloriã. Naꝫ hoc modo studet la
borat ꝛ opatur e directo ꝯtra deũ ꝛ cõtra suã gloriã ꝛ honorẽ
Et talis oparius subdolus ꝛ puersus: eo ꝙ agit ꝯtra intentio
nẽ ꝛ ordinatõem dei: efficit̃ manifestus ꝛ capitalis inimicus il
lius: suũ honorẽ ꝛ famã ꝛ gloriã illi violẽter eripiens ꝛ sibiipsi
fallaciter asscribẽs. Qui em̃ suã nõ dei gloriã querit seipm̃ de
um cõstituit. de se ydolũ facit ꝙ vult ab alijs honorari ꝛ predi
cari. ꝛ ita p̱ suam arrogantẽ impiãqꝫ sup̱biam belluꝫ. rixam. et
discordiã grauẽ in suũ suscitat creatorẽ Dominicus. O bel

lum inerme funestũ ꝛ ingloriũ. de quo nullã ipe victoriã repor tabit. sed stragẽ. confusionẽ. ignominiã Raymũdus Nihil verius. Sed vt aptius agnoscas ꝙ inexpiabile malũ sit homi nẽ suum q̃rere honorẽ audi paucis que dico Dominicus. Audio Raymũdus Hõ certe dũ omĩa agit ꝓpter suã famã et gloriã occupat cor suũ principalit̃ circa ꝓpriũ honorẽ quem cogitat. quem queritat. quem sp̄ desiderat. Et ita seipm̄ in suo corde deũ statuens sese honorat. se laudat. se diligit. se amplexatur. Qui igit̃ merito deberet cor suũ occupare circa honorẽ dei ꝛ deũ in suo corde recipe: ecõtrario cor suũ occupat ad laudem ꝓpriã ꝛ illic seipm̄ collocat ꝛ vt deũ adorat. Dominicus. O iniuriã maximã Raymundus Est ꝛ alia iniuria maior. Nõ em̄ sufficit ei occupare cor suũ circa ꝓpriũ honorem. sed vult ꝙ corda alioꝝ hoĩm (que vasa sunt honoris dei) occupent̃ ꝛ impleantur de suo honore: de sua fama ꝛ gloria. Cupit em̄ hic talis sup̄bissimus vt oẽs hoĩes contẽpto deo suũ honorẽ: suam estimatiõem: suã laudem ament. p̄dicent. magnificent. Vult em̄ sp̄ crescere ꝛ multiplicari. ꝛ imaginẽ glorie et sapiẽtie ꝛ pulcritudinis sue (licet sit corruptibilis ꝛ fictilis) imp̄mi ꝛ dilatari p̄ corda hoĩm: vt semp̄ de illo cogitent. illũ amẽt illũ loquant̃ ꝛ predicẽt Vult igit̃ totũ mundũ quantũ ad se attinet circa suũ honorẽ continue occupari. Itaqꝫ vult deũ expellere de regno suo: de domo ꝛ habitaculo suo. Dominicus Hinc merito efficit̃ hõ dei hostis: dei maximus inimicus Raymũdus. Preter hec mala sunt ꝛ alia nõ minus execrãda. Primũ est: qui querit ꝓpriũ honorẽ totũ mundũ cupit reducere ad seipm̄. ꝛ sic ꝑuertit ordinẽ vniuersi. qꝛ creaturas intorquet ad aliũ finẽ ꝙ eas ordinauerat deus. Vult em̄ ipe vt deus a creaturiꝫ honorẽ recipere ꝛ se ab oĩbus venerari. Et sic hõ hmõi est totus ꝑuersus in semetipo: deũ oĩaqꝫ cõturbans Secundũ malũ. qꝛ hõ qui q̃rit ꝓpriũ honorẽ facit sibiipi maximũ damnũ ꝛ detrimentũ ꝛ incõmodũ. Sicut em̄ duꝫ honoratur deus tũc crescit tũc ꝓficit hõ: ita dũ honorẽ sibi attribuit in summa egestate remaneat necẽ est Tertiũ. hõ qui suũ querit honorẽ destruit quantũ in se est deũ factorẽ suũ. ꝛ ex ꝯsequẽti elongat se in infinitũ a deo. tantũqꝫ distat a deo q̃ntũ distat

De multiplici malo quod orit̃ur ex honore proprio.

sua intētio ab intentiōe dei. Et qꝛ totum bonū hoīs deus est ideo quantū magis lōginquat a deo tantū magis recedit a bo no suo. Quartū. dum hō elongat in infinitū a bono suo: necē est vt ꝓpinquet maxīo malo suo cadatq; in tam ꝓfundū malū quantū deus est altū bonū. Cadit ergo in īmane p̄cipitiū oīm calamitatū ꝛ in abyssum maloꝝ omniū. Quintū. hō querēdo suum honorē facit deo infinitā iniuriā ꝛ offensam. ideo ꝓmeretur penā perpetuā ꝛ infinitā. Sextū malū. homo q̄ querit suum honorē excecat semetipsum. Honor em̄ iniustus tenebre sunt: que cordis oculos adeo obnubilant ꝛ obscurāt ꝛ ab omni vera luce alienos reddūt: vt homo nec deum nec seip̄m nec totū vniuersum possit agnoscere. Positus em̄ extra deum: extra lucē: extra veritatē nullum bonū nullū malū potest discernere. nec inter veꝝ ꝛ falsum: nec inter dulce ꝛ amarum ponere rōnem. Septimū. homo q̄ querit suū honorē totū fundamētum suū collocat in mendacio. in errore. in vanitate. in deceptione. in malo: ꝛ in nihilo. Honor em̄ ꝓprius mendaciū ꝛ error ꝛ nihil est. Querēs igiť propriū honorē seruū se facit vanitatis mendacij ꝛ nihili. ꝛ seip̄m qui inter creaturas omniū est nobilissimus expēdit ad errorē atq; stulticiā ꝛ amentiā. Octauū malum. cū om̄is honor sit extra eum qui honorať. hinc sequiť ꝙ homo ad suū honorem operās ꝛ illum multiplicare gestiens edificat extra se rem vanissimam que stare nō potest. et ita introrsum vacuus remanet ꝛ omni solido bono priuatus. Nono. homo suū ambiens honorē perdit tēpus suum. ꝑdit laborem: studiū ꝛ conatum suū. tenditq; ad impossibile. qꝛ suus honor nunq̄ȝ poterit ꝑfici nunq̄ȝ impleri. Sȝ solus dei honor (cui resistere nemo potest cuȝ sit omnipotēs) hic ꝑficietur. hic ꝯsummabiť. hic manu tenebiť in secula seculoꝝ. Dominicus. Hoc postremū maxime deberet hoīem auertere ab ambitiōe ꝓprij honoris qm̄ nec illū quantū volet poterit acq̄rere. nec vtcūq; adeptū poterit retinere. Raymūdus. Decimū ꝛ maximū malum est. ꝙ sicut honor verus ꝛ ꝯfusio opponūtur ita laus ꝛ vituperiū. glīa ꝛ opprobriū. Et sicut honor nō pōt mutari nisi in ꝯfusionē. ita laus ꝛ gloria nō nisi in vituperiū ꝛ opprobriū. Et qꝛ nullꝰ honor verus est nisi honor dei cui etiā

et laus vera est ⁊ gloria vera. Idcirco hō qui honorat. laudat et glorificat deū nunq̄ illū sequetur cōfusio. nunq̄ vituperium. nunq̄ opprobriū. Sed si querat suū honorē. suā laudē ⁊ gloriā oportet vt perueniat ad eternā confusionē. perpetuū vituperium. ⁊ opprobriū sempiternū qđ nō delebitur Dominicus Merito id sequitur. Nā ex quo honor proprius hoīs est puersus inordinatus. falsus. tortuosus. caducus. miser. iniustus. mendax. vanus. erroneus. ideo pmanere nō potest. sed cōcidet. tabescet. deficiet: ⁊ sequetur illū summa ignominia qn̄ reuelabitur cōfusio nuditatis eius. ⁊ pudenda eius in suā faciē retorquentur. Eant nūc proprij honoris quesitores ⁊ ad breue tēpus in suis laudibꝫ exultent vt ppetua ɔfusione ɔtristentur.

Q) hō obligatur ex parte honoris dei credere omnibus verbis eius ⁊ ea honorare

¶Capitulum. xxxix.

Rymundus Quoniā quidē vt supra declaratū est q̄ deo honor attribui debet in summo gradu. si igitur homo honorat deū necē est vt ⁊ verba dei honoret ⁊ credat cū omni reuerētia deo loquēti. Quādo eñ credit hō verbis dei tūc reputat eū veracem iustū ⁊ sanctū. sine fraude. sine mēdacio sine dolo. atq̄ ita honorat deū credēs sine aliquo testimonio. sine aliqua pbatione simplici verbo dei: solū quia ipe dicit vel dici fecit qui fallere ⁊ mentiri nescit. Alioqn nisi credidero cuꝫ omni assensu verbis eius: etiā etsi videantur vel obscura vel extranea facio deo maximā iniuriā: vituperiū: ⁊ contēptum. Debemus igitur pmo credere verbis dei, pter suū maximū honorē. vt pote q2 ille loquitur quē nephas est mendacē aut friuolū estimare. Secūdo debemus credere ṽbis dei rōne sue excellētissime maiestatis ⁊ auctoritatis. Si loquenti alicui sapienti aut regi aut pncipi fidem habemus: multo magis regi regū dn̄o domino℞ credi debet ⁊ assentiri. Tertio rōne sue infinite bonitatis et purissime pietatis credi oportet verbis dei Nam qđ bonus hō loq̄tur facile admittitur: multo amplius admitti debꝫ qđ loquitur optimus ⁊ sapiētissimus deus. Quarto. deo credi debet rōne sue infallibilis veritatis Est eñ ipe summa veritas ⁊ sum

Debemus credere ṽbis dei.

ma sapiētia que falli nequit atq3 mētiri Dominicus. Mag nū mihi animū indidisti credere cū summa reuerētia eloquijs dei. Sed queso te quē processum habiturus sum in credēdis dei sermonib9 Raymūdus. Illū eundē quē in creaturis cognoscēdis añ habuisti. Uidemus ad oculū duo esse q̄ ab homine extra ꝓcedūt. sc3 opus suū: ꝛ suū verbū. Sic similit᷑ duo sunt que ꝓcedunt foris a deo: opa ꝛ verba. Uerū quia aliud ē opus ꝛ aliud verbu3. ideo alia scia est de dei opibus: ꝛ alia de verbis. Sciētia tñ creaturaꝝ que manifeste forinsecus apparent inducūt nos in cognitōem verboꝝ dei que minus apparent. Ad cognitōem creaturaꝝ habuimus tres gradus. Primus ꝙ cognouimus ipas creaturas in veritate existere. s3 nesciebamus cuius erāt. Secūdo cognouimus ꝙ dei erāt: ꝛ ꝙ a deo ꝯdite erant. Tertio ꝙ donū dei erant. ꝛ ꝙ a deo nobis tradite erant. Isto mō oportet ꝓcedere ꝯformiter circa verba dei ad cognoscendū ꝙ dei st̄. Primo oport3 videre ꝛ acute respicere ipa verba in se. Scdo cuius sunt ỽba: an ỽba sint dei loquētis vel hoīs. Tertio ꝙ nobis a deo data sunt ad nostrū fructū. ad nostrā necessitatē ꝛ vtilitatē sicut ꝛ creature Dominicus. Sed q̄ sunt dei verba q̄bus nobis ad nostrā salutē loq̄tur Raymūdus. Nō alia ꝓ certo q̄3 que in sacro volumine (quā nos bibliā dicimus) ꝯtinent᷑. que in vetus nouūq3 testamentū clare diuidit᷑. Ibi audis deū precipientē. ꝓhibentē. adhortantē. terrentē. blandientē. cōminātem. pollicentem Possem ego multis ꝛ fortissimis rōnibus tibi demōstrare deum biblie sermōes ꝑ suos vates esse loquutū: nisi nossem te id optime credere ꝛ vt christianū nullatenus diffiteri. Et si forte eas rōnes cupis agnoscere lege priorē librū vnde iste trāssumitur. ꝛ illic inuenies q̄uo etiā paganissimo homini id facile potuerit ꝑsuaderi. Dominicus. Credo vt xp̄ianus biblie ỽba dei verba esse. Qui aūt hoc nō credit pagano deterior est

De ꝓprietatibus ỽbi dei. et qualiter se hō gerere debet circa sanctā bibliam ¶ Capitulū. xl.

Aymūdus. Quia igit᷑ credis bibliā dei verba sonare: audi nūc cū maximo fructu ꝓprietates ꝛ ꝯditōes huius li

bri. & qualiter te habere debeas circa eũ Primo ex quo p totũ vetus nouũq; testamentũ deus loq̃tur p ora scõꝝ. ideo oꝫ credere q̃ dicit. oꝫ implere q̃ precipit. oportꝫ vitare q̃ prohibet. oꝫ formidare q̃ cõminat͛. oꝫ sperare q̃ pollicet͛. Qui aũt ista nõ fa/cit deũ cõtemnit. irridet. iniuriat͛ Dominicus. Jmo vero p oĩa dignus ꝙ a sacro dei libro repellat͛. Bestia eñ si montẽ tetigerit lapidet͛ Raymũdus. Scdo. ex quo biblia liber dei ẽ ideo seq̃tur ꝙ nihil est in eo falsum. nihil inutile. nihil supfluũ. nihil diminutũ. nihil iniquũ. nihil friuolũ. nihil cõtemnẽdũ. nihil execrandũ. Tertio. ex quo biblie v̾ba dei sunt. iõ oĩa que illic aut pmittit aut cõminat͛ deus: oĩa suo tpe cõplebunt͛. nõ eñ vnũ iota aut vnus apex cadet ab oĩ lege. Alioquin deus faceret cõtra suũ honorẽ. seq; mendacẽ cõstitueret: qd̃ est impossibile. Si eñ hõ potens & iustus nitit͛ toto corde implere verbuꝫ suum: multo magis deus cui eque facile est & dicere & implere. Quarto: ex quo deus sua v̾ba in hoc libro cõstituit. iõ hõ obligat͛ deũ & sua verba diligere. amplecti. honorare & colere q̃ p/cesserũt de ore dei. Dominicus. Merito id quidẽ. q2 nihil tã ppinquũ deo q̃ȝ suũ verbũ. Verbũ eñ dei ipm deũ repsentat. nec aliq̃d tantũ ptinet ad deũ q̃ȝ suus sermo: qui nõ solũ de ore sed etiã de dei corde pcedit. Erũpit eñ ab intimis medul/lis dulcissimi cõditoris. Merito igit͛ amari debet et coli. q2 ni/hil verbo dei maius. nihil dulcius: nihil sublimi9. nihil pfundius. nihil nobilius. nihil p̃ciosius. nihil potẽtius. nihil deni/q; salubrius Raymũdus. Hinc certe intelligis mi dñice ꝙ dei verbũ longissime excellit oẽs creaturas: magisq; ad illũ p/tinet q̃ȝ oẽs pariter creature Quia igit͛ hõ tenet͛ amare deũ supra oẽs creaturas: ita etiã debet amare dei verbũ plus oĩbus creatur: illudq; cõtremiscere & venerari. Hinc seq̃tur quintũ ꝙ hõ debꝫ summope cauere ne aliq̃n aut irrideat aut abijciat aut vitupet: aut blasphemet verbũ dei. Dominicus. Jstud pprie iniquoꝝ est & hereticoꝝ & infideliũ Raymũdus. Sexto ꝙ hõ tenet͛ preparare cor suuꝫ ad recipiendũ verbũ dei. Ex q̃ eñ verbũ dei extra deũ pgredit͛: nullũ aliũ locũ vult occupare q̃ȝ pectus hoĩs. qd̃ dꝫ esse receptaculũ sermonũ dei Dominicus. Atq; iõ qui tulliũ libẽtius meditant͛ aut oratiũ aut vir/

Capitulum xl.

giliū q̄ꝫ dei verbū maximā iniuriā deo faciunt. q̄ꝛ de suo corde dei verba reijciūt: ꝛ illic recipiūt aliena Raymūdus. Recte tu quidē. Utinā seculariū libroꝝ amatores hinc nr̄o sermoni aures accōmodent: puto nō tā libēter vanissimis studijs inhe rebūt. Septimo. ex q̄ verbū dei ipm met deū repſentat. iō qui in suo pectore v̄ba dei recipit: recipit ꝛ deū: gestatq̄ꝫ deū intra p̄cordia sua Nihil ḡ sanctius: nihil melius: nihil suauius q̄ꝫ in corde dei v̄ba portare. Imo etiā ꝛ ore ꝓferre (qđ tu dn̄ice quo tidie facis) q̄ꝛ nō expedit fidelē erubescere sermones dei Qui cunq̄ꝫ igiť in corde gestat verbū dei multas inde ꝯsequiť ꝛ p̄ci puas vtilitates Prima est. q̄ sicut verbū dei est viuū ꝛ efficax et penetrabile ꝛ mobile. q̄ꝛ exit de corde dei. iō necc̄e est q̄ viui ficet ꝛ penetret ꝛ moueat: iocundet atq̄ꝫ letificet ipm coꝛ hoīs qđ possederit. Scđo. sicut verbū dei est calidū ꝛ succēsum ig ne amoris dei (ignitū em̄ eloquiū tuū vehemēter) iō coꝛ hoīs calefacit ꝛ inflāmat in amorē dei. Tertio. q̄ꝛ verbū dei est veꝝ certū ꝛ firmū. ideo ꝯfirmat coꝛ hoīs in veritate ꝛ solidat corro boratq̄ꝫ. Quarto. q̄ꝛ verbuꝫ dei lumen est ꝛ lucerna. ideo coꝛ hominis illuminat. nec sinit illud ignorātie aut erroris aut ne quicie tenebris abduci. Quinto verbū dei potētissimuꝫ est et summe actiuū. ideo coꝛ hoīs potenter immutat. protegit. diri git ꝛ defendit. Sexto. quia verbū dei altissimū est. ideo rapit coꝛ hominis a terrenis ꝛ ad celestia suspēdit. Septimo. verba dei sunt eloquia casta ꝛ septies repurgata. sunt quoq̄ꝫ gloriosa immortalia ꝛ ꝑpetua: verbum em̄ dn̄i manet in eternū. ideo fa ciunt coꝛ hominis castū. purū. gloriosum. immortale. incorru ptibile ꝛ eternū Dominicus. Ex his manifeste p꜔ q̄ꝫ gran dē iniuriā facit deo ꝛ sibi detrimentū: q̄ contēptis dei v̄bis hu mana elo[illegible] in suo corde receptat Qui asp̄natur creatoris ver bū: ꝛ verbū amplectiť creature Qui libētius audit verbū mē dacis (oīs em̄ homo mēdax) q̄ꝫ summe veritatis. Verba mor talis infirmi ꝛ fragilis: q̄ꝫ immortalis ꝛ omnipotentis Uerba nihil firmiter ꝓmittentis: q̄ꝫ vitam pollicentis eternā. Uerba serui inutilis: q̄ꝫ altissimi impatoris. Uerba eius q̄ in se habet radicē omniū maloꝝ: q̄ꝫ eius q̄ est omniū bonoꝝ fontalis ori go. Uerum tu prosequere quod cepisti.

Q̄ꝛ multe vti litates ꝓueni unt hoī qui dei verba portat ī corde.

Cōparatio v̄bi dei ad creaturas

¶ Capitulum. xli.

Aymundus. Duo sunt nobis manifesta q̄ nobis ꝯtulit optimus deus. ⁊ ꝑ que ipe nobis plurimū innotescit. sc; creature quas cōdidit: ⁊ verba q̄ dixit. Sed ista duo nō sunt equalia. Primo verbū dei est supra hoīem ⁊ supra oēm creaturā. om̄is aūt creatura subijcit̄ verbo dei. Scd̄o om̄es creature sunt de nihilo ⁊ de se corruptibiles. sed verbū dn̄i exit de ore dei ⁊ ꝑmanet in eternū. Tertio verbū dei h3 plenū dominiū sup oēm creaturā. nec p̄t illi vlla creatura resistere. sed mutat ⁊ trāsformat creaturā. ip̄m autē sp immutabile manet sicut deus a quo ꝓcedit Dominicus. q̄ꝫ crebro soleat durissima hoīm corda ꝑmutare atq; emollescere verbū dei sepenumero id ipe exꝑtus sum Raymūdus Et adhuc amplius exꝑieris Quarto ꝑ verbū dei oīs creatura facta ē ⁊ de nihilo venit ad esse virtute verbi diuini. hab3 em̄ oēm potestatē eius a q̄ procedit. Primū em̄ qd̄ exit a deo est suū verbū. ⁊ ꝑ ip̄m omnia alia substiterūt Dominicus. Hinc p3 deū multo plus fuisse liberalē donādo nobis sua v̄ba q̄ꝫ sit̄ cuncta creata. Et lic; nos plurimū consolet̄ ꝑ creaturas: multo t̄n amplius ꝑ suū verbū Raymūdus. In maximo igit̄ habendū est p̄cio verbū dei. Quinto v̄bū dei exit de corde dei. ⁊ id̄ quocūq; venerit secum portat cor dei ⁊ mentē ⁊ voluntatē dei. sed creature q̄ exeūt de nihilo longissime distāt a corde dei Dominicus Et id̄ clare lucet: qui nō vult recipe verbū dei nō est dignus ꝑfrui creaturis. Qui em̄ magna ꝯtēnit. iniuste sibi vsurpat mīnima Raymūdus. Optīa assertio tua. Sexto. oēs creature sua pulcritudine. bonitate. varietate hortant̄ hoīem diligere et honorare deū factorē suū. sed v̄bū dei idip̄m p̄cepto ꝯpellit Magnū em̄ mandatū in lege ē. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo ⁊c̄. Septio. oēs creature q̄ sunt sub hoīe seruiūt hūano corpi. indiget em̄ corpus nr̄m cibo ⁊ potu vt possit nutriri augeri ꝯseruari. s; v̄bū dei aīam cibat ⁊ satiat roborat augmētat ⁊ in sp̄ua li vita ꝯseruat. Uita em̄ aīe amor dei est. gaudiū. spes ⁊ ꝯsolatio ꝭm deū Dn̄icus Merito id q̄dē. cū em̄ aīa hūana fcā sit

ad imaginē ⁊ similitudinē dei. ⁊ inter deū ⁊ animā nihil est me
diū. ideo nutriri debꝫ diuino cibo. ⁊ eo cibo q̄ procedit de cor
de dei. Qui ergo nō recipiūt in cordis palato dei verbū. sꝫ por
coꝝ siliquis delectanꝰ. vanis dico fabellis hoīm necē est fame
pereant ⁊ morte ꝑpetua moriāꝰ Raymūdus. Dn̄o ita ne
cesse est. Uerbū em̄ quod de corde vel ore hoīs ꝓcedit cuꝫ sit
fragile caducū incertū: ⁊ plerūqꝫ mendacijs plenū: aīam hoīs
nō nutrit sed inficit. non viuificat sed occidit. Uerū vt melius
noueris qūo dei verbū animā nutrit. cogita illa duo que sunt
in aīa. scꝫ voluntatē ⁊ intellectū. Uita em̄ aīe consistit ꝑncipa
liter in volūtate. que quādo viuit tūc ⁊ aīa viuit. Et ideo vt vo
lūtas veraciter ⁊ salubriter viuat necē est vt dei verba eā sub/
intrent. eā vegetent. eam sustentēt. Et idcirco ꝟba dei nunc p̄
cipiunt. nūc prohibēt. nūc exhortantur. nunc laudāt. nūc liti
gant. nunc depcanꝰ. nunc ꝯminanꝰ. nūc pollicenꝰ vt hoc mo
do volūtas hoīs exciteꝰ ad timorē. ad amorē. ad spem. ad gau
diū. ad consolatōem: Et qꝛ aīa humana sp̄ querit verborū cer
titudinē. nec ea facile recipit si videantur aut dubia aut inania
aut inutilia. vt ergo etiā intellectus in dei ꝟbo pascaꝰ necē est
vt eloquia sua deus ꝓpria auctoritate ꝯfirmet. que taꝫ magna
et solida est q̄ excedit oēs rōnes. ꝓbationes. ingenia. ⁊ argu/
menta quorūlibet sapientū. Quādo ergo dei ꝟba mouēt ani/
mā ad amorē tunc pascitꝰ ipsa volūtas: quādo instruiꝰ ad veri
tatē tunc nutriꝰ ⁊ saginaꝰ intellectus. Dominicus. Ex his
que de verbo dei luculenter disseruisti agnosco aliā obligatio
nem maximā qua hō obligaꝰ deo creatori suo ꝑ suis verbis ab
eo receptis. Ostēdisti em̄ in secundo dyalogo innumeras ob/
ligatōes quibꝫ astringitur hō factori deo ꝑ susceptis creatura
rū obsequijs. Uerū quia verba dei sunt oībus creaturis mul
to nobiliora ⁊ hoī maxime vtilia imo necāria. qꝛ creature cor/
pus hoīs respiciunt. verba aūt dei animā ipsam. ideo sine vlla
comparatōe obligatur plus homo pro verbo dei vnde anima
sua et nutritur ⁊ conseruatur q̄ꝫ ꝑ creaturis q̄bus ipm̄ corpus
reficitur ⁊ pascitur.

Verbo dei affectus pasciꝰ ⁊ intellectus

Nota obligationem.

Hic agitur nūc de tertia natura

creata. q̄ sine corpe psistens tota spūalis est ¶ Caplm. xlij

Raymundus. Pulcre post sermonē habitum de vbo dei de substātijs spūalibus tractare debemus. quas nos vel spūs vel angelos nūcupamus. Per hos (sicut in tota biblia se pissime ptz) dei verbū hoībus reuelat. Ipsi em̄ sunt angeli dei potētes vtute faciētes verbū illius ad audiendā vocē sermonum eius Dominicus. Cum scalā creaturarū in principio nostre disputatiōis erigeres nihil illic de natura mere spūali memini te dixisse Raymūdus Ideo illic nō dixi qr tunc nō oportebat Nunc aūt ista dissertio hoc in loco ꝛ p his que iam diximus: ꝛ pro his q̄ post dicturi sumus oportuna notabitur In pmis igit ambigere nō oportet aliq̄s esse substātias incorporeas: ne maximū rez oīm ɔditorē impotentē aut diminutū fuisse cogitem⁹ Qui em̄ sic cogitat maxie vituperat atq3 inhonorat manū oīpotentis dei Ut g deū summis honorib⁹ psequmur: cōfiteri oz subas esse aliq̄s mere spūales. Nā si deus creauit naturā totalr corporeā vt sunt oīa q̄ ɔtineut in trib⁹ inferiorib⁹ scale gdib⁹: si etiā creauit naturā partim corporeā. ptim incorporeā sicut ē hō: seq̄tur etiā q̄ creauerit naturā penitus incorporeā q̄lis est āgelus Dn̄icus. Optima seq̄la. Cū em̄ deus totus sit spūalis sube. ideo debuit merito non solū tales subas ɔdere s3 multo plures q̄3 corpales Si em̄ natura mere corpea pt p se subsistere sine spū: multo mag3 opante deo spūs subsistet sine corpe. Opposita em̄ equis rōib⁹ fulciunt. Hinc pt3 deum spūalem spūales substātias sicut ꝛ corpeas ɔdidisse Nō solum aūt. sed ꝛ pmo ꝛ pncipaliter eas ɔdidisse: cum sint deo magis similes ꝛ ppinque. An vero sint in maxio aut puo numero abs te audire desidero Raymūdus. Oino necce est credere in maxio atq3 incōprehēsibili eas numero cōstare. In multitudine em̄ ministrorū dignitas regis: ꝛ in paucitate plebis ignominia pncipis. ideoq3 milia milia ministrāt ei. ꝛ decies milies centena milia assistūt ei. Itaq3 si in natura corporea sunt innumere spēs lapidū. herbaz. arboz. piscium. auiū. quadrupedu3. ꝛ innumera indiuidua hoīm: erunt etiā infinite species angeloz. At ne putemus hanc multitudinē confusam eē ideo oport3 scire q̄ inter angelos est ordo pulcerrimus. discre

tissimus. iocūdissimus. Uidemus em̄ q̄ in reb9 corporeis est ordo mirabilis. sunt em̄ quedā supiora. quedā inferiora. et quedam his media Elemēta et oīa inaīata sunt infima. vegetatiua media. sensitiua supma. Sup hec om̄ia est hō oīm sublimissimus. Habet tñ etiā humana natura multiplicē statū ƀm superius et inferius. In hoībus em̄ sunt agricole. mercatores. burgēses. nobiles. milites. barones. comites. duces. reges. et vn9 oīm impator. In statu ecclesiastico sunt rectores. diaconi. archidiaconi. decani. p̄positi. abbates. epi. archiepi. patriarche et sup oēs papa apostolicus. Si igit̄ tam decorus est ordo in his reb9 inferiorib9. muulto āplius in illis nobilissimis altissimisq̄ʒ spiritib9 erit ordo mirabilis. artificiosus. iocūdus. Sūt em̄ inter eos tres ierarchie. i. tres sacri p̄ncipatus. et in q̄libet ierarchia st̄ʒ infimi. st̄ʒ medij. sūt supmi. et hec ordinatissima cuiuslibet ierarchie multitudo ad vnū tendit oīm supmū. In elemētis vt videmus ignis est dignior. In genere pisciū delphin In auib9 aquila. In bestijs leo In hoīb9 impator. oīa tendūt ad vnū caput. Ita q̄ʒ in angel' estimandū est. Uer̄ q̄r p̄cessus noster naturalis est. nec possumus p̄ viā nature tā subtiliter loqui de inuisibilib9 separatisq̄ʒ substātijs sicut fidelis spiritalisq̄ʒ theologus. ideo si volueris altiora de his secretioraq̄ʒ cognoscere doctor̄ tibi libros scrutari necc̄e est Dominicus. Ego istud etiā affirmo. Uelim tñ nosse an ne vt nos hoīes ita et ipi q̄ʒ obligent̄ deo cōditori suo Raymūdus Imo p̄o q̄ʒ maxie Hñt em̄ liber̄ arbitriū. hñt intellectū. hñt affectum. hñt q̄ʒ innumera bñficia p̄ q̄b9 oīb9 obligant̄ deū diligere. reuereri. honorare. laudare. adorare. bñdicere q̄ illos de nihilo cōdidit. q̄ eos supra oēs creaturas sublimauit. q̄ eos īmortales cōstituit oī sapīa et scīa imbuit. et sua dulcissima visiōe in eternū felices reddidit. Uer̄ vt ad nr̄a redeamus multū he sube incorporee (angelos dico) multū nos obligāt domino deo nostro Dominicus. Quare id obsecro Raymūdus. Ideo scʒ quia nobis quotidie sua beneficia p̄stant. Oēs em̄ admīstratorij sunt sp̄us missi in p̄sidia eor̄ qui hereditatē capiūt salutis. He em̄ peccem9 custodiūt. peccātes arguūt. lapsos erigūt. cor cōpungunt. ad veniā dirigūt. ad pn̄iam cogūt. In aduersis et arduis

Nota bñficia nobis exhibita angelorum obsequijs.

casibus nos corroborant. nos letificāt. nos ꝯseruāt. Postre/
mo nostram illumināt rōem. excitant voluntatē. tribuūt boni
opis facultatē. Dominicus. Breuissimo verbo maxima in
nos angeloꝝ bñficia demōstrasti. ꝑ quibꝫ astrīgimur deū qui
tales nobis ꝓmotores ꝯtulit amare. timere. glorificare. ⁊ mul
to amplius ꝙ̄ ꝑ omnibꝫ obsequijs que a visibili creatura susci
pimus. Hec em̄ corꝑalia sunt et corpori solo ꝑ̄stant. illa vero
sublimia sunt ⁊ spūalia voluntati tm̄modo ꝯmoda ⁊ rationi.
Raymundus. Certe nūc vidisti in hoc quoqꝫ dyalogo ⁊ in
ꝑcedenti qūo obligetur hō amare. timere et honorare deū fa/
ctorē suum. Nunc supest ostēdere an hō etiā id exsoluit: id red
dit quod tenet. Cū multa voluptate ⁊ animi oblectatōe q̄ ha/
ctenus loquutus sum excepisti. sed puto te in sequenti disputa
tione lachrimas effusurū. Uerū quia iā cernis nobis radios
solis occūbere. ⁊ iam in longū noster sermo ꝓcessit: dignū est
vt sicut hactenus aīe ita ⁊ asello corpori tribuamus qd̄ suū est
Dominicus. Placet. sed licꝫ (vt dicis) tristia sim auditurus
noueris tn̄ summo mane ad tuas me postes rediturū. Tristia
em̄ etsi amara sunt. tn̄ plerūqꝫ salubria sunt. ¶ Finit dyalo/
gus q̄rtus. de eo ꝙ hō obligat deum timere ⁊ honorare

¶ Incipit quintus dyalogus. de lapsu miserabili generis
humani. ⁊ ꝙ per vnum hominē omnes cecidimus.

An talis sit hō qualis eē debet. et

an faciat quod facere tenet ¶ Capitulum. xliij.

Dominicus. Tota hac nocte cōcitauit me spūs
meus pre desiderio sermonū tuorū. Sepe enim
causabar noctis morā. atvero vbi aspexi tenuissi
mū aurore lumen subito e strato mēbra corripui
et huc hesterne pollicitationi festinus occurro.
Raymūdus. Amo mi dominice sollicitudinē ardoris tui.
Hactenus sicut nosti egimus ꝓcessum nostrū ꝑ modū obliga
tōis ac debiti. ostēdimus em̄ hoīem ꝓpter multa bñficia que
accepit obligari deo muneratori suo. hanc quoqꝫ obligationē
esse naturalē. ꝑpetuam. indelebilē. incorruptibilē. scriptā stilo

ferreo in vngue adamātino: ⁊ exaratam in aīa et corpus hoīs et in oībus creaturis. Omīa em̄ creata ꝑpter hoīem huius in solubilis obligatōis conferūt testimoniū. Ostēdimus etiā ꝙ̄ grādia bona sequant̄ hoīem si debitū quo obligat̄ exsoluerit. et ꝙ̄ inexpiabile malū incurrat si contēpserit. Nūc aūt adiuto re deo inquirendū est an hō debitū obligatiōis quo tenet̄ im plicitus etiā exoluat. an suū opus cū suo debito cōcordet. an sit iustū vel iniustū. rectū an obliquū. ẜm deū vel cōtra deum id quod agit. Scrutemur nunc ꝓfunde ipm hoīem. ⁊ interna viscera eius omnesq̧ medullas penetremus: ⁊ inueniemus ꝓ culdubio nihil hoīem agere aut cogitare qđ tenet̄. sed oīa effi cere ꝯtraria. Formemus igit̄ mentē ad lachrimas: ⁊ cū gemi tu planctuq̧ loquamur. videbimus em̄ grauissimā ruinā no bilissime ⁊ altissime creature: ⁊ eam ruinā quā nemo poterit eri gere: nemo valeat expiare Dominicus. Initia hec sermo nū tuoꝝ gemitus mihi ocius excutiūt. Tu tn̄ repressis parūꝑ lachrimis sensum tuū potēter exequere Raymūdus. Faciā quantū potero ·Prima lux qua innitimur ad cognoscendū ho minē est agnoscere q̄d facere debeat: secunda videre q̄d faciat. Agnouimus itaq̧ ex p̄cedentibꝫ libris q̄d hō obligetur agere q̄d cupere. quid ore ꝓferre. hic aūt agnoscemus q̄d agat quid cupiat: q̄d loquat̄. Agnouimus (vt dixi) ꝙ hō tenetur primo deū amare. timere. honorare. laudare. bn̄dicere. venerari: ⁊ di ligere ꝓximū suū (qui dei imago est) sicut semetipm. Ecce hoc debet hō: vide nunc quid agat Dominicus. Video plane nihil tale hoīem agere: sed oīa ꝯtraria. Amat em̄ heu dolor p̄ mum semetipm: ⁊ ꝯtempto nequiter creatore ꝓpriū querit ho norē. ꝓpriam laudē ⁊ famā ⁊ gloriam: ⁊ q̄cquid debet dari p̄n cipaliter deo factori ⁊ muneratori suo: sibi tribui diligit ⁊ im pendi Raymūdus. Ex isto palam aīaduertis hoīem peni tus corruisse: habereq̧ voluntatē om̄i iusticie rebellē: totiq̧ le gi nature ꝯtrariā. extra deū. extra oēm pietatis regulā. extra semetipam: penitus corruptā. erraticā. impiam. ꝑuersam. alie natā. turpissimā. suꝑbissimam. falsissimā. odibilē deo ⁊ ab eius cōsortio longissime seꝑatam: ⁊ eterna morte sepultā. Qualis aūt volūtas hoīs talis est ⁊ totus hō: deo ꝯtrarius: deo rebel

Q̄ hō nihil agit eorū que tenetur: nec erga deum nec erga proximum.

lis. deo capitalis inimicus. oim malo℞ radicē in se ꝯtinens. ꝑ ditus: corruptus. bis mortuus Hinc seq̄tur ꝙ talis hō vadit ad eternā tristiciā. eternā penā. eternā miseriā: ⁊ ad calamitatē inexpiabilē. eo ꝙ ꝑdiderit reppuleritqꝫ ꝑpetuū sui conditoris amorē Dominicus. Aptissime nūc liquet que sit hoīs amara ꝑditio. alienatio. corruptio. degeneratio. Hoc oēs creature clamitāt. hoc ꝑdicant hoīem esse veraciter ꝑditum. eterno supplicio dignū: ⁊ a dei amicicia ꝑpetuo sepatum Raymūdus. Vidisti nūc nō sine gemitu q̄z ꝑdite se hō gerat erga deū vide nunc qūo se habeat erga dei imaginē scꝫ ꝓximū: ⁊ ampliorem eius ruināꝫ intelliges. Hō em̄ obligatur amare quēlibet aliuꝫ hoīem sicut semetip̄m. Verū nunc expimento discimus ꝙ hō hoīem ledit. affligit. ꝯfundit. destruit ⁊ occidit Nulla est inter hoīes vera vnitas: vera societas: vera pax: amicicia. concordia: sꝫ inimicicie. ꝯtentōes. emulatōes. dissentōes. ire. rixe inuidie. secte. ⁊ vniuerse malicie. Et si forte inter aliq̄s reperiātur alique aut ꝯcordie aut amicicie: nō ille de amore imaginis dei oriunt̄. sed ꝓpter tꝑales vel carnales rōes que sincez amorem nunq̄z ꝯstituunt Dominicus. Hō qui dei inimicus est dei etiā imagini sp ꝯtrarius est. nec p̄t vero corde ꝓximū diligere qui deū ꝯtemnit amare. Neqꝫ id mirū si quēlibet extra se hoīem odit: q̄ neqꝫ seip̄m diligit. Qui em̄ diligit ꝓpriū honorē odit ꝑfecto aīam suā Raymūdus. Cū videam hoīem sic in abyssum oīs malicie corruisse non possum lachrimas ꝯtinere cernēs eū nō sentire suā corruptōem: suā perpetuā mortē Nō dolet. nō flet. nō ingemiscit: imo q̄tidie ridet. iocundat̄. supbit exultat. ⁊ more amētis frenetici in febre carnis sensum ꝑdidit cordis. Et instar eius qui letheo somno obdormiscēs sua mala nō sentit. Vulnerauerūt me ait ⁊ ego nō dolui: percusserūt me ⁊ ego nō sensi. Dominicus. Quia ergo in semetipo sua mala nō sentit: ostende ei obsecro ꝑ res extra corruptas q̄d de sua corruptiōe sentire possit. Reduc eum ꝑ id quod extra nouit ad seip̄m quem non nouit

Q) hō potest ꝯsiderare corruptionem suā ꝑ res externas in se corruptas ¶ Caplm. xliiij.

Aymundus. Facile id fecero: vtinam digneṫ aduertere Primo videat quõ vinũ corruptũ sit qđ est in acetũ per mutatũ. Vinũ em̃ ꝛ acetũ hñt qualitates ꝯrias. Naȝ vinũ est calidũ. dulce. potabile. delectabile. Acetũ vero ẽ frigidũ. acerbũ: qđ nec potari potest nec delectari. Talis est ꝛ hõ frigidus amarus: horridus. Et sicut acetũ nihil valet ad id qđ ante valebat: ita ꝛ hõ penitus inutilis factus est ꝛ deo ꝛ sibi et creaturis. Et sicut acetum reiectũ est a mensis: eo ꝙ nullã habeat vini pristini bonitatẽ. ita ꝛ homo ab oculis dei ꝓiectus iacet. eo ꝙ natiuam ꝑdiderit dignitatẽ et factus sit acetosus: põticus: crudelis: acerbus: eterna abbominatõe dignissimus. Secũdo quantũ distat homo freneticus amens ꝛ fatuus ab homine sensato sapiẽte ꝛ docto: tantũ distat status hominis in quo nũc putridus iacet ab illo statu in q̃ merito esse deberet. Tertio quantũ distat mulier sordida: fornicaria et adultera q̃ sicut stercus in via cõculcatur: a muliere pudica. sobria ꝛ honesta: tantũ distat homo nũc fornicans ꝛ recedens a deo suo: q̃ deberet illi esse fidelis: ꝯtinens et pudicus. Quarto. sicut arbor que habet in radicibꝫ medullam amaraȝ: crudam et siluestrem poma tribuit pontica. acerba. siluestria. que si quis gustauerit obstupescent dẽtes eius: ita homo cum habeat voluntatẽ corruptã. impiam. amarã: omnia opera eius corrupta nascuntur deo ꝛ oĩbus exosa creaturis. eternis ignibꝫ deputata Dominicus. Utinã in his speculis hõ suam turpitudinẽ velit attendere vt se deformẽ lugeat ꝛ miserabilem.

Q) lapsus et corruptio hois põt attẽdi ex ꝑte iuris paternitatis ꝛ filiatiõis Capitulũ. xlv.

Aymũdus. Animaduerte nũc etiam hoĩs corruptã vitam cõferendo inter se ius paternitatis ꝛ filiatiõis. Attẽde diligẽter q̃d filius debeat suo patri carnali a quo solum corpus accepit: et facile cognosces quid homo debeat deo patri suo a quo animam nobilissimam adeptus est: incorruptibilem insolubilem. spiritalem. interminabilem. Debet em̃ filius patri temporali amorẽ. timorem. honorẽ. fidem. reuerẽtiam. obedientiã. ꝯstantiã. ꝑseuerantiã. obseq̃ntiã Pari mõ: imo multo

amplius hō patrē suum spiritalē deum tenet amare. metuere. honorare. obedire ꝛc. Item filius carnis cauet ne aut offendat aut vitupet aut ꝯtristet aut dehonestet patrē suū. Cauet etiā ꝛ se opponit ne ab alijs aut offendat pater: aut vituperetur: aut cōtristet. aut indigne agatur. Hec oīa multo diligētius debet obseruare hō erga deū genitorē suū Dominicus Quorsum ista Raymūdus. Ut palā videas hoīs ruinam. hō eñ in eo statu in quo nūc lapsus iacet erga deū nec amorē habet nec timorē. nec obedientiā: nec humilitatē. nec subiectōez. nec confidentiā. nec spem: nec credulitatem. Imo (qđ sine gemitu nō audies) odit deū: ꝛ ꝯtemnit: vitupat: ꝛ in faciē eius supbiens rebellē se illi ꝛ inobedientē: audacem: tumidūq; constituit

Nota hic hominis ruinam

Dominicus. Hinc reuera pat; hoīs pditio. corruptio. alienatio ꝛ sempiterna deiectio Raymundus. Planius adhuc patebit. Nos videmus ad oculū qñ filius aut offendit. aut supbit: aut calūniatur patrē suū carnalem: oēs eū ꝛ nequissimū: iniustissimū: ingratissimū iudicamus: freneticū eū ꝛ insanum dicimus. Cogita nūc quo iudicio. quo vituperio: quo supplicio dignus sit qui patrem spirituū offendit ꝛ mille iniurijs afficit. Preterea si grauissimū crimen est exaspare ꝛ ꝯtemnere patrē potentē. diuitem. nobilē. sapientem: sine cōparatōe magis delinqt qui regem oīpotentē ꝛ summe sapientē ꝛ optimū genitorē deū aspernāter habuerit. Quid nūc tibi videt Dominicus. Nihil aliud plane nisi ꝙ hō se habet ad deū sicut ꝓteruus ꝛ rebellis ꝛ supbus filius ad patrē suū. Atq; iō incurrisse irā ꝛ indignatōem inextinguibilē dei patris oīpotentis. perdidisseq; oēm hereditatē: oīa bona: atq; infinitas diuitias illius: nec iam posse sperare aut pacē aut regnū aut cōsortiū eius magis aūt ꝓijci foras ꝛ in carcerē sempiternū mancipari

Q) etiā lapsus hoīs potest ostēdi ex parte iuris fraternitatis ¶ Capitulum. xlvi.

Aymundus Q) hō in maximā ruinam ceciderit poteris etiā aīaduertere si ius fraternitatis inter hoīes ꝯsideres Si eñ inter fratres carnales est tātus amor tāta vnitas tāta germanitas: ꝙ nihil habeāt diuisum: nihil ꝓpriū. sed vnus

alterum defendit. protegit. dirigit. auxiliatur. et se in mortem obijcit pro altero. Et hec omnia faciunt quia habent vnum atque eundem patrem hominem a quo carnali generatione prodierunt. Multo magis homines quibus est vnus pater spiritualis deus a quo omnes animam receperunt debent se diligere. tueri. auxiliari. et in mortem tradere propter animas suorum fratrum. Hoc enim vehementer deus pater noster videre desiderat. hoc approbat. hoc se plurimum delectat.

Dominicus. Nihil tale inter homines nunc reperimus. Et licet vnum habeant patrem deum summe maiestatis et bonitatis dominum. vnus tamen alterum persequitur. odit. execratur. et rapinis. fraudibus. iniurijs. adulterijs. conuicijs. ludibrijs. et mille nequicijs contristat. conturbat. contaminat. et exterminat. Quia igitur omnis pax. concordia. veritas. iusticia. amor. misericordia et fraterna dulcedo inter homines perijt. ideo manifestissime patet hominem esse corruptum. lapsum. putridum. peruersum. perditum Cecidit enim a statu spiritualis fraternitatis. a statu maxime dignitatis et glorie ad statum summe ignominie. summi vituperij et opprobrij. a statu vite ad statum mortis sempiterne Raymundus. Optime tu quidem Reuera enim in mortem anime cecidit homo: etiam etsi corpore viuat. Quod autem anima hominis mortua sit facile id probauero. Aliqua enim res cognoscitur viuere dum suas exercet operationes. si autem non operatur mortua est Et quia homo non operatur inquantum homo (non enim amat aut honorat dominum deum suum: nec diligit fratrem suum) ideo secundum animam mortuus est homo. Preterea. vita anime est gaudium quod prouenit de puro amore et societate dei: de vera quoque ad inuicem fraterna charitate. Ubi autem tale gaudium non est: ibi nulla anime vita est. mortua igitur est. Preterea. anima non sentit. quia non ingemiscit malum suum: suam corruptionem: alienationem: perditionem. ideo vere mortua est et letheo poculo consopita Dominicus Ex isto luce clarius apparet animam sic mortuam et suis malis penitus absorptam: ad eterna nesciam festinare tormenta: nec vnquam sese sentire posse nisi dum in medijs omnium penarum supplicijs se inuenerit immersam. Sed dicito mihi obsecro: nunquid in tam miserabili et perditissimo statu optimus deus hominem a principio condidit.

Quod anima hominis mortua est

Quod dominus deus hominem non condidit

in isto statu in quo nūc lapsus iacet ¶ Capitulū.xlvij.
Raymūdus. Nulla rōne dicere oportet deū in hoc statu
imo in hoc lapsu hoīem cōdidisse. Qđ potest ostēdi mul
tis modis. Primo cū deus oīa operetur ꝓpter honorē sue po/
testatis: sapiētie ꝛ bonitatis: nūq̄ debuit hoīem oīm creatura
rū nobilissimū facere corruptū. turpē. bestialem. impiū. inordi
natū. iniustū qui oēs creaturas bonas fecit ꝛ valde bonas.
Hoc em̄ derogaret maxio honori suo. Scđo: status (in quo
nūc hō iacet) est oīno cōtrarius ꝛ inimicus deo. Est em̄ hō in
hoc statu dei aduersarius: suū vsurpās honorē ꝛ gloriā ꝛ sibi/
ipi tribuēs. Talē igit deus hoīem nō cōdidit qui sibi sp aduer
saret ꝛ dura ceruice resisteret. Tertio: diximus supra ꝙ sicut
deus oīa fecit ꝓpter suū honorē: ita etiā ꝓpter hoīs vtilitatem
Nō ergo fecit hoīem in malū ꝛ incōmodū suūꝑpius qđ vtiq̄ se
quereť si eū talē creasset qualis mō est. Hō em̄ vt mō est: est pe
nitus sibiꝑpi ꝯtrarius in suū vergēs incōmodū ꝛ maximū de/
trimentū: eo ꝙ amat in se ꝓpriā volūtatem. ꝓpriū honorē: que
radices sunt maloꝝ oīm: q̄ mergūt eū in interitū sempiternuꝫ
Per has em̄ radices operatur ꝯtinue ꝯtra semetipm in suū dā
num. in suā ignominiā. in suā cōfusionē ꝛ punitionē ꝑpetuam
Quarto. deus nō debuit facere hoīem ꝯtra ordinē totius vni
uersi. oēs em̄ creature faciūt qđ debēt ꝛ suo obediūt creatori.
Sed solus ab imposita lege vagať hō. solus ipe obedire ꝯtē/
nit supbus. turgidus. erectus ꝯtra dn̄m creatorē suū. Prete
rea creature requirūt hominē ꝙ sit amicus dei. q2 hoī seruiūt
ꝓpter deū. requirūt etiā hoīem rōnalem. sapientē. ordinatum
ꝯpositū. Sed hō in hoc statu est dei inimicus. bestialis. insipi
ens. inordinatus. incōpositus Dominicus Vere bestialis
et inordinatus: in quo aīa miserabiliter seruit: ꝛ corpus nequi
ter dominať. cū tamē aīa sit immortalis. incorruptibilis. spūa
lis: corpus vero sit mortale. aīale. terrestre. corruptibile Quid
tam bestiale q̄d tam ꝑuersum q̄ ipm corpus cū suis irrationa
bilib9 ꝛ turpissimis motib9 aīe (q̄ regina ꝛ dn̄a est nobilissima)
dn̄ari. eaꝫ vero corpi subesse. a corpe captiuā trahi. ꝛ suis igno
bilissimis passionib9 ac voluptatib9 assentire. imo nō posse re/
sistere. Reuera ingēs in homine ignominia qui patiť in se rem

bestialem ⁊ corruptibilē dominari rei nobilissime atqȝ ꝑpetue Raymūdus. Hinc sane intelligis oēs creaturas q̄ inter se ordinatissime sunt hoīs turpissimam arguere deordinatōem: ostēdereqȝ eū esse totiꝰ turpitudinē ⁊ spurciciē vniuersi. Quia igitᷣ nihil opatur deus ꝯtra ordinē vniuersi: sequitᷣ ꝙ nō talem fecerit hoīem vti nūc est. Qui em̄ fecit creaturas bonas ꝓpter hoīem: magis debuit facere hoīem bonū Dominicus. Optima assertio tua. quia igitᷣ optimus cōditor deus nō fecit hominē qualem nūc cū lachrimis vidimus: rogo te mi raymūde dulcissime ostēdito mihi in quo illū statu ꝓmū deus creauerit Sicut em̄ acetū arguit vinū fuisse: ita hic lapsus hoīs arguit hominem aliquando stetisse.

Qualis erat status hoīs ꝓmus. et quas habebat conditiones ¶ Capitulum. xlviij.

Raymūdus Iste lapsus hoīs (vt vere dicis) satis ostēdit ipm hoīem alium vite statū aliquādo habuisse: ⁊ cōditiones ꝯtrarias ꝯditōibus quas nūc videmus. Cōditiōes vero (q̄s nūc in hoīe cū gemitu intuemur) sūt ꝙ nō cognoscit. nō diligit. nō metuit. nō laudat. non honorat deū factorem suū. sed amat ꝓpriam volūtatem. ꝓpriam laudē. vane timet. vane sperat. vane desiderat. post vanitatē ambulat. ⁊ vanus effectꝰ est Preterea. cōtra rōnem irascitᷣ. odit. indignatᷣ. ambit. cōcupiscit. ⁊ plus q̄ȝ oȝ comedit ⁊ bibit. Et hec quideȝ sunt mala aīe. Mala corpis sunt infirmitas. fragilitas. carnis lubricitas. fames. sitis. algor. ⁊ calor. grauis et molesta senectus. incerta et amara mors. Ex his ꝯditionibus malis arguimus hominem contrarias aliquādo cōditiones habuisse. deum scȝ suum cognouisse. amasse. metuisse. honorasse. laudasse. Nō tunc ꝓpriaȝ voluntatē aut laudem aut gloriaȝ quesiuisse. nihil turpiter appetisse. Corpus vero hominis erat anime vere subiectū. sanū integꝝ. robustū. vegetū. succo plenū. equeuū. īpassibile. incorruptibile. agile. īmortale Dn̄icus Iste ꝯditiones q̄s tūc habuisse hoīem ostēdis arguūt in alio q̄dā loco habitasse q̄ oīno sit isti loco ꝯrius Raymūdꝰ. Arguūt plane. ⁊ iō añ ruinā hō īcolebat locū amenissimū iocūdissimū. lucidissimū. suauissimū

Q; hō añ lapsum alium habuit locum

opulentissimū. temperatissimū: in quo nec caumata nec frigora: nec venti: nec turbines: nec grādines: nec fulgura: nec tonitrua: nec alique peregrine inerāt impssiones In hūc aūt mūdi carcerē post puaricationē hō piectus est: in q̄ est tāta elemētoꝝ iclemētia donec iudicij dies aduenerit vt vl' tūc ɔdēnat⁹ ppetuo crucief Dn̄icus. O amarā miseriā. sed vlterius q̄so pficiscere Raymūdus. Hoīem aliū habuisse vite statū ostēdunt palā om̄es creature. Sicut em̄ oēs colligantur cū hoīe ita ⁊ ipse hō p bonā voluntatē suo fuit vnitus ⁊ ɔplicitus creatori. Habebat em̄ se sicut opus ad suū opificem. sicut muneratus ad largitorē. sicut seruus ad regē. sicut filius ad patrē. Secūdo ex quo tota nobilitas hoīs cōsistit in libero arbitrio bono. sano. ⁊ integro (p liberū em̄ arbitriū hō dominaf om̄i sub se creature) ɔsequēs est q̄ deus fecerit hoīem cū bono ⁊ recto et pfecto libero arbitrio. Cū em̄ nihil sit peius: nihil vilius: nihil turpius: nihil abhoīabilius q̄ꝫ corruptū ⁊ putridū libeꝝ arbitriū. iō nequaq̄ꝫ deus tale arbitriū hoī dedit. Alioq̄n dādo tale libeꝝ arbitriū oēm abstulisset hoī libertatē. q2 dedisset ei libertatē cōtra libertatē. Corruptū em̄ liberū arbitriū ⁊ pcliue ac pnum in oē malū. misere libeꝝ est: imo captiuū abducif vicijs ⁊ sordib9 irretitū Dominicus. Hec est sentētia sapiētis Vinculis seu funib9 peccatoꝝ suoꝝ vnusq̄sq̄ꝫ ɔstringif. Patꝫ igif ne libertas subruat libertatē hominē accepisse a deo optimā liberi arbitrij possessionē: nec quicq̄ꝫ habuisse rebellionis siue in mēte siue in carne Raymūdus. Hinc sequif tertium qd̄ dicere volui. q̄ in primo statu nihil in se hō possidebat qd̄ erat sue volūtati ɔtrariū. Et ideo aīa immortalis nolebat corpus suū esse mortale. passibile. variabile. infirmū. caducū. morbo aut senio ɔfectū. Habebat igif tale corpus quale volebat impassibile: robustū: g̃tissima iuuētute ɔpositū: insolubile: immortale Dominic⁹. Q̄uo queso potuit corpus eē immortale Raymūdus. Virtute tēperatissime ɔplexionis: ⁊ virtute aīe imortalis. q̄ꝫdiu em̄ aīa nō fuit corrupta vicijs nō poterat corp⁹ morbis aliq̄b9 aut fatigari aut frāgi. At q̄m oēs creature obediebāt hoī hoīe obediēte creatori. iō nō poterat nec ab igne ledi nec vndis sorberi nec t̄ra subrui nec aere corrūpi nec a

feris immitib9 lacerari. nec aliquo extrinseco vel intrinseco ad morte vrgeri. Dominicus. Breuiter quidē. sed multū lucu lenter ostēdisti mihi quē habuerit hō statū anteq̄ in hanc rui/ nam descēderet miserādus. Uerū cum tu nūc dixeris nec ab aliquo intrinseco vl' extrinseco ꝑpediri aut decipi aut corrum pi hominem potuisse. vnde ergo venit homini ista corruptio. ista deiectio. ista perditio.

De origine corruptionis et mali quod est in natura humana ¶ Capitulum. xlix.

Aymūdus. Ad imū vsq3 hoīs putredinē perscrutantes inuestigabimus q̄ sit causa hmōi corruptiōis. Et breuit̄ dico: si hō a nullo aut corrūpi aut decipi potuit. igit̄ corrupt9 est ꝛ deceptus a semetipō. Ex quo em̄ nihil pati poterat cōtra suā liberā voluntatē. ideo seq̄tur φ sponte ipse se talem fecerit sua ꝑpria volūtate Dominicus. Istud est oīm amarissimū qd potest audiri. Si em̄ in arce libertatis ꝛ oīm bonoꝝ cōsti/ tutus in hanc calamitatē suā sponte hō collapsus est. q̄s iam miserebit̄ eius. Sed tu rogo sequere vlterius Raymūdus Quicq̄d em̄ boni erat in hoīe ante ruinā hoc possidebat gra/ tia liberi arbitrij sani atq3 ꝑfecti. ita quicq̄d est nūc in hoīe cor ruptōis. malicie. pene atq3 miserie de putredine ꝛ amaritudi/ ne venit liberi arbitrij. Et q2 oīa debent ꝑportionari libero arbitrio: qn̄ illud est malū atq3 corruptū: necē est φ oīa que sunt in hoīe mala sint ꝛ putrida et mortifera. Hinc aīam rap/ tant mille furores. ire. inuidie. ꝯcupiscētie. scelera oīa atq3 pec cata. Hinc etiā corpus īfinitis subiacet calamitatib9. morbis passionib9. mortibus Dominicus Nihil verius q̄3 qd tu di cis. Ex quo em̄ deus liberꝝ arbitriū nec malū nec corruptū fe/ cerit: vere seq̄tur φ liberꝝ arbitriū corruperit semetipm. Et q̄c quid in hoīe miseꝝ est atq3 malignū: ex mera et spōtanea descē derit volūtate peccātis. Raymūdus. Nōne ergo tibi iustū videtur: vt qui in malū cecidit volūtariū: malū inuoluntariū patiat̄ Nōne iustissimū est vt qui sponte corruit in malū culpe malū pene etiā inuitus sustineat Dominicus Nihil iustius Necessario em̄ vnū ab altero ꝑcedit. Unde q2 primū malum

Quicquid in hoīe maluz est de corruptiōe venit liberi ar bitrij sua spon te corrupti.

est voluntariũ ⁊ delectabile. ⁊ ideo nõ facile sentit̃. ideo neccã/rio secundũ malũ adhiberi debet qđ est inuolũtariũ penale atq₃ molestũ: vt hoc posterius primũ manifestet ⁊ a sua reuocet amentia. Semꝑ em̃ vexatio magnũ cõfert intellectũ Ray/mũdus. Ex isto pulcre intelligis oportere esse aliquem iusticie ordinẽ quo primũ malũ (qđ est malũ culpe) puniat̃ per maluȝ pene: quod tñ est bonũ iusticie. Primũ malũ est causa secundi sed illud ab hoĩe malo sponte ꝯmittit̃. istud a bono iudice deo homini irrogat̃. vt qui nõ timuit ꝑpetrare malũ qđ non oportuit: malũ sustineat qđ maxime nolit. Dominicus. Justum ꝑfecto iudiciũ. vt q₂ volũtas hoĩs exijt ab ordine nature: in ordinẽ cadat districte iusticie. Justũ certe est vt q̇ seipm̃ spõte impulit in malũ delectabilis culpe: a deo iudice impellat̃ in malũ miserabilis pene. Quia em̃ hõ gloriã sui arbitrij ⁊ decorem ꝓprie dignitatis in totã malicie turpitudinẽ ꝑmutauit. ideo fe/cit deo summã iniuriã. summã offensam statuit ⁊ discordiam. ac ꝓinde tanq₃ deo ꝯtrarius ꝑdidit eius amiciciã cõplacentiã et gratiã. ⁊ idcirco plaga inimici ꝑcussit eum vulnere insanabili castigatõe crudeli. Cupio tñ abs te nosse huius miserie atq₃ malicie auctorẽ. hunc mihi vno digito ostendito.

Q) per primũ virũ et primã mu-lierem ꝓpter eoꝝ inobedientiã hoc malũ culpe et pene in om̃e hominum genus intromissum est Capitulum. l.

Aymũdus. Si sacris litteris credimus: ꝑ adam primuȝ virũ ⁊ euã suam ꝯiugem hoc corꝑis ⁊ anime malũ quod patimur trãsmissum est. Uerum q₂ totus ꝓcessus noster naturalis est ⁊ nihil ꝑ scripturas ꝓbamus ꝓpter incredulos. iõ ad oculũ necesse est hũc primũ hoĩem demõstrare et primã corruptionẽ. Sicut ex malo pene arguimus malum culpe fuisse: ita ex qualitatibꝫ ⁊ ꝯditionibꝫ pene q̄litates penarũ agnoscimus Et qm̃ pena (que est in natura hoĩs) est vniuersalis ⁊ cõis omni sexui ⁊ om̃i conditõi. ideo ⁊ culpa et iniuria est oĩbus cõmunis atq₃ vniuersalis. Et q₂ om̃es nascunt̃ cũ ista pena ⁊ mise/ria. sed neq₃ in vtero neq₃ nascendo possunt ꝯmittere culpam quia culpa malum est volũtarium qđ a ꝑuulis nascentibꝫ ꝑpe

trari nõ potest. Idcirco clare patz q̃ ille qui fecit primum malum voluntariũ vir fuerit pfectus τ adultus: fueritq̃ primus hõ pater vniuersalis generis humani: a quo hec malicie τ corruptionis venena in om̃e hominũ genus longe lateq̃ diffusa sunt Dominicus. Prudenter ostendis ex idẽtitate penarum in omne hominũ genus ab vno primo parente omnes ꝓpagatos esse: τ de lapsu vnius om̃es corruisse Raymũdus Uerum quia hoc malum est in vtroq̃ sexu. ideo sequitur primam etiam mulierem fuisse corruptam: τ hanc culpam τ coniugi τ vxori esse cõmunem. Et quia videmus quasi duplicatã penam in muliere que in dolore grauissimo τ parturit τ parit. Hinc facile aduertimus feminam primum offendisse deum. τ ab ipsa oẽm corruptõis τ malicie fomitẽ emersisse Dominicus. Primũ mihi hoĩem ostẽdisti: sed ostẽde nunc obsecro primã culpã Raymũdus. Dictũ est sup̃ q̃ in ꝑmo statu añ lapsum ade oĩa mẽbra hoĩs obediebãt volũtati. erãtq̃ sub imperio rõis. Sed mõ exprimur vnũ membꝝ in vtroq̃ sexu: mẽbꝝ scʒ genitale tam rebelle esse vt nolit acq̃escere imperio coercẽtis. q̃d hoc putas significat Dominicus Hoc certe q̃ sicut oẽs ꝑ inobediẽtie mẽbꝝ generamur: ita oẽs nos esse inobediẽtie filios τ parẽtes habuisse rebelles Raymũdus. Recte tu q̃dẽ Nã parẽtes habuimus deo inobediẽtes. sʒ inobediẽs nemo est nisi q̃ contẽnit mandatũ. fuit igiᷓ aliquod dei mandatũ cui inobediẽtes extiterũt. Oĩno deus debuit ꝑmis parẽtibꝫ ponere aliq̃d mandatũ ꝓpter certas rõnes. Primo rõe liberi arbitrij cuius sunt opa remunerabilia. vt ergo ex pte opeꝝ arbitrij recipiat hõ premiũ: prius debuit hr̃e mandatũ. Scdo. cũ homo (licet impassibilis eẽt τ immortalis) egebat ãpliori pfectione τ celesti gloria. iocũditate τ beatitudine (ad hoc em̃ suus eũ ꝯditor fecerat) ideo deus debuit illi dare ꝓmerendi occasionẽ Et q꞉ nihil efficacius est ad meritũ q̃ȝ pura τ ꝓmpta obedientia. Primũ em̃ τ radicale opus serui ad dñm est ex corde τ simpliciter obedire: in quo om̃ia alia opera fructuosa redduntur Nã si obedientia nõ est sincera nullũ erit opus acceptabile. idcirco certe hõ debuit ꝑmuʒ exerceri in ope obediẽtie. Debuit igiᷓ accipere mandatũ: τ tale mãdatum in q̃ nulla potuit vti/

litas apparere ne ꝓpter cõmodum cuperet opari. sed ex mera obediẽtia pcipientis dei. vt vel sic dilectio ꝓbaref ⁊ ꝓbata coronaref. Verũ ne putaret hoc mandatum hõ friuolũ esse nec magnope deũ curare si rũperetur. ideo grauissimã penã cõminatus est deus: mortẽ scꝫ que est oĩm formidatissima ⁊ amarissima vt suũ preceptũ seruaref illesum Dominicus. Intelligo manifeste ꝑmam culpaꝫ. Ex quo em̃ ab adã in om̃es hoĩes mors suã exercet tyrannidẽ facile liquet hãc de inobediẽtia ꝑmi patris pullulasse. Prima igif inobediẽtia est: de qua omniũ malorum: penarũ: corruptionũ ac calamitatũ germẽ emersit. Si em̃ hõ ꝓthoplastus obediẽtiam suo seruasset opifici: oĩm bonoꝝ cõfirmationẽ meruisset ⁊ eterna eẽt gloria coronatus. Sic postq̃ obedientiã fregit q̈cquid boni habuit ꝑdidit ⁊ ꝑpetuã amaritudinẽ conq̃suit. Est tamẽ vehemẽter mirandũ cur hõ in tanta ꝑfectione creatus: diuinis bñficijs auctus. dei specialis amicus: singulariter ab eo sublimatus deũ sic voluerit offendere. ⁊ fracto tam facili mandato nihil lesus pertinaciter rebellare.

Q) hõ nunq̃ dei ꝑcepta fregisset nisi fuisset ab alio instigatus ¶Capitulum. li.

Raymũdus. Reuera mi dominice nunq̃ hõ tantis bñficijs honoratus dei mãdata fregisset: nisi ꝑ aliũ quẽlibet fuisset instructus. Rursum. nunq̃ potuisset hõ dei amator instrui ad mãdata frangẽda: nisi instigator maius aliq̃d ꝓmisisset bonũ q̃ quod hõ tũc possidebat. Improba igif atq̃ importuna instigatio ⁊ magnaꝝ rerum ꝓmissio hoĩem impulit ad ruinam Dominicus. Sed q̃s fuit obsecro ille falsarius q̃ huiusmodi dolis hoĩem fefellit ⁊ impulit Raymundus. Quicquid hoĩe inferius est (eo ꝙ industria caret) hoĩem decipe nõ potuit. Sed nec ipa hoĩs natura in id inclinata fuit. Ergo se quif ꝙ malignus aliq̃s sciens ⁊ potẽs operari malũ ⁊ hoĩs inuidens ꝓsperitati ⁊ aduersarius creatori hominẽ instigauerit in istam ꝑsumptõis audaciã Dominicus. Oportet ḡ nccãrio dicere ꝙ iste qui impulit vel ꝑsuasit hoĩ: nature fuerit spũalis: angelus aliq̃s malus. corruptus. erraticus et prolapsus.

Capitulum li.

Atq inde sequit q in natura mere spuali facta erat corruptio anq fieret in natura huana Raymudus Vere seqtur. Nisi em prius angelus corruisset: nuq humana natura eo instigante dei madata fregisset Dominic9 Libenter assentior. sed rogo te vn tanti mali corruptio in natura angelica originē duxit: cū em fuerit bona ab optimo deo creata: qs eam queso corrupit. Raymūdus Tāte sublimitatis est angelica natura q a nullo potuerit ad casum psuaderi Peccauit igit sua ppria instigatione pmota: nullo docente: nullo mōstrante. Occasio aūt huius ruine ista fuit. Spūalis etem natura cū esset creata in summa dignitate. nobilitate. sublimitate: et pulcritudine: haberetq liberū arbitriū admodū purū. altū et ingenuū: idcirco habuit magnā occasionē supbiendi et in semetipsa oblectādi. se admirādi. se diligēdi. Sed vbi hor occasio maior: est et ruina ppinquior Primus igit angelus et multi cū eo statim vt fuerūt creati ptēpta diuina maiestate et pulcritudine ceperūt ppriā amare volūtatē: ppriā pulcritudinē et honorē. et ita vt amētes atq erratici peccauerūt et ceciderūt et a dei psortio piecti sunt. Sic itaq primus angelus cū esset oīm pulcerrimus et nobilissimus spreto maximo creatore puatū cepit amare decorē: et seipm deū statuens ppriā veneratus est altitudinē: ppriā amplex9 voluntatē et ppriū in alijs ambiuit honorē. Atq hoc mō cū nūq deum amauerit nūq veneratus sit: sed sp seipm supbissime dilexerit: ideo factus est inordinat9. puersus. iniustus. deo prius. Habuit em sp a die q cōditus est amorē pprij honoris. laudis: et excellētie: cupiēs iniustissime oībus dñari. oībus anteferri Et quidē si nō supbisset oībus illū deus ptulisset agminib9 angelorū. idcirco em tā sublimis. ingenu9 et decorus pre ceteris pditus fuerat. Verū qr abiecto deo ppria glīa delectatus est: cū eēt creatura recēter dei manu de nihilo pducta. iō summā iniuriā. offensam et rapinā fecit pditori suo: se deū faciēs: se colēs et coli atq adorari ambiēs. Et qr amor cōuertit amantē in rē pmo amatā. iō hic pmus angelus totus puersus est in suā ppriā voluntatē quā sp seqtur. sp amplectit. et nullā aliā. et ideo qcquid semel vult sp vult: et ppria auctoritate vult. estq obstinatus in sua volūtate vt in eternū aliud velle nō possit nisi p/

Quo natura angelica pmū sit corrupta

priā voluntatē. Idcirco odit summope oēm voluntatē sue vo
lūtati resistentē: atq₃ ideo vehemētissime deū odit et execratur
et dei volūtati q̄ntum p̄t resistit ꝛ ꝯtradicit. Uerum q꞉ nunq̄₃
p̄t dei volūtatem ipedire. iō seuit. fremit. indignaꝛ. ꝛ sua apud
se malicia ꝯtabescit. Porro oēs illi angeli qui a p̄ncipio huius
luciferi improbis ausibꝫ fauerūt ꝛ supbie cornu dederūt pecca
tori sub eius volūtate: p̄ncipatu: atq₃ impio redacti sunt: ꝛ hu
ius pestiferi capitis mēbra effecti: nihil aliud p̄nt aut velle aut
amare q̄₃ qđ ille ꝯcupiscit. Dominic⁹. Ex his q̄ nunc dicis

Nota duas p̄mas voluntates ꝯtrarias

duas palā volūtates p̄mas intelligo multū inter se discordes
et lōgissime inter se distātes: quaꝝ vna ē volūtas eterna. ꝛ alia
volūtas luciferi noua: que mala est et p̄mo mala: nō deo sic eā
creante. sed illo opante. Ad has duas p̄mas volūtates omēs
alie reducunꝛ. Si em̄ sīt bone vadūt ad voluntatē dei: si male
sub volūtate cadūt luciferi. Hec aūt ꝯtrarie gemine volūtates
geminū ꝯstituūt exercitū ꝯtinue ꝯtra se pugnantē et se mutuo
sternere cupientē. vterq₃ fortis: vterq₃ terribilis sicut castroꝝ
acies ordinata. Quotiēs tñ rex celoꝝ cum sua militia vincere
voluerit necē est vt vincat ꝛ ptem subruat inimicā. Raymū
dus. Debes tñ nosse bonoꝝ exercitū angeloꝝ caput p̄priū nō
habere: qđ in lucifero corruēte pdiderūt (deus em̄ non p̄t esse
sue caput creature) idcirco necē est deum vt bonis angelis no
uū caput cōstituat: de quo suo loco dicemus. Tu tñ diligēter
notato quale hoc caput futurū sit. Dominicus. Faciam qđ
hortaris. Interea tu quod cepisti p̄sequere

De magnitudine malicie et cor-ruptionis in primo angelo: ꝛ malo eius culpe et pene.

¶ Capitulum. lij.

Aymūdus. Soluta est (ni fallor) questio tua qua quere
bas vñ tanti mali corruptio in angelicā potuerit subin-
gredi creaturā. Nūc de magnitudine huius corruptōis pau-

De malo culpe.

ca dicamus. Quādo res aliqua pmutaꝛ in cōtrariū sue natu-
re: necesse est vt ascendat ad tantū malicie gradū quātus erat
ipe gradus bonitatis vel esse poterat. Et quāto res que puer
titur est melior. altior. nobilior: tanto peior efficiꝛ vilior ꝛ ma-

Capitulum lij.

lignior. Quia igit lucifer inter omes angelos erat longissime melior. clarior. pulcrior. sapiētior: ideo postq̄ sua se superbia corrupit factus est omniū infimus. pessimus. turpissimus. obscurissimus. vilissimus. amētissimus Et talis oīno effectus est qualis est ꝛ sua volūtas pūersa. inordinata. ceca. supba. maliuola. Hanc aūt voluntatē quia sp ipe diligit. ideo non diligit nisi omnē maliciā. turpitudinē. impietatē. scelera oīa atq̄ peccata. Hinc execrat summope omnē iusticiam. fidē. pietatē. virtutē Dominicus. Utinā tam deformē nobis hūc scelestissimū tuo depingas sermone quo eū deinceps acriter aspnemur Raymūdus. Uerū quia hic supbissimus intellectū habet altissimū ꝛ post deū summe subtilem qui semp cū sua volūtate ꝯcordat. ideo inflectit illū ad inueniēdas nouas artes. nouas deceptōes. fraudes. mēdacia. Et quia ipe est mēdax ꝛ mēdacij pater. ideo inquirit falsas quotidie psuasiones. cautelas. tētationes. ꝛ p mille meandros inserpere nitit cordib electorū anguis lubricus ꝛ inmūdus Dominicus. Miror si hic pestifer hanc tantā suā maliciā ipse nō videat Raymūdus. Plane nō videt: ppria malicia ꝛ excecatus ꝛ obdurat. Amor em̄ sue nequicie ita illi cordis oculos obducit vt sua infinita scelera nō videat: nec ppriam corruptōem aut turpitudinē intelligat quo vel dolere possit vel penitere. Atq̄ ideo semp quotiens aliquid (quod nolit) patit cōtra deū murmurat: deū maledicit atq̄ blasphemat Dominicus. O funestissimū omniū malorū caput. o principē omniū viciorū. omniū tenebrarū: et omniū scelerū ac turpitudinū inuentorē Raymūdus. Agnouisti nūc quale sit in lucifero malū culpe: vide nūc malū pene. Qui em̄ malū cōmisit voluntariū debet ꝛ malū inuoluntariū sustinere. Fuit em̄ creatus a deo vt si in bonitate natiua psisteret ad summā felicitatem transferret. ita postq̄ sua se sponte corrupit multa illum calamitas est consecuta. Primo irremediabili exilio a dei visiōe. a dei pace. a dei bonitate reiectus est. Scdo. a summo celo expulsus in caliginosū hūc aerē q̄si in quodā carcere cū suis satellitib relegatus est. Tertio post hūc carcerē tpalem in pfundissimū infernū eterno igne cruciādus pcipitabit. Licet em̄ ad hos ignes dei iudicio ꝯdēnatus

sit: nondū tñ sentētie executio est ꝯsummata. Alioq̄n nec pri/
mos parētes aut tētare aut ꝯtra deū instruere potuissꝫ. Quar
to est intra se vehemēter inordinatus ꝛ incōpositus in oībus
cogitatōibus ꝛ desiderijs suis horridus. amēs. turgidus. īfla
tus. asper. immitis. furibūdus: sine pace. sine q̄ete. sine federe.
sꝫ cupiēs suā voluntatē nequissimā adimpleri. et q꞉ id efficere
nō pōt in summa mestitudine vitā agit ꝛ indignatiōe. Et licet
interdū de malo ꝑpetrato aliquantulū gaudeat: tñ rursum de
maiori bono ꝯtristat᷑. Dominicus. Reuera ingēs huius be
stie calamitas. ꝛ iō amarissima q꞉ ꝑpetua. Nec minus miseri ꝛ
infelices sunt q̄ huius pestiferi capitis mēbra fiunt

Qualiter hoīes incorporātur cū lucifero ꝛ fiunt mēbra eius ¶ Capitulum. liij.

Raymūdus. Dictū est paulo an̄ q꞉ nō sunt nisi du.e volun
tates ꝑme int᷑ se plurimū ꝯ̄rie. Una est volūtas dei. ꝛ hec
est cōis in oībus bonis angelis ꝛ hoībus. Alia est volūtas lu
ciferi mala. ꝛ hec cōis est in oībus ꝑuersis ꝛ angelis ꝛ hoībus
Et q꞉ oīs volūtas ꝑma inquantū ꝑma nulli subijcit᷑. sꝫ facit ex
seipa suū regnū ꝛ dominiū. ꝛ hꝫ suas leges ꝛ instituta. iō nō sꝫ
nisi duo regna. regnū scꝫ dei ꝛ regnū luciferi. Et q꞉ hic lucifer
ꝓpria volūtate ꝛ ꝟtute vult dn̄ari. iō tanq̄ꝫ deus in oībus suū
querit honorē. se vult coli. se metui. se adorari. Atqꝫ iō oīa illa
diligēter inq̄rit ꝑ que p̄t maxime venerari: dei cultū impediēs
et dei regnū. Uidēs itaqꝫ primū hoīem in paradiso vitā felici
ter agentē: deū colentē ꝛ amantē. ꝛ celestia post hec regna pre
stolantē: tactus inuidia cordis intrinsecus: hoīem cepit tenta
re: discutere: instruere: offerre plurima. ꝛ plura ꝓmittere. Nec
an̄ destitit improbꝰ exactor ꝛ auarus predo donec hoīem spō
te illectū dei inimicū efficeret: ꝛ suis eū legibꝰ ꝛ volūtatibꝰ sub
iugaret. Hoc mō captiuauit hoīs voluntatē qui eā remouit a
dei p̄cepto ꝛ suis obsequijs irretiuit. Dominicus. Merito
hinc factus ē hō mancipiū ꝛ mēbrū diaboli. A quo em̄ q̄s su/
patus est huiꝰ ꝛ seruus est. Raymūdus. Debes tñ agnosce
re q꞉ aliter angeli mali sꝫ sub dominio luciferi: ꝛ aliter hoīes.
Quia inter angelos nullus hꝫ ꝓpriā voluntatē a volūtate lu/

Nota q̄uō dia
bolus ꝑmū ho
minē decepit

ciferi separatã Et iõ inter eos nulla est discordia.nulla lis.nul
la rixa.sed oẽs vnanimiter ꝯplere satagũt sui pncipis volũta/
tem. Porro hoĩes aliter fiũt mẽbra maligni demonis. Quili/
bet em̃ hõ malus habet ꝓpriam ex se voluntatẽ. ⁊ tot sunt di/
uerse volũtates quot hoĩes. Inde tot inter hoĩes iurgia. tot
quotidie lites ⁊ ꝯtentiões. Om̃es tamẽ he volũtates q2 male
sunt signo luciferi cõsignate sunt: ⁊ ad suã militãt voluntatem
Dominicꝰ. Intelligo plane.his em̃ prauis hoĩm volũtati
bus diabolus se immiscet. Et q2 gaudet in rebꝫ pessimis. ideo
cõmouet hoĩem ꝯtra hoĩem.gentẽ cõtra gentẽ.⁊ regnũ aduer
sus regnũ. Huius instinctu fiũt homicidia. stupra.adulteria.
veneficia.sortilegia.⁊ mille oĩm generꝫ scelera Raymũdus
Ita est sane. Utit̃ em̃ iste malignus hoĩm impiorꝫ voluntatibꝫ
ad sua neq̃ssima desideria: ⁊ qđ ipse p suos angelos ꝯplere nõ
potest: hoĩm puersorum ingenijs deducit in actũ. Sicut em̃
eques freno iumentũ cui insidet vbi voluerit impingit.ita dia
bolus quasi quodã psuasionis capistro hoĩm mẽtes (q̃bus p/
sidet) in sua vota pducit. Postq̃ȝ igit̃ homo a deo inobediẽdo
recessit diaboli iumentuȝ factus est: velit nolit illi obediẽs.illi
seruiẽs sub tributo Dominicus. O miserrimã hoĩs seruitu
tem multis deflendã lachrimis: qui inter latrones incidẽs spo
liatus est oĩbus bonis. ⁊ nõ solũ captiuus abductus.sed etiaȝ
captiuus captiuorꝫ effectus est. Plura dicerem: sȝ me lachri/
me gemitusq3 prepediunt.

De multiplici carcere et captiui tate collapsi hominis ¶ Capitulum.liiij.

Raymũdus Ego q̃ȝ nõ minus q̃ȝ tu lachrimabilit̃ mestus
ꝯceptũ sermonẽ retinere nõ pualens.qđ tu subtices ego
aperiã. Triplicẽ hoĩs carcerẽ debemus agnoscere. Primus
est carcer corpalis: vallis hec lachrimarũ: in q̃ de amenissima
padiso piectus iacet. Põt etiã hoc mortale corpus caducũ et
miserꝫ merito etiã carcer appellari in q̃ aĩa lãguida ⁊ moribun
da iplicita retinet̃. Scđs carcer est spũalis: ipa scꝫ volũtas dia
boli q̃ est carcer vl'is: in q̃ recludũtur oẽs impie volũtates vt
nequeãt opari nisi ad luciferi voluntatẽ Dñicus. In h̃ car/

cere (si nō fallor) ⁊ ipe lucifer implicitus tenet̃. vt stultus inne/ctat̃ vinculis suis Raymūdus. Nihil verius. Tertius carcer est ipa ꝑpria hoīs volūtas in qua ipe hō ꝯpeditus astringitur vt sese ad bonū mouere nō possit. Nulla certe maior ⁊ crudelior captiuitas q̄ꝫ ꝑprie voluntatis. Hec est illa insatiabilis vorago ⁊ inexplebilis caribdis: que in infinitū sua desideria tēdit: ⁊ ab vna dei volūtate recedēs p tot spargitur ꝯcupiscentias quot seres obtulerint q̄ poterūt cōcupisci Dominicus. O q̄ꝫ salutifeꝝ esset hoī sub dei volūtate mansisse. Jam em̄ haberet summā in sua patria libertatē. nullā nūc sciret aut mortē aut corpis miseriā. nullam horū carcerū sentiret angustiā. nullam experiret̃ dei indignatōem siue vindictam.

Q) corruptio liberi arbitrij et ipsius carnis ꝯtrio modo se hꝫ in primis parētibus ⁊ in posteris

Aymūdus. Humana natura diuidit̃ in ¶ Caplm̄. lv. duas ptes. in ꝑmos scꝫ parētes. ⁊ in suos posteros. Primi parētes nō sunt ꝑpagati. sed dei manu ꝯditi. Tota aūt posteritas carnē quidē ꝑpagatōe sumpsit ab adā. sed aīam creando deus infudit carni ꝑpagate. Quia igit̃ carne ab adā descē/dit tota posteritas: seq̄tur ꝙ oīs corruptio (que in posteris inuenit̃ de carne corrupta venerit ꝓthoplasti. Sed hec corruptōis diuersitas. Jlle em̄ corruptōem carnis traxit de corrup/tōe supbissime volūtatis: nos aūt qui posteri sumus de carnis corruptōe aīarum nostraꝝ maculas possidemus. Jllius car/nē corrupit ꝯtumacis aīe inobediētia: nostrā animam ꝯmaculat miserabilis ⁊ infirma caro de fetēti libidine p ꝑpagatiōem generata. Omis em̄ caro humana q̄ p coitū fede libidinis generat̃ infirma est sordida. caduca. mortalis. ⁊ rōni rebellis. plena ꝯcupiscētiarū ⁊ maloꝝ motuū. Et ideo aīa rōnalis que ta/li carni sociat̃ continuo inficit̃. ꝑuertitur. corrūpitur. sordidat̃ nō alit̃ q̄ꝫ si balsamū purissimū turpissimo vasi infuderis Hāc corruptōem ꝯtractā a carne aīa manifestat qn̄ vti incipit libe/ro arbitrio Tūc em̄ inuenit̃ deū ignorare. se ⁊ sua bona ⁊ mala nescire. suā amare voluntatē. ⁊ dei iussa ꝯtēnere Dn̄icus Duos ex his q̄ dicis aīe status accipio. Unū quē hꝫ an̄ vsum

arbitrij.in quo ꝓpter corruptã carnẽ (cui iungit) iã est immũda.turpis.ꝛ deo odibilis:licꝫ nihil sua spõte peccauerit.cui tamẽ hec immũdicia imputatur ꝓpter carnẽ primi patris corruptam cui inheret. Aliũ statũ habet anima post vsum liberi arbitrij.qḋ quia prius a carne viciatũ est. ideo ipa aĩa ꝓpria volũtate actualiter malũ agit ꝛ nõ pt nisi malũ agere ꝛ deo rebellare. Et ideo efficit multo deterior et turpior ꝙ̃ fuerat añ. Si eam potuit inquinare ꝛ reã facere crimen originale ꝛ inuoluntariũ:multo magis rea erit ꝓpter actuale malũ qḋ voluntarie cõmisit. Sed dic mihi obsecro:quare deus (qui iustissimus ꝛ clemẽtissimus est) aĩam ream tenet ꝓpter originale crimen qḋ volũtarie nõ ꝯtraxit Raymũdus. Ream quidẽ tenet: inuolũtario tñ malo nõ punit. qꝛ nemo debet pena inuolũtaria puniri nisi volũtaria culpa deliq̇t. Sepatur tñ talis aĩa eternaliter a ꝯsortio dei ꝓpter originalẽ maculã ꝛ mortiferã quam ab ade carne contraxit. Et in hoc vide districtissimã iusticiaꝫ dei. que aĩe ignorãti malũ imputat qḋ sponte nõ fecit. Dominicus. Sed q̃re deus aĩam mundissimã corpi infundit quã nouit sordidandã esse atqꝫ corrũpendã. Raymundus. Ꝙ aĩa corrũpitur atqꝫ etiã post corruptiõeꝫ a dei ꝯsortio separat nullatenus ẽ bono deo imputandũ:nec est ꝯtra dei iusticiã si malũ culpe trãsmittat ad posteros Hec est eñ inter deũ ꝛ hoĩem facta ꝯstitutio vt hõ per coitũ carnẽ gignat:ꝛ deus genite carni aĩam infundat. Sꝫ postꝙ̃ primus hõ suũ corpus inobediẽdo corrupit.ꝛ p tale corpus corruptũ sit aliorũ corpoꝝ ꝓpagatio. Et sicut corpa ita ꝛ corpoꝝ vicia trãsmittunt Licꝫ igit hõ suũ opus corruperit: deus tñ ꝓpositũ ordinis sui mutare nõ debuit. ꝙ̃uis eñ caro sit dei iusto iudicio punita:hoc est caduca ꝛ corruptibilis facta. ꝓpter hoc tñ primã ꝯstitutionẽ deus violare noluit quin sꝑ ꝓpagatis corporibus licet viciatis animas mũdas infundat.quibꝰ dũ sociate fuerint maculas cõtrahunt ꝛ ruinas. Ista igit ruina nõ deo imputanda est. sed infecto ꝛ pestifero corpi.qḋ a ruinosa ꝛ corrupta carne ꝑmi parentis descẽdit.de cuius peccato quicq̇d maliuolũ vel miseruꝫ in aĩa ꝛ carne posteritas patit originẽ duxit Dominicus. Sꝫ nunq̇d ipa ꝓpagatio seu generatio de se trãsmittit in posteros

Nota quõ originale peccatũ hoĩem reũ fecit

ipsam quã cernimus vtriusqȝ hoĩs corruptõem Raymun-dus. Nõ ipa generatio sȝ generatõis libido: que generatõi de cõi lege ruine cõiungit. Nam añ pctm̃ fuisset vtiqȝ ꝓpagatio sed libido nulla fuisset. Certe vidisti nũc mi dñice miserabilem hoĩs corrupti tragediã luctu ꝛ lachrimis plenam Dñicus. Vidi fateor optime mgr̃: ꝛ incõsolabili dolore ꝑcussus sũ nec vllatenus potero respirare nisi ostẽderis mihi q̃bus remedijs tã ingẽtia poterũt hoĩs mala reformari Raymũd9 Animeq̃ or esto: in ꝑmo est vt ꝯsoleris. Verũ quia cernis prãdij hora-ram instare: queso vt vsqȝ post meridiẽ prestoleris Dñicus Pareo libens. ¶ Finit quintus dialogus. de multiplici lapsu humani generis. ꝛ q̄ ꝑ vnum cecidimus omnes

¶ Incipit sextus dyalogus. de reparatiõe lapsi hominis. ꝛ q̄ ꝑ vnum omnes consurgimus.

Qualis et q̄ȝ magna sit hoĩs obligatio pro iniuria ꝛ offensa dei ¶ Capitulum. lvi.

Raymũdus. Priusq̄ȝ loquamur q̃uo possit collapsus ꝛ ꝯfractus hõ repari necẽ est dicere de magnitudine offense. ꝛ de maxima obligatiõe iniurie quã hõ ꝑteruus ꝛ inobediẽs in deũ maximũ ꝑpetrauit. Tũc primũ tibi sapiet magnitudo et dulcedo remedij: cũ magnam egritudinis acerbitatẽ agnoueris Dominicus. Rursum (vt video) me ad lachrimas mittis Raymundus. Jta oĩno necesse est Nunq̄ȝ nec humilis nec gratus tuo medico fies nisi egritudinis tue morbũ ad liq̄dum deꝑhenderis. Nõ putabis medicũ tibi oportunũ fuisse nisi dum vulnerũ tuorum desperatam putredinẽ intuitus fueris Dominicus. Si sic necesse est facito vt voles. Raymundus. Ut magnitudinem culpe atqȝ offense cognoscas: oportet te nõnulla animaduertere. Primum est. q̄ oĩs offensa tãti est estimãda tantũqȝ ponderãda quãta est ipa que offenditur persona. Cum igitur sit deus infinite maiestatis. sapientie ꝛ bonitatis. ideo iniuria in deum commissa est penitus infinita. Dominicus. Hinc palã intueor q̄ qui deũ offendit

Nota magnitudinẽ culpe.

Capitulum lvi.

obligat se ad infinitā atq3 interminabilē penā Raymūdus. Scdm est. nā ex quo iniuria in deū ɔmissa ledit ac destruit q̄n tū ex se est honorē ꝛ gloriā dei q̄ est īfinitus. iō talis in hoīe cō-tēptus fit infinitus ꝛ ad infinitā obligat amaritudinē. Tertiū si hō ɔplesset in obseruatōe mādati voluntatē dei: infinitū bonū ꝛ meritū interminabile meruisset. q̄ em̄ facit qd̄ p̄cipit de⁹ obligat deū sibi vt premiū referat infinitū. Igiť qñ hō facit qd̄ ꝓhibet deus obligat se deo ad demeritū ꝛ ad suppliciū sempi-ternū Faciēdo itaq3 qd̄ odit atq3 aspnatur deus: plus opatur de malo q̄3 deus illi opatus est bonū Nam dei munera q̄3uis maxima tñ finita st̄: sed malū culpe qd̄ ꝑpetrat in deū hō est infinitū Dominic⁹. Colligēdo ea q̄ supra dixisti cū his q̄ nūc dicis duas hoīs obligatōes esse ɔsidero. Una est naturalis q̄ causať de dei bñficijs acceptis ꝑ quā astringiť hō dare deo q̄c qd̄ inuenit in se amoris: reuerētie: laudis ꝛ hōris. Hec obligatio ꝛ bona ꝛ ꝑpetua est. Alia obligatio est quā fecit hō ꝓ malo culpe qd̄ opatus est ꝛ ꝓ offensa in deū ɔmissa Raymūdus. Bñ ɔsideras. sed hoc debes etiā nosse q̄ hō hac scd̄a obliga-tōe implicitus p̄mā soluere nō p̄t Impossibile est em̄ vt hō criminib⁊ irretit⁹ ꝛ dei inimicus reddat deo debitū dilectōis. honoris ꝛ laudis: qd̄ tñ ꝓ susceptis bñficijs reddere ɔtinuo tenetur. Uides igiť q̄3 nociua q̄3 maligna hec obligatio sit q̄ p̄mā impedit vt reddi nō possit. Hec p̄terea obligatio aliā de se ge-nerat oīno funestissimā. Nā qui mortali pctō obligatus est: a pctō ꝑpetrādo se ɔtinere nō potest. Qui em̄ facit pctm̄ seruus est pcti. qui aūt seruus est vt pctō obediat ncc̄e est Uno igitur pctō ɔmisso impelliť ɔtinue hō vt scd̄m tertiū quartūq3 ɔmittat. vt q̄ malus est malus fiat adhuc. ꝛ q̄ in sordib⁊ est sordescat adhuc Dominicus: Hec tertia est oīm pessima obligatio q̄ in extremā calamitatū miseriā hoīem p̄cipitē facit. Hinc iā p3 q̄3 summe malignū fuerit illud p̄mū originale pctm̄ ade quod nos in tā pessimas obligatōes ꝛ mille miserias detrusit Raymūdus. Uere malignū ꝛ totis animi medullis execrandū. qd̄ ex his rōibus poteris intueri. Primo. sicut nihil dignius nihil p̄stantius libero arbitrio: ita nullū malū peius est ꝛ detestabilius q̄3 culpa ꝛ corruptio volūtatis atq3 arbitrij Qñ igiť per

Nota duas hoīs obligationes.

q̄3 grue sit pctm̄ originale ade p3 ex his rōibꝰ

inobedie͂tie culpā destruxit liberū arbitriū: tunc illud destruxit qđ erat in rerū natura oīm p̄clarissimū. pulcerrimum. nobilissimū. Secūdo oēs creaturas sub hoīe deus ꝯstituit ꝑpter liberū arbitriū. qđ dū hō violauit. violauit etiā vniuersuȝ creaturarū ordinem ⁊ rerū oīm pulcritudinē sua deformitate fedauit et quantū in se fuit frustrauit totū vniuersuȝ debito fine Dominicus. Hac sua corruptiōe (vt video) nisus est dei honorē (quē de rerū institutōe ꝓmeruit) vacuare. Qđ malū q꞉ voluntarie admisit. iō maximā offensam ꝯstituit Raymūdus Uerum dicis. s; ⁊ ꝑdendo seipm vacuauit dei optimā intentionē vt nihil vltra valeret nec posset iā corruptus in illū beatitudinis eterne finē ꝑduci ad quē illum ꝓdiderat deus. Quarto. cōsentie͂do dei maximo inimico ⁊ sua vota ꝯplendo: quē ex sua ꝑsuasione dei hostē ignorare nō poterat (audiuit eñ eum cōtra dei mādata loquentē) huic igit̄ cōsentiendo q̄ deū mendacē nitebat̄ asserere summā deo fecit iniuriā ⁊ despectū suo postposuit inimico. Quinto. non solū semetipm ꝑdidit ⁊ dei seruitio subtraxit diabolico se māchipans seruituti. sed ⁊ totā posteritatem suā diuinis subduxit obsequijs ⁊ sub luciferi posuit potestate. An hec tibi crimina ꝑua videnť Dominic9. Imo ꝓo maxima sꝫ. Sed queso te quousq; aīam meā tollis: quare nō dicis mihi q̄bus remedijs tanta poterūt mala sanari. Hō ad dei imaginē cōditus corpus ⁊ aīam ꝑdidit: mille se vicijs inq̄nauit: odiū sui creatoris incurrit. nō solū paradisum sed ⁊ celū (cui creatus fuerat) amisit. ⁊ sub dira diaboli potestate delitescit. Quis tantis malis afferat medicinam

Q) hō indiget satisfactōe infinita q̄ solui nō potest nisi ꝑ infinitā ꝑsonam ¶ Capitulū. lvij.

Aymūdus. Quia igit̄ mala hoīs maxima sꝫ: ideo maximis remedijs opus hn̄t Et q꞉ culpa in deū ꝯmissa est infinita. ideo ⁊ infinito indiget expiatore. At qm̄ culpa est infinita: ideo meruit ⁊ infinitā penā. ⁊ hanc quoq; necē est expiare si debet hō in statū quem ꝑdidit reformari. Ad omnē eñ culpā aut punitio sequitur aut satisfactio. Si igit̄ homo vult destruere culpam quam admisit: ⁊ penam euadere quam promeruit

oportet ꝙ tam magnū opereť bonū vt vincere possit malū qđ prius nequiter ꝑpetrauit. Ut igitur recuperet hō ꝑfectam sui creatoris amiciciā: necesse est vt reddat illi ꝓ obligatiōe infinita satisfactionē infinitam. ⁊ hoc cū tanta faciat humilitate q̄ntum antea supbiuit. Oportet igiť ꝙ talis satisfactio sit volūtaria. libera. amorosa. de intimis cordis medullis erūpens. dulcis. iocūda. salutifera Dominicus. Quis hanc queso satisfactionē poterit oꝑari. Nunquid homo captiuus: incarceratus. mille vulneribus saucius. dei aduersarius. demonis amicus. Sed nūquid angelus (qui cum finita persona sit) tollere poterit maliciam infinitam. Nunquid deus id efficere volet qui ab homine turpiter īhonoratus. despectus ⁊ offensus est et sub dei odio constitutus. Cum em̄ dei iusticia exasperata sit quomodo eam nequiciam volet expiare: quam debet merito punire. Raymundus. Multum laboras: multum anxius es. Sed nūquid in eternum ꝓiciet deus. nūquid humiliauit ex corde suo ⁊ abiecit filios hominū. Nunquid obliuiscetur misereri dominus: aut ꝯtinebit in ira sua misericordias suas. Nunquid hominis malicia dei bonitatem euacuauit. Absit. Concludamus igiť ꝙ exquo illud (quod homo soluere tenetur creatori) maius sit q̄ꝫ quicquid est citra deum. ⁊ hoc nō est nisi deus: clare sequitur ꝙ nullus potest hanc satisfactionē operari nisi solus deus. Intellige que dico: nullus potest soluere nisi deus: ⁊ nullus debet nisi homo. Oportet igitur qui hoc bonum operaturus est deus sit ⁊ homo. Debent ergo deus ⁊ homo in vnam conuenire ꝑsonam. vt deus sua bonitate hominis miseriam expiare velit: ⁊ homo possit. Nisi em̄ deus homo fiat ⁊ homo deus: ruina hominis nō poterit subleuarí Hec autem ꝑsona cum sit infinita habebit in se aliquid quo citra deum nihil est maius quod sua magnitudine et dignitate deleat omne debitum: ⁊ omnē compleat satisfactionē Dominicus. Quantū ego cōcipio hec ꝑsona infinita cuꝫ deus sit nihil ꝓ sua culpa debebit creatori. atqꝫ ideo exoluere poterit ꝓ his om̄ibus qui nō possunt reddere quod debēt: qꝛ nō habēt. Nō est igiť extra hanc ꝑsonam spes vlla salutis que pt habere meritū infinitum: ⁊ duplici rōne iram offense iusticie mitigare

Primo q2 deus est. scdo q2 hō diuinus est Rōe pmi efficacissime recōciliare pt. rōne secūdi meritū infinitū adducere potest quo deus infinitus mitiget 7 culpa infinita remoueat.

De cōditōibus q̄s oportet hr̄e hāc psonam infinitā pro nr̄a satisfactione ¶ Capl'm. lviij.

Aymūdus. Optime hoc misteriū cōcepisti. verū vt melius cūcta cognoscas dicā tibi aliq̄s cōditiões quas neccē est hec psona habeat si debeat ad liquidū deo hoīem recōciliare. Prima est: oz eū esse de genere hoīs istius q̄ ad penā obligat̄ īmmēsam: nec sit de nouo vt adā formatus. Alioq̄n nisi ptinuerit ad genus humanū hoīs offensam delere nō poterit.

Nota perpulcrum.

Dn̄icus. Merito id seq̄tur. nā sicut ab hoīe obligatio venit: ita 7 ab hoīe veniat satisfactio: 7 tali hoīe qui de pgenie sit eius q̄ peccauerit. Raymūdus. Oportz scdo q̄ talis hō mūdissime sine libidine sine coitu cōcipiat̄. Cū em̄ genitalia mēbra sint inobediētie mēbra (vt sup̄ patuit) p que in oēs hoīes corruptio 7 rebellio venit. iō iste hō qui inobedientiā oēm 7 corruptionē remouere tenet̄ genitalib9 mēbris gigni nō debet. alioq̄n simili cōtagione pollutus p alijs satisfacere nō poterit. Corpus igit̄ huius viri dz manu dei de carnis suba in vtero mulieris formari. q̄ sit quidē de genere adā. sed tn̄ purissima 7 scissima 7 integerrima v̄go. Et sicut vir iste in vtero v̄ginis non p vuluā venit: ita ab vtero nascet̄ genitali mēbro integro pmanēte: vt ipe filius sit castissime v̄ginis 7 ipa an̄ partū 7 post partū virgo pduret. Dn̄icus. Cū igit̄ vnā in trinitate psonā incarnari dicimus: quā hanc esse arbitramur: patrē ne: an filium an spiritūscm̄. Raymūdus. Nō aliā vtiq3 q̄z filiū: vt q̄ filius est in diuinitate: in humanitate q̄3 filius sit. 7 qui hz patrē solū in celis solā habeat matrē in terris. Tertia cōditio est. q̄ vir iste sicut hz humanū corpus: ita 7 humanā habeat aīam neccē est. Alioq̄n nō esset idoneus q̄ posset redimere. Quarta. q̄ sit hō mortalis dispēsatiue: qui sua morte nr̄am possit mortē destruere. Licet em̄ vir iste debeat deo oīm cōditori summū amorem reuerentiā. gloriā. 7 honorē. morti tn̄ nō est obnoxius. Cū em̄ innocētissimus sit non pt iuste ab illo deus mortis exigere pe

nam in quo nullā inuenit culpā Solū igit̄ quod sanctissimus iste deo nō debet est mors ipa. quā si sponte et ex mero amore deo obtulit: tradideritq; in mortē aīam suā que nimiū est deo chara ꝛ p̄ciosa cū sit oīm terribilissima ꝛ difficillima: fiet plenissima satisfactio ꝓ mortibꝰ pctōꝝ: ꝛ vna mors innocētissima et volūtarie assumpta mortes multas ꝛ innumeras expiabit.

Dominicus. Intelligo hūc ꝓpiciatorē generis hūani oportere esse mortalē. Alioqn mortē debitā tollere nō possꝫ. Pena em̄ infinita iustissime merita nō p̄t nisi innocētissima ꝛ p̄ciosissima pena dānari. Raymūdus. Sanissimus est ꝯceptus tuus. Hinc iā quintā ꝯditionē intellige oportere hūc optimū virū nō solū mori ꝓ dei honore ꝛ hoīs vtilitate. sed etiā libētissime ꝛ deuotissime ꝛ intimis animi medullis mortē appetere et sustinere. Oportꝫ igit̄ ꝙ vir iste sit summe benignissimus. summe dulcissimus: et erga collapsum ꝛ miserū hoīem maxima cōpassione ꝛ pietate cōmotus: vt magis ipse amarissima deligat morte ꝑfungi q̄ꝫ hoīeꝫ sue ꝯsortē nature eterna sinat morte perire. magis cupiat hoīm salutē q̄ꝫ ꝓpriam vitā retinere. Necē est igit̄ vt non respiciat ad hoīm malicias. offensas. crudelitates. sordes. neq̄cias: magis aūt ꝯsideret ꝙ hoīes sꝫ dei imaginē portātes miseri. calamitosi. ceci. paupes. ꝛ mille incommodis circūsepti. Nō debꝫ igit̄ hoīes malos odisse. sed ꝯpati. flere. ingemiscere. ꝛ sua mitissima lenitate: sua q̄ꝫ bonitate dulcissima oēm nequiciā vincere: oēm crudelitatē supare: oēm offensam ꝛ iniuriā eq̄nimiter ꝑferre. Oportet igit̄ vt oēs sibi ꝯ̄dicētes ꝛ occidere volētes diligat. foueat. amplexet̄. cuius īmensa bonitas oēm sponte remittat iniuriā: ꝛ ad nullā respiciat inclementiā Dominicus. Nō ꝯtineo lachrimas p̄ amore et dulcedine verboꝝ tuoꝝ. Vere magna huius dulcissimi viri benignitas ꝛ charitas immēsa. ꝙ talis tā iustus tam sanctus. innocens impollutus mori velit pro hominibus malis. impijs. ingratissimis. ꝛ omni pena dignissimis. Multum reuera humana natura gaudere deberet si talem ꝛ tam vere suauem posset hominem reperire. Sed rogo te qua occasione poterit homo iste pro dei honore occidi. Nunquid perimet semetipm

Nota redēptoris optimam bonitatem

¶ Sequitur. lix. capitulum

cũ impijs ꝛ ſceleratis. Hec hoĩes nequiſſimi inſtigãte diabo/lo (q̃ occultas in hũc virũ exercet inimicicias) ꝑpetrabũt: quo moꝛs iſta fiat oĩm turpiſſima. ignominioſiſſima. ꝛ cũctis hoĩ/bus execrãda. Ipſe ꝟo hec oĩa leto ꝛ deuoto aĩo ſuſtinebit: ſci ens qꝛ moꝛs ſua nobis ꝯuerteť in vitã: ꝛ cõtumelia atq̃ʒ igno/minia trãſibit in gloꝛiã Dominicus. Magnũ ꝓfecto pieta tis miſteriũ: q̃ ꝑ tam enoꝛmẽ hoĩm maliciã: noſtrã eſt maliciaʒ deſtructurus. Imo ꝟo ipa malicia deſtruet ſemetipam: ꝛ q̃n/to robuſtius ſup hũc virũ incubuerit tãto ipa facilius in oĩbꝫ peſſundabiť Moꝛs eñ hec ſanctiſſima ſicut ꝑ iniquitatẽ ꝯmit tiť: ita ꝛ ꝓpter iniquitatẽ toleratur. ꝛ ſic poteſt vtrãq̃ʒ iniquita tem perimere: ꝛ qua ꝯmiſſa eſt: ꝛ ꝓpter quam ꝑpeſſa eſt

Nota miſteriũ

Declaratio q̃ʒ rõnabiliter ſequiť ſaluatio humane nature ꝑ hanc moꝛtẽ ¶ Capitulũ. lxi.

Aymũdus. Nũc faciliť licebit aduertere qũo hec moꝛs ſit noſtra vita: ꝛ iſta ꝑemptio ſit nr̃a ſaluatio. Naʒ cũ iſte qui hãc moꝛtẽ patiť ſit deus ꝛ dei filius: ac ꝑinde infinite dig/nitatis: iõ ꝛ moꝛs iſta quã offert deo eſt in infinitũ ꝑcioſa ꝛ me ritoꝛia. Teneť igiť iuſtus deus q̃ ꝑ hanc moꝛtẽ in infinitũ ho/noꝛat⁹ eſt: ꝑmiũ reddere infinitũ. At qm̃ vir iſte cũ ſit plenus oĩbus bonis: vtputa verus deus: iõ ſicut nullo eget: ita nihil recipere ꝓ ſe pt. Cũ igitur nccẽ ſit deũ aliq̃d quod maximuʒ ſit largiri ꝛ iſte recipe nõ poſſit: relinq̃tur ǧ vt iſto volẽte ꝛ annuẽ te alicui alteri detur q̃ hoc bono maximo ſummoꝑe egeat ꝛ ca rere nõ poſſit. Sed cui ꝯueniẽtius rogo dabit vir iſte moꝛtis ſue fructũ ꝛ tanti boni heredes efficiet q̃ʒ parẽtes ꝛ ꝓpinquos et fratres ſuos q̃s videt ſumma pauꝑtate deficere ꝛ mille cala mitatibꝫ fatigari. Dabit igiť hoĩbus infinita merita ſua q̃bus obligatõeʒ redimãt. culpas ſoluãt. deũ iratũ mitigent: ꝛ a dia boli laqueis reſipiſcãt Ecce mi dñice inuenit hũana natura in hoc vno hoĩe qđ ſponte ꝛ nõ ex debito deo tribuat qđ vere ſu um ſit. hoc dũ tribuerit de dei manibꝫ ꝛ toꝛmẽtis innumeris ſe redemit Dominicus Patet igiť q̃ oĩs hõ qui ad grãm hu/ius viri acceſſerit: ꝛ illi cũ bono affectu inherere voluerit libe/rabiť ab oĩ quo irretitus eſt malo: ꝛ ad recõciliatõeʒ pleniſſi

me transferet. Qui vero hāc grām aut ↄtempserit aut dissimu lauerit iste in eternū peribit reus sempiterno delicto. naȝ ⁊ ira dei pmanet sup eū Raymūdus Nihil verius. Debes prete rea nosse ꝙ duplici iure huic hoī debet regnū celorū. Primo rōne filiatōis. quia ipe etiā vt hō erit charissimus dei filius: so lus sp faciens bñplacitū patris. Huius grā sibi soli ꝑmeretur regnū celoꝝ ⁊ nulli alteri. Scdo merito sue dignissime passio nis: ⁊ hanc grām dabit fratrib⁹ suis vt fiāt heredes dei: cohere des aūt sibi Dominicus. Iste stȝ summe ⁊ impciabiles diui tie q̄bus merito mortis eius oīs nr̄a pauptas expiet. ⁊ infini- tis bonoꝝ oīm thezauris repleat Raymūdus. Sed nūc iā intuere qūo hec mors oēm culpā humani generꝭ ⁊ oēm offen sam exterminet. Quadruplex est culpa. Prima ē originalis ge neralis. ⁊ hec est ꝑmoꝝ culpa parentū supinducta in oē hoīm genus Alia est culpa originalis ꝑticularis quā quelibȝ aīa hu mana ↄtrahit dū viciate carni sociat. Tertia est actualis que post vsum rōnis ab vnoquoqȝ cōmittit que q̄tidie in hoīe sine numero multiplicat. Porro hec mors summe pciosa primo ⁊ pncipalit q̄ꝫcito fuerit effecta tollet culpā illā generalē q̄ vna erat ⁊ late diffusa in tota hūana natura. atqȝ hoc mō penitus renouabit Sed alie due culpe ꝑticulares nō statim tollentur post hanc mortē nisi in illis tm̄ q̄ huic optimo viro inheserint et in suis se mēbris credēdo ⁊ amādo ↄstituerint Paruuli aūt qui nō hn̄t vsum arbitrij sicut hn̄t solā culpā ab alijs cōtractā ita poterunt huic viro ꝑ alios q̄ adulti sunt inherere: ⁊ hoc eis sufficit ad salutē. Qui vero vtit arbitrio ⁊ huic viro nō inhese rit: nec eius signaculū discretiōis susceperit peribit aīa illa de pplo suo Dominicus. Cū ingēti te audio voluptate. Sȝ q̄ est illa quarta culpa quam nondū tetigisti Raymūdus. Ip sa est culpa ꝑsonalis omniū maxima: culpa inquā illorū q̄ hūc virum benignissimū occisuri sunt Dominicus. Cuȝ hic vir sit infinite bonitatis ⁊ maiestatis: nō puto ꝙ mors eius (q̄ tam iniquis manib⁹ ↄsummabit) possit eam culpam delere qua ꝑ- petrat: cum ipa circa hūc plus opatur mali q̄ꝫ mors eius ope ret bonum. Mors em̄ solos nō respicit et reficit qui nihil su- mus. sed culpa in illū tendit ⁊ illū perimit q̄ est summe bonus

Nota quomō mors xpi oēm culpā extinat.

et infinitus. Raymūdus. Dico pmo multum alleuiabit hāc culpā psonalē ipa pimentiū ignorātia. Si em nossent nū deū glie crucifigerēt Scdo meritū hui viri erit duob mo dis īfinitū Primo ex pte opantis q ē psona īfinita. scdo ex pte dei acceptātis Oē em meritū acceptabile deo ē infinitū. mors igit ista erit infinita z ex pte morietis z ex pte morte acceptātis oīs aūt culpa et psonalis z actualis et originalis est solū infini ta ex pte dei in quē cōmittit. sed nō ex pte hoīs a quo cōmittit. Sic ergo sapiētia vincet maliciā. z mors eius oēm nequiciam expiabit. Debes tū scire iste hūani generis redēptor non so lū purgabit pctā nostra infinita satisfactiōe. s etiā immēsa cor dis ptritiōe. Satisfactio p mortē respicit offensam dei iustici am. Sed q dei infinita benignitas etiā exasperata est. ideo o eā huius infinitis lachrimis gemitib z dolorib mitigari. Nā quantū deus bonus est z amabilis tantū est ipa odibilis z asp nabilis culpa. z ideo necē est eā summis animi ppunctiōib ex piari Dominicus. Hoc postex maxime ostēdit necāriu sit collapso: cōfracto: z obdurato hoī talis medicus q sua mor te. suo sanguine. suis lachrimis z gemitib nostris vulneribus medeat. O vere dulcissimū virū amoris brachijs pplexandū Sed queso te. qūo hic se geret post susceptam mortē.

Meritū xpi ē duob modis infinitum.

Qualiter vir iste se habebit post mortē ad seipm z ad omes creaturas ¶Capitulū.lxij

Aymūdus. Primū scito occisus in mortē non poterit a morte detineri. Cū em sit deus verus oīpotens. sum me sapiēs. z maxime clemēs: ideo oīa faciet vt sapientissimū z optimū dec. Sua ergo potētia se suscitabit occisum: vt sicut sua mors ita z sua resurrectio nostris periculis suffraget. Ni hil em pdesset morte plenissime satisfacere si remaneret in mor te. Nam nemo hominū in illū crederet nec speraret nec se il li cōiungeret quē videret morte prosterni. Quādo em meam mortē vinceret qui suam nō potuit superare. Indecēs prete rea est vt corpus tam sanctū. tam mundū. tam gloriosu in sor dentē puluerē cōuertatur. quod sponte sine debito mortis in morte se tradidit p mundi vita. Dominicus. Nūquid itex

mortalis resurget vel certe immortalis Raymūdus Utiqꝫ immortalis Nā frustra rursum mori cuperet cū vna morte suf ficiēter oēm corruptionē deleuerit ⁊ mortē. Non aūt solum re surget immortalis. sed etiā ascendet cū summo triūpho supra oīes celos: vt a patre recipiat possessionē eternā pro huma/ na natura: ⁊ illic residēs in dextris dei colligat in celis q̄s emit in terris Dominicus. Illic igiť sublimis residēs quō se ge/ ret ad ceteras creaturas Raymūdus. Creaturaꝝ quattuor sunt ptes. Una est corpalis tm̄. Alia est ptim corpalis partim spūalis vt natura humana. Tertia est mere spūalis vt natura angelica. Et hec est biptita. sunt em̄ angeli boni: ⁊ angeli ma/ li. At qm̄ hō iste rōne humanitatis erit creatura oīm nobilissi ma. altissima. ⁊ vna psona cum deitate ꝯiuncta. iō sub se habe bit oēs creaturas: subijciēturqꝫ pedibꝫ eius. Erit ergo dn̄s et caput bonoꝝ angeloꝝ: qui suum in lucifero corruēte caput p diderūt. Iste itaqꝫ homo sublimis sua maiestate reintegrabit angeloꝝ ruinā: ⁊ caput se illis dominūqꝫ ꝯstituet. Ecce hoc est caput: quod (vt notares) diligenter supra cōmonui Do minicus Memini equidē ⁊ nūc clara luce illud intueor. Cum em̄ vir iste sit multo excellētior ⁊ in infinitū melior q̄ꝫ erat luci/ fer añ ruinā. iō rectissime erit bonoꝝ caput ⁊ pnceps angeloꝝ atqꝫ hoc pacto plus multo angelica natura recupabit q̄ꝫ pdi/ derit Sicqꝫ in ordine creaturaꝝ bonaꝝ vna erit creatura mul to maior in bonitate q̄ꝫ sit lucifer malus in malaꝝ genere crea/ turaꝝ. Nā (nisi fallor) añ hunc virū nulla creatura erat ita bo na sicut post ruinā pmus angelus factus ē malus: atqꝫ ita ma lū bonū superabat. Hoc aūt viro sup angelos caput ꝯstituto bonū longissime malū vincet: q2 sine vlla ꝯparatōe erit ille me lior q̄ꝫ sit lucifer iste malignior. Duobꝫ igiť modis bonū malū supabit. Primo q2 maior erit hui9 viri bonitas q̄ꝫ in oībꝫ malꝭ sit scelerata puersitas Scđo q2 opa eius tāto erūt meliora q̄n to deteriora sunt maliuoloꝝ demonū atqꝫ hoīm opa. Da veni am si te meo sensu fatigo ⁊ psequere qđ tuū est Raymūdus. Erit q̄ꝫ hic hō diuinus maloꝝ etiā dn̄s angeloꝝ p iusticiā: sub cuius pedibꝫ malignus lucifer captiu9 innodatusqꝫ tenebitur vt ne pedē quidē aut vnguē pꝛeter eius imperiū mouere possit

Quō se geret ad oīes crea turas.

Erit tertio oīm hoīm dn̄s ꝛ suoꝝ fideliū sublimissimuꝫ caput. Erit quarto dn̄s totius vniuersi. Oēs em̄ creature ꝑpter ho/minē: ergo sicut ē dn̄s hoīm ita erit ꝛ creaturaꝝ: terre scꝫ aeris et ignis ꝛ oīm que sunt. q̄ viuūt. q̄ sentiūt Dominicus. Satis iā oñdisti quis. q̄ntus. ꝛ q̄lis. q̄ꝫ necārius sit q̄ genꝰ hūanū debeat liberare. sꝫ nūq̄d volet deꝰ nobis talē hoīeꝫ largiri.

Q) deus volet hūc hoīem largiri. ꝛ ꝙ iesus xp̄s ipse sit iste homo ¶Capitulū. lxiij

Aymūdus. Oīno necesse est vt deus velit hūc hoīem dare generi humano. Ad hoc em̄ cogit eū sua immēsa benignitas q̄ nō patit̄ funditus mundū interire. Quid em̄ proderit in tāta dignitate hoīem cōdidisse. oēmqꝫ creaturā in suum obsequiū statuisse si hō nō est illū in quē cōditus est finē adep/turus. sed ꝑpetuo misere periturus. Preterea si nullus debet hoīm saluari tūc frustra illi seruiūt creature: quod diuine sapientie summe repugnat. Cū igitur sapiēs deus sinat hoīem de creaturis ꝯtinue viuere: signū est infallibile ꝙ intendit hoīem collapsum repare ꝛ in fineꝫ dirigere ꝑpter quē plasmatus est. Tertio hoc ip̄m patꝫ ex cōtinua multiplicatōe generis humani sup terrā Nunq̄ꝫ deus post pctm̄ primi patris multiplicas/set hoīes in terra: imo subito destruxisset: nisi cogitaret deꝰ sup hominē cogitatōes pacis ꝛ miseratōis. Quarto si aliquo tēporis momēto nō fuit in mūdo aliquis hominū qui debuit saluari: iaꝫ tūc totus mūdus frustra erat ꝛ ꝑ nihilo. qđ nimis absurdū est dicere. Verū quia nullus hominū saluari potest nisi ꝑ hunc virum saluatorē de quo hactenus locuti sumus. ideo postq̄ꝫ deus hominē ruinosum non vult perire optimā habet volūtatem hūc virū humano generi largiēdi Dominicus. O maximā dei bonitatē. pietatē. dulcedinem: qui ꝑ talem me/diatorē nostris parat periculis subuenire. Sūma igit̄ nobis securitas est hunc optimū hominē habituri quem longo cir/cuitu quesitū scrutati sumus. Raymūdus. At qm̄ homini christiano loquor: nec est mihi cōtra paganos aut iudeos di/sputandū (hoc em̄ egi liquide in volumine vnde iste originem ducit) iō nō oportꝫ hic repetere q̄bus medijs aut mōis hic hō

Nota rōnes q̄re deus volet hūc viruꝫ dare generi hūano

Capitulum lxiij.

a deo donatus sit: q̄bus sit lachrimis ꝛ suspirijs expetitus. de quo pplo oriūdus. de q̄ femina natus: hoc solū nūc dicere cō uenit ꝙ solus iesus xps ipe sit ille hō quē deus pphetaꝝ oracu lis longe aū pmisit: ꝛ in plenitudine tēpoꝝ fideliter misit. Hic est iesus xps verus deus ꝛ verus hō in q̄ oēs ɔditiōes ꝛ circū stantie q̄ necārie erant p humani generis satisfactōe inuēte at ꝗ ɔplete sunt. Ipse em̄ deū sua bonitate ꝛ morte placauit. ipe pctā multoꝝ tulit. ipe penas oēs remouit. tartara obclusit. pa radisum aperuit. celos reserauit. ꝛ captiuantē diabolū ppria virtute ɔtriuit. Ipse ɔtra vicia ꝛ pctā ope ꝛ sermone p̄dicauit scelera redarguit. radices maloꝝ oīm ppriā scꝫ voluntatē. p- priū amorē. laudē ꝛ gloriā que st̄ hoī causa pditionis. ꝛ in deū inimiciciaꝝ penit⁹ destruxit ꝛ eliminauit. Et breuiter q̄cquid ad salutē hūane nature esse p̄t fideliť. feruēter. humilr. ꝛ pseue- rāter opatus est Dominicus. Talē igiť cū teneamus iesuꝫ xpm deū ꝛ regē verū: quē tam piū. bonū. māsuetū. ꝛ tāto amo re flagrantē agnouimus vt p pctis hoīm amaram sustinuerit mortē: merito illū oīs hō amare. venerari. colere. ꝛ laudare te neť ꝛ huius grām q̄rere. huius corpi mistico inherere. huic se- dulus obedire. in quo est oīs plenitudo bonitatis ꝟtutis. cha ritatis scīe. sapiētie. meritoꝝ oīm ac p̄mioꝝ. Qui ḡ hūc virum contemnit ppetua manet in morte. Qui ꝟo huius nobilissimi capitis mēbꝝ efficiť in immēsam crescit dignitatē. Unus em̄ bonus christianus melior est et p̄stantior q̄ꝫ oēs q̄ viuūt in ter ra hoīes nō xpiani. Malus autem xpianus est oīm pessimus

Nota dignitā tē hoīs christia ni boni.

Raymūdus. Hinc pulcre licet aīaduertere q̄ꝫ iustus et q̄ꝫ bonus sit oīpotens deus q̄ hunc hoīem hoībus est largitus Justus q̄ quesiuit iustū redēptōis p̄ciū: bonus q̄ in mortē vni cū tradidit filiū. Cū em̄ hō corruptus ꝛ in immēsum obligat⁹ nō posset debitū infinitū soluere qđ debebat: deus benignissi mus volēs ab hoīe placari gratis ɔtulit ei nouū hoīem qui de us eēt ꝛ hoīe maior q̄ satisfaciat p hoīe obligato hn̄s in se ine- stimabile preciū: vitā scꝫ innocētissimā atqꝫ sanctissimā: quā cū in mortē indebitā deo p hoīe tradidit: debitū hoīs soluit: ꝛ de um hoī reconciliauit. Dedit em̄ hūana natura maꝛio creatori in isto hoīe qđ suū erat: vt in alijs hoībus redimeret qđ redde

Nota quō per xpm fcā sit ho- minis reconci liatio.

re nō poterat Dominicus Quid ista iusticia districtius. q̄d hac clemētia misericordius. Vult deus placari ab hoīe. non tñ placari se patit̃ nisi moriat̃ infinitus. innocēs. immaculat⁹. At ne fiat difficultas in precio ipse illum largitur qui occidatur. Non habes inq̄t o homo vnde te redimas accipe vnigenitum fructum vētris mei ⁊ da illum mihi ꝑ scelere tuo. Magna certe dignatio.

Que sunt illa maxia dona que hō miserabilis recipit a iesu christo ¶Capitulū. lxiiij

Raymūdus. Postq̄ȝ igit̃ medicina ꝑparata est: neccē est vt eā egroto ⁊ misero hoī applicemus. Si ḡ iesus xp̄s vulnerū nostroꝝ medicus est: restat vt ad illū oēs accedamus vt possint egritudines nostre recipe medicinā. Nihil in nobis tā morbidū qd̄ nō ipsius medicatiōis dono curet̃. Nos captiui sumus: ipse redēptor. nos obligati: ipse fideiussor. nos destructi ip̄e repator. nos morbidi ip̄e curator. nos mortui ip̄e resuscitator. nos ceci atq̄ȝ obtenebrati ip̄e clarificator. nos erratici ip̄e cōductor Dominicus. Utinā nūc velit hō suas calamitates attēdere vt tantū medicū sibi nouerit ꝑfuturum. Qui sua vulnera male sanus nō sentit: hūc fotorē optimū nō requirit. qui aūt nō requirit morti sempiterne iā inhesit Raymūdus. Duplici obligatōe (vt nosti) hō implicitus tenet̃. scȝ ꝑ beneficijs acceptis. et ꝑ culpis cōmissis. Prima sp̄ ab hoīe solui debet quā tñ secūda obligatōe irretitus soluere nō p̄t. Nō em̄ potest deū amare. laudare. venerari culpis ⁊ criminibꝫ ꝯpeditus. Porro a scd̄a obligatiōe liberari nō p̄t nisi primā cōpleat et p̄mam ꝯplere nō p̄t nisi secūda recedat. Vides certe istū bicipitē laqueū. Venit igit̃ dn̄s iesus xp̄s soluit sua miseratōe et morte obligatōeȝ secundā: ⁊ dat hoī adiutoriū gratie vt cōpleat primā. Solutus em̄ hō a peccatis ⁊ sceleribꝫ q̄ est obligatio secūda ⁊ infinita: iā incipit deū ꝑ suis bn̄ficijs amare. honorare. reuereri: q̄ est obligatio p̄ma. Hoc adiutoriū gratie xp̄s tribuit nobis tanq̄ȝ deus: ⁊ meruit nobis tanq̄ȝ hō. Licet em̄ om̄e qd̄ deus tribuit dicat̃ gr̄a. istud tñ adiutoriū quo deū diligimus ⁊ honoramus est summa gr̄a sine qua nulla ꝓficit alia

Nota duplicē hominis obligationem.

Capitulum lxiiij.lxv

Dominicus. Quantũ ego intelligo plus est hanc grãm acepisse q̃ȝ vel corpus vel animã. Nã sine ista gratia hõ mortuus reputat̃. quia nihil p̃t opari inquãtũ hõ est Raymũdus Recte tu quidẽ. Et idcirco hec gratia deũ amandi quã xp̃s administrat est vita ip̃ius aĩe: sine qua aĩa humana deo mortua ẽ Ista gr̃a hoĩem restaurat. reformat. viuificat. sanat. formosũȝ deo ⁊ amabilẽ prestat. Hec gr̃a hoĩem bonum. iustũ. deo dignum ⁊ dei filiũ ⁊ heredẽ facit ⁊ ip̃m fratrẽ pacificũ ⁊ amabilem suis fratribꝫ restituit. Hec gr̃a reducit hominẽ de via erroris. mẽdacij ⁊ falsitatis. ⁊ deducit ꝑ viã veritatis. securitatis. gaudij ⁊ exultatõis. Hec gr̃a saluatoris hoĩem reuocat a iugo misere captiuitatis. a vinculis ꝓprie volũtatis. ꝓprij honoris et amoris: ⁊ ponit eũ in libertate ⁊ in amplissima patria volũtatis dei. Et (vt omnia in vno verbo ꝯplectar) hec gr̃a restituit hoĩ suũ bene esse qđ añ ꝑdiderat: ⁊ tollit ab eo suũ malũ esse. et ita restituit ei spiritũ. salutẽ. ⁊ sanitatem Dominicus Magna cõmendatio gratie dñi saluatoris. Nunc planissime liquet q̃ȝ oportunus ipse nobis redemptor aduenerit: a quo hec adiutorij gratia maxima condonatur. Sed oro te paulo apertius dixeris quomodo hec gratia iesu christi restituit homini bene esse.

Nota virtutẽ gratie xp̃i.

Q) ista gratia est totũ bene esse hoĩs: ⁊ eius carẽtia malũ esse eius ¶Capitulum. lxv.

Aymundus. Homo a principio (dum fuit conditus) accepit a deo esse ⁊ etiam bene esse. sed nondũ optimũ esse. hoc eñi expectabat transferẽdus in gloriam sempiternaȝ. Acceperat ergo ab optimo conditore esse. viuere. sentire. velle et amare. Acceperat etiaȝ bene esse. bene viuere. bene velle. ⁊ bene amare. Habebat ergo bene esse ⁊ corporis ⁊ anime. Verũ quia primus homo hoc bene esse quod habebat ⁊ seruare poterat sua voluntate perdidit. ideo tñ sibi retinuit esse. ⁊ pro bene esse acq̃siuit esse malignũ. iniustũ. sordidũ. caducũ. viciosũȝ Spoliatus igit̃ graꝫ vestibꝫ bis semicinctijs ⁊ lacinijs ignominiosis ẽ turpit̃ ꝯtectus. Ut aũt meliꝰ agnosceret aĩe sue cladẽ atq̃ȝ ruinaȝ: corp̃is quoq̃ȝ mala suscepit ⁊ factus est mortalis:

luteus.aīalis.infirmus: vt p hec mala carnis mētis sue mali/
ciam ꝓprobaret.si forte negligētius eā vellet dissimulare. Ha
bēs igit̄ in se tā deforme malignū ⁊ tortuosum eē: factus ē suo
odibilis creatori eo ꝙ opus suū tā preclaꝝ in se hō corruperat
Inuētus ē inutilis.corruptus.abhoiabilis: ad nihil aliud va
cabat nisi vt ꝑpetuis ignib' destinet̄. Verū licꝫ ꝑdiderit hō su
um bn̄ esse: remāsit tn̄ ipsa obligatio amoris ⁊ reuerētie quam
soluere certe oportebat: nec erat illi aliq̄ excusatio. q: sua volū
tate bn̄ esse ꝑdiderat Dominicus. Hinc certe palā intueor
ꝙ reddere hoī suū bn̄ esse nihil est aliud q̄ꝫ reducere eū ac mu/
tare de malo.tortuoso.iniusto.vicioso eē: ad bonū.rectū.san/
ctū.iustū.salutiferū. vt hō bn̄ viuat: bn̄ intelligat: bn̄ amet: bn̄
velit ⁊ possit. vt sit scūs.honestus.decorus.pulcer. virtuosus
Raymūdus Aspice igit̄ dei dulcissimā bonitatē. qui (vt ho
minē sibi federaret ⁊ remotis tot malis in ꝑmis bonis restitue
ret) dedit hoī iesum xp̄m qui oēm de medio tulit offensam.re/
mouit culpā ⁊ penā: ⁊ ad bn̄ esse pristinū hoiem reuocauit. Re
cipit ergo a iesu xp̄o vt amet ⁊ metuat honoret ⁊ laudet deum
vt diligat proximū sicuti seip̄m: ⁊ in his oībus gaudeat.ꝑseueret
exultet.tripudiet.delectet̄. Ecce hoc est bn̄ esse.hec est vera vi
ta aīe que p xp̄i grām hoī repatur. Dominicus. Tria itaqꝫ
colligo bn̄ficia maxima q̄ xp̄i miseratōe donant̄. scꝫ indulgen
tia vt offensa deleat̄.grā vt bn̄ esse cōferat̄.gloria vt esse opti/
mū aliq̄n donet̄. Nam gratie sp̄ debet̄ gloria. Gratias igit̄ im
mortales xp̄o q̄ ista nobis suo sanguine mercatus est.

Q) in hoie xp̄iano sunt tres ge/neratiōes ⁊ tres fraternitates distincte ¶ Capitulum.lxvi.

Aymūdus. Ut ꝑfectius adhuc ⁊ clarius xp̄i grām ⁊ bn̄
esse hoīs agnoscas scire te ꝯuenit ꝙ adā ꝑmus pater re/
cepit a deo corpus ⁊ aīam ⁊ bn̄ esse. Sed dū bn̄ esse p inobedi
entiā ꝑdidit: esse tm̄ imo ⁊ male eē corpis ⁊ aīe reseruauit. Por
ro xp̄ianus hō instar primi tres hꝫ res sibi collatas: distinctis
tn̄ generatōib'. Hꝫ em̄ carnē a ꝑmo parēte: hꝫ aīam a creato/
re: hꝫ ⁊ bn̄ esse a xp̄o redēptore Ista tertia ꝯpleta est ⁊ ꝑfecta: si
ne qua due ꝑme corrupte manent ⁊ ꝑdite. Hec em̄ generatio

sancta est ꝛ tota bonitas. rectitudo ꝛ pulcritudo aīarum. Ista tertia generatio oīno ꝯtrariatur ꝑme multiplici rōne. Primo: ꝑ primā enim̄ generatōem caro dn̄atur ꝛ aīa seruit. ꝑ tertiā aīa dominat̃ carni ꝛ sue subijcit seruituti. Scd̄o: ꝑ primā generatione hō erat totus carnalis. luteus. brutalis: ꝑ tertiā hō fit spūalis. rōnalis. diuinus. Tertio: ꝑ primā hō ꝑdidit siītudinē dei et nanciscit̃ siītudinē diaboli. sed ꝑ tertiā recuperat dei siītudinē ꝛ in pristinū se attollit decorē. Quarto: ꝑ primā hō recipit in se radicē oīm maloꝝ: sed ꝑ tertiā oīm bonoꝝ fomitē recuperat ꝛ ꝯseruat Dominicus. Hinc iaȝ cernere licet aptius quantū ꝑmus ꝛ scd̄s adā sint inter se ꝯtrarij. Primus hoīem corrūpit ꝛ ꝑdit. scd̄s reparat medet̃ ꝛ saluat. Ille aīam a creatore corpi infusam inficit ꝛ occidit: iste eā mundat ornat ꝛ viuificat Ille oēs quos de se gignit filios ꝑpetuis cruciatibꝫ damnat. iste suā sobolē baptismi lauacro purgatam in celestibꝫ eleuat ꝛ coronat. Ille sua fetida carne oēs cōmaculat: iste sue scē ꝛ mūde carni sociatos mundos reddit ꝛ lucidos Raymundus. Egregie sapis: nūc pauca de triplici inter xp̄ianos fraternitate loq̄mur. Prima est carnalis q̄ oēs ab vno ꝑmo parēte descendūt Scd̄o sunt fratres: qꝛ ab vno patre spirituū deo suas aīas accipiūt. Et iste due cōes sunt etiam ꝛ paganis ꝛ iudeis. Tertio siṫ fratres qꝛ ab vno patre xp̄o oēs bn̄ esse sortiunt̃. Hec postrema est oīm optima: sine q̄ due ꝑme mortue sunt. Hec fraternitas ē magne nobilitatis. magne excellētie ꝛ amoris: magne bonitatis charitatis ꝛ vnionis. Hec fraternitas ē infiniti meriti valoris ꝛ ꝑmij. qꝛ xp̄s deus hō emit eam morte sua. vitā tribuens ꝑcij infiniti. Hec fraternitas est fraternitas grē. qꝛ xp̄s gratiaꝝ pat̃ eā suis prolibꝫ assignauit. Cetere autē due sunt nature Dominicꝰ. Merito hec tertia fraternitas tāte est dignitatis. qꝛ de pr̄e dignissimo ꝛ illustrissimo xp̄o originē sumit. Sūmo igit̃ amore se debēt inuicē diligere xp̄iani. q̄ talem ꝛ tā amabilē sortiunt̃ patrē qui eos suo sanguīe lauit. sua morte redemit. sua resurrectōe iustificauit. sua glorificatōe coronabit Raymūdus Ut cūcta meliꝰ intelligas q̄ de hac triplici generatōe ꝛ fraternitate locutus sum vnū manifestū tibi ponā exemplū. Corpus humanū recipit eē: recipit ꝛ bn̄ esse

Nota q̄m̄o generatio spūal̃ ꝯtrariat̃ carnali.

Nota d̄ triplici iter xp̄ianos fraternitate

Nam epar. cor. et cerebrũ alijs largiunt̃ mẽbris omne qđ hñt. Epar enĩ dat esse grossum. estq; ipsis mẽbris instar corporis. Mittit nãq; eis humores corpulẽtos ex q̃bus mẽbra generãtur. nutriunt̃. sustentant̃. Hoc aũt facit p venas ex q̃bus largitur sanguinẽ. ⁊ est q̃si p̃mus adã qui dat carnẽ solũ. Scđo cor ip̃m mittit calorẽ naturalẽ. ⁊ cõfert oĩbus mẽbris vitalẽ spiritũ. ⁊ habet se ad modũ dñi creatoris q̃ dat aĩam viuentem humano corpi. Est ergo hic spũs quasi mẽbroꝝ aĩa: sine quo oĩa mẽbra mortua deputant̃. Tertio ip̃m caput seu cerebꝝ qđ est altissimũ spargit in oĩa mẽbra p neruos sensum ⁊ motũ. ⁊ est sicut xp̃s dans bñ esse toti corpi. Sicut igitur corpus ab epate grossum sanguinẽ: ita hõ recipit ab adã sensibilẽ carnez. Et sicut corpus recipit a corde spiritũ vitalem: ita hõ recipit a deo aĩam viuentẽ. Sicut quoq; corpus accipit a capite sensum et motũ: ita ⁊ hõ capit a xp̃o grẽ adiutoriũ. Et queadmodũ corpus iacet paraliticũ. languidũ. ⁊ emortuũ. ⁊ sp deorsum labit̃. nisi sensum a capite motũq; recipiat: nec quicq̃ ei prosunt aut epatis aut cordis munera: ita nisi hõ gratie adiutoriũ ⁊ bñ esse recipiat sp ad terrena corruit: nec quicq̃ illi pdest corpus atq; arbitriũ recepisse Dominic9. Hoc exẽplo ⁊ ceteris q̃ paulo añ de gratia dixisti efficacissime destruitur heresis pelagiana. Hec enĩ falso asserit post acceptũ a deo libeꝝ arbitriũ xp̃i gratiã nõ esse hoĩ necessariaz. Dicũt nẽpe hoĩes supbissimi: a deo habemus q hoĩes sumus. sed nostrũ est q iusti sumus. Nesciunt enĩ q liberũ arbitrium in primo patre corruptũ sursũ ad iusticie opa attolli nõ potest: innumeris obligatiõibus irretitum nisi christi miseratõe soluatur.

Q) mors xp̃i vñ hoĩ grã confert et bñ eẽ gñat ĩ hoĩe xp̃iano vnã nouã obligatõez ¶Cap. lxvij

Raymũdus. Sicut supra in dyalogo de obligatõe monstrauimus hoĩem astringi deo p bñficijs creaturaꝝ acceptis. debereq; inde deũ toto corde diligere. honorare. laudare. Multo tñ ãplius ⁊ sine vlla ꝯpatione obligat̃ hõ optio largitori: q iesum xp̃m illi ꝯtulit p quẽ omnẽ suã miseriã. culpam iram ⁊ offensam felicit̃ ⁊ efficaciter expiauit. Quãto xp̃s plus

valet q̄z oēs creature: tanto magis obligat̄ hō ꝑ suscepto xp̄o q̄z pro oībus creaturis Cū em̄ xp̄s sit ꝑsona infinite bonitatis et hūc largiēdo deus exhibuit hoī infinitū amorē ꝛ immēsam liberalitatē. iō duplici obligatōe infinita hō constringit̄ ꝛ christo redēptori ꝛ patri largitori. Que quidē obligatio multū differt a prima. Nā prima est naturalis ꝛ ꝓpter esse hoīs ꝛ ꝓpter mundū. sed ista obligatio est ꝓpter bn̄ esse hoīs ꝑ iesum xp̄m. Itē prima est ꝓpter hoīem factuz de nihilo negatiuo. ſꝫ ista est ꝓpter hoīem collapsuz in nihilo ꝑuatiuo. De nihilo negatiuo factus est hō: qui corruēs in maliciā: in iniusticiā: in turpitudinē: cecidit nihilū ꝑuatiuū ꝑuans seipm̄ suo bn̄ esse. sua gr̄a. sua iusticia. Quādo igit̄ deus extraxit hoīem de isto nihili ꝯferēs sibi ꝑ xp̄i mortē bn̄ esse ꝛ bn̄ viuere: tūc iterū fecit hoīem de nihilo. Primo hoīem fecit cū nō eēt: deiñ refecit cū funditus perisset. Vez qꝛ magis est hoīem reformare q̄z facere ꝛ maioris valde pietat̄ (vt em̄ nō crearet̄ nō demeruerat: ſꝫ creatus ꝛ superbus ꝛ inobediēs factus meruit vt illud ꝑderet qđ fact⁹ erat et illud ꝓpter qđ factus erat) iō in infinituz āplius obligat̄ hō ꝓ eo q̄ tam gratuita miseratōe moriētis xp̄i restauratus est: q̄z q̄ añ dei manu plasmatus est Dominic⁹. Merito id quidē Nam in isto ope reparatōis nostre deus suā vltimaꝫ ostendit amiciciā. charitatē. amorē. dulcedinē: donās nobis suū sibi filiū coequalē quē amara morte peremit vt nr̄is mortib⁹ subueniret. Sed rogo te quō poterit hō finitus hanc infinitā soluere obligatōem Raymūdus. Duob⁹ modis: intellige q̄ dico Primo p̄t hanc obligatōem soluere si offerat deo suū amorē. suū timorē. suā laudē. suā deuotōem: ita tn̄ q̄ cū istis sil'et xp̄m offerat q̄ est sufficiētia nr̄a: ꝑ quem plenissime deo reddim⁹ qđ debemus. Ad hoc em̄ nob̄ a deo xp̄s largitus est vt ꝑ illū suppleamus q̄cq̄d ipi nr̄is virib⁹ nō possumus. Semꝑ em̄ acceptat filiū p̄r. quē si omiserim⁹ ꝛ ꝑ nosipos ad deū accedere voluerim⁹ reijcimur. repellimur. ꝛ vt supbissimi iudicamur Dñicus Nec īmerito. q̄ em̄ sine mediatore ad deū iratū re⁹ accesserit g̃uiori aīaduersiōe ꝑcussus supbie sue penas dabit Raymūdus. Scđo p̄t hō hāc obligatōem soluere si mortē filij dei qua redēptus est grata sꝑ memoria gestauerit. Impijssimū em̄

Nota qualiter ista obligatio solui potest

Nota meritū passiōis xpi. et meritū memorie passiōis ei⁹

est tam benignissimā miseratōez ingrato trāsire pectore. Pas-
sio nēpe xpi est infiniti meriti ⁊ totū hoīs bonū. ideo oē studiū
xpiani ⁊ tota eius cogitatio atq; intētio versari dȝ circa memo
riā mortis xpi: in q̄ sunt oēs thezauri diuitiaꝝ ⁊ meritoꝝ oīm.
Qui igit̄ vult sue obligatōi digne satisfacere ⁊ oēm in se virtu
tē ⁊ oīe xpi meritū possidere. recipiat in memoria passionem
eius ꝑ quā fit in seipo viuificatus. deo recōciliatus. a diabolo
liberatus Dñicus. Sed nōne mors xpi iā trāsijt. qūo ergo
qđ trāsijt ⁊ iam nō est mihi poterit ꝓdesse Raymundus. Di
xi iā tibi. Licȝ eīm xpi mors trāsijt: meritū tñ mortis in eternū
manet. Qđ meritū tūc in se hō recipit qñ in memoria deuotus
recipit ipam mortē. Et qȝ meritū sꝑ viuit: idcirco q̄ in se acci-
pit xpi mortē ꝑ recordatōem viuit in xpo. gaudet. iocūdat̄. ex-
ultat. Qui vero xpi mortē nō recordat̄ ingratus est: nec ꝑmā
obligatōem soluit nec istā. sed pctōꝝ suoꝝ obligatōe cōpedit⁹
manet in morte. in ira dei. ⁊ in vinculis diaboli Dominic⁹
Hinc ptȝ q̄ xpianus pctōr ⁊ ingratus seipm diligēs. suā que-
ritās gl'iaȝ. suā famā: ⁊ respuēs xpm infinito reatu sup̄ ceteros
hoīes se astringit. Tantū eīm pctā homīs xpiani excedūt pctā
oīm paganoꝝ ac iudeoꝝ: q̄ntuȝ obligatio mortis xpi (cui xpia
nus reus tenet̄) supat obligatōem ꝓ bñficijs acceptis a crea-
tur: Est ergo malus xpianus oīm qui viuūt hoīm neq̄ssimus
et infinitis supplicijs pre ceteris dign⁹. Unū tñ est qđ me ve
hemēter mouet. Si ꝑ xpi mortē hoī cōfert̄ bñ esse: q̄d est q̄ q̄
tidie tāta mala nūc corpis nūc aīe expimur. ⁊ plerūq; maiora
q̄z qui xpi grām nō receperūt. Corpus vt ꝑus manet infirmuȝ
miseꝝ. fragile. mortale: aīa vero mille q̄tidie agitat̄ tētationib⁹
nunc carnis. nunc mundi. nūc diaboli. Ubi ergo est istud be
ne esse de quo loqueris

Q) licet hō lapsus reparet̄ quantū ad bñ esse aīe. manet tñ malū pene in corpe ¶Cap. lxviij

Raymūdus. Intellige ꝑmū quid sit bñ esse. ⁊ q̄d male eē.
et tūc facile qđ q̄ris inuenies. Bñ esse aīe est q̄ sit iusta.
sancta. recta. īmaculata. fugitās vicia ⁊ pctā. ⁊ q̄ deū amet. lau
det. honoret Hec ꝑ xpi grām aīe xpiane ꝯferunt̄. atq; hoc mō

accipit bñ esse ꝛ bñ viuere. Dominicus. Si hꝫ xp̄ianus bñ esse q̄re tot mala patiꝛ in carne Raymūdus. Magne pieta tis est ista dispēsatio. Ideo em̄ corpus manet fragile ꝛ infirmū ne negligat hō se lapsum: se ꝑditum aliqñ fuisse ꝛ xp̄i gr̄a repa/ ratū. Scd̄o vt meminerit amoris. obsequij. ꝛ charitatis sibi a saluatore exhibiti. nec tā preciosam mortē friuolā putet. Ter/ tio vt cautus sit ne iteꝝ peccet ꝛ eternas det penas que corꝑis mala lōgissime superēt. Noueris tñ ꝙ istas carnis nr̄e miseri as xp̄s nobis in bonū cōuertit. qꝛ eas ꝛ volūtarias facit ꝛ me ritorias. Si em̄ tolleret in hac vita oēs penas tolleret de me dio etiaꝫ merēdi occasiones oēs. oīs nēpe pena volūtarie pro xp̄o ꝑpessa admodū est meritoria. Vides ergo q̄ūo mala cor/ poris ꝓus inuolūtaria dū xp̄i gr̄a volūtaria fiunt ad bñ eē aīe traducunꝛ Dominicus Sed q̄d dicis de malis q̄ q̄tidie in aīa ꝑpetimur. vt sunt tētatiōes. tribulatiōes. sollicitudines: ti mores ꝛ mille ꝑicula Raymūdus Nihil p̄t tollere bñ eē aīe ꝑter solū pctm̄. noli assentire pctō ꝛ nihil tibi est nocitū. Quic q̄d em̄ hō in aīa patiꝛ dempto pctō totū illi vertiꝛ ad salutem. Dñicus. Q̄ūo p̄t cōcupiscētia carnis (q̄ inimica est aīe) fie/ ri aīe in salutē Raymūdus. Dū nō assentit: dū eius appeti/ tū frangit: dū ei9 desiderijs reluctaꝛ Dñicus. Sed q̄re xp̄i gr̄a nō penitus hanc destruit Raymūdus Certe ne tibi tol lat occasionē pugnādi. vincēdi. merēdi. Olim hec ꝯcupiscētia te traxit ad culpā: nūc captiua te ducit ad grām. Tu tm̄ eā cō/ ꝓme ꝛ retine sub tributo. noli eā repēte iugulare. ſꝫ tanq̄ꝫ mor talē inimicū vinculis irretitū sine languescere. tabefieri. ꝛ sen/ sim mori. Propter tres igiꝛ rōnes ista carnis ꝯcupiscētia hoī derelicta est. Primo vt de tuo aduersario q̄ te olim occiderat egregie vindices. Scd̄o vt inimicū habeas q̄ te torpentē pu gnacē sp̄ faciat atqꝫ victorē Tertio vt dū hunc nōnunq̄ꝫ repu gnantē senseris: gr̄e memineris saluatoris q̄ te suꝑiorē fecit. q̄ illū tuis pedib9 subiecit. a q̄ quotidie tot hoīes capiunꝛ. infici/ unꝛ. iugulanꝛ. Si ergo hec ꝯcupiscētia facit ad bñ esse homi/ nis: que tamē nociua videꝛ: multo amplius tribulatio. ꝑsecu/ tio. sollicitudo. timor. circūspectio: que dum ꝓ christo volūta/ rie ꝑpetiunꝛ maximaꝫ parāt aīe coronam. Dominicus. Op

Nota q̄re hō tot mala pati tur ī suo corꝑe

Nota de mal' aīe q̄ūo fiunt hoī in salutē.

Nota tres rationes

timus sermo tuus z admodū informatiuus ad nccāriam patiē ciam. Sed nūc superest vt q̄bus formis aut medijs xp̄s suis fi/ delib9 bn̄ esse cōferat z salutē sapiēter edisseras.

Quibus formis aut medijs xp̄ianus accipit bene esse a christo ¶ Capitulū. lxix.

Raymūdus. Ut hō christianus recipiat bn̄ esse a xp̄o: necesse est vt nouerit z susceperit septem eccl'ie sacramēta. Christus em̄ benignissimus miserator dona gr̄e sue p̱ res visi/ biles z palpabiles instituit elargiri: vt hō exterioribus rebus imbutus q̄d introrsum in aīa accipiat agnoscat. Nō tamē id qd̄ daṫ visibile est. sed p̱ signū visibile denotaṫ. Ideo sacramētum diciṫ quod est sacre rei signū Sicut p̱ scalam nature visibilem hō ascēdit ad cognoscēdas res inuisibiles vt supra patuit. ita dn̄s iesus statuit vt p̱ scalam visibilē sacramentorū hō lapsus se erigat ad res sp̄uales. nō solū vt eas agnoscat: verūetiam in se recipiat. Prima scala est nature. secūda est scala gr̄e. Prima est scala creatōis: secūda est repationis. vite. z salutis. Prima est hoīs inquātū hō est: secūda est hoīs inquantū lapsus ē Si ergo voluerit deū inuenire p̱ scalā primā: necesse ē vt p̄us ascēdat p̱ secundā: vtpote collapsus dep̄ssus z dei inimicus. Item p̱ primā scalā hō ascēdit ad deū. sed p̱ secundā hō scādit ad hominē deū. Prima instituta est a deo creatore. secūda cōdita est a deo saluatore. Dominicus. Nō mihi mirū videṫ q̄ christus ordinauerit p̱ res corp̱ales hominē debere recipe bn̄ esse cū in p̄ma conditōe mūdi ad hoc res corp̱ales quasdam deus creauerit vt p̱ eas hō habēs bn̄ esse recipet optimū esse. Lignū em̄ scie boni z mali qd̄ vtiq̧ erat corporeū. p̱pterea deus instituit vt si hō seruasset obedientiā sup̱ hoc ligno impositā: de bn̄ esse qd̄ habebat trāsisset ad optimū esse qd̄ nondū nouerat Raymūdus. Hoc qd̄ dicis etiā huic sentētie opitulaṫ. q̄ sicut hō lignū hoc vetitū gustando p̱ res corp̱ales cecidit. ita illuz p̱ res visibiles xp̄s erigere curauit. Iste aūt res p̱ sacra xp̄i verba ꝯsecrate talē recipiūt efficaciā z virtutez vt hō eas in se suscipiēs eā sine dubio grām adipisciṫ que hmōi res visibiles significare videnṫ. vt patebit in subditis. Et ꝯgruenter his re

Hic īcipit materia de septez ecclesie sacramentis.

Nota drñam inter duas scalas.

bus corporis xpi verba que omnem habent virtutem sociantur. vt sicut homo per verbum dei est creatus et per creaturas collapsus: ita et per verbum xpi creaturis immixtum recreetur et sublimetur. Verba etiam aptius res inuisibiles suo significato representant. et ideo merito rebus visibilibus copulantur vt perfectius homo credat se eam gratiam intus recipere que per res corporeas forinsecus denotatur. Dominicus. Quia igitur per has res visibiles xpo miserante homo sanctificatur et recipit intus gratiam. vitam. et salutem: hoc est bene esse. ideo debent honorari. venerari. et cum omni reuerentia et deuotione suscipi. et debent sancta appellari et sacramenta. Primo quia significant res sacras. Secundo preparant hominem ad recipiendum res spiritales et sanctissimas Tertio quia a sanctissimo xpo eas nouimus institutas Merito igitur hec scala appellari debet scala sacramentalis. Sed tu progredere

Quod per verba xpi ecclesie sacra formantur.

Quomodo per primum sacramentum scilicet baptismi datur anime humane bene esse. ¶ Capitulum. lxx.

Raymundus. Nunc in speciali de septem sacramentis pauca dicamus. et quomodo per ea datur anime humane bene esse Inter sacramenta primum occurrit baptismus. Anima humana carni corrupte putride et malis concupiscentiis infecte copulata trahit a sua carne omnem corruptionem et culpam originalem et concupiscentiam maculosam. et ideo necesse est si debeat a suis sordibus emundari ad aquas baptismi lauanda festinet. alioquin si non fuerit aquis illustrationis repurgata portabit in eternum immundiciam suam. Ista autem ablutio regeneratio vocatur. quia vetus homo illic renouatur: et anima recipit nouum esse spirituale quod non habebat. et efficitur dei filia. heres dei et coheres xpi. Ista itaque ablutio materialis cui sociantur verba sacra. scilicet ego te baptiso. id est lauo in nomine patris et filii et spiritussancti: significat ablutionem inuisibilem et occultam quam xps intus in anima operatur. In hoc baptismo sicut homo efficitur nouus: ita et nomen acquirit nouum. vt a xpo vocetur christianus. cui iam xpi gratia communicata est Dominicus. Hinc pulcre intelligo xpianum hominem esse infiniti precii. valoris et dignitatis quia xpi sanguine (vnde et baptismus rubet) mundatus est. Nec debere quemque ledere hominem xpifidelem nisi qui velit infinitam iniuriam in xpm committere: cuius ipse et nomen et gratiam et dignitatem gerit. Sed

Quō visibile inuisibili coaptatur.

nūc ostēde obsecro quō hec visibilis ablutio interiori purgationi coapteř Raymūdus. In ꝓmptu est. Nā sicut aq̄ baptismatis clara trāsparens ꝛ lucida est: ita aīa in baptismo reiectis culparū tenebris intelligētie ꝛ amoris lumē acceptat Itē sicut aqua estū refrigerat: ita ꝛ baptismus ꝯcupiscētie calorem et feruentē carnis motū ꝯtemperat. ꝛ gehēne incēdia penitus eliminat. Itē sicut ablutio fit a capite descendēs in oē corpus ita fit oīm culpaꝝ ꝛ penarū (q̄ ab originali pctō tanq̄ a capite sumpserūt exordiū) plena remissio. Et vt ꝟtutes sacri baptismatis in vnū ꝯgregē: in baptismo fit trāsmutatio de morte ad vitā. de tenebris ad lucē. de seruitute carnis ꝛ demonis ad verā libertatē ꝛ seruitutē redēptoris. In baptismo hō moriř carni ꝛ viuit spiritui: moriř vicio ꝛ viuit ꝟtuti: exuitur opibus tenebraꝝ ꝛ armis lucis induiř. veterē deponit hoīem ꝛ nouū induit q̄ ſm deū creatus est In baptismo p̄terea tanq̄ p scalam xp̄s descēdit ad hoīem: ꝛ hō scandit ad deū: ꝛ fit inter vtrosq̄ quidā dulcissimus matrimonij ꝯtractus. quia aīa xp̄m suscipiens a xp̄o vicarijs brachijs suscipiř: ꝛ veteribꝫ viciorū vestibꝫ spoliata incorruptibilibꝫ virtutū vestibꝫ adornař Dominicus. Ex isto dulcissimo sermōe tuo lucedarius apparet cū q̄nta celebritate. deuotōe. alacritate. ꝛ pietate debeat baptismus et cōferri ꝛ suscipi: in quo humana aīa oēs culpas deponit maculas diluit. nouā natiuitatē acquirit. demonis ꝛ carnis laqueos euadit. inter se ꝛ deū noua federa iungit. ꝛ in xp̄i sponsam castissima transit. Ubi ergo tantorum est bonoꝝ institutio magna debet celebritas obseruari.

Nota baptismi virtutem.

Quod per sacramentū cōfirmatōis datur etiā bene esse anime humane ¶ Capitulū. lxxi.

Raymūdus. Sicut in baptismo hō quasi mō genitus infans abluiř a sordibꝫ ꝛ emundař. ita in sacramēto cōfirmatōis crescit. augmētatur. roborař. In his eīm q̄ ad corpus ꝑtinent: primo videmus hominem de vulua nasci: secūdo natum crescere ꝛ roborari. Ita in spiritalibus homo primum de vulua: hoc est de fonte ecclesie mistice generař: deinde in spiritali vita p confirmatiōis sacramentum augetur ꝛ roboratur.

Et qꝛ in ista roboꝛatōe fit noua opatio ꝛ nouus aīe effectus. ideo nouū etiā debuit institui sacramentū ꝛ a pmo distinctum Uerū qꝛ in q̄libet sacrameto oꝫ vt visibile ꝓpoꝛtioneꝛ rei inuisibili. iō crisma qđ est ꝯpositū ex oliuo ꝛ balsamo cū ṽbis gratiā opantibus. istis scꝫ signo te signo crucis. cōfirmo te crisma te salutis: hui⁹ sacramēti virtutē optime repn̄tant Dn̄icus Ostēde nūc queso qūo hec exterioꝛa interioꝛib⁹ assimilenꝛ.

Raymundus Dixi in crismate oleū ꝛ balsamū ꝯtineri. Sicut oleū supnatat aque ita gr̄a ꝯfirmatōis grām baptismatis supat. Itē oleū reddit aquā sapoꝛosam: ita ꝯfirmatio baptizatū hoīem magis efficit populis famosum. vita. ṽtute. bonitate. ꝯuersatōe. sermone. Itē oleū extendiꝛ ꝛ dilataꝛ sup aquas: ita p hanc ꝯfirmatōis grām hō exterius ad bona opa dilatatur ꝛ nomē xp̄i amabile reddit coꝛdib⁹ alioꝛū. Itē oleū nitiduꝫ est ꝛ plucidū. ita hoc sacramēto hō ꝯscientiā possidet mūdam et iusticie luce serenā. Itē oliua etiā seua hieme sp viret: ita per hāc sacramēti grām ꝯfertur hoī vt nulla aduersitatū aspitate frangaꝛ. sed sp in bono pseueret: ꝛ in secūdis ꝛ in tristib⁹. Item oleū lene ē. dulce. suaue. benignū. ita hoc sacramentū facit hominē humilē coꝛde ꝛ mitē cōuersatōe. gaudere cū gaudentib⁹: flere cū flentib⁹. Preterea sicut oleo pmisceꝛ ꝛ balsamū quod suauē valde spirat odoꝛē: hoc significaꝛ ꝙ gr̄a huius sacramēti hō extra se spargit fragrātiā bone fame. bone opinionis ꝛ vite qua alios ad se trahit ꝛ suo exēplo instituit. Iteꝫ ista vnctio fit signo crucis in frōte vt significeꝛ ꝙ in hoc sacramēto datur gr̄a ad publice ꝓ fide pugnandū: ad xp̄i nomē ꝛ crucē ꝛ moꝛtē audacter ꝛ sine ruboꝛe ꝯfitendū. ꝛ ad toꝛmēta. ꝯtumelias ꝛ ludibria si opus fuerit ꝯstantissime pferenduꝫ. Certe vidisti qūo hoc sacramentū bn̄ esse ꝛ grām ꝛ foꝛtitudinē conferat aīabus

Dominic⁹. Uidi equidē ꝛ xp̄i miseratōes stupeo vehemēter qui huiuscemodi remediјs n̄ris vulnerib⁹ suffragatur

Qūo exterioꝛa iterioꝛē gratiā significent

Q) per sacramētū eucharistie supra modū bn̄ esse ꝛ multiplex gr̄a donaꝛ ¶ Capitulū. lxxij.

Aymūdus. Post ꝯfirmatōem sequiꝛ eucharistie. i. bone grē sacramentū. in q̄ p̄ceteris ꝯtineꝛ ꝛ ꝯferꝛ oīs gratie

plenitudo. Uidemus q in vita corpali primũ pcedit genera-
tio. deiñ sequit augmẽtatio p quã hõ perducit ad plenã vitam
ita tertio requirit alimentuȝ quo oĩs vita pduret in esse. Pari
mõ est in vita spũali. Nã in baptismo spũaliter nasceris. in cõ
firmatiõe augmẽtaris: ⁊ eucharistia aleris ⁊ enutriris. quo fit
vt in vita spirituali ↄserueris ⁊ ↄplearis Dominic⁹. Sȝ quo
cibo alit nos xps in h eucharistie sacramẽto Raymundus.
Nõ alio vtiqȝ q̃ȝ seipo. sua carne. suo sanguine. sua diuinitate:
que realiter ⁊ veraciter in hoc sacramẽto ↄtinent. Ecce hoc ẽ
pabulũ amoris. esca dilectõis. ferculũ ardentissime pietatis q̄
te nutrit deus tuus. redẽptor tuus. Sicut em̃ nutritio corpa
lis fit p calorẽ naturalẽ. qui si defecerit iã nutritio cessabit. sic ⁊
nutritio spũalis p calorẽ fit spiritalẽ. hoc est p amorẽ. Et sicut
calor naturalis cõuertit nutrimentũ in rẽ nutritã: ita amor cõ
uertit amantẽ in rẽ amatã. Corpalis tñ nutritio ⁊ spiritalis fi-
unt ↄtrario mõ. Nã in corpali alimentũ vertit in naturã aliti
sed in spũali alitũ in naturã vertitur alimẽti. Manducãs em̃
xpm nõ in te xps mutat. sed tu mutaris in xpo: formã ⁊ imagi-
nẽ ⁊ xpi silitudinem vere recipiẽs atqȝ ita xpo ↄiũgeris ⁊ eius
membꝝ efficeris. Hinc iã intelligis quõ hoc sacramentũ sca-
la sit in qua p res visibiles (vt sunt forma panis ⁊ vini) hõ ascẽ
dit ad xpm. ⁊ xps descẽdit ad hoiem. Istis reb⁹ visibilib⁹ acce-
dit sermo xpi ⁊ verũ xpi corpus efficit ⁊ verus sanguis Do
minicus. Quõ tu mihi ostẽdis q potestate verboꝝ xpi panis
qui in altari est in xpi carnẽ trãsformat. Raymundus. Cre
dis xpm deũ esse ⁊ creaturas oẽs verbo formasse Domini-
cus. Credo equidẽ Raymũdus. Si g potuit vbo naturaȝ
creare: quare nõ poterit naturã cũ voluerit verbo traducere.
Nunqd erit infirmior sermo xpi trãsmutando naturã q̃ȝ creã
do Ut aũt noueris q xpi verba id realit efficiũt qd dicũt his
rõibus poteris edoceri. Prima rõ. oĩno nccẽ est q vba crea
toris ascẽdant vnũ gradũ supra vba creati hoĩs. sed hoĩs ver
ba sp significãt aliqd. ergo dei hoĩs vba vltra id qd significãt
etiã faciũt quod dicũt. Scda. verba hoĩs aliqñ sunt falsa. vt g
vnũ gradũ vltra tribuam⁹ verbis xpi oȝ nccãrio asserere q sp
sunt vera. iõ in veritate opant qd loquunt. Tertia. si creatura

Q; vtute ver- boꝝ xpi panis vertitur in cor pus christi

hȝ virtutē trāsmutādi in se aliā creaturā (nā caro humana mu
tat panē in suā subam) multo magis ꝟba xp̄i sua virtute panē
in altari vertit in suā carnē ꝛ vinū in sanguinē Dn̄icus. Li/
bēter assentioꝛ rōibus tuis. nā ꝛvere ꝛ firmissime stꝫ Sed nūc
queso paucis ostēde qūo hec visibilia in h̄ sacramēto interioꝛē
grāȝ rep̄ntent Raymūdus. Pareo libēs. Sicut em̄ panis
et vinū sunt ipius coꝛpis plena refectio: ita coꝛpus xp̄i qd̄ sub
his speciebꝫ ꝯtinet optimo spiritali cibo aīam refocillat. Pre
terea sicut panis supꝛa oēs cibos coꝛpus nutrit ꝛ sustētat: ꝛ vi
nū letificat ꝛ inebꝛiat: ita coꝛpus ꝛ sanguis xp̄i aīam reficit. nu
trit. letā iocundā atqꝫ ebꝛiaȝ reddit. Preterea. sicut ex multis
granis panis fit. ꝛ ex multis acinis vinū ꝯfluit: ita in hac sacra
mēti ꝑceptōe multi xp̄iani in vnā fidē xp̄o iungunt ꝛ fiunt coꝛ
vnū ꝛ aīa vna Dominicus Ex hoc postremo pȝ ꝙ ꝑ foꝛmā
panis ꝛ vini duplex inuisibile denotat. scȝ verū coꝛpus xp̄i vir
gineū qd̄ in h̄ sacramēto ꝯtinet. ꝛ coꝛpus xp̄i misticū: eccīa scȝ
in p̄destinatꝫ qd̄ nō real'r ſȝ significatiue rep̄ntat. Vex tu vltra
ꝑgredere Raym̄. Audi igit ꝯ̄nter. sicut res coꝛpales panis
et vinū in h̄ sacro in eā ascendūt dignitatis ꝛ nobilitatꝫ emine
tiā q̄ nulla p̄t celsioꝛ estimari (trāseūt eī in coꝛpꝰ xp̄i gl'ificatū)
ita ꝑ hoc sacr̄m boni xp̄iani sublimant. deificāt. ꝛ in xp̄m ꝯuer
tunt. ꝛ efficiunt cū eo vnꝰ vol..atis. amoꝛis ꝛ germanitatis.
Preterea. sicut panis viniqꝫ suba foꝛmis extra remanētibꝫ in
xp̄i carnē ꝛ sanguinē occulta ꝟtute ꝯuertit. ita ꝑ hoc sacr̄m aīa
xp̄iani in xp̄i aīam ꝛ deitatē occulte ꝑmutat. coꝛpe in sua sp̄ē ꝑ
manēte Preterea: sicut ꝑ ꝟbū suū xp̄s res visibiles ꝟtit in coꝛ
pus suū: ita in h̄ sacro ꝟtit coꝛda aīasqꝫ pioꝝ in semetip̄ȝ. Pre
terea. sicut in h̄ sacro panis coꝛpoꝛeꝰ aliā naturā induēs ml'to
melioꝛ efficit: ita coꝛpꝰ xp̄iani digne cōicātis melioꝛat. ꝛ castū
mundū. scm̄. ꝛ xp̄i obseq̄is deditū ꝛ rōni subditū efficit Dn̄i
cus Magnifica stꝫ que loq̄ris ꝛ q̄ vehemēter in amoꝛē huꝰ di
gnissimi sac̄ri mentē hoīs inflāmāt. Hinc claret ꝙ ꝟtute huꝰ
optimi cibi xp̄ianus enutrit. roboꝛat. ꝯplet. ꝑficitur. ꝛ ad vlti
mū bonitatis terminū q̄ntū in h̄ mūdo possibile est accelerat.

Qūo visibile inuisibilē gratiā significet

Q) caro xp̄i est penitus cōtraria

corrupte carni pmi hominis ¶ Capitulum.lxxiij.

Raymũdus. Ex his q̃ iam diximus facile potes aĩaduertere mi dñice quõ pmus hõ ⁊ scõs sc; xp̃s ↄtrariant̃. ita et caro xp̃i est oĩno ↄtraria carni pthoplasti. Habz em̃ ppᷓetates ⁊ opatões respectu aĩe longe diuersas Nã caro pmi hominis causat in aĩa oẽm corruptõem. infectõem. pditionem ⁊ morte͂. sed caro xp̃i cõfert aĩe se sumẽti integritate͂. puritate͂. vitã gratie. ⁊ vitã glie. Preterea sicut caro corrupta in adã turpiter libidinose p coitũ generata est causa q̃cq̃d aĩa experit̃ mali: ita caro xp̃i mũdissime sine coitu de virgine orta erit aĩe humane cã oĩs boni. oĩs virtutis. iusticie. ⁊ salutis eterne. Preterea sicut ipsi aĩe imputat̃ originale pctm̃. eo q᷑ vnit̃ carni viciate: ita dũ aĩa copulat̃ carni xp̃i sanctissime ab om̃i pctõ immunis effecit̃ ⁊ omne xp̃i meritũ cõpartit̃. Preterea sicut caro ade est archa oĩm viciorꝝ. oĩm criminũ. sordiũ ⁊ malorũ: ita caro xp̃i est archa oĩm virtutũ. oĩm bonorꝝ ⁊ thezaurorꝝ spũaliũ oĩm. Preterea sicut caro pma sepat animã a societate ⁊ amicicia dei ⁊ facit eã sociã diaboli: ita caro xp̃i iũgit aĩam deo ⁊ eterna pace ↄfederat. Et sicut diabolus p ade carnez aĩas rapit et occidit: ita xp̃s sua carne aĩas aucupat ⁊ viuificat. Preterea sicut aĩa sociata sue carni p voluntate͂ ⁊ amore͂ mille sordibꝫ et vicijs inquinat̃: ita si societ̃ p amore͂ carni xp̃i ↄplacendo ⁊ in ea delectando ab om̃i spurcicia emũdat̃ Dominicus Hoc postremũ nõ est pfunctorie trãseundũ. Duplice͂ ego aĩe rõnalis societate͂ cũ carne cõsidero. Unã habet cũ sua carne ⁊ hec est naturalis. aliã hz cum carne xp̃i: ⁊ hec est volũtaria et mere dilectõis. Per pmã vnione͂ recipit caro vitã ab aĩa. sed p secũdam vitã accipit aĩa a carne xp̃i p quaz deitati in pacis federa copulat̃. Et qm̃ aĩa magis illic est vbi amat q̃ʒ vbi animat. iõ aĩa xp̃i carni p amore͂ sociata tã sancta. tã virtuosa efficit̃ q᷑ a carnis sue copula possit nullatenus maculari. Et merito aĩa plus tenet̃ xp̃i carne͂ diligere q̃ʒ suã. que verberata. passa. crucifixa ⁊ occisa est p aĩe salute ⁊ p oĩbus pctĩs que a sordida sua carne ↄtraxit. Huic igit̃ xp̃i carni si aĩa p amore͂ inheserit carnis sue corruptõe de cetero maculari nõ poterit. Sed da veniã q᷑ ego ꝟbosus tuã sente͂tiã interrũpo Raymũdus. Nõ

Nota duplice͂ aĩe cum carne societatem

interrūpis. sed qđ ego ex abrupto protuli tu magis elucescere facis. Est p̄terea adhuc vnū qđ in drñam vtriusq̃ carnis dicturus sum. ꝛ sic q̄eturus. Sicut p̄ma caro corrupta multiplicat̄ ꝛ diuidit̄ in multas portiões. ꝛ ex ꝯsequēti fit cā quare aīe multiplicent̄ ꝛ corrūpant̄ ꝛ ab inuicē ꝛ a deo separent̄: ita caro xp̄i que vna numero est fit rō vnionis aīaꝝ. ꝛ oēs aīe xp̄iane q̄ per ꝓpriā cuiusq̃ carnē fuerūt ab inuicem et a deo remote ꝑ xp̄i carnē cui ꝑ amorē copulant̄ fiūt cor vnū ꝛ aīa vna: inter se et cū ipa deitate eterno pacto federate Dominicus Preclare admodū ꝛ ꝑmagnifice. Ut qm̄ oēs aīe humane ab vno exeunt creatore deo. ꝛ multiplicata carne crebro multiplicātur ꝛ corrūpunt̄. ita demū per xp̄i carnē vniunt̄. purgant̄. ꝛ ad deū qui eas ꝯdidit reducunt̄. Et sic caro ē causa multitudinis aīarū ꝛ causa vnionis. Caro est cā quare a deo exeūt: et cā quare ad deū redeūt. Caro est causa ꝑditionis aīarū ꝛ cā salutis eaꝝ. Hec oīa opatur caro. sed nō vna ꝛ eadē caro: sicuti nūc euidētissime demōstrasti. Sed cū necē sit oēs xp̄ianos hac vna xp̄i carne cibari: q̄uo p̄t vna caro tot hoīes diuersis locꝭ ꝛ tp̄ibus pascere. ꝛ tamen vna numero cum sit non posse diuidi: nec comesta consumi.

Declaratio per exēpla q̄uo vnū corpus xp̄i numero possit simul ꝛ semel esse in pluribus locis.

Aymūdus Questio tua ē (ni fallor) q̄uo ¶ Cap. lxxiiij xp̄i corpus vnū numero possit esse in pluribꝫ locis. Questio certe difficilis nulla hūana industria dissoluēda: sed certa fide estimāda. Nō debꝫ tñ mirū videri si corpus xp̄i possit esse in multis locis qñ ipa diuinitas (cui hoc corpus in vnitate ꝑsone sociatū est) tota sit simul in oībus locis. Accipe preterea aliq̄ exēpla q̄bus hoc ipm qđ petisti possis vtcūq̃ cognoscere Primū. sicut vnū verbū numero vno ore ꝓlatū ꝛ in aere multiplicatū plures astantiū aures mētesq̃ diuerberat: ita ꝛ vnū xp̄i corpus nūero deitati ꝯiunctū multis p̄t locis haberi. multa xp̄ianoꝝ corda ꝛ ora subingredi. Scdm̄. vna et eadē dictio siue illa magnis aut ꝑuis lr̄is ꝯscripta sit: seu in multis seu paucis redacta syllabis s꜡ idē significat: ita ꝯformiter nec ꝑua nec

magna forma panis aliqd variat in corpe xpi. tantūdez em̄ in pua cōtinet hostia sicut in magna. Tertiū. licz aliq dictio multiplicet p varia synonima aut idiomata. pter hoc tn̄ significatū dictōis nullatenus multiplicat: ita q̄uis hostie multiplicentur loco z tpe. nō pter hoc tn̄ caro xpi multiplicat. Quartū q̄diu ipa dictio suā retinet formā z naturā tādiu ipa significatio manet: ita etiā donec forma panis in sua manebit natura: sp intus pmanet corpus xpi. Verū qz quelibz ps hostie hz spēciē z nomē panis: siue pua sit illa siue magna. ideo sub q̄libet pte notabili est totus xps. Quintū. sicut speculū q̄ntūcūqz magnū nō recipit in se nisi vnā imaginē vnius hoīs. q si frāgatur in multas ptes: in q̄libet speculi pte tota patebit hoīs imago. que pus apparuit in toto speculo adhuc integro Pari mō. sit vna hostia magna instar mōtis nō erit tn̄ in ea nisi vnū corp9 xpi. q si illā hostiā fregeris in mille ptes in q̄libz pte erit totus xps: vn9 numero in singulis z in oībus vnus Dominicus Sufficiēter his exēplis optimis ībutus sum vt intelligā et in multis locis z in singulis hostie effracte ptibz vnū numero xpi corpus ptineri. Sed ostēde obsecro qūo integrū z pfecta q̄ntitate sub tā puis hostie ptibz corpus dn̄i habeat Raymundus. Corpus xpi cū sit spūale est in aīe naturā (quantū id fieri pt) trāsmutatum. Videmus em̄ q aīa nostra ea q̄ in se recipit in suā naturā puertit. vn̄ dū recipit hanc lrām. a. facit eā continuo spūalem. z q̄ prius erat nigra vel rubea. longa z lata: fit in aīa mere spūalis sine colore sine aliq q̄ntitate. Ita cōformiter corpus xpi iā glorificatū z spūale factū non occupat locū. z iō pt sine pondere. sine lōgitudine. sine pfunditate totū integz in vno indiuisibili pūcto verissime ptineri. Preterea videm9 palam q imago seu spēs rei corpalis quantūlibz sit magna est tota sil. nec lōga est. nec lata. nec pfunda. nec pōderosa: nec grossa. licet lōga esse z grossa videat Vna em̄ magna eccl'ia seu amplissima ciuitas tota atqz integra ingredit sub imagine pupillā oculi nostri q̄ est instar pūcti indiuisibilis Vnō pterea dū dormit totā videt ciuitatē in somnis in sua specie q̄ punctalis est. Cū igit corpus xpi magis sit spūale q̄z quelibet imago rei corporee que p pupillā intrat: ideo nō tibi mirū videri dz si possit

Qūo integer xps i puissima possit hostia cōtineri.

totũ simul in puncto ⁊ sine sui diminutiõe sub breuissimis ho/
stie pticulis ptineri. Veniẽs em̃ xp̃s in sacramẽto ppter aĩam
vt eã sibi vniat p amorẽ: ideo debꝫ ibi eo mõ ptineri quo possit
aĩe efficacius applicari Dominicus Satis me instruis nõ
oportere me in hoc sacramẽto quicꝗ̃ de xp̃i corpe querere aut
scrutari qd̃ sit vel q̃ntũ. vel coloratũ. vel saporũ. vel aliq̃ sensu
obuiũ. hoc em̃ brutescere est. sed solũ rem spiritalẽ cogitare. et
nõ aliud pcise q̃ꝫ qd̃ ṽba ip̃a significãt. Hoc est em̃ corp⁹ meũ
Raymũdus. Equidẽ hoc sane pprehẽdis. nã qd̃ videt̃ in sa
cramẽto est sicut vox q̃ extra pcipit̃. ⁊ hoc qd̃ illic intus ptinet̃
est sicut significatũ vocis qd̃ intelligit̃. Et sicut ip̃m significatũ
nõ est longũ neqꝫ latũ ⁊c̃. ita xp̃i corpus in sacramẽto ab oĩ est
q̃ntitate ⁊ q̃litate remotũ. Accipe itẽ aliud exẽplũ. sicut aliud
est forma panis. ⁊ aliud suba panis (forma em̃ panis videt̃ vel
in speculo vel in somno. nõ tñ suba panis) ita in hoc sacramẽ/
to vera spẽs est ⁊ forma panis. sed panis suba nulla est. qꝛ mu
tata est in corpus xp̃i virtute ṽboꝝ eius. Et iõ sicut se hꝫ suba
panis ad panis formã: ita se hꝫ corpus xp̃i ad ip̃as spẽs que vi
dent̃. Et qꝛ panis suba solo pcipit̃ intellectu et nullo sensu. ita
corpus xp̃i in sacramẽto loco illic sube panis exñs intelligi pt
sed nõ sentiri. Porro sicut suba panis in se cõsiderata nõ ẽ nec
lõga nec lata: nec aliq̃ perceptibilis sensu. nec locũ occupat. ⁊
vbicũqꝫ est panis forma illic est sit̃ tota panis suba. nec pl⁹ sub
stãtie ptinet magna forma q̃ꝫ pua: ita ⁊ corpus xp̃i nõ est nec q̃
le nec q̃ntũ. ⁊ reliq̃ vt iã patuit. Dominic⁹. Sed q̃d cẽsen/
dũ ẽ de illis formis q̃ remanẽt suba trãsmutata Raymũdus
Forme ille nõ incõgrue appellari pñt accñtale indumẽtũ cor/
poris xp̃i: indumentũ inquã alienũ. extraneũ. pegrinũ Ip̃e em̃
forme sacramẽtales panis ⁊ vini q̃ añ habebãt pditões accñ/
tis ⁊ inherẽtis: recipiũt nouũ morẽ multo nobiliorẽ ⁊ altiorẽꝫ
morẽ sube qꝛ p se subsistũt ⁊ nullo sube adiumẽto fulciunt̃ Oĩa
ergo in hoc sacramento dignificant̃. qꝛ panis fit corpus xp̃i. ⁊
spẽs eius modũ recipit sube p se subsistẽtis. Debẽt igit̃ spẽs pa
nis ⁊ vini in magna veneratõe ⁊ honore ⁊ pietate seruari ⁊ co
li tanq̃ꝫ vestimẽta vnigeniti filij dei ⁊ regis sempiterni Dñi
cus. Ex his patꝫ magna xp̃i saluatoris benignitas ⁊ profunda

humilitas: qui ꝓpter nos cibādos tā humili dignať ⁊ simplici indumento vestiri. Primū indutus est vt nos redimeret veste nostre mortalitatis. scđo vt nos aleret induit se vestimēto panis. Primā vestē ipse sibi fecit. secundā homo ꝯponit. Primā sumpsit ex vtero virginis. scđam induit in sacrificio altaris

De q̄rto sacramento sc; pnie per

quā lapsus a xp̄i gratia xp̄ianus repatur ⁊ bn̄ esse ei restituitur ¶ Cap. lxxv.

Raymūdus. Nūc de sacramēto pnie vtiliter pauca loq̄mur. Uidemus mi dn̄ice q̄ in vita corpali ꝯtingit hoīem morbū mortalē ⁊ periculosum incurrere q̄ vitam perimet tpalem. Pari mō xp̄ianus in vita sp̄uali pt egritudinē hoc est mortale peccatū incurrere: p qđ vitā amittat spiritalē. Gratia em̄ cū nō sit de natura liberi arbitrij (q͛ aliud est dei grā: aliud natura) ideo eā xp̄ianus spōte aut ꝯtemnere aut pdere pt. qđ duz fecerit tūc reuera infirmus efficiť. morbidus et morti ꝓximus. Sicut em̄ membꝝ illud in periculo est qđ influentiā nō sumit a capite: ita xp̄ianus periclitať dū nō recipit influxū a xp̄o saluatore. sed est morbidus ⁊ moribūdus. Uerū queadmodū corpalis infirmitas medicinis ⁊ potionibꝫ curari solet: ita morbi spiritales remedijs spiritalibꝫ reformanť. Et ideo benignissima xp̄i miseratio ꝯtra vicia ⁊ pctā in q̄bus q̄tidie labimur ⁊ ad mortē disponimur sacramentū instituit penitētie Dn̄icus. Si pn̄a (vt asseris) est sacramentū q̄ sunt illa signa exteriora q̄ inuisibilē intus grām repn̄tant Raymūdus. Duo sunt visibilia signa. Primū est in penitēte. ⁊ sunt facta ⁊ v̄ba exteriora q̄ significāt ⁊ declarāt id quod occultū ē in corde ⁊ inuisibile. odiū sc; detestatio q; peccati. Scđm est in sacerdote q̄ tenet locū dei. ⁊ est ipa absolutio q̄ fit in isto sacramēto p verba q̄ remissionē exp̄munt peccatoꝝ. Ista duo exteriora signa duo inuisibilia intus ostēdunt. Nā accusatio in penitēte significat pctōꝝ suoꝝ detestatōez. ⁊ v̄ba sacerdotis q̄ sunt absoluo te ⁊c: significāt pctōꝝ remissionē. Ad culpe em̄ destructionē duo sunt nccāria. sc; pctī remissio quā tribuit deus. et pctī detestatio quā sibi assumit hō reus. Primo igiť teneť peccator q̄ vult veniā ⁊ grām mereri dolere. tristari. gemere. suspi

Nota q̄uo penitentia est sacramentum

Nota ꝯditionem vere penitentis.

rare.lachrimari. Scdo: qr radix oīs peccati est mala volūtas
iō ad destructōem pctī nccārio oȝ vt hō ꝓponat firmissima vo
lūtate nūqȝ se vltra velle deū offendere. Tertio vt ex imo cor/
dis hō cognoscat ꝛ fateaꝛ se in deū sua malicia deliq̄sse Dñi
cus. Male igiꝛ penitet q̄ vel fatū vl' deū accusat hoc pacto cu
piēs sua scelera palliare: instar ade q̄ sub folijs latitās facinus
suū in deū retorsit Raymūdus. Quarto: vt habeat optimā
spem ab indulgētissimo p̄re deo se posse ꝛ veniā ꝛ grām ꝓmere
ri. ne more iude ꝓditoris dolens penitēsqȝ desperet. Quinto:
nccē est eū nō solū pctm̄ odisse ac detestari. sed etiā cūctis viri
bus illud ipugnare. ꝑsequi. perimere. ꝛ intus forisqȝ ore ꝛ cor/
de acriter accusare. ꝛ modis oībus ỽbo ꝛ facto destruere: al's
veniā nō poterit emereri Dominic9. Merito id q̄deȝ. Nā
pctm̄ cū sit acerrimus ꝛ neq̄ssimus hoīs inimicus sepans euȝ
a deo ꝛ ab oī bono. et obligās eū tormēto sempiterno: idcirco
summo conamine dȝ se ꝯ illud hō robustus erigere: ꝛ sub pedi
bus ꝓiectū ꝛ oppssum crudeli aīo strāgulare. Sȝ tu q̄so vltra
ꝑsequere Raymūdus. Pctm̄ cū sit etiā insidiator occultus
et clam sp̄ moliaꝛ insidias. cupit em̄ se celare. operire. occulere
et qr inimici hoīs domestici eius: iō nccē est vt ꝑ ꝯfessionē pro
daꝛ. reueleꝛ. vt appareat ꝯfusio turpitudinis ei9. Nō potes il
li hosti tuo durius indicere bellū nec acriorē inferre ꝯfusionē
q̄ȝ si illū (dū latere voluerit) ꝓdideris: ꝛ vituperijs ꝛ ꝯtumelijs
dignū sacerdoti mōstraueris. Supbum em̄ est oē pctm̄. ꝛ iō
maxīe ab illo declinat a q̄ se manifestari cernit ꝛ hrī contēptui
Est p̄terea deceptiuū ꝛ fraudulentū: ꝛ iō vt deceptor ꝛ falsari
us accusari dȝ iudicari ꝛ puniri. Debȝ igiꝛ poni in iudicio ꝛ cō
tra eū ferri snīa. vt cū iudicaꝛ exeat ꝯdemnatus. explosus. irri
sus. Hūc igiꝛ teterrimū hostē cū taliter hō fuerit ꝑsecutus ꝛ il
lū a se ꝓiecerit ꝛ occiderit statim ỽtute sacramēti pm̄e redit ad
pacē dei ꝛ in amiciciā xp̄i: ꝛ accepta oīm pctōꝝ suoꝝ remissiōe
grām recupat quā amisit. Certe iā vides qūo hoc sacramentū
opatur etiā bn̄ esse aīe. qr veniam tribuit ꝛ grām refundit. Vi
des q̄ȝ qūo pnīa sit secūda tabula post naufragiū: et scda scala
post baptismū. ꝑ quā xp̄ianus collapsus iteruȝ ascēdit ad xp̄m
In qua scala st̄ tres gradus scȝ dolor cordis. ꝯfessio oris. ꝛ sa

tisfactio opis Dominic⁹. Infinita nūc apparet xpi dulcissima miseratio: q̄ hoi se ptēnenti ↄ graue iniuriā facienti tale ptulit recōciliatōis anthidotū: tale suoꝝ vulneꝝ remedium Hinc summa daṫ hoi pctōri securitas: cū videt se ab eo q̄ offensus ē in grām pacēq₃ vocari Raymūdus. Dn̄o ncc̄e fuit xpiano peccāti talē clemētie manū ptendere. ne ppter immanitatē sui reatus aliquotiēs desperet. Multo em̄ graui⁹ ↄ pfundius cadit post baptismū ↄ acceptā tantā xpi grām q̄₃ ante Dominicus. Oro te vt aliquātis id mihi rōibus demōstres.

Q) hō xpianus multo periculosius cadit post acceptā xpi grām q̄₃ an ¶Capitulū.lxxvi.

Aymūdus. Dixim⁹ sup̄ q̄ qn̄ pmus parēs cū sua sobole a statu in q̄ illū deus creauerat recessit: statim in aliū statū collapsus est. Cadēs em̄ a deo ↄ a statu optime nature cecidit i ordinē iusticie obligās se pene tpali atq₃ ppetue Pari mō hō xpi sanguine ↄ baptismate renat⁹ dū recedit ab hoc dignissimo statu in ordinē cadit iusti iudicij. Et tāto grauiorib⁹ supplicijs ē dignus q̄₃to maiora sꝫ sacramēta q̄ ptēnit. Preterea sicut multo difficili⁹ deus hoiem redemit q̄₃ pdidit. pdidit em̄ sine labore: sꝫ vsq₃ ad mortē fatigatus est dū redimeret. pbuisti mihi inq̄t laborē in pctis tuis. iō multo infelici⁹ delinq̄t q̄ ingr̄tus ptēnit se redēptū q̄₃ conditū. Tertio. peccās an̄ baptismū in solū delinq̄t creatorē. sed q̄ ingratus post baptisma iā peccat: creatorē offendit ↄ redēptorē. atq₃ hoc mō et culpa geminaṫ ↄ pena. Quarto peccat etiā in totū corpus xpi misticū qd̄ est eccl'ia scōꝝ a q̄ ipse se diuidit ↄ vnū de xpi membris abcidit Quinto. sicut p repatione hoīs lapsi ncc̄e fuit deū hoīem mori: ita ncc̄e est ad reformandū hoīem scdo lapsum post baptismū rursuꝫ iesum xpm occūbere. q̄ꝛ pctm̄ destrui nō p̄t nisi morte filij dei Dominic⁹. Sꝫ nunq̄d xps iteꝝ dꝫ crucifigi iā factus īmortalis. Nunq̄d nō vna mors sua sufficit ad totius orbis exhauriēda pctā Raymūdus Sufficit eq̄dem. sꝫ totiēs xps mistice īmolaṫ quotiēs in expiatōeꝫ sceleꝝ nr̄oꝝ mors sua hūili memoria reuocaṫ. Qui em̄ peccat rursuꝫ sibi dei filiū occidit: ↄ nō p̄t huius sceleris veniā pmereri nisi xpi mortē iterū

Capitulum lxxvi.

reuocet ⁊ passionē suā in memoria portet deuotōe. ꝯpassiōe. fi
de. Qđ q₂ paucissimi faciūt. iō pctm̄ regnat: ⁊ pnīa oīs euacu
at. Mors em̄ xp̄i supat oīa pctā ⁊ expiat vniuersa: dū hō eā si
bi applicat ꝑ mēoriā pnīa mediāte. qđ dū fecerit ita illđ gratū
accipit xp̄s dn̄s tanq̄ si ipe eā ꝓ se morte ptulisset. atq₃ hoc mō
regenerat. renouat. rebaptizat. nō vndis baptismatis qđ itera
ri nō p̄t. sed roseo sanguine agni imaculati xp̄i. Dominic⁹.
Cū em̄ in h̄ lapsu post baptismū hō teneat nō solū itus ḡuiter
ingemiscere. s₃ etiā ꝯdignā suis malis foris pnīam agere. cūq₃
ipm pctm̄ sit infinitū ⁊ eternū. eo q̄ in deū optimū ꝯmissuȝ sit.
q̄ est infinitus ⁊ interminabil': qūo poterit hō fragil' et mortal'
huiuscemōi pnīam ad vnguē vsq₃ ꝯplere. Qūo poterit hō fini
tus rē infinitā termiāre Raymūdus. In q̄libet pctō morta
li tria o₃ aīaduertere. Primū ē ipa offensa ⁊ ꝯtēptus dei. Se/ Tria sunt in q̄libet peccato
cūdo ipa opis neq̄cia q̄ penitus inordinata ē ⁊ fieri nō d₃ Ter
tio est id qđ est in pctō volūtariū: q̄ sunt ꝯsensus. delectatio. ⁊
rei pessime ꝯplacētia. Hec duo vltia sicut finita sūt ⁊ terminuȝ
hn̄t: ita ⁊ penā merent tpalē ⁊ t'minabilē. S₃ illud p̄mū pnīaȝ
exigit infinitā. Ver₂ q₂ oīs culpa solui p̄t ꝑ displicētiā tanq̄ ꝑ
suū ꝯ̄riū. iō si hō ceperit detestari ex aīo malū qđ fecit. ⁊ assu
mere dolorē infinitū ꝓ infinito offenso deo culpe ⁊ pene ꝑpe/
tue veniā obtinebit Dominicus Adhuc ꝑmanet qđ q̄rebā
Qūo q̄s poterit accipe displicētiā infinitā. nunq̄d ad ipossibile
nos obligat de⁹ Raymūd⁹ Nō te obligat de⁹. s₃ tu teipm.
noli peccare ⁊ lōge a te erit obligatio ista infinita. S₃ agnosce
nūc q̄ sit hoī lapso xp̄i miseratio nccāria Nā q₂ hō miserādus
nō p̄t in immēsuȝ dolere nec culpā infinitā destruere. iō illi p̄/
rogat passionē suā miserator xp̄s: q̄ cū sit infiniti p̄cij facile cul
pā subruit infinitā Et iō mors xp̄i iūcta cū hoīs pnīa culpā de
struit, put est offensa dei. Verū q₂ culpa est etiā inordinata et
volūtaria. ideo debet ei pena tpalis iuxta qualitatem culpe. ⁊
hec reseruat iudicio sacerdotis si est occulta. vel publici iudi/
cis si est manifesta Dominicus. Hinc pulcre apparet q̄ ne
cessariū sit p̄nie sacramentū: in quo facta occulta cōfessione ta
le secretū iudiciū celebrat. Sed rogo te nunq̄d post factā con
dignā penitentiā hō xp̄ianus p̄stine redditur sanitati.

Q) sicut baptismus dimittit reliq̄as p̄mi lapsus in carne: ita pn̄ia relinq̄t reliq̄as secūdi lapsus in aīa. ⁊ quomodo expiantur ¶ Capitulū. lxxvij.

Aymūdus. Dicā tibi ad tuā questionē qd̄ te scire oporteat. Sicut se h3 baptismus ad p̄mū lapsum: ita se h3 penitētia ad scd̄m. sed baptismus derelinq̄t reliq̄as in ip̄a carne vt supra patuit: ita ⁊ pn̄ia relinq̄t nōnullas reliq̄as in aīa. Agnosce itaq3 q̄ post ꝑpetratū peccatū duo remanēt etiā ope trāseūte. sc3 offensa seu iniuria dei cui annectit̄ obligatio tp̄alis ⁊ perpetue pene. Alterū: dispositio ⁊ inclinatio ad similes neq̄ciam ꝑpetrandā. Actus em̄ humani eā habēt conditōem q̄ sp̄ suas in mēte relinquant imaginē. ac p̄ hoc dū malū crebro iteratur nascit̄ quedā cōsuetudo volūtaria malā opationē delectabilit̄ ꝯsummādi. Hoc gētilis poeta ꝯsiderans ita canit. Sed quia delectat veneris decerpere flores. dicimus assidue: cras quoq3 fiet idem. Ista aūt inclinatio seu habituatio viciū quoddā est in aīa generatū: ⁊ hoc reliq̄as dicimus pctōꝝ. In omi quippe pctō fit auersio a deo: ⁊ cōuersio inordinata ad creaturas. ⁊ istud totū vocat̄ mortale pctm̄. q2 aīam mortificat ⁊ penis destinat sempiternis. Verū dum hō auersus ad deū p̄ pn̄iam redit: tollit̄ quidē mors aīe ⁊ pena gehenne. manēt tn̄ ꝑpter crebram quā habuit in creaturis delectatōem q̄dam reliquie que aīam egrā. languidamq3 relinquūt vt non possit tota v̄tute in amorē sui assurgere redēptoris: instar eius q̄ cura alicuius medici de portis mortis abstractus adhuc iacet valitudinari⁹ et infirmus. eo q̄ nondū mali corporis humores purgati sint.

Nota h̄ d̄ peccatoꝝ reliq̄is.

Dominicus. Placet apprime qd̄ dicis. Sed he reliq̄e qua medicina poterūt queso purgari. Raymūdus. Tria sunt optima remedia q̄bus ocius repurgent̄. Primū est. crebra. volūtaria. fidelis. ⁊ verecūda ꝯfessio. q̄ q̄nto fuerit frequētius cū gemitu repetita: tāto efficacius medelā egro cordi largit̄. Secūdū est deuota eucharistie māducatio. Nā ex quo he reliquie viciose impediūt animā ne possit in xp̄m p̄ amorē assurgere (ꝯparant̄ em̄ pigris frigidisq3 humoribꝫ) ⁊ q2 sacramentū eucharistie est sacramentū amoris ⁊ ignis: ⁊ cibꝫ ardētissime charitatis

Nota q̄uo reliq̄e purgātur.

ideo dū sumit̄ ab aīa languēte frigida et indeuota quicq̄d illic viciosum est suo igne ꝯburit: ⁊ inclinatōibus p̄stinis expulsis habitus inserit optimos ⁊ p̄mis longe ꝯtrarios. Hoc mō aīa purgat̄. illuminat̄. perficit̄ vt iā nō sit qd̄ ante fuerat. Preterea p hoc sacramentū hō maxime vnitur morti ⁊ passionibꝫ xp̄i: q̄ oīa mala nr̄a citius expellūt: ac p inde hō ꝯseq̄tur nō solū culparū verūetiā penaꝝ ⁊ reliquiaꝝ purgatōez Dn̄icus. Hinc optime liquet q̄ ex quo hō p̄t freq̄uēter cadere in mortale peccatū. iō dꝫ se diligēter exercitare in istis duobꝫ sacramētis Nā p pn̄iam hō resurgit a lapsu ⁊ vitā recup at ⁊ amiciciā dei: et p eucharistiā ꝯtra reliq̄as vires resumit sp̄ūales ⁊ fortitudinē ac robur multiplicat. Sed nunc de tertio remedio aliq̄d dicito.

Raymundus. Tertiū est voluntaria tribulationū ppessio. Tribulatio eī et afflictio retrahit aīam a carnis delicijs. a mū di oblectatōibꝫ. ab inordinatis rerū perituraꝝ amoribꝫ: ⁊ tāq̄ꝫ in camino ardēti aīam purgat ⁊ clarificat. Dū em̄ quasi q̄dam flagello cogit̄ ab amore rerū visibiliū recedere ardētius ⁊ expeditius pgit in amorē dei. Porro amor dei dū fuerit tribulatōibus admixtus reddit eas leues. portabiles. volūtarias. iocūdas. meritorias. ⁊ supra modū aīam repurgātes Atq̄ꝫ hoc pacto aīa roborat̄. illustrat̄. pficit̄. ⁊ inflāmat̄. ⁊ cū xp̄o inseparabiliter vnit̄. Dominicꝰ. Nunq̄d ad purificandā aīam solus sufficit amor xp̄i: nisi etiā tristissimus iste aduersitatū fornax associet̄ Raymūdus. Nō vtiq̄ꝫ. Aīa em̄ hūana cū habeat liberū arbitriū nō cogit̄ ire ad xp̄m nec a suis abcedere voluptatibus nisi ip̄a velit. At q̄m delectatōes aīam ligāt cū sua carne: ideo ip̄a tribulatio iā oīno necc̄aria est: q̄ instar mallei pcutientis aīam cogat ad xp̄i amorē pperare atq̄ꝫ inherere Dn̄icus Inuēti sꝫ aliq̄n nōnulli innocētes atq̄ꝫ optimi viri q̄ magnis sunt aduersitatibꝫ examinati: nunq̄d istis fuit tribulatio necc̄aria cū nihil haberēt qd̄ purgaret̄ Raymūdus. Difficillimū est aliquē tam innocētem pducere in mediū q̄ oīno nihil in se habeat qd̄ emundet̄. cū in multis deliq̄rimus oēs. Sed esto Est tn̄ sp tribulatio necc̄aria ⁊ ad purgādos viciosos affectus vt in penitētibꝫ: ⁊ ad tenacius aīam xp̄o glutinandā ⁊ feruētius vniendā vt in innocētibꝫ Hoc igit̄ firmissime obserua. q̄ si

Nota de tribulationū volūtaria ppessione

cut sacramēta sunt aīe nccāria ad salutē: ita ꝛ tribulatōes sunt necessarie instar ignee fornacis cū suis follibus vt aurū exami nef. purgetur. illustref Dominicus Libēs assentior sermo nib⁹ veritatis. Sed dicito mihi. cū multi hinc exeant nouiter penitētes: de qͥbus certum est ꝙ nondū ad purum excoxerint scoriā peccatoꝝ. nec ad liquidū scelerū suorū reliquias purga uerint. Quid rogo de istis in alia vita futurū reris. Nunquid damnabunf. Sed sunt penitētes: nūquid ad gloriam trāsferē tur. Sed adhuc sunt in reliquijs ꝛ fecibus suorum scelerū ꝓfluentes Raymūdus. Ecce hec questio tua cogit nos omnino post hanc vitā locū ponere purgatoriū. Cū em̄ culpe debeaf plena punitio (hoc quippe exigit diuina iusticia) iō om̄is anima q̄ nō est in hac vita sufficiēter punita anteq̃ trāseat in cōsortiū dei: ꝛ illā serenissimaꝫ oīpotentis faciē possit aspicere nccē habet in alia vita puniri. tribulari. atqꝫ ita purgari. Verū quia diuina iusticia est in summo gradu iustissima ꝛ seuerissima ꝛ maloꝝ districtissima ꝓsecutrix. iō mala q̄ ꝑ semetipm̄ deus punit post hanc vitā tanta aīaduersione penarū ꝓsequif vt nulla mens id possit aliq̃tenus cogitare Jdcirco illa aīa q̄ sufficiēter nō purgaf in curia miscōie dum hinc exit cadēs in manū iusticie amarissima expietur tormēta oībus hui⁹ mūdi acerbitatib⁹ grauiora. Et q̄nto ꝓfundius trāseuntiū rerū delectatōes in aīe medullas penetrauerint: tāto ad intima tormēta illa descēdent. Quod em̄ tenacius ꝯcretum est acriori eget ꝯfricatiōe. At qm̄ oīs purgatio fit ꝑ suū ꝯ̄riū. iō sicut aīa est in blādis voluptatib⁹ inq̄nata: ita acerbissimis ignib⁹ expurgabif. nō tn̄ sine amore dei in aīa exn̄te sine q̄ nulla tribulatio eē p̄t salutifera Dn̄icus. O q̄nto satius q̄nto facili⁹ eēt hoī in hac vita sua delicta mūdare q̄ȝ ill' intolerabilib⁹ supplicijs ifelicit' reseruari. vbi est ꝛ cruciatus amarior. ꝛ pena ꝓductior. Sed nos ceci vecordesqꝫ ꝟtutē pn̄ie vite hui⁹ dissimulātes aut nescīētes eā vsqꝫ ī aliā vitā nō sine maxīo dispēdio nr̄o differim⁹

Nota de purgatorio igne

Que sunt illa q̄ possunt inducere hoīem lapsum ad penitentiā ¶Capitulū. lxxviij.

Aymūdus. Veꝝ tu dicis. oēs ad pn̄iam segnes sumus

eo q ignoremus magnitudinē virtutis eius Unde si non ti/
bi videtur importunū: introducā breuiter aliq̄ incitamēta que
hoīem dirigāt ad pn̄iam Dominicus. Queso vt id oci⁹ fe/
ceris Raymūdus. Primū qđ hoīem puocat ad pn̄iam est:
q ipsa pn̄ia sup modū placet altissimo deo. Nā cū deus nihil
aliud detestat̄ q̄ ipam pctī maliciā. eo q supba ceruice contra
deū rebellē se erigit: idcirco is summe venit in grām dei q̄ toto
corde. ore. atq ope pctm̄ ipugnat. ɔfundit. destruit. explodit.
Atq iō pn̄ia spūs ɔtribulati est acceptissimū sacrificiū deo et
suaue fragrās in ɔspectu eius. Scdm̄. p pn̄iā hō nō solū pla
cet deo. sed etiā vniuersis amicis dei. Quia gaudiū fit angelis
dei sup vno pctōre pn̄iam agēte. Tertiū. hō p pn̄iā q̄ erat pe
nitus destruct⁹ ꝛ pditus ꝛ eterna morte pemptus: repatur. vi
uificat̄. saluat̄. ꝛ se suo cū gaudio restituit creatori: in eū finē di
rigēdum ad quē ɔditus ꝛ redēptus fuerat. Quartū. p pn̄iam
hō ptingit ad visionē dei. summi dei. eterni dei. Pn̄ia em̄ est p̄
cipuū atq optimū quo cor hoīs mūdat̄ qđ solū pt̄ videre deū
Jō beati mūdo corde: ipi em̄ deū videbūt. Quintū. maxime
inducere nos dꝫ ad pn̄iam oculus diuine circūspectōis q̄ oīa
secreta hoīs intuet̄. Debꝫ igit̄ summope ptimescere ne teneat ī
corde suo inimicū dei. ne ipm hospitet. nutriat. diligat. defen/
dat. Quis hoīm in regno hyspanie auderet hospitio recipe et
enutrire capitalē aduersariū regꝭ ipo pn̄te. vidēte. ɔdicēte. q̄s
auderet ingredi domū regis ꝛ portare atq obijcere ocul' eius
imaginē depictā inimici sui. Quis rursū tā ingr̄us auderet vi
uere de mēsa regis: ꝛ ipo sciēte alere iñ hostē suū. Pertimescat
igit̄ hō pctōr ne si deo vidente hostē suū hospitio cordis rece/
perit vltionē expiat̄ amarā ꝛ cū ipo hoste in abyssum rotet̄ in/
ferni Dominicus. Quis nō miret̄ indulgētissimā dei clemē
tiā q̄ videt nos q̄tidie suos hostes hospitio recipe. amare. nu
trire. defendere. ꝛ tñ dulcis miserator pcit nobis. ꝛ insup nos
fouet. defendit. ptegit Nos suis fauemus inimicis. ꝛ diabolo
suasori ptinacit̄ inheremus: ipe nos expectat. puocat. ꝛ ad ve
niā clemēter inuitat Raymūdus Sextū. ad pn̄iam nos īui
tat iustissima ꝛ acerbissima pctōꝝ punitio: q̄cq̄d aut corde aut
voce aut ope peccauim⁹ nccē ē añ dei hoīs tribunal examiari

examinatũ vero districtissime puniri. Septimũ ad pniã nos puocat certitudo mortis ꝛ hore mortꝭ incertitudo. Iõ hõ peccator multo est oĩ amēte ac furioso demētior q̃ in tãta ambiguitate ꝛ incertitudine labilis vite: audet ad vnã horã in suis sceleribꝰ pmanere: expõnẽs se infelix eterne mortis piculo. Octauũ. ad pñiam nos impellit pciosa mors xpi et roseus sanguis eius q̃ in remediũ pctõꝝ effusus est. Hec mors hic sanguis illi nõ pderũt ingrato q̃ pniam agere ɔtempserit. qui clamantẽ xpi sanguinẽ ꝛ ad grãm inuitantẽ surda aure trãsierit: cui eterna dãnatio verissime manet ꝛ suppliciũ sempiternũ Dominicus. Stupẽdum pfecto est qũo possit hõ vltra suũ diligere pctm̃ p quo deus ꝛ mortẽ ptulit ꝛ sanguinẽ fudit. Qũo põt se ipm pferre malũ q̃ nullas extra se res vult hr̃e corruptas. non domũ. nõ vestẽ. nõ vxorez. Quid tã morte dignũ q̃ꝫ aĩam eterno victurã contẽnere ꝛ res cito pituras amare. terrena sectari et celestia negligere. extra se oẽm operã impendere: ꝛ ad seipm nõ semel introrsum aduertere. pulcre oĩa foris disponere: ꝛ internũ decorẽ p nihilo hr̃e. aliaꝝ reꝝ damna reformare: ꝛ pprios defectus inemẽdatos dimittere. ab alijs iusticie debitũ exigere: ꝛ nullã sibijpi iusticiã prorogare. a nemine noceri velle: ꝛ se ipm ɔtinue iugulare. alias res oẽs velle cognoscere: ꝛ seipsum nolle respicere. Sed cõprimo zelum meũ. tu vero ad alia que restant sacramenta progredere.

De quinto sacramẽto qđ est extrema vnctio: p quã daꝛ hoĩ bñ esse ꝛ grã ¶ Capitulũ. lxxix.

Raymũdus. Post sacramentũ pñie (de q̃ nũc satis diffuse locuti sumus) seq̃tur extreme vnctõis sacramẽtũ. p qđ hõ recipit bñ esse. qꝛ disponiꝛ ꝛ pparaꝛ ad sanctã sanitatẽ ꝛ vigorẽ spũalem. Curat em̃ hec vnctio oẽm languorẽ ꝛ morbum aĩe. ꝛ reliq̃s oẽs eliminat: ꝛ nõnunq̃ꝫ etiã corpis egritudines sanat Dominicꝰ. Sed q̃re vocitaꝛ hoc sacramentũ vnctio extrema Raymũdus. Quia extremo vite tpe hoĩ infirmãti et mori incipienti tribuiꝛ. Exq̃ em̃ ncc̃e est hoiem hinc exire. ꝛ ad eternã requiẽ quã p pñiam meruit pficisci. ꝛ qꝛ aĩa a sua carne grauaꝛ. trahiꝛ. inficiꝛ. maculaꝛ. ꝛ debilitaꝛ: iõ indiget nouo

vigore vt in taȝ grui agone mortis nō succūbat. nō titubet. nō desperet. sed magis in dei amore roboret̃ ꝛ xp̄i desiderio copulet̃. Duo q̄ppe pcipua sunt q̄ aīam impediūt ne recto tramite puolet ad deū. vnū est debilitas q̄dam ex pctō derelicta. aliud est ꝯgeries multoꝝ venialiū pctōꝝ q̄tidie exaggerata. Propt̃ hec duo mala remouēda dat̃ extrema hec vnctio p quā aīe debilitas roborat̃ ꝛ pctm̄ oē veniale diluit̃: ita tn̄ si deuote illam vnctionē hō recepit ꝛ mentē suā ad deū ꝯuerterit. Dominicus. Nūc q̄so paucis ostēdito q̄d hec visibilis vnctio interius operetur Raymūdus. Sicut exterius vides q̄ndā fieri medicatiōem cū oleo in egrotātis corpe: ita significat̃ q̄ introrsum aīa p dei grāȝ curat̃: ꝛ vt ad celū velocius euolet roborat̃. Preterea. ex q̄ mors ingressa est p fenestras nr̄as: ideo fit vnctio in septē corpis ptib̄. Unguntur em̄ oculi. aures. nares. manꝰ. pedes. labia. ꝛ renes: vt significet̃ ip̄am aīam hoc sacramēto disponi ad plenitudinē sanitatis deletis pctis oībus q̄ his septē corpis ptib̄ ꝯmittunt̃. Preterea sicut oleū nō mixtū nitidū est et serenū: ita hec vnctio q̄ fit simplici oleo ꝯsciaȝ hoīs mundā facit ꝛ dei grā refulgentē. Uerū. q̄ꝛ p hoc sacramentū fit curatio venialiū pctōꝝ: iō nō dat̃ puulis q̄ ignorāt pctm̄. Et q̄ꝛ in hoc sacramēto req̄ritur deuotio sursum leuās: ideo nō dȝ dari nisi q̄ deuote id postulāt mente ad sup̄na porrecta. At q̄m̄ datur p modū curatōis: iō nō tribuit̃ nisi multū infirmantib̄. vt exterior q̄si medicatio interiorē aīe medelā significet Dominicus. Cuȝ p huiuscemodi vnctionē corpalis infirmitas raro adiuuet̃. quare hoc tali signo q̄d falsum videt̃ res verissima demōstrat̃. Raymūdus. Licet tali vnctiōe morbus corpeus nō sanet̃. nō tn̄ ppterea signū est falsum. q̄ꝛ nō dat̃ ad corpoream curatōem. ȝ vt sit signū. q̄ sicut oleo corpus egrotū pungitur: ita egra intus aīa sp̄ūsc̄i crismate irrorat̃ p q̄d ipsa roboratur. vegetat̃. alleuiat̃. tranq̄llatur. letificat̃. ꝛ vt moribūdi corpis molestias fortiter pferat solidat̃. Hinc nūc breuit̃ aīaduerte inter ꝯfirmatōem ꝛ istā vnctionē pulcrā drn̄am. Confirmatio ꝯficit̃ in oleo ꝛ balsamo. vnctio aūt in oleo solo. Illa in verbis fit indicatiuis. ista in verbis depcatiuis. Orō em̄ egris necessaria est morituris: ꝛ ad dei terribile iudiciū migturis. Pre

Nota q̄d hec vnctio iterius operatur.

terea illa fit signo scõ in medio frontis: ista in septẽ corpis pti/
bus. Illa datur tpe sanitatis: ista aũt tpe male valitudinis. Il
la ꝛ adultis dat̃ ꝛ puulis: ista solũ datur adultꝫ Dominicus
Breui admodũ sermone sufficiẽter huius sacramẽti virtutẽ at
ꝗꝫ necc͞ariam vtilitatẽ explicasti: vt merito oĩs qui in mortẽ vr/
get̃ illud debeat toto corde deuotius exposcere. recipere. cõple
cti: quo reliquie leuant̃. venialia dimittũtur. aĩa roboratur. et
ad ingressum regni celestis coaptatur.

Sextũ sacramentũ est ordo per qđ charact̃ impmit̃ spũalis ptãtis sacramẽta salutis mĩstrãdi

Aymũdus Sicut iã satis aĩaduertisti ¶ Capl'm. lxxx.
ꝙ ista sacramẽta q̃ nũc tractauimus stꝫ hoĩ lapso necc͞aria
ita necc͞arium est aliq̃s esse hoĩes q̃ hec possint sacramẽta ꝑfice
re ꝛ ministrare. Uez̃ qꝛ hec sacramẽta sunt xp̃i: ꝛ nullus ꝓpria
auctoritate pt̃ res alienas dispẽsare: iõ neccẽ est vt xp̃s ordinet
viros aliq̃s q̃ sua possint sacramẽta hoĩbus in cõe distribuere
Est igit̃ necc͞aria ptãs in terris dispensandoꝝ sacramẽtoꝝ xp̃o
dño id largiẽte. id ordinãte. Dñicus. Hinc ego duo esse ne
cessaria hoĩbus ad salutẽ intelligo. Primũ est ipa gr̃a ꝑ quam
regenerant̃ ꝛ pficiũt̃. scḋm est hui⁹ gr̃e ꝑ sacramẽta mĩstrãdi
officiũ. Et in his duobꝫ totũ ꝯsistit humane salutis ꝯplemen/
tũ Sicut eñ ad generatõem hoĩs ꝯcurrũt deus creator ꝛ hõ
genitor (hic nẽpe carnẽ administrat ꝛ deus aĩam) Ita in hoĩs
regeneratõe ꝑ sacramẽta q̃ res stꝫ visibiles ꝯcurrũt etiã deus
et hõ. nã hõ admĩstrat corpalem sacramentoꝝ subam: ꝛ deus
inuisibilẽ grãm. Sacramentũ eñ tenet modũ corpis: ꝛ gr̃a ẽ
sicut inuisibilis aĩa. Et sicut in naturali generatõe pater hõ cor
pus tribuit: sed aĩam donare nõ pt̃. ita ptãs mĩstrandi res sa/
cramentoꝝ visibiles dari potuit hoĩbus. sed ptãs grãm crean
di seu cõferendi penes solũ residet saluatorẽ. Sed q̃re hoc sa/
cramentũ (de quo nũc agimus) vocat̃ ordinis sacramentum
Raymũdus. In isto sacramẽto q̃dam grãdis auctoritas ꝛ
honoris ptãs aliq̃bus viris tribuit̃ qua suꝑ ceteros hoĩes al/
tius eleuant̃ ꝛ q̃busdã gradibꝫ attollunt̃. Ubi aũt est vnus al
tero superior illic ordo sit neccẽ est: q̃ inter xp̃ianos vnũ attollit

Duo sunt hoĩ necc͞aria ad sa/lutem.

sup̄ alterū. Sicut em̄ oīa mēbra hūani corpis in hoc ꝯueniūt
ꝙ viuūt. ꝙ calēt. ꝙ nutriunt̄. ꝙ mouent̄: longe tn̄ dr̄ūt penes
officia singul' distributa. Ita oēs xp̄ifideles in fide. spe. ꝛ chari
tate ꝯcurrūt. sꝫ dignitatis ptās vnū eleuat sup̄ aliū. Et iō xp̄ia
nā gentē in duos nccārio pplós subdiuidim⁹. vnus sꝫ laici. ꝛ
vn⁹ clerici. At qm̄ clerus distributōe sacramētorū xp̄o ꝓxime
appropinq̄t. iō ē laicꝭ dignior. sublimior. nobilior Dn̄icus
Intelligo ordinē. cupio tn̄ nosse q̄re hic ordo dat̄ p modū sa/
cramētu: ꝛ an h' sacr̄m recipiēti grāꝫ largiat̄ Raymūd⁹ Ex q̄ Q̄uō ordo sit sacramentum
sacramētoꝝ mīstri debēt ab aliis separi ꝛ attolli. iō nccāriū est
vt h' fiat p aliq̄ signa manifesta Nā sicut xp̄ianus dū sepatur p
baptismū a nō xp̄iano recipit caracterē in aīa īdelebilē: ita dū
hō xp̄ianus accipit tā grandē ptātē sup̄ ceteros vt possit sacra
mēta ꝯficere ꝛ ꝯferre impmit̄ ei caracter īmortalis p aliq̄ signa
manifesta. atqꝫ iō oportuit vt tal' ptās p modū largiat̄ sacramē
ti Dn̄icus. Sed nūq̄d iste caracter īpressus dū ordo ꝯfert̄ Q' sacramētū
grā dici dꝫ Raymūdus. Licꝫ iste caract' sit res inuisibil' aīe ordinis grām
impssus: nō tn̄ est grā. sꝫ est q̄dā sp̄ūalis ptās a xp̄o collata q̄ in nō largitur. sꝫ
eternū deleri nō pt. Nā q2 alii xp̄iani assimilant̄ xp̄o p grāꝫ. iō potestatem.
oꝫ vt vltra hanc grām quā etiā isti in aliis sacramētis recipiūt
aliud q̄ddā ip̄is in aīa impmat̄ p qd̄ sup̄ alios eleuent̄ et xp̄o ꝓ
pinquis ꝯpent̄. Idcirco q̄uis hmōi hō pdat grāꝫ sibi collatā
nō tn̄ iō pdit hāc inuisibilē ptātem: q̄ illi vt caract' indelibil' pse
uerat. Dn̄icus. Sed quō ꝓbas rogo ꝙ ista ptās nō possit
amitti Raymūd⁹ Ista ptās mīstrandi sacra nō dat̄ his q̄bꝫ Nota charac/
dat̄ ꝓpter seip̄os sꝫ ꝓpt' alios q̄bꝫ nccē est ex sacramētꝭ accipe terē ordinis in
grāꝫ. iō oꝫ vt etsi hi mīstri suā grāꝫ peccādo pdāt. nō pdūt tn̄ in delebilem
delebilē ptātē. Preterea. si clicus posset suā amittere ptātē: dā
na maxīa xp̄iano pplo ꝓueniret q̄ꝝ oīs tūc salus vel pditio ad
bonitatē vl' maliciā pēderet sacra donātis: eētqꝫ nimis īfelicit'
nr̄e ꝓuisuꝫ sanitati. Preterea ordo sacerdotal' q̄ ē int' oēs ꝑnci
palior magnā hꝫ cū libero ar. ꝯcordiā. Nā sicꝫ liberꝝ ar. ē īmor
tale: ita ꝛ sacerdotiū. Et sicꝫ liberꝝ ar. etiā si fuerit corruptū ē tn̄
naturalr̄ p̄ ceterꝭ creaturꝭ deo ꝓxīm: ita ꝛ sacdos q̄uis sit vicio
sus ꝛ sceleribꝫ plen⁹: ī ptāte tn̄ q̄ fungit̄ sp̄ pmanet xp̄o ꝓpiqu⁹
Nā ex q̄ sacerdos nihil grē in aīa tribuit. sꝫ foris spēs visibiles

administret. iõ sua vel bonitas vel malicia nihil efficit ad sacramẽti virtutẽ. ita tñ dũ faciat sicuti fieri xp̃s istituit. Quẽadmodũ em̃ hõ eque generat siue sit bonus siue malus: & deus eq̃liter animã donat: ita bonitas & malicia sacerdotis nihil ĩpedit q̃n deus optimus sp̃ det grãm sacramẽtis. Hinc etiã p3 q̃ hõ aliq̃s xp̃ianus a sua gr̃a relapsus p̃t nihilominꝰ recipe ordinis sacramentũ. q2 nõ p2ereq̃rit bonitatẽ p̃sone. sed solũ sufficit q̃ sit xp̃ianus Dominicꝰ. Quantũ ego ꝯsidero ptãs que in sacramẽto ordinis ꝯfert̃ sicut hoĩs grãm nõ exigit: ita etiã nemi nẽ meliorẽ reddit. Puto tñ q̃ huiuscemõi mĩster sicut ceteros añcedit altissima ptãte: ita etiã d3 magna sanctitate p̃cedere. q2 al's tã magnifica sacramẽta nõ poterũt ab eo digne mĩstrari.

Raymũdus Recte arbitraris. Qui em̃ res sacroscãs administrat tenet̃ ipse & scũs & bonus ẽẽ. alioq̃n in suã p̃niciẽ & p̃ditõem elaborat Quantũ tñ attinet ad sacramentoꝝ v̾tutẽ nihil officit aliis si malus & indignus fuerit. Hoc tñ verũ est q̃ si is q̃ ordines recipit fuerit in gr̃a copiosiꝰ illi gr̃a cumulat̃. si malus fuerit in suã quidẽ p̃niciẽ cõsecrat̃. sed tñ p̃manet ꝯsecratꝰ et nõ magis p̃iudicat sacramẽtis q̃3 malus apothecariꝰ optis a se cõditis medicinis Dñicus. Hinc luce clariꝰ apparet q̃ is q̃ vult recipe xp̃i grãm in sacramẽtis nõ d3 ministrãtis maliciã cogitare: cũ nullã tribuat sacramẽtis virtutẽ. nõ magis q̃3 apothecarius q̃ medicinam conficit. qui tamẽ nõ dat herbis virtutem neq3 radicibus.

Q sacramentũ ordinis p̄2icipaliter respicit & ordinat̃ ad sacr̃m eucharistie ¶Caplm̃. lxxxi.

Raymũdus. Nũc supest vt b2euiter dicamus huiꝰ sacramẽti respectũ. Cũ em̃ certissime cõstet q̃ sacramẽtum eucharistie sit summũ & maximũ oĩm sacramentoꝝ. eo q̃ ibi cõtineat̃ totus xp̃s deus & hõ. iõ sacramentũ ordinis e directo & p̃cipue respicit ptãtem q̃ dat̃ sup2a sacr̃m co2pis & sanguĩs xp̃i. et p̄pter hoc est p̄ncipal'r institutũ. Et q2 huiꝰ ptãtis gradus est vltimꝰ. iõ necẽ est ascẽsum ad hũc fieri p̱ alios ḡdus. hoc est ptãtes alias ĩferio2es donec p̱ueniat̃ ad summũ Tincto2 em̃ añq̃3 ponat in pãno crudo vltĩmũ colo2ẽ ac nobilissimũ: p̄mũ

inserit alios colores minus nobiles qui viā faciāt ad colorē vl
timū. Et iō ad sacerdotiū sex gradib⁹ ordinatis fit sensim ascē
sus. Primus gdus est ptās ostiarij. secūdus lectoris. terti⁹ ex-
orciste. quartus accoliti. qntus subdiaconi. sextus est diaconi
vltimus sacerdotis. Et qz tales psone ab alijs distinguūtur z
eleuant. iō oportz q sit qdam drīa visibilis. z iō añ oīa ton-
sura pcedit: p quā tanq̄ in signo a laicis separantur. Verū qz sa
cerdotiū (vt iā diximus) libero arbitrio cparatur. iō sicut liberū
arbitriū est deo primū p naturalē virtutē: ita sacerdos ē sacra
mēto eucharistie maxie ppinquus p ptātem sacerdotalē. Itē
sicut oēs creature p liberū arbitriū ad deū copulant. ita oēs in
feriores gradus p sacerdotiū sacre eucharistie cōiungunt. Et
sicut hō cōtinet in se oēs creaturas: ita z sacerdos pter sex gra
dus oēs etiā xpianos. Itē sicut ptās liberi arbitrij ē sup alias
ptātes naturales: ita natura sacerdotalis glie oēs supat virtu
tes spūales. Itē. sicut p primū hoiem quē fecit deus multipli-
cauit alios hoies: ita p primū sacerdotē xpm quē deus institu
it alios multiplicauit sacerdotes Dominicus. Sz nunqd
pter solā eucharistiā est sacerdotis ptās instituta Raymū
dus. Nō pter solā eucharistiā. sed tū (vt dixi) pncipalr pter
eā. Huic aūt ptāti iudiciaria ptās q in sacramēto pnīe necāria
est copulat. qz nemo pt digne sumere eucharistie sacramentū
nisi pus a pctō soluat. Et sic sacerdos scdario recipit ptātez iu
dicādi z absoluēdi. q ptās clauis vocat. eo q itromittat hoies
ad xpi corporis sacramētū. ad xpianorū csortiū. z ad regnū celo-
rū Dominicus. Placet qd dicis. sz est aliud qddam qd me
pmouet. Cū nullus xpianus possit sibipi dare ptātem sup sa
cramentū corpis xpi: iō videt oportere eā ab alio qdā supiore
recipere. z qz nō est pcedere in infinitū. idcirco oz sistere in aliq
maxio sacerdote sup quē nemo sit Raymūdus. Dixi paulo
añ oīa sacramēta pfluere a xpo maxio sacerdote Verū qz opor
tuit illū ascēdere in celū: iō p seipm aliqs magnos cstituit sacer
dotes qbus ptātem ptulit alios epos z psbyteros ordinādi. z
vnū pre ceteris loco sui vicariū cstituit q hret pminentiā lōge
sup alios: in q tanq̄ in vno capite oēs xpiani fidelr vnirentur
Hic ē petrus apls z oēs summi pōtifices sui seqces. qui gerit

p̄sonā xp̄i: qui hꝫ vniuersalē p̄tātem ⁊ illuminatā sacramētū ordinis ꝯferendi ⁊ oīa pctā penitentiū xp̄ianoꝝ ⁊ oīa scelera iudicādi: absoluēdi: donādi. Dn̄icus. Egisti satis q̄stiuncule mee. Verꝫ qꝛ paulo an̄ in laicos et cl'icos xp̄ianū ppl'm p̄titus es. iō cogor estimare int' laicos etiā inueniri aliquā ordinis potestatē p̄ quā vnus sup̄ alterꝝ eleuet' sicut nūc in clero demōstrasti. Videmus em̄ sup̄ opifices ⁊ mercatores eleuari ciuiliū causarū iudices. tū milites: tū barones: tū comites. dein̄ duces ⁊ reges donec venias ad imp̄atorem qui caput est oīm.

De septīo sacramēto qd' est mr̄imoniū: p̄ qd' datur bn̄ esse ⁊ gratia ⁊ remediū cōtra peccatum.

Aymūdus Si cupis ordinē p̄tātis ¶ Capitulū. lxxxij laicalis plenius agnoscere lege librū meū vn̄ iste trāssumptus ē: nos ad finē p̄perātes nccārijs tm̄ h' intēdimus īmorari. Pauca igit' nūc de sacramēto mr̄imonij eloq̄mur. Cū dn̄s deus p̄mū hoīem ꝯditū in paradiso posuisset: ꝯtinuo feīaꝫ de sua carne formatā illi in mr̄imoniū copulauit: vt p̄ hanc ꝯiunctionē visibilē alia copula inuisibil' (q̄ est hoīs cū deo ⁊ in q̄ salus hoīs ꝯsistit) mōstraret'. Propter duas itaqꝫ rōes de⁹ hoc sanxiuit mr̄imoniū Vna vt eēt generādis multiplicādisqꝫ hoībus aptissimū instrumētū. Altera vt eēt ꝯiūctōis inter deū et hoīeꝫ visibile signū. Verꝝ vt ista posterior copula hoīs cū deo p̄fectius ab hoīe notaret'. iō duas a p̄ncipio fecit de⁹ mirabiles ꝯiunctōes. vnā q̄ sociauit aīam cū carne: ⁊ ista est natural' et vnā q̄ coniūxit virū cū muliere: ⁊ ista est volūtaria ⁊ sacramētalis. Ista p̄ma ꝯiūctio est signum: ⁊ iō est sc̄da nobilior p̄ma. Nā sicut aīa est dignior sua carne: ita vir sua muliere Itē sicut vna aīa vnā tm̄ hꝫ carnē: ita vn⁹ vir vnā tm̄ mulierē. Itē sicut aīa nō p̄t a sua carne nisi morte īteruenīēte separi: ita vir ⁊ mulier nisi p̄ mortē diuidunt' Dn̄icus. Quātū ego aīaduerto: sicut p̄ma cōiūctio est p̄cipue signū sc̄de: ita ista sc̄da est signuꝫ tertie q̄ est coniūctio aīe seu humane nature cū creatore: que ē oīm maxima ⁊ p̄stantissima: sine qua incassuꝫ cetere estimātur Nā sicut caro p̄ aīam: ⁊ feīa p̄ virū sublimant'. viuificant'. nobilitantur: ita humana natura attollit' ⁊ vehemētissime digni-

Propter duas rōnes de⁹ mr̄imoniū īstituit

ficatur p copulā federis q̄ creatori cōiungit̄ Raymundus. Sicut ergo due sunt cōiunctōes visibiles: vna aīe cū carne: ⁊ altera viri cū muliere: ita duas nūc q̄so copulas spiritales itel lige q̄bus humana natura p̄t cū deo sociari Una est instar aīe cū carne: ⁊ fit p vnionē personalē qua deus ⁊ hō in xp̄o conue niūt in vnitate psone. Alia est instar viri cū muliere. ⁊ fit p vo/ luntariā pronāq; dilectōem qua etiā sponsa suo sponso salua/ tori strictis amplexib9 copulat̄. Et sicut de cōplexu maris ⁊ fe mine nascunt̄ filij naturales: ita ex copula xp̄i cū eccl'ia filij ge/ nerant̄ quotidie spiritales. Et sicut mulier est formata de viro ita ecclesia de xp̄o. Et sicut vir ⁊ mulier habēt in natura cōfor mitatē: ita xp̄s eccl'ie ꝯformat̄ p suam humanitatē. Et sicut in ter virū ⁊ mulierē est summa dilectio ⁊ sunt cor vnū ⁊ aīa vna: ita ecclesia xp̄m ⁊ xp̄s amat eccl'iam. ⁊ tradidit ꝓ ea in mortem aīam suā. Preterea sicut spōsus ornat ⁊ decorat spōsam suam ita ⁊ xp̄s spūalibus monilib9 intus decorat ecclesiā. Itē sicut sponsus spōsam suā ne lasciuiat castigat: ita et xp̄s ecclesiā. Et vt oīa in vnū conferā: sicut se habet bonus spōsus ad suā spō sam: ita christus ad suā se gerit ecclesiā Dominicus. Pulcra vtriusq; ad inuicē matrimonij ꝯparatio. Sed q̄ rōne obsecro sacramentū matrimonij inter alia noui testamēti sacramenta numerat̄. cū ip̄m ātiquū sit ⁊ nō nouū Raymūdus. Sacra mentū mr̄imonij sicut a p̄ncipio fuit institutū ad significandā p̄mā cōiunctionē spūalem q̄ fuit inter naturā humanā ⁊ crea/ torē: ita iā de nouo debuit institui ad significandā nouā copu lā que ē inter redēptā ecclesiā ⁊ saluatorē. Est igit̄ mr̄imoniū ⁊ antiquū ⁊ nouū sed diuersis respectibus. ⁊ ideo merito p̄t cū ceteris sacramētis estimari Dominicus. Qm̄ igit̄ mr̄imo/ niū est noue gr̄e sacramentū. ⁊ oē sacramētū certā dat grām ⁊ speciale aliq̄d quo hō indiget adiutoriū: rogo te vt dicas mihi quodnā est illud adiutoriū gr̄e q̄d in hoc sacramēto xp̄s dn̄s elargit̄ Raymūdus. Sicut ip̄e nosti in mr̄imonio dat̄ hoī facultas ex diuina institutiōe vt vtat̄ sua ꝯiuge ad sobolis pro creatōem. ⁊ ex ꝯsequēti dat̄ etiā illic gr̄a cū q̄ illud ꝯuenient̄ fie ri possit. Qui em̄ recta ītentōe ⁊ ad ꝓliū generatōem sacr̄m reci piūt mr̄imonij: hmōi etiā gr̄am ꝓmerent̄ ꝯ ꝯcupiscētiā carnalē

Nota duas cō iunctōes spiri/ tuales.

Nota que gr̄a dat̄ in mr̄imo nij sacramēto

quia aīa subleuat̄ a corruptione ⁊ nimio libidinis ardore: vt sit ibi copula singularꝫ. copula vtilis. ⁊ copula insepabilis Ex copula singulari nascit̄ fides q̄ vterq; ꝯiugū inuicē obligant̄ Ex copula vtili seq̄tur bonū ꝓlis ad qđ mr̄imoniū est institutū Et ex copula insepabili orit̄ bonū sacramēti. q2 ē sacramētū spūalis ꝯiunctōis sup̄ memorate. Et sic tria bona generant̄ ex mr̄imonio. s. fides. ꝓles. ⁊ sacramentum. Hec tria bona excusant immo honestāt ipam copulā carnalē ⁊ ipam copule ꝯcupiscētiā vt actus ille al's turpissimus honestus sit ⁊ meritorius Dn̄icus. Magna certe ⁊ admirabil' huius sacramēti gr̄a Raymūdus. Audi ⁊ aliā. Tres st̄ in hoīe inordinatōes ꝯcupiscentie ꝑuerse. Prima ē q̄ hō luxuriosus sepe multas appetit mulieres. sed p grām mr̄imonij iste appetit⁹ restringit̄ vt sit vnica ꝯsorte sua ꝯtētus. Scđa inordinatio q̄ hō luxuriosus magis q̄rit in coitu sue satisfacere ꝯcupiscētie q̄3 prolē aliquā ꝓcreare sed in mr̄imonio grām recipit vt magis cognoscat vxorē gr̄a sobolis q̄3 libidinis Tertia post ꝯpletā libidinē sol3 nasci nausea ⁊ fastidiū eius mulieris quā cognouit: ac tū illā respuit ⁊ q̄rit aliā. sed in mr̄imonio dat̄ gr̄a ⁊ adiutoriū vt nullā cupiat extra ꝯsortē suā. velitq; sp cū ea insepabiliter ꝑmanere Dominicus. O immēsam clementiā dn̄i saluatoris q̄ tali sacramēto nr̄is ꝯcupiscētijs benigne ꝓuidit.. Scit eñ ipse carnē nos lubricā gerere ⁊ sordib⁹ plenā. Et iō instituit miserans vt illicita desideria licitis matrimonijs restringant̄. Sed nunc paucis ostēde q̄ō mr̄imoniū sit sacramentū: ⁊ qđ illic est visibile: qđ inuisibile Raymūdus. Istud sacramētū instar se h3 sacramēti ꝑnīe: in q̄ nō est res aliq̄ corpalis. Verba itaq; a viro ⁊ muliere ꝓlata p q̄ interior ambor̄ ꝯsensus exꝑmit̄ sunt illud totū qđ ꝑmū apparet in mr̄imonio. ⁊ interior ipe ꝯsensus est id qđ in mr̄imonio significat̄. Et inde causat̄ vinculū obligatoriū inter virū ⁊ mulierē inuisibile. spūale. qđ nunq̄3 dissolui p̄t: diuina ordinatōe id disponēte. Sūt igit̄ tria istic p ordinē. sc3 verba exteriora. interior vtriusq; ꝯsensus. ⁊ ipm insolubile vinculum. ⁊ hoc vinculū est sacramentū. quia ꝯiunctōem inter deū et aīam: inter xp̄m ecclesiāq; significat Virtute huius vinculi vir trāsit in ꝑtāte3 mulierꝫ ⁊ ecōuerso. ⁊ tenent̄ sibi mutuo debi

Nota triplicē in mr̄imonio copulā necessariam.

Nota tres peruersas in hoīe deordinatōes.

Nota q̄ō matrimoniū ē sacramentum

tū reddere. Si voles hanc materiā pfectius nosse oʒ te q̄d iu/risperiti loquanť aspicere. Nos qđ nr̄m fuit sufficiēter ex̄pssi/mus: sil'r ⁊ de sacramētis vltra disputādis finē statuim⁹. Unū supest vt innūeras grās x̄po dño hūili corde dicamus q̄ hijsce pciosissimis sacramētis nos lapsos erexit. deo sibiq̄ȝ recōcilia uit. de ptāte tenebraꝝ eripuit. grām nobis ⁊ bn̄ esse ptulit. ⁊ et'nā gliam repromisit. vt de bn̄ esse grē ad esse optimū glie trāse amus. Dominic⁹. Ecce hoc postremū qđ de optio esse glie tetigisti hactenus mihi aīm suspēsum tenuit. cupiēs vehementeŕ agnoscere qūo esse optimū x̄ps miserator largiturus sit. Hoc em̄ complet ⁊ ꝯsummat totū hoīem. Tu ergo ꝓ tua humani/tate aliquid de hoc ocius edissere.

De vniuersali iudicio. et ostēdit de necitate vētuꝝ cū generali corpm resurrectōe ¶ Ca. lxxxiij

Aymūdus. Facerē: etiā etsi mīme rogares. Non em̄ oʒ hoīeȝ (de q̄ hactenus sp locuti sum⁹) dimittere incōsum matū. Egimus de hoīs creatōe: egimus de sua repatōe. nunc agendū est de finali eius retributōe. Tripl'r em̄ opatur de⁹ cir ca hoīem. scȝ ipm creando. reformādo. ⁊ iuxta qđ operatus est eq̄ssime iudicādo. Cū itaq̄ȝ sit hō opus dei viuū. nobile. mag/nificū. ⁊ p̄re ceteris creaturis suo ꝯditori simillimū. iō nō dȝ in cōsummatus impfectusq̄ȝ manere. Veꝝ q̄ nō p̄t vltimū cōse qui finē nisi p̄us opa eius examinenť ⁊ iudicenť. vt iuxta q̄lita tē sui opis vltime retributōis p̄miū sortiať. siue in eternā penā siue in gloriā sempiternā. Idcirco nūc necē est de hoc vltio et generali iudicio pauca dicere: ⁊ an etiā futuꝝ sit certis rōibus naturalib⁹ demōstrare Dñicus Ita fac obsecro: ego aures cordis diligēter admoueo Raymūdus. Iudiciū vniuersa/le futuꝝ p̄t ex ipius hoīs natura ꝓbari. Nā cū hō hȝ a deo libe rā voluntatē. ⁊ est opeꝝ suoꝝ dn̄s. iō opa eius rōne arbitrij sīt meritoria. ⁊ iō etiā iudicabilia: vt recipiāt iudicāte deo vel pe/nā vel gloriā Iustissimū certe est vt q̄ aliq̄d libera opatōe ꝓme ruit id a deo in integrū recipiat. vt deť ei post laborem sua mer ces Dñicus Si hō dȝ mercedē sui opis a deo recipe. iō ma nifeste ꝯn̄s est iudiciū ventuꝝ q̄ examineť ⁊ iudiceť quid ꝓme/

Q' vniuersale iudiciū est fu/turū patet his rationibus.

fuerit Raymūdus. Idem pbamus rōne debiti. Bonis eñi opibus debetur laus fauor et honor. malis vero e diuerso vitupe/rium ignominia et opprobriū. Hinc etiā oportet quod opa bona que propter deū sunt facta tantā recipiant a deo laudē et gloriā que nō possit amplior estimari. et opa iniq in iniuriā dei ppetrata tā grandē execratōem cōfusionēq3 sortiātur que neqat grādior posse dona ri. Ut igitur hec in summo fiāt: necē est vniuersale iudiciū pferri in cōspectu oīm hoīm et angelorum qui norunt inter bonū malūq3 discernere que iusta opa ab oībus approbentur. laudentur. et publi/ce honorentur: que vero reproba sunt cū summa oīm execratōe ex/plodantur. exsibilentur. cōfundantur Dominicus. Ut istud fiat quod dicis necē est oīm illic corda pscīētiasq3 palā cunctorum oculis pa tescere. vt boni cōem mereantur accipe laudē: et mali publicā pfu sionē Raym. Uerum tu dicis. libri eñi. i. pscie apientur et mortui iudicabuntur ex his que scripta fuerint in libris. Tertio pbamus iudiciū futurum ex cōditōe operum malorum. Nā opa iniq suppliciis puniri debēt et ignominiis. Nō eñi sola pena debetur pctīs: sed etiā apta cōfusio. cū plerūq3 hoīes magis timeāt pfundi quam tor qri. Ea nāq3 est oīm scelerum et malorum operum cōditio vt celari ve/lint sp et abscōdi. Quia igitur nemo malignus vult secretā fraudis sue neqciam agnosci: iō vt pctā oīa que nūc sunt occulta extrema et publica retributōe feriantur: necē est vniuersale apparere iudi ciū in quo oīa malorum furta. fraudes. artes et ingenia tāta clarita/tē cūctorum oculis patebūt vt sole clarius videātur Dñicus. Ha quam insani sunt quam vere vecordes qui nunc sua scelera vni hoī in pfessione apire refugiūt: qui in illo tremēdo iudicio tā lucida de mōstratōe cōfusibiliter expādentur. Quāto satius est nūc ea clam pdendo occulere: quam ea postmodū cū summo rubore palā ostē dere. et ostēdendo perire Raymūdus Istud certe pmerētur qui hic nolūt vllatenus de pctō cōfundi: ppriā laudē gloriāq3 que rētes. qbus eterna caligo et cōfusio reseruatur. Quarto pbamus iudiciū futurum ex gaudii tristicieq3 natura. Necesse est eñi vt iu stus de sua iusticia tam magnifice gaudeat vt pfectius gaudere nō possit: et impius de sua neqcia tā grandē habeat tristiciā vt ea nō possit maior hri. Ut aūt istud sic fiat necē est vniuersale iudiciū pmulgari: in quo boni ab oībus laudati summū gau/

diũ: ꝛ reprobi ab oĩbus vitupati eternam tristiciã mereantur. Quinto. nõ sunt nisi duo iudicabilia. scꝫ opa mala et opa bona. ꝛ q̃a cõtraria iuxta se posita magis ipa clarescũt. iõ est futurũ generale iudiciũ in q̃ oĩa opa bona ꝯpatiõe maloꝝ gl'iosissime illustrabunt. ꝛ mala opa ꝯpatione bonoꝝ extrema cõfusione sordident Dñicus. Terribile est qḋ loq̃ris. ꝛ qḋ prauoꝝ hoĩm possit aĩos pmouere. Sed nunquid hec extrema omnium operum retributio in sola hominis anima fieri debꝫ: an etiam simul et in carne

Q) generale iudiciũ oĩm corpoꝝ mortuoꝝ vniuersalē pre q̃rit resurrectõeꝫ ¶ Capitulũ. lxxxiiij

Aymũdus. Diximus p̃cedenti caplo. q generale iudicium respicit humanã naturã. Ad humanã aũt naturã ptinet ꝛ corpus ꝛ aĩa. Nã sicut est natura corpalis tm̃: ꝛ natura spũalis tm̃. ita est natura corpalis ꝛ spũalis sil'. Quia igit hec natura est iudicabibilis ꝛ p̃miabilis. iõ necesse est vt in corpore ꝛ in anima iudicet. Ut aũt hoc fiat oportꝫ fieri corporũ omniũ resurrectõem. vt sicut aĩa in corpore ꝛ cũ corpe aut peccauit aut iuste egit: ita etiã cum corpe recipiat quod pmeruit. Et quia illud extremũ iudiciũ est finalis omniũ retributio. iõ fieri debꝫ generalis omniũ mortuoꝝ resurrectio. Una ergo insepabili cathena colligant ꝛ vniuersale iudiciũ. ꝛ resuscitatio mortuorũ. Preterea. mortuorũ resurrectio est necessaria pter totius vniuersi cõplementũ qḋ ex trib ꝯstituitur naturis. Quia igitur corpalis natura tm̃: ꝛ spiritualis tm̃ pmanent in eternũ ideo etiã oportꝫ vt ex ambob cõdita natura suscitata in sempiternum pseueret Ideo etiã pueri qui ex pprio nihil deliquerũt pter cõplementũ vniuersi necesse est cũ aliȷs resurgãt. Preterea. aut nemo aut om̃es certe resurgēt. Si ergo aliquis iam resurrexit: argumentũ est q resurgēt ꝛ omnes. sed christus verus hõ iam a morte surrexit. ergo oēs resurgent qꝛ resurrectio debet humane nature. nec est impossibile fieri qḋ semel iã factuꝫ est Sicut granũ frumẽti cadēs in terra dum mortuuꝫ fuerit ꝛ reuixerit multiplicē fructũ affert: ita xp̃s mortu⁹ ꝛ suscitatus innũerabilē corpoꝝ resurrectõem opatur Ista aũt resurrectio

neq3 in xp̄o facta est ꝟtute humana: neq3 in nobis fiet ꝫ ptāte diuina Dn̄icus. Sed q̄li in corpe mortui resurgēt Raymūdus. Qui mēbra sꝫ xp̄i resurgēt xp̄o simillimi. in corpe lucido. agili. īpassibili ꝛ īmortali Qui aūt xp̄i sꝫ aduersarij dissimiles valde xp̄o resurgēt. in corpe tenebroso. ponderoso. grosso passibili. sed īmortali vt viuāt ꝛ vrant̄ ꝛ sentiāt sp̄. Cū em̄ virtus causaq3 resurrectōis ꝯsistit in merito vl' demerito hoīs qd̄ sp̄ etiā moriēte hoīe pmanet īmortale. Ne ḡ cassa ꝛ inania sint humana merita ꝛ ne vacuū appareat in vniuerso necē est futura vera corpm resurrectio. Dn̄icus. Quid hic origeniste dicturi sꝫ qui carnis negāt resurrectōem: asserētes oēm corpoream sūbam in fine mūdi penitus īterire. sicut in suo periarchon origenes exeq̄tur Raymūdus. Origeniste ꝛ horū seq̄ces iō decipiunt̄ q2 nō rectis oculis opa creatoris aspiciūt Jō dicūt em̄ resurrectōe3 nō esse. q2 putāt pfidi hoīes de mortuis extinctisq3 pulueribꝫ deū viuas carnes suscitare nō posse Dn̄icus Licet ego nō dubitē q̄n deus id possit: tu tn̄ ostēde qūo possit Raymūdus. Si deꝰ potuit innumerabiles reꝝ spēs sil' de terra ꝓducere: facile etiā poterit de suis pulueribꝫ ea q̄ p̄us fuerūt corpa suscitare. Sicut em̄ dei iusticia id req̄rit: ita ꝛ maiestas ꝟtutis eius id poterit. Preterea. si potuit deus tot corpa cōdere q̄ penitus nō erāt: q̄re nō poterit reformare q̄ perierāt. Preterea. si deus potēti manu aliq̄ cōstituit corpa incorruptibilia: vt sꝫ celestia corpa. q̄re nō poterit repare mortalia corpa nr̄a ꝛ ea facere īmortalia Dn̄icus. Nihil hac veriꝰ veritate

In q̄li corpore mortui r̄surgēt

Q) iudiciū generale futuꝝ sit p̄t ꝓbari rōne honoris. potētie ꝛ sapiētie dei ¶ Capitulū. lxxxv

RAymūdus. Ego p̄terea magnope tibi ꝓdesse arbitror si ꝓbem etiā generale iudiciū futuꝝ ex pte honoris ꝛ potentie dei. nō q̄ tibi fidē augeā ꝫ timorē. Nā ex quo deꝰ suo bn̄placito nullo aut rogāte aut cogēte humanā naturā cu3 nō eēt cōdidit. ḡ multo magis debitā faciet meritoꝝ oīm retributōem. Quia nō eēt equū hoīem libere opantē creare ꝛ opis mercedē nolle reddere. Scd̄o. cū finalis retributio sit opꝰ honoris soliꝰ dei extra se. quicq̄d em̄ deus opat̄ extra se ad suū id opatur

honorē. Et q2 iudiciū finalis retributōis est vltimū z cōpletū opus dei circa humanā naturā. ideo oz vt in hoc vltimo opere deus agat palā manifestādo summū honorē sue potētie. sue sapiētie. sue iusticie. Potētia apparebit in tot corporū suscitatōe. sapiētia in ɔsciētiaꝝ discussione. iusticia in meritorū eqssima distributōe Dominicus Hūc summū honorē deus nō acqreret exterius nisi humanā angelicāqz naturā ad examē generale deduceret: in quo possent sue potētie. sapiētie. z iusticie opa ab oībus videri z ɔmēdari Raymūdus. Preterea istō iudiciū vl'e cū debeat eē summe honorificū. laudabile. gl'iosum oz igit̄ vt illic fiant aptissime oīm meritoꝝ declaratiōes. oz q3 vt ferant̄ sentētie irreuocabiles: z final'r dent̄ meritoꝝ oīm iustissime retributōes. Reqrit em̄ hoc iudiciū vt in meritoꝝ declaratōib9 ostēdat̄ in iudice rectitudo veritatis. in sentētijs irreuocabilib9 auctoritas z ptās summe maiestatis. z in retributiōe p̄mioꝝ siue penaꝝ plenitudo iusticie z bonitatis. Preterea cū istud iudiciū sit summe honoris z maiestatis. iō nccē est q2 fiat cū tāta solēnitate pompa z magnificētia thronis z ptātibus obsequētib9 vti talē infinite maiestatis iudicē decz. Oportet igit̄ vt ꝓpter iudiciariā ptātem (q̄ terrorē ingerit z formidinē) oībus appareat deus iudex formidatus. minax. terribilis. metuēdus: z vt hūc terrorē exerceat iuxta suā reuerēdissimam maiestatē Dominicus Istud vere reqrit ɔtēptus hoīm iniquoꝝ. q̄ deū iudicē z sua mādata spernētes mille illū vicib9 offenderūt. Erit igit̄ oībus reprobis incōpabilis timor z tā immēsus vt nō possit augeri āplius. Puto tn̄ iustos cū securā habeāt ɔsciā3 nihil hūc iudicē formidaturos Raymūdus Justis illic tuta erūt oīa. Excipiēt tn̄ eū cū summa veneratiōe ac reuerētia: vidētes altissimā eius excellētiam. maiestatē. sapiētiam. virtutē. dignitatē. Ex q̄ em̄ istud opus iudicij est vltimum opeꝝ suoꝝ iō erit purissimū. excellētissimū. solēnissimū. summe honorificū sup oīa opa manuū suaꝝ. Dn̄icus. Ex his apte colligim9 (cum opus iudicij sit opus summi honoris. iusticie. virtutis z bonitatis) q2 ad deū maxime ptineat facere iudiciū et dare vnicuiqz s̄m opa sua. Sed q̄s erit iste oīm iudex. scio q2 deus. sed nunqd nō hō deus: vt ipse sit z iudex z retributor:

qui prius fuit oim repator Raymūdus Ille ipe xps iesus vni genitus dei: cui pater dedit omne iudiciū quia filius hominis est. Ideo merito deb3 hoies iudicare: cum 7 ipe homo sit. hominu3 redemptor et reparator Dominicus. Nihil verius: vltra progredere.

De excellētia huius diei pre ceteris diebus. 7 de finali retributōe ¶Capitulū. lxxxvi.

Raymūdus. Anteq3 loquamur de finali oim operū retributōe dicā pauca de nouissime diei magnificētia In hoc die oim precedentiū dierū opa ꝯgregabunt 7 suā mercedē recipiēt. In hoc die magnificētius opabitur deus q3 in ceteris sit opatus dieb9: hoies suscitādo ac imortales faciendo. 7 vnū quēq3 iuxta qd meruit eterna retributōe donādo. In hoc die solus opabit hō deus: in ceteris sua hoies opa ppetrarūt In h die deus ostēdet opa sue ptātis. sapie. iusticie. veritatis. et bonitatis. ꝯplens oia opa sua in summa laude gl'a 7 honore Hic dies erit dies timoris. angustiarum. 7 formidinis oibus iniquis Et dies gaudij exultatōis 7 glorie oibus iustis 7 bonis Dominicus. Merito igit hec dies nobis in ꝯtinua deb3 esse memoria: 7 ad hūc tanq3 ad suū centrū oia dierum nostrorum opa dirigere: 7 quantū possumus iusticie 7 virtutib9 opera3 dare: ne in illo die corā tanto iudice 7 oim hoim atq3 angelorum frequentia ꝯfundamur. Ubi aūt huius memoria diei nō habet / illic incōstātia regnat 7 malicia 7 oē opus prauū atq3 puersu3. Et qr iudex ille magnific9 nec errare poterit nec corrūpi nec decipi q oim scrutatur renes 7 corda. q oia videt 7 nihil negligit: iō hec assidue cogitātes et hūc diē pre oculis hn̄tes debemus opari quod bonū est. Bonorum em̄ laborum gl'osus est fructus: 7 regnū pmanēs sempiternū. Nationes aūt inique dire erūt ꝯsummatōis Raymūdus. Ex hoc ipo quod nūc dixisti finalem elicimus iudicij ꝯsummatōem. que fiet in bonorum malorumq3 ab inuicē ppetua sepatione. Due em̄ he gentes: vna iustorum: altera impiorum cū sint inter se ꝯtrarie ꝯtrias sn̄ias recipiēt. ꝯtrarias sedes mercedes. retributōes. Qui em̄ lucifero volūtate pessima adheserūt sua mēbra effecti: cū ipso in sempiternis ignib9 damna

Memoria diei iudicij

De finali retributione.

bunt. qui vero xpm dñm secuti sunt cu3 ipo in eternã gloriam sustollẽtur. Illi mergent in pfundissima abysso. isti leuabũtur in ẽpyreo celo Illi ignib: isti delicijs donabunt. Illi habebũt socios demones: isti angelos socios sortient. Illi pre immẽsis angustijs vlulabũt: isti p voluptatũ magnitudine gratulabũtur Illis supincũbit obscurissima ⁊ sempiterna caligo tenebrarũ: istis aũt deus erit in lucẽ sempiterna3. ⁊ lucerna eo℞ erit agnus. Certe nũc habes quod petisti. collige ex bis vltimũ hoĩs cõplementũ. Nã si bonus iudicatus fuerit sortiet esse optimũ cũ angelis in regno: sin vero malus esse pessimũ ppetuo possidebit cũ demonib in inferno Dominic⁹ Hoc extremo tuo sermõe elidit pestifera origenis in suo periarchon opinio. vbi asserit malos gehẽne supplicijs eruditos ṽtutes velle capescere ⁊ bis exercitos regnũ pmereri supnum Tu vero qui vtriq3 pplo statuisti limites sempiternos: huius viri somnia penitus vacuasti. At qm̃ nũc finẽ me video attigisse oĩm que volebã ⁊ ad vltimã retributõem puenisse: ago immortales grãs dignationi atq3 industrie tue. Dignatõi quidẽ q volueris: industrie vero q̃ me efficacissime instruere potuisti. Dũ viuo et spiritus hos regit artus memor ero huius optime institutiõis tue: vt semp meminerim me a summo creatore ppositum. ceteris creaturis longissime prelatũ. me mea inobediẽtie supbia collapsu3 mille tum calamitatib interceptum. xpi me miseratõe redemptum. suo me examini reseruatũ. ⁊ pro meritis bonorũ operum eterna premia recepturum. Verum quia in longam noctem hanc vltima3 disputationis nostre partem ptraximus: vnum abs te mi raymũde efflagito: vt ea que inter nos nunc agitata sunt (est eñ mihi fragilis memoria) libris mandes: quo et ego reminisci: et posteri hac vtilissima eruditione possint effici meliores Raymundus. Quanq3 primus liber olim a me scriptus apprime sufficiat: faciam tamẽ quod efflagitas. Nam ex quo hec nũc nostra disputatio succincta fuerit. plana. facilis. acuta. ⁊ lepore salibusq3 respersa. ideo añ primã editionẽ multo libentius a plerisq3 legetur. p̃sertim cum illa prolixitate sui fastidium legentibus generet: ista recreet fastiditos. Verum q obscura iam nox ad somnum nos euocat. cibo potuq3 ante

corpa foueamus: ac tum postea dulci liceat indulgere sopori.
Dominicus. Quamq3 tua adhortatõe ita roborat9 sim atq3 cõfotus vt carnis delicias nõ reqram: pareo tñ voluntati tue vt me ad tua iussa pnum inuenias quẽ tam beniuolum in meis precibus sum expertus.

¶ Finit inter magistrũ Raymundũ sebundiũ et dñm Dominicũ seminiuerbiũ disputatio. de hoĩe propter quẽ alie creature facte sunt: ex quarũ cognitõe illuminatr homo ad cognoscendum et se: et deum: et alias creaturas

Incipit septimus dyalogus pulcerrimus ac deuotissimus inter Mariã et Dominicũ: de misterijs sacre passionis dñi nostri iesu christi sp benedicti.

Dominicus. Audiuistertius ipso videlicet scõ parasceue die cũ interessem passiõi vnigeniti tui o maria (seqbar em̃ timidus cũ petro a lõge) vidi eũ plurima pferre et multa in illũ fieri q̃ me vehemẽter pmouerũt. Neq3 em̃ sine mira rõne est cur oĩpotens deus (quẽ tuũ filium esse pfiteor) tã acerba tormẽta: tãq3 indigna ludibria et pbra sustinere voluerit. Optabã anxius et mestus hor nosse misteria sed te cũ viderẽ immẽsis circũseptã angustijs et meroribꝰ innumeris absorptã nõ te interrogare psumpsi: sciẽs qr mihi rñdere nõ posses q̃ pene mortua videbaris. At nũc cũ iã fili9 tuus resurrexerit et mestitudinẽ oẽm tuã lõge ppulerit: oro te mitissima parẽs ne fatigeris mihi seruulo tuo passiõis vnigeniti tui misteria ppalare Maria Eya mi fili dñice infandũ (mihi crede) iubes renouare dolorẽ. Neq3 em̃ passionẽ filij sine cõpassione: nec lachrimosam sine lachrimis materiã potero memorari Ver qr sp cũ ingẽti fructu xpi passio recẽsetr vt tibi mihiq3 fructificẽ: morẽ gerã rogatibꝰ tuis Dominic9. Ago ĩmortales grãs humanitati tue: q̃ vt ceteris soles ita et mihi q3 immerito te beniuolã pbes. Dic igitr mihi o sapiẽtissima virgo qd cause ẽ obsecro cp dñs maiestatis filius tu9 (cuius sapiẽ nõ est numerus) tã ignominiosam subire voluerit passionẽ Maria. Di

tam paucis: tu tñ diligēter aduerte. Post illā humane preuari catiōis diabolo decipiēte ruinā vniuersalē: ex qua p vnū hominē peccatū introiuit in hunc mundū: & per pctm̄ mors: & ita in oēs hoīes ptransijt in quo oēs peccauerūt: post illam itaqȝ ruinā nemo diaboli dñationē. nemo vincula dire captiuitatis euaderet. nec cuiqȝ aut recōciliatio ad veniā: aut reditus pateret ad vitā. nisi coeternus & coequalis deo patri: filius dei etiā hoīs esse filius dignaret veniens qrere & saluū facere qd perierat. Ut sicut p adam mors: ita p mortem xpi esset resurrectio mortuoꝝ. Adam se & suam sobolē supbiendo deiecit. xps vsqȝ ad crucis necē se humiliādo in se credētes erexit. Adā diuinitatis gloriā ɔcupiscēs cōparat⁹ est iumentis insipientib⁹: xps factus nouissim⁹ viroꝝ cū deus esset: angelicis hoiem adequauit virtutib⁹. Adā suasu serpentis inobediēs in ligno peccauit. xps fact⁹ obediēs vsqȝ ad mortē per lignū cūcta restituit. Habes ecce breuiter qd petisti. Dominicus. O inscrutabilē diuine bonitatis abyssum: qui tali miseratiōe statuit deiecta erigere: & ɔfracta in integrū solidare. Sed qso te dulcis mater ne me estimes importunū si passiōis causas pticulari⁹ indagauero Maria. Facito vt voles: ego votis tuis libēs occurram

Cur xps passus in generali

Dominic⁹. Cū ingrederet vnigenit⁹ tuus acerbe passiōis ɔflictum: vidi illū pallescere. tremere. trepidare. & immēsis vallatū angustijs in faciē sup terram ɔcidere: & patrē vt a se mortis calicem auferret depcari. Harū angustiarū nosse cupio rōem Maria. Ey mi fili dñice qȝ ingēti merore mea nūc viscera pmouisti. nō possum equo animo harū calamitatū quas fili⁹ ptulit reminisci. Agnosce tñ in his angustijs cōditoris tui dulcem clemētiam. Pauores eñ hos & tristicias assumpsit vt nostras in se tristicias vinceret: & eternas quas hō meruerat angustias suis angustijs benign⁹ excluderet. Sicuti eñ (vt sup retuli) tuā mortē sua morte destruxit: sic tuā mestitudinē suis merorib⁹ eliminauit: vt faciē tuam exhilararet in oleo. & in mētis alacritate dño famulers Dominic⁹. Gratias benignissimo saluatori. qui suo pauore metū mihi dire mortis ademit. & in spem vite eterne fidēter animauit. Sȝ puto te nō latere mitissima: q xps dñs in agonia cōstitut⁹ sanguinē & aquam abū

Cur xps ptimescere voluit & ɔtristari

de sudauerit Maria. Cum id o fili spū reuelante vidissem ni
mio dolore cōmota vehemēter intremui: ⁊ sicut ille totā suam
carnē in sudorē: ita ego oē cerebꝝ meū in lachrimas reliquaui
Considerās eñ dñs iesus imminēs ⁊ amarū mortis discrimē
ac tū vehemēti anxietate ꝑmotus inflāmabat corpus ⁊ cor eiꝰ
vt aptis membroꝝ poris sudor sanguineus ꝓsiliret. Et hec q̄
dem benignissimus miserator in figura morietis hoīs vltro ꝑ
egit: qui hūane mētis in se certamē expressit. Hoīe quippe ad
mortē ꝓpinquāte vim quandā terroris ac formidinis patitur.
cū ꝑ solutōem carnis ad eterna ⁊ districta tribunalia purget.
Ne ergo fidelis xp̄ianus horā mortꝭ anxius sudāsqꝫ ꝑtimesce
ret: vnigenitus meus ⁊ sudare voluit ⁊ vehemēter metuere vt
illi hō grās haberet ⁊ corde diligeret Dominicꝰ Et merito
id quidē. Nā ego quoqꝫ hec abs te audiēs in eius amorē incā
descere incipio Maria. Agnosce etiā hunc (qui de toto cor
pore eius ꝓfluit) sudorē id portendere q̄ a mistico eiꝰ corpe qđ
est eccl̄ia sanguis fundēdus sit ⁊ sanctoꝝ martyria emanatura
Oīs eñ qui mēbrum fuerit xp̄i ꝑsecutōem patiat necē est. In
hoc p̄terea sudore nō oculis solū sed ⁊ membris oībus fleuisse
videt. vt misticū corpus eiꝰ totius sui corpis lachrimis pur-
garet. Hūc aūt sanguineū sudorē adeo copiosum fuisse ꝯgno
uimus vt magno ꝓfluuio laberet in terrā. vt terrenū hoīem ca
lido sanguine cōfoueret. ⁊ ad fructū vite mortuū aīaret Do
minicus. Multū libēter q̄ dicis excipio. nā amorē redolent et
pietatē. Vnū reminiscor qđ mihi bilem mouet ⁊ stomachū ve
vemēter. Cū ijsset xp̄s dñs obuiā hostibꝫ suis accessit ad eū ne
scio q̄s ꝑfidus ⁊ sub specie pietatis lupus agno mitissimo oscu
lū dedit: atqꝫ hoc pacto prodidit inimicis. Maria. Hoc est
osculū iude neq̄ssimi ꝓditoris q̄ amoris pignore vulnus infli-
xit. ⁊ charitatis officio sanguinē fudit. ⁊ pacis instrumēto mor
tem irrogauit: qui tñ ab alto stipite laqueo se suspēdit. Aduer-
te tñ huius osculi virtutē: nō malicia illud impmentis. ſꝫ patiē
tia recipiētis. Hoc eñ osculū deū tibi iratū recōciliauit. celuꝫ
resoluit. angelos pacificauit. Hoc osculū mundi blādicias in
absinthiū vertit. mūdi odia dulcescere facit. ⁊ frauduleta ꝓdi-
toꝝ oscula cauere te instruit ⁊ odisse. Dominicus. Nō arbi-

Cur sanguinē et aquam xp̄s sudauerit

Virtus oscu-li iude.

trabar has tali osculo inesse ꝟtutes. Hoc itaq; osculo xp̄s fu/renti populo denotatus: ꝯfestim ꝑuadit̃ ⁊ mult; verberib; agitatus diris vinculis colligat̃ Maria. Merore en altero mihi animum acriter ꝑmouisti. Nõ vacat tñ a misterio cur dñs maiestatis tanq; latro ligari voluerit ⁊ ꝯprehēdi. Adā in paradiso furtū latrociniūq; ꝯmisit dum fructū vetitū rapuit ⁊ momordit. Est em̄ furtum rei aliene inuito possessore attrectatio. Huius furti grā oē hoīm genus a diabolo ꝯprehēsu; ⁊ pctīs implicitū tenebat̃. Hūc furē deus vnigenitus meus vt solueret voluit incōprehēsibilis ꝯprehēdi: ⁊ summa libertas vincul̃ colligari. Hinc tātus hec vincula seq̄tur fructus vt colligationes impietatis dissoluant̃. nodi infirmitatū corripiātur. vincula mortis ⁊ inferni ꝓijciantur. ⁊ qui in tartaro ꝯclusi erāt solutis dolorib; liberētur Dominicus. O sancta vincula xp̄o q̄dem amara. sed nobis vere dulcissima. Vos queso funib; me charitatis astringite ⁊ sensus meos oēs ⁊ intellectū in obsequiū xp̄i captiuate neq; a fraterna dilectōe me vnq; separari ꝑmittite. His igitur vinculis cōstrictus corā anna pōtifice xp̄s statuit̃. ⁊ ferrata manu a seruo nequissimo duriter verberatur. Dū hec cernerē non potui fateor lacbrimas ꝯtinere ⁊ internū animi occultare dolorē. Maria. Nōne tūc optabas eū qui ꝑcussit aut celesti igne consumi. aut terra dehiscente sorberi. aut correptum a demonio volutari. Dominicus. Optabā certe: ⁊ mille in illum fulmina imp̄cabar Maria. Vide nūc mi dominice q̄; lōge sis a patientia redēptoris tui. Quam rogo vindictam: que fulmina: que supplicia in ꝑcussorem retorquere nō poterat cui creatura oīs seruiebat. Sed patientiā docens te instruxit inimicos nō animaduersione sternendos sed patiētia superandos. Dominic9. Optimū documentū et in tanto ꝑncipe mirabile humilitatis exemplū. Ab anna cū esset dñs iesus ductus ante cōspectum cayphe ꝑsulis: statim illic falsis testibus impetitur: et in multis nequiter accusatur.

Cur captus ⁊ ligatus xp̄s

Cur xp̄s falsis testib; accusat̃

Maria. Vide hic dominice saluatoris tui dulcissimam pietatem. Falsos testes innocens admittit vt veros testes ab electis abigeret. Qui etsi electi sunt: in multis tamen nocentes sunt. Quis em̄ gloriabitur castum se habere cor et mundum

esse a peccato. Accusator itaqz fratrū diabolus: etsi ipe in se ne quā et mēdax sit: hab3 tñ vnde electos corā summo iudice deo in multis accusare veracit' possit. Falsos ergo testes in se sum ma bonitas admittēs hoc suis fidelib9 pmeruit vt in suo iudi cio a veris accusatōib9 hostiū premuniri aut erui possint. Sa pit ne tibi qd dico Dominicus Imo dña mea optime mihi sapit: z cordis palato tuoz penetrāt mella vboz. Sed qd rō nis est rogo q' ad falsa testimonia penit9 nil respōdit. Ma ria. Ea est natura falsi vt silentiū agēte veritate se sibi citi9 men tiat. Nūqz melius falsum q3 suo cōmento destruit. Preterea xps exhibēs iusticiā siluit indignis exerēs misericordiā ne am pli9 peccarēt tacuit malignis: docēs patientiā cessit calūnijs. Sed vidisti ne mi dñice qūo dicēte dño (amodo videbit3 filiū hoīs sedentē a dextr3 virtutis dei) cayphas presul intumuerit. blasphemū pclamauerit. z pontificale sibi abruperit vestimen tū Dominicus. Uidi fateor: z maliciā funestissimi hoīs ve hemēter obstupui. Miror tamē quid illa sacre vest3 discissio in figura significet Maria. Nō vides quia dū sibi cayphas vestimenta discidit: ipm quo tegebat' velamentū legis abiecit. Intellige ergo iudeorū sacerdotiū pontificū sceleribus cito esse scindendū: z ab statu sue ītegritatis defatiscendū. Domini cus. Nunc cōplebit' (nisi fallor) vaticiniū Ozee pphete. Se debit inquit ppl's me9 dieb9 innumer3 sine rege. sine sacerdote sine sacrificio. sine ephot. z sine theraphin. Hoc est ephot qd cayphas scidit: quod resartiri non poterit in eternū. Sed cur christus laus z gloria eterni patris blasphemus voluerit pro clamari: abs te pia mater audire desidero Maria. Ut te pu rum a blasphemia custodiret. Homo em̄ peccator voluntate ore atqz ope deum z blasphemat et inhonorat: imitatus adā parētem suū. qui huius sceleris pmus reptor emicuit. Adam primus diuini nominis blasphemator: christus vero primus summi patris laudator. Ille corda filioz maledictis oppleuit christus corda atqz ora fidelium laudibus infrenauit. Hinc ergo ille mitissimus blasphemus dici dignatus est vt blasphe miam trifariam ab electis excluderet: et eterna benedictione fulciret Dominicus. Puto ob id etiā: ne in eam societatem

Cur tacet xps

Quid fcet ve stis sacerdotal' disruptio

Cur blasphe mus xps volu erit dici

numeremur vbi in inferno impij linguas suas ꝯmanducāt. et deū optimū sine intermissione blasphemant. Maria. Recte tu qdem. Q vero vidisti filiū meū turpibꝫ sputis inqnari hanc idcirco iniuriā ꝑtulit vt sputaminibꝫ in suā faciē susceptis aīa/rū nostraꝝ facies lauaret ꝛ extergeret. Adā cū precepta ꝯtemnēs vetitū sumpsit q̄si in dei faciē neqꝫter ꝯsputauit. Hinc ille a diabolo vicioꝝ inqnamētis cū sua sobole ꝯspui meruit. Sꝫ hec sputa ꝑ sputa q̄ ꝑtulit xp̄s miserator extersit Hinc cauēdū est xp̄iano ne more iudeorū xp̄i faciē ꝯsputet: dum aīam suā vicijs polluit: dū dei in se imaginē inficit: dū execrādis dogmatibus veritatē extinguit: dū eucharistie sacramētū inqnatus attingit: dum de ꝑceptis dei muneribꝫ grās ingratus nō agit.

Cur christus consputus

Dominicus. Optima informatio tua ꝛ alta mēte collocanda. Sed vidi (qđ sine lachrimis referre nō possum) post sputa atqꝫ alapas deū et dn̄m angelorū sordido peplo oculis velari. et multꝭ ludibrijs ꝛ verberibꝫ acriter fatigari. Maria. Heus singultus me nūc impediūt vt vix q̄ hic sentio valeā enarrare. At nūc huius velatōis accipe rōem. Primus parēs cū diuinitatis sciam appetijt lumē cordis amisit: ꝛ a regione lucis expulsus in hāc tenebrosam miserie vallē cū sua ꝓle descēdit In tantā deniqꝫ mētis caliginē miserandū genus hoīm spōte ꝓfecit: vt abiecto creatore creaturā coleret: ꝛ oīgenū deū mōstra neqꝫter adoraret. Totus pene mūdus vna hac erat tenebrarū cathena cōpeditus: nec fideꝝ limpide flāme illuminare hāc poterant noctē tenebrosam. Vt igiꝭ hanc caliginē deus miserator abstergeret ꝛ cecis mentibꝫ lumē veritatis infunderet. oculos suos sup solē clariores velo obscurari ꝑmisit: q̄s postmodum etiā in morte extingui sustinuit Hinc iaꝫ fili dn̄ice reuelata facie gloriā dn̄i speculamur: in eandē gloriā in lumē a lumīe trāsformati tanq̄ꝫ a dn̄i spū. Dominicus Vere fauus distillans labia tua ꝛ eloquiū tuū dulce Nō immerito (vt cerno) velamē sup corda iudeoꝝ positū est qđ nūq̄ꝫ eis auferri poterit donec fide instituti trāsierint ad xp̄m. Cū hec ꝛ multa alia ꝓbra circa filiū tuū o dulcissima agerenꝭ: petrus quē comitem mihi adhibuerā ab ancilla interrogatus repēte heu dolor ter dn̄m denegauit. Jn̄ ego ꝯfusus et mee imbecillitatis cōscius ne in similē

Cur velatus

erroré incideré citius impia p̄toria fugiés dereliqui. Petr⁹ vero intimo merore ɔpunct⁹ egressus foras fleuit amare Maria. Ego petro collapso pia mēte cōpatior. Sed hec negatio miserāte saluatore tantū valebit vt post petrū nemo vnq̄ʒ fidelis xp̄m in finē negaturus sit. Sed attēde queso vbi xp̄m pe/

Ubi petr⁹ negat christum

tr⁹ negauit. Illic certe vbi veritas explodit. impetit. exacerbatur. Nō audisti petꝝ negantē in monte. nō in domo. nō in tē/plo. sed in insano p̄torio vbi dei iusticia aut vendit aut ꝓpha/nat. Neqʒ in atrio petrus sʒ egressus foras amare fleuit: vt intelligas eū qui in circuitu est seculari: ꝛ qui cū improbis carnaliū cupiditatū ignibꝫ se inflāmat: cadere q̄dem vlterius posse: flere aūt nullatenus posse Dominicus Optime nos instituis doctissima mater. Sed q̄s ille est obsecro infelicissim⁹ quē a longe intueor ab arbore laqueo strangulatū Maria. Ipe est iudas ꝑditor cui nihil sua cupiditas valuit. Maluit em̄ se q̄ʒ denarios ꝑdere. quia denarios tēplo: animā diabolo: ꝛ corpus laqueo tradidit. Judas itaqʒ celo terreqʒ perosus: dū ꝑditōis culpā emēdare nō potuit/homicidij ꝓprij facinus adiecit Imitant aūt illū qui sunt ex p̄te illi⁹ Quicūqʒ em̄ dei gratiam aut susceptā fidē voluptatibꝫ aut diuitijs ꝑdit īfernali laqueo se suspēdit Dominicus. Intueor hic execrabilē duriciā iu/deoꝝ. quā nec ɔfessio peccati: nec restitutio precij: nec nephas suspēdij potuit emollire. Nō puto dn̄a a magno vacare misterio q᷑ p̄cio sanguinis xp̄i: bis scʒ triginta argēteis ager coemi/tur in sepulturā peregrinoꝝ Maria. Bn̄ putasti Ager pecu

Cur ager emit

nia coēptus mund⁹ iste est xp̄i p̄cioso cruore redēptus In hoc agro vere fideles tanq̄ʒ aduene ꝛ ꝑegrini sup terrā xp̄o cōmortui sepeliunt. ꝛ in p̄cio sanguinis eius tumulati eternā requiē sortiētur. Gētiles em̄ a lege ꝛ ꝓphetis hacten⁹ peregrini p̄ua iudeoꝝ studia in salutē suscipient: ꝛ in p̄cio sanguinis xp̄i dul/citer reqescēt. Dominic⁹. Donet mihi dn̄s tuo merito dulcissima mat̄ vt in hoc agro tanq̄ʒ aduena ɔsepultus in xp̄i sanguine obdormiscā. Hinc iā a cayphe domo ad pylati p̄torium xp̄m dn̄m sum secut⁹. Quē cū vidissem placido vultu. submis/so capite. ꝛ depssis ocul̄ corā iudice astare: lachrimas retinere nō potui Maria. Ego q̄ʒ dū hec cogito me a fletibꝫ tēpera/re nō possum. p̄sertim dū mēte cōcipio tot falsas calūnias. tot

cōficta mendacia. tot indignissima ꝓbra. Est tn̄ vnde nō medi
ocriter gloriemur. si aduertimus deū ac dn̄m maiestatis idcir
co falsas calūnias ꝑtulisse vt nos in veritate fundaret: ⁊ a de/
monū ĩproperijs ⁊ criminatōibꝫ benignus miserator erueret.
Dominicus. Magna dignatio ⁊ eo dulcissima q̄ gratuita
At nō minoris ē indulgētie q̄ etiā herodi regulo oĩpotēs rex
regū voluerit p̄ntari Maria. Nō vtiq; minoris. idcirco ei nūc Cur iudicibꝫ xps p̄ntatus
anne. nūc cayphe. nūc regi. nūc p̄sidi iudex oīm dn̄s cōtēptus
offerē vt tu posses eiꝰ tribunalibꝫ fiducius plenꝰ assistere et fa
ciē sedētis sup thronū: quā reprobi oēs horrescēt trāquilla mē
te ꝯtueri Dominicꝰ. Donet mihi qđ dicis pia virgo vnige/
nitꝰ tuus vt manū suā lōge faciat a me: ⁊ formido eiꝰ in illo iu
dicio nō me ꝑterreat. Sꝫ multū me mouit q̄ cū herodes mul
tis dn̄m sermonibꝫ discuteret: nō illi verbū ipse rn̄derit. nr̄i cre
do misertꝰ noluit leuissimo regi ꝯferre rn̄sum ne h̄ pacto eripe
ref a morte Maria. Et hec q̄dem sui silētij vna causarꝫ ē Ve Cur xps siluit
rū magis ⁊ hic ⁊ ad alia plurima interrogata silentiū agit: vt ĩ/
proba p̄me matrꝫ cū serpēte colloq̄a expiaret: ⁊ sua docta taci
turnitate ĩpios sermones excluderet. Si em̄ eua colubri vetu
isset effatus: nūq̄ a p̄fido hoste deciperet: nūq̄ a padisi sedibꝫ
pelleref. Dn̄icus. Huiꝰ tu docta periculo scā dn̄a: cū te ga
briel salutaret archāgelus nō an̄ illi rn̄sa dedisti q̄ illū verissi/
me nosses ab altissimo destinatū Maria. Ita instruimur a
dn̄o vt ꝯgnouerimꝰ spūs si ex deo sint: cū nōnunq̄ angelꝰ sa/
thane in āgelū lucꝫ se trāsformet Uex tu qđ cepisti p̄sequere
Dn̄icus Cū p̄stolarer ad valuas palacij reditū saluatoris: ec
ce subito foras a ministris educiē vincul' ꝯstrictꝰ ⁊ alba veste de
lusus. quē tāq̄ amentē ⁊ fatuū oēs heu dolor ceperūt explode
re. illudere. subsannare Uidi te q̄ꝫ ĩ itinere dn̄i eiꝰ reditū anxia
expectares deiectā. miserabilē. ⁊ ꝯpatiebaē tibi aīa mea Ma
ria. Erā reuera tū vltra q̄ credi p̄t mestissima. sꝫ ne nūc q̄dē si/
ne lachrimis huiꝰ memoriā habeo. Fuit tn̄ hoc spectaculū nō
mediocrit' fructuosū. Dn̄icus. Ita queso hūc mihi fructū Cur vt fatuꝰ xps voluerit irrideri.
dignāter assigna Maria. Memoraris ne dn̄ice quō p̄mus
parens dei sapiētiam ambiēs appetiuerit. Dominicꝰ Me
moror dn̄a mater. Sꝫ ⁊ nos q̄q; filij adā nescio quo pacto ad
scīe arborē tā libēter accurrimus. patiores sꝑ curiosum aliq̄d

nosse q religiosum aliqd opari Maria Quare igit vos scia rum appetitores nō aduertitis qliter dei sapiētia xps vestris obtutib9 pñtatur. Quid tāto ope sapiētiam vestrā q aut stulticia est aut certe aīalis terrena ꝛ diabolica ostētare gestimini: cū is cuius sapiētie nō est nūerus: quiqꝫ angelos imbuit disciplina stultus videri voluerit ꝛ ignarus. Dominicus. Ve nobis q sp grandes sumus in oculis nostris ꝛ iuxta ysaiā corā nobis metipis sapientes. Habemus tñ grās optio redēptori q idcir co tanqꝫ amens atqꝫ ignauus contēni voluit ꝛ hri ludibrio vt filioꝝ ade supbiam inclinaret ꝛ humilitatis exempla nobis tri bueret. Ueꝝ cū ad pylatū dñs iesus reductus eēt: vxor pylati nescio quo mota spū rogat maritū ne iuxta iudeorū vota xpm occidat: asserēs se ppter illū in visu multa fuisse ppessam Ma ria. En eua scda nouo hoī xpo pparata. Illa genus humanū in mortē deiecit: ista simili acta spū ne redimat hō impedire cu rauit. Illa nouit pcutere: ista medicū studuit amouere Do minicus. Putauerā hāc feminā motā pietate fuisse Maria. Imo vero pessimo demonio agitatā. Hostis eni antiqu9 ani maduertēs aīas captiuas citius liberādas: necē quā paulo añ xpo parauerat: p hāc feminā auertere nūc satagebat. Ueꝝ py latus (deo aliqd p nobis melius puidēte) vxoris pcamina au dire contēpsit Dominicus Donēt mihi merita tua sanctissi ma mater ne sensualitas vxor mea me ipediat. carnē meā cū vi cijs ꝛ ↄcupiscētijs crucigere ꝛ pximoꝝ necessitatib9 cōdolere. At nūc plenū est lachrimis qd subijcio Maria. Quodnā il lud Dominicus. Pylatus cupiēs dimittere xpm: sedicio sum ꝛ homicidā barrabā eis obiecit. vt hui9 odio (cum latro eēt) innocentē dñm liberū relaxarēt. Uerū illi impudētissimi canes contēpto pncipe angelorum latronē pessimū elegerūt. Maria. Flenda nimis freneticoꝝ insania Latet tñ in h ope dulce satis ꝛ suaue misteriū Prothoplastus noster (cuius sepe iā memini) vetita gustādo deū neqter reiecit: ꝛ pessimo credi dit deceptori. huic adhesit. huic quoqꝫ famulatus est. Hinc iā oīs eius posteritas hoc h3 vicij vt ↄtēpto summo bono cadu cis reb9 atqꝫ inanib9 delectet. Nemo est q preciosum separet a vili. q lumē a tenebris. q ꝟtutē a vicijs Oēs itaqꝫ circa electio

Nota euam alteram.

Cur xpo bar rabas peligit.

nem plerūq; falluntur: cū mors ꝛ vita in electione ↄsistat. Si
bñ elegeris vita viues: si male penas dabis inexpiabiles. Ne
ergo in electōe xp̄ianus se falleret: xp̄s latronē eligi ꝛ se ↄtem-
ni pmisit. vt huius merito nobis ea gr̄a ↄferret qua possemus
q̄ ipse diligit libēter eligere ꝛ q̄ ꝓhibet aspnari Dominicus.
Magna optimi dei nr̄i clemētia. Sed ve pfidis iudeis q̄ nūc
p messya latronē: ꝛ pro xp̄o antixp̄m recipiūt. Maria. Tu
q; fili dñice caue ne iudeos q̄s arguis imiteris Dominicus
Quo pacto dña Maria. Quecūq; em̄ aīa sceleribꝫ assentit
xp̄m sibi vincit ꝛ barrabā soluit. que vero sectat̄ iusticiā xp̄m
solutū habet: barrabā cōpeditū. Et queadmodū iudei post ele
ctū homicidā latrociniis ꝛ seditōibus sunt subuersi: sic ea cō-
tēptibilis aīa q̄ in se barrabā soluit diabolic̄ latrociniis exter-
minat̄. Uerū tu q̄d deinceps de xp̄o vidisti edissere Domi
nicus. Cū pylatus cerneret latronē xp̄o preferri iussit eū a mi
litibꝫ in atriū pretorii introduci. Ego paulo post immixt⁹ tur
bis atriū ingressus vidi (heu dolor) regē glorie vnigenitū tuū
vestibꝫ spoliari. vinculis ad stipitē cōstringi. ꝛ toto corpe acri-
ter flagellari: adeo vt instar gurgitū sacer ei⁹ cruor efflueret su
p terrā. Sed tu q̄so dulcissima parēs repssis parūper singulti
bꝫ: cur hanc grauē in se animaduersionē deus ptulerit effare.
Maria. Memorare fili illi⁹ miseri q̄ ab ihr̄lm descēdens in
hiericho īcidit in latrones. qui ab eis dispoliat⁹ vulneribꝫ cō
fossus. ꝛ semiuiu⁹ derelict⁹ est. Ipe est adā cū sobole sua Por Cur flagellatus christus
ro filius dei xp̄s dñs calamitati ei⁹ cōpatiens suis vestibꝫ spo
liari voluit vt hūc nudū innocētie indumento vestiret. vincul̄
cōstringi vt ↄpeditū absolueret. plagis vulnerari vt hunc sau
ciū reformaret. ꝛ sanguinē fundere vt semianimē ad vitā grē
aīaret. Sicuti em̄ vita oīs animātis in sanguine est: ita et vita
iusti in sanguine xp̄i est. Quē idcirco munificus miserator fun
dit a corpe: vt tu illum ore biberes ꝛ corde deuotius haurires
Dñicus. Magnā charitatis flammā ỽba euaporāt que tu
loq̄ris: ꝛ in amorē me optimi redēptoris inflāmāt q̄ sic vulne-
ratus est ꝓpter delicta mea ꝛ ꝓpter scelera mea vehemēter at-
tritus. Sꝫ patere obsecro vt q̄d deinceps in filiū tuū fieri vi-
derim edisserā Maria. Uiolētus mihi es fili dñice q̄ ad quā

libet narratõem tuã merore me afficis ꝛ dolore. Neq₃ em̄ sine cordis vulneribꝫ vnigeniti mei plagas recẽseo. dic tñ quid vidisti Dominicus. Cũ flagris rex angeloꝝ eẽt vndiq₃ discerptus rapt⁹ est a militibꝫ in ꝑtoriũ. Ego post horã clam locum ip̄m ingressus: vidi heus dñã mea vnigenitũ tuũ vilissima purpura vestitũ. spineo serto coronatũ. arũdine q̃si ꝑ sceptro derisum. sanguĩe respsum. ꝛ turpibꝫ sputis ꝯtaminatũ. Exhibebatur ei ab ip̄is q̃si honor regius. ſ₃ in spinis ꝛ v̄beribꝫ dolor verus Maria. En rep̄mo defluẽtes lachrimas vt tibi q̃d ista significẽt manifestẽ. Vex̄ vt paulo altius repetã: vestitibꝫ xp̄s spoliat⁹ est vt tibi veterẽ hoĩem exueret ꝛ nuditatẽ tuã virtutũ vestibꝫ adornaret. Flagellat⁹ est vt q̄ merueras eterna flagella deleret. Sanguinẽ fudit vt te roseo suo cruore balnearet. Spinis est coronat⁹ vt q̄ te pũgũt tẽptamina mitigaret ꝛ glã atq₃ honore ꝯspicuũ redderet. Vili purpura amict⁹ est vt stola te ĩmortalitatis indueret. Falso adoratus ẽ vt te etern⁹ genitor honoraret. Cõsputus est vt faciẽ tue mẽtis ablueret. Arũdine ẽ vacua irrisus vt tibi solida ꝛ eterna sceptra donaret. In capite cesus. vt caput aĩe tue integꝝ custodiret Dñicus. O q̃₃ dulcia faucibꝫ meis eloq̃a tua. iã totus in ei⁹ inflãmor amorem: q̃ tam indigna ꝑ me sustinuit ꝛ me suis lãguoribꝫ repauit Aiaduerto tñ hoc spectaculo hũani generis ambitiõem vehemẽtissime retũdi. Nos miseri corona₃ ꝛ cydarim nr̄is capitibꝫ imp̄camur. xp̄s spineo serto trãspungit̃. Nos auro sericisq₃ libẽter inuoluimur. xp̄s vili purpura circũtegit̃ Nos honoribꝫ et sceptris delectamur: xp̄s inani arundine derideẗ. Nos laudes hoĩm ꝯcupiscimus: xp̄s in facie ꝯsputaẗ. Nos cũ honore delicias q̄rimus: xp̄s ꝛ exhonoraẗ ꝛ plagis afficit̃. S₃ ve nob̄ si in hac vanitate ꝑsistimus: ꝛ ad tãte humilitatis exẽplũ impiam suꝑbia₃ nõ abdicam⁹ Maria. Optime tu q̃dem fili dñice Nũq₃ em̄ poterit hõ ad xp̄i gloriã ꝯformari nisi ꝑus ad cordis eius humilitatẽ se ꝯformet. se modificet. S₃ ad reliq̃ ꝑperemus Dominic⁹. Tu ip̄a vidisti mitissima v̄go qũo hic sacer vnicus tuus sic coronat⁹. sic cruẽtatus. sic viliter vestibus vniuerso pp̄lo a p̄side in derisum ostẽsus sit. Qũo q₃ explosus sit ꝛ reprobatus ꝛ clamoribꝫ ad mortem turpissimam req̃situs

Cur spinis coronatus xp̄s

Maria. Vidi hec fili ꝛ ꝯtabui: ꝛ pre nimio dolore tota diri gui. Verũ tu hui⁹ ꝑutationis agnosce misteriũ Cogita q̄so in illo tremẽdo iudicio cũ q̃nto rubore ac formidine reprobi oẽs summis xpi tribunalib⁹ ꝑutabunt. Ut ergo electos suos dul cissim⁹ miserator ab ista ꝯfusione et tremore ꝑriperet dignat⁹ est ꝯtẽptibiliter ꝑutari. ꝯfundi. despici. reprobari Dñicus. O benignissimũ redẽptorẽ ꝛ omi amore atq̃ honore dignissi/ mũ Maria. At nũc aperi paululũ oculos tuos ꝛ vide q̃ cõ fusibilr dei filius hic ꝑutatur a p̄side: ꝛ cũ q̃nta maiestate ꝑuta bit a deo p̄re. Hic stat spinis trãsfossus: in illo examĩe videbit glia ꝛ honore coronatus. Hic stat vili veste ꝯtectus: illic mul/ ta erit luce circũdatus. Hic stat plagis obsit⁹. liuidus cruore respersus: illic sedebit ꝯspicuus. luminosus. ꝛ multa maiestate choruscus. Hic ab oib⁹ ꝯtemnit. exsibilat. despuit: illic eũ an gelice ptãtes ꝛ oẽs celoꝝ ꝟtutes reuerebunt. honorabũt ꝛ ob sequẽtur Dñicus. Quid tũc rogo pylatus. q̃d herodes. q̃d cayphas. q̃d ceteri eius nũc hostes dicturi sũt Maria. Istõ certe. Ecce h̄ est quẽ aliq̃n habuim⁹ in derisum ꝛ in silitudinẽ ĩproperij: cui⁹ tã inglorius aspect⁹ apparuit: cui⁹ nos ĩsensati vitã estimabam⁹ insaniã: quẽ nos pupugim⁹ ꝛ iniusto iudicio ꝯdẽnauimus. Quo nũc sublimis apparet minaꝝ ꝛ vere terri/ bil: cui⁹ nũc maiestatis potẽtiã miseri sentiem⁹: quẽ in hũilita te positũ tã irreuerẽter asp̄nati sum⁹ Dñicus Tuis meritis hera dulcissima ne in illo iudicio p̄uoꝝ collegio ad sinistrũ la/ tus associer obnixe te dep̄cor Maria. Fiet q̃d exoptasti. sed iã ꝑgrediamur vlteri⁹ Dñicus Tu interfuisti q̃n pylat⁹ cla morib⁹ vict⁹ iudeoꝝ deũ iudicẽ vniuersoꝝ suis iussit tribuna/ lib⁹ assistere: in quẽ dire mortis sñiaꝫ fulminauit ꝛ ad cruc̄ sup pliciũ iniustissime ꝯdẽnauit. Et ita egressus est a facie presidis dñs maiestat̄ portãs sup se sñiam acerbissime et turpissime ne cis Maria. Heus o dñice tu rursũ ꝑmoues ad plãctũ oia viscera mea. Est tñ vñ nõ mediocriter in hac sñia ꝯsoler̄ Me morare q̃no ꝑmi parẽtes cũ dei iussa ꝯtẽpsissent amara sũt mor tis sñia ꝑculsi. repete vtq̃ audiuit: terra es ꝛ ĩ terrã ibis Terra q̃ꝫ q̃ spinosũ hoĩeꝫ erat susceptura spinas tribulosq̃ ꝑduxit et eua cũ dãno pudor̄ filios ĩmẽsis dolorib⁹ gñauit At p⁹q̃ dei

Cur xp̄s in derisuꝫ sit ꝯsus

Cur christus sententiatus

filius multa fretus miseratõe mortis sup se sentẽtiam accepit. adã cũ sua sobole ad vitã redijt. ⁊ illi nature cui dictũ est: terra es ⁊ in terram ibis nũc dicit: sede a dextris meis. Nũc spinis euulsis terra cordis nr̃i fructũ germinat salutarẽ. Nũc quoqꝫ mater eccl'ia nõ in dolore sed in gaudio filios parit quos ꝑturiuit Dominicus. Cõsolatus sum plane hoc tuo sermone et spem maximã ꝯcipio eterne mortis sniam me euasurũ. qm̃ iudex meus eã sup se innocẽs accepit: ⁊ sua iniusta ꝯdemnatiõe meã iustissimã expiauerit. Sed nũc ad crucis suppliciũ veniamus Accepta igit̃ hac snia oĩpotens ⁊ celsissim⁹ deus fili⁹ tuus crucẽ in suis humeris accepit: ⁊ suãipsius portãs ignominiã ad locũ supplicij in medio latronũ flens ⁊ ingemiscẽs hũilis ꝓperauit: impijs illũ ꝓpellẽtib⁹. irridẽtib⁹. verberantib⁹. Maria. Tristissimũ nũc spectaculũ obiecisti ⁊ mille lachrimis ꝑequendũ.

Cur xp̃s lignũ crucis baiulat

Huic ego tũc mesta ĩterfui corde anxia aĩo destituta. Sꝫ intuere rogo qũo benignissim⁹ pastor ꝓ suo grege se ꝑgit ĩmolare. Aberrauerat em̃ ouis illa cẽtesima ⁊ vetita gustãdo perierat. Que ergo in ligno mortẽ acceꝑat: ꝑ crucis lignũ eã su⁹ cõditor reqsiuit. quesitã repperit. repertã in suis humeris clemẽs imposuit: ⁊ ad pascua eterne viriditatis introduxit Dñicus. Amorẽ redolet qđ dicis Maria. Cerne ergo verũ helizeum ligno crucis ferri securis requirentẽ qđ immersum fuerat in ꝓfundis aquarũ. Hoc lignũ cũ aquas passionũ in xp̃o attigit: duro generi hũano qđ a ligno vetito in infernum ceciderat ꝑ crucis lignũ ⁊ aque baptismũ sursuꝫ ad paradisi gaudia vñ corruerat adnatauit. Portat itaqꝫ dñs iesus crucẽ suã qsi rex suũ sceptrũ. Portat crucẽ vt victor tropheũ qua ꝑncipes deuicerit tenebrarũ. Portat vt doctor cãdelabrũ in q̃ ponẽdum erat sue doctrine luminariũ. Portat ⁊ clauẽ vt summ⁹ sacerdos suꝑ humerũ vt ingrediat̃ in sancta sanctorũ. Dñicus. Alta mihi hui⁹ spectaculi misteria oppãdisti doctissima parẽs: q̃ sicut intellectũ illuminãt: ita etiã inflãmant affectũ. Puto etiã dulcẽ habere rõnem ꝙ symon syreneus hõ gentilis crucẽ baiulat post saluatorẽ

Cur symõ crucem portat

Maria. In hoc facto significat̃ ꝙ repulsa synagoga eccl'ia de gentib⁹ ab ipis humeris xp̃i crucẽ fuerat susceptura ⁊ in cruce vsqꝫ in finẽ seculi ꝑmansura. Verũ quia sy/

mon obediēs interp̄taṫ. Hi reuera crucē cū dn̄o baiulant qui in ara obediētie quotidie se mactant. Sed miraris forsan cur dn̄s xp̄s foras ciuitatē. foras muros mori delegerit Domi nicꝰ. Ideo vt arbitror vt ostēdat ꝟtutem sue passiōis infra ter minos iudaice gētis includendā nō esse Nō em̄ debet magnꝰ redēptor ꝑuo p̄cio stare ꝯtentꝰ. ꝛ ideo sicut copiosa: ita ꝛ pub lica debuit fieri redēptio. Ad dextrā em̄ ꝛ ad leuā penetrauit. et semē eius (vt ait ꝓpheta) gētes hereditabit. Maria. Bn̄ id arbitratꝰ es Tu q̄ꝫ si fructū voluerꝭ ꝯseq̄ passiōis: egredere extra castra. mūdū ꝑ affectū desere et sic porta improperiū eiꝰ

Cur extra ciuitatē xp̄s moriṫ

Dn̄icus. Juste me adhortaris diua parēs. sed auxiliare ob secro imbecillitatē meā. Verꝫ nunc ip̄m oīm doloꝝ articulum attingamꝰ Maria. Quē tu illū dicturꝰ es Dn̄icus. Ego hunc existimo maximū illi fuisse dolorē cum nudꝰ suꝑ crucem rex glorie ꝓiectus. mēbris omnibꝫ extēsus est: ꝛ clauoꝝ acule/ is manibꝫ pedibusq̄ꝫ trāsfixus. Maria. Fateor veꝝ esse q̄d dicis. Naꝫ in retro supplicijs nihil tale hactenus ꝑpessus est. Ego quoq̄ꝫ dū huiꝰ tormēti remīscor: nō me capio pre dolore Malleoꝝ em̄ ꝛ clauoꝝ stridor mea nimis viscera sauciarunt. Sed habes hic integrā totiꝰ veterꝭ hoīs medicinā. Domi nicus. Quē tu veterē hoīem appellas Maria. Adā ꝛ suam ꝓgeniē. Legisti ne apud ysaiā. oīe caput languidū ꝛ omne cor merēs. A planta pedis vsq̄ꝫ ad verticē nō est in eo sanitas Nō hoc certe de nouo sed de veteri adā debes accipe. Hūc er go egrotū meꝰ filius vt sanaret totū se aquis passionis īmersit Accepit em̄ vulnꝰ in capite vt intentōem (que aīe caput est) in adā sanaret. Jn manibꝫ vulneratꝰ est vt malas ꝛ remissas pur get opatōes. Pedes quoq̄ꝫ clauis obiecit vt terrenas ꝛ sordi/ das in homine sanet affectōes. Cor quoq̄ꝫ lācea postmodū est transfixū vt noxias vanasq̄ꝫ abigat cogitatōes. Toto deniq̄ꝫ corpe extēsus ꝛ afflictus est vt totū corpꝰ nostꝝ: hoc est vita ꝛ ꝯuersatio nr̄a sancta ꝛ lucida sit nullaꝫ habēs tenebraꝝ ꝑtem. Oculi eius tenebrescūt in morte vt auerterenṫ oculi nr̄i ne re/ spiciāt vanitatē. Aures eiꝰ multꝭ ꝯplenṫ opprobrijs ne aures nr̄e ad paupeꝝ clamorē obsurdescāt. Sic clemētissimꝰ medi/ cus vt morbidum nimis hoīem sanaret: egritudinē eius in se

Cur xp̄s ī cruce clauatus

trāssumpsit. vt dū ipe vulneraret in corpe: hō lāguidus sana/ ret in mēte. ꝛ inde aīaretur ad vitā vn̄ vite dn̄s in morte spōta neā cōmigraret Dominic⁹. Verba q̄ tu loq̄ris o feruētissi ma lāpades sꝫ: lāpades ignis atqꝫ flammaꝝ. Vere bn̄placitū est dn̄o in pplo suo. Habem⁹ em̄ illū pontificē q̄ possit nō so/ lū ꝯpati infirmitatibꝫ nr̄is. sꝫ etiā velit eas in se trāsferre. expia re. mederi. Sed nunc ad erectū in cruce dn̄m oculos subleue mus Quid sibi vult rogo deuotissima ꝟgo: q̄ deus īfinite ma iestatis quē ptātes ꝛ dn̄ationes ꝯtremiscūt/in medio duoꝝ la

Cur int̄ latrones crucifixus tronū delegerit crucifigi Maria. An ignoras qꝛ ꝑmi parē tes nr̄i pepigerāt fedus cū morte ꝛ pactū cū inferno subierant Uidētes em̄ furē currebant cū eo. Hinc ysaias ꝛ illoꝝ inobe dientiā ꝛ ꝑfidiā notās: ꝑncipes inq̄t tui inobediētes socij furꝝ. Hanc ꝗ impiā societatē vt xp̄s diuelleret ꝛ socios nos faceret angeloꝝ. voluit vt latro ꝯprehēdi. ꝓ latrone barraba reproba ri. ꝛ inter latrones crucifigi Dominic⁹. O amabilē inclina tōem: q̄ꝫ potēti hūilitate antiq̄ hostis supbiam xp̄s ꝯfundit Il le conabat̄ in celū ꝯscendere. xp̄s dignat⁹ est in cruce pēdere. Ille esse voluit dn̄s angeloꝝ: xp̄s factus ē socius latronū Ille nitebat̄ esse sicut altissimus: xp̄s vt viroꝝ nouissim⁹ voluit esti mari. Ac ꝓinde vere dignissimus vt in noīe iesu oē genu flecta tur celestiū. terrestriū. ꝛ infernoꝝ. Maria. Fideli oculo ista ꝯtueris fili dn̄ice: ꝛ bn̄ tibi sapit hūilitas dei tui. Uidisti ei⁹ ꝓ/ fundissimā humilitatē. ꝯtēplare nunc dulcissimā bonitatē q̄ ꝓ suis inimicis cū lachrimis depcat̄ Dn̄icus. Eya ꝛ nūc flēs recolo qūo ꝯfixus. extēsus. dissipat⁹ ꝓ ipis patrē exorauerit di cēs. Pat̄ ignosce illis nō em̄ sciūt q̄d faciūt. Maria. Hinc

Orat pro suis inimicis. satis aduertis q̄ꝫ benigna ꝛ vere dulcis illa aīa fuerit q̄ tantis amaricata dolorībꝫ a pietatꝭ officio nō se potuerit ꝯtinere. Il li furijs pleni clauos acriter infigūt: xp̄s cū lachrimis ipis ve/ niā depcat̄. Illi sacrilegū caput an̄ crucē exagitāt: xp̄s eis suū reuerēter inclinat. Illi letis vultibꝫ suas penas aspiciunt: xp̄s tristissimo vultu illoꝝ īsanijs miseret̄. Illi subsannātes irridēt xp̄s sup eos vbertim illachrimat̄. Illi īter latrones appēsuꝫ vt scelestissimū aspnant̄: xp̄s eos q̄si insontes pr̄i excusare conat̄ Dominicus. O aīam vere dulcissimā q̄ in tāta hoīm īsania

tā benignā indulgentiā exhibuit: ꝛ ꝓ nr̄is ꝑsecutoribꝫ exorare nos docuit. Sꝫ vidi dn̄a qđ tu q̄ꝫ ipsa vidisti vultū pendentis fuisse tristissimū Maria. Hec mestitudo vultꝰ de aīmi mero re descēdit. Multe nāqꝫ illiꝰ tristicie rōes Ego cruci eiꝰ geme būda ꝛ mesta vehementꝫ assistēs doloꝝ suoꝝ ps magna fui. ma gis em̄ meas q̄ꝫ suas āgustias dulcis filiꝰ deplorabat. Uidēs ḡ mei cordis amaritudinē: videns q̄ꝫ saluādoꝝ paucitatē: ꝛ de tātis bn̄ficijs impioꝝ hoīm ingr̄titudinē tactus dolore cordis intrīsecus mestitudinē mētis vultu exteriꝰ demōstrabat Uerꝫ huius tristicie gr̄a exhilarant̄ in oleo vultus nr̄i. ꝛ caput nr̄m inūgimus: ꝛ faciē nrām aq̄ sapiē salutaris diluimꝰ Hec tristi- cia eternā a nob̄ mestitudinē excludit: ꝛ ad gaudia mānsura in- tromittit Dn̄icus. Ecce audiui exultās huiꝰ abs te tristicie rōem Uerꝫ q̄d cause est obsecro q̄ꝫ in q̄nqꝫ corpis sui sensibꝫ tā acrit̄ voluerit ꝑturbari. Aures em̄ eius hauriebāt opprobria oculi ludibria. nares feda sputamina. gustꝰ acerba pocula. ta- ctus spinaꝝ ꝛ clauoꝝ acumīa Maria. Laudo te q̄ dei tui ꝓ te patiētis tā exacte supplicia nūerasti. At nūc huiꝰ turbatōis ac cipe rōem Nisi em̄ in suis sensibꝫ dn̄s turbaret̄: nūq̄ꝫ posses tu os ad trāquillā reducere pacē. Nūc ꝟo cessat abs te vanꝰ pru ritus auriū. ꝯcupiscētia oculoꝝ. illicitorū tactuū delectatio. ci boꝝ odoramētorūqꝫ voluptas Castificatis itaqꝫ sub disciplia sensibꝫ tuis h̄ magnū hēbis in p̄mio vt in illo regno sup̄no deꝰ tuo sit lumē visui. balsamū olfactui. rosa tactui. cythara audi- tui. ꝛ mel gustui Dn̄icus. Optīe me afficis benigna mr̄. sed q̄d rōnis ꝯtinet illa sui corpis vndiqꝫ fcā disruptio. Pēdebat em̄ ꝯscissus vulnere sup vulnꝰ saucius. dissipatꝰ. rubricatus.

Cur vultꝰ xp̄i mestissimus.

Cur cū turbatꝰ pependit sensibus.

Cur cū tn̄suerberato corpe.

Maria. Et tu ḡ dn̄ice nota (vt facis) h̄ rubrū reclamatoriū Hn̄t em̄ aucupes eū morē vt cū aues venaticas ad manū cu- piūt reuocare rubꝝ eis ꝛ cruore respsum reclamatoriū a longe demōstrēt Aues itaqꝫ escā arbitrātes ad nutū se reuocātis ad uolitāt Peccāte p̄mo parēte totū genꝰ hūanū de manu auola uerat ꝯditoris. Sꝫ vt posset hō vagabūdus ꝛ erraticꝰ reuoca ri: deꝰ vnigenitꝰ meꝰ sanguīe ꝯspersuꝫ ī cruce reclamatoriū ex hibuit q̄ auolātes aīas ad se reuocauit. Ondit em̄ cordiū vul- nera cito posse sanari q̄ ꝓ medēdis vulneribꝫ sic vulneratꝰ fuit

Dominic⁹. Jta eſt plane ſicut tu aſſeris. Libēter em̄ nos morbidi vulneratū amplectimur ſaluatorē vt aīa nr̄a reſartiatur ꝛ ſanitas ꝑmāſura donec Sed qd ſibi vult rogo copioſiſſimus ille ſacri ſanguinis effluxus q̄ de manuū pedūqꝫ vulneri

Cur cū ſanguineis vulnerib⁹

bus tāta vbertate deſcēdit Maria. Legiſti ne qūo moyſes vaſa ſanctuarij ſanguīe reſꝑſit: qꝛqꝫ in lege pene oīa in ſanguine mūdant ꝛ ſine ſanguinis effuſione nō fit remiſſio. Sūmus quoqꝫ ſacerdos ſemel in anno cū ſanguine introibat in ſancta ſcōꝝ. Hec oīa ſi volueris miſtica rōne diſcutere / facile repies cur ꝓpiciator generꝭ humani ſanguinē ſuum voluerit in cruce diffundere. Hic ſanguis antiquā pr̄is irā mitigauit. angelos ad pacē reduxit. celos aperuit. tartara vacuauit. diabolū ɔfregit. ꝛ toti⁹ mūdi peccata deleuit Dominic⁹. En iam licꝫ nobis haurire aq̄s in gaudio d̄ fontib⁹ vulneꝝ ſaluatoris q̄ nō in ſanguine alieno ſꝫ ꝑ ꝓprium ſanguinē introiuit ſel' in ſcā: vaſa ſanctuarij clemēter aſꝑgens: ſuo videlicꝫ ſanguīe electorū animas repurgās. Aīaduerti p̄terea q̄ in cruce pendens vnicus tu⁹ brachia ſua nimis indulgent' expandit. Maria. Bn̄ ad

Cur cū expanſis brachijs

uertiſti. ſꝫ recole q̄ſo qūo olim adā inobediēs fugerit ꝓcul a facie dn̄i irā veritus ꝛ vindictā. Ecce nūc dulciſſimus miſerator brachia expandit cupid⁹ fugientē recipe. ſuſceptū complecti. ɔplexum deoſculari. Quātūuis magnus pctōr quis fuerit ɔſideret pietatē brachia expādentis audiatqꝫ vocē poſt tergū mouētis. Uenite ad me oēs qui laboratis ꝛ onerati eſtis ꝛ ego reficiā vos. Dominic⁹. Suauē ſpirāt amorem v̄ba que dicis miſcōie mater. ſed ꝛ puto eandē ſignificare clementiā q̄ man⁹

Cur cū ɔfixis manibus

pedeſqꝫ ſinit ſpiculis trāſſigi. vt oſtēdat ſcꝫ nolle ſe redeuntem peccatorem aut manib⁹ ferire: aut pedib⁹ repellere Maria. Bn̄ id exiſtimaſti Scito tn̄ culpam nunc manuū deleri q̄s ad poma noxia adā prim⁹ extendit. Jlle em̄ digitos expādit ad lignū vetitū. xp̄s vero ad crucis ſuppliciū. vt noxiā vſurpationē innocēs pena ɔpelleret. Pedes v̄o ade ꝛ ſue ſobolis preſto erāt ad curſum mali opis quos dn̄s fecit in viā cōſiſtere mādatoꝝ dū ſuos pedes patibulo affixit vt iam clamare poſſit: pes me⁹ ſtetit in directo. Dominicus. Hinc plane nūc colligo v̄go maria qūo vetus hō noſter cū xp̄o crucifix⁹ ſit vt deſtrua

tur corpus peccati vt vltra nō seruiamus pctō. Hinc etiā col
ligo q̄uo trituratꝰ sit moab in cruce sub dn̄o sicut teruntˀ palee
in plaustro: ꝛ extendit manus suas sicut extēdit natās ad natā
dum. scꝫ in modū crucis. Manus em̄ diaboli sub xpi manibꝰ
sunt ꝯfixe. qꝛ ꝑ crucis mortē oīs ei nocēdi ptās sublata est. Ex
poliauit q̄ppe vnigenitus tuus ꝑncipatus. et ptātes traduxit
libere: palam triūphans illos in ligno crucis Maria. Pru
dēter hoc tu misteriū cōcepisti. Qꝛ aūt vidisti eū in cruce toto
corpe longe lateqꝫ distentū ideo id fieri benignus redēptor su
stinuit vt tu posses cōprehēdere cū oībus sanctis q̄ sit longitu
do. latitudo. sublimitas. ꝛ ꝓfundū. Ut sit lōganimis in aduer
sis. latus in opibꝰ charitatis. sublimis in spe eternitatis. imus
in timore humilitatꝭ: cū nesciat hō vtꝝ amore an odio dignus
sit Dominicus. Intelligo misteriū. Cupio tamē ꝓfundius
nosse quid illa venaꝝ oīm acerba distēsio velit exꝑmere. Naꝫ
sicuti in cythara nerui: ita ꝛ in cruce saluatoris vene ꝓtense sūt
Maria. Placet qd̄ de cythara subinfers exemplū. Nā ꝛ cy
thara dauid q̄ demoniū a saule pellebat dn̄ice crucis typū exꝑ
mit. Nerui in cythara distēti suaue resonāt: ita ꝛ dn̄s dulcē in
cruce cecinit melodiā. In hac cythara crucis sunt ligna duo.
tres claui. ꝛ vene corpis locū obtinēt cordarū. Plectrū vero
lingua xpi est. quo septem notulas interiori capiēdas auditu
deprōpsit. Ecce habes mi dn̄ice cythare exemplum qd̄ dedisti
Dominicus. habeo fateor. Sed septē illas notulas q̄so vt
audiam Maria Notula ꝑma fuit magne pietatis qn̄ me de
solatā virgini iohāni cōmēdauit dicēs. Mulier ecce filius tu-
us. Secūda fuit mire charitatis: qn̄ in ip̄o oīm penaruꝫ feruo
re ꝓ suis depcatus ē inimicis. pater inq̄ens ignosce illis. Ter
tia notula estˀ miscdie. hodie mecum eris in paradyso. Quarta
cōpassionis dum corruptā in ꝑmis parentibꝰ humanā natu-
rā deplorat dicens. Deus meus vt quid dereliquisti me. Quo
rum em̄ assumpsit naturam horum plangit ꝛ miseriam. Quin
ta fuit notula desiderij quod expressit dicēs. Sitio: saluteꝫ scꝫ
animarū. Sexta humilitatis ꝛ cōfidentie dicens Pater in ma
nus tuas cōmendo spiritū meum: omnē honorē patri tribuēs
nō defectum virtutis: sed cōfidentiam insinuat eiusdem se esse

Cur cū exten-
sis venis.

cum patre potestatis. Septima est notula perseuerantie: vbi ait. consummatum est. vt ⁊ nos opa iusticie vsqꝫ in finem con summantes morte in cruce cum domino sortiamur. At nunc fili dominice quotiens te apprehendit humana tēptatio hanc cum dauid cytharam tange. et demonium abs te citius effu gabis Dominicus Probe admones christifera virgo. nam et hoc ipsum ysaias pollicetur dicens. In tympanis et in cy tharis ⁊ bellis precipuis expugnabunt eum. Sed quid est ob secro ꝙ dominus iesus rauca et miserabili voce in cruce pen dens exclamauit. Maria. Adam olim territus ad vocem dei in paradiso deambulantis ad auram post meridiem cōsci us sue nequicie fugit ⁊ abscondit se ⁊ sub ficulnee folijs latita uit. Hunc ergo pauidum ad veniam cupiēs dominus anima re voce lachrimabili ade ruinam miseriaqꝫ deplangit dicens. deus meus quare dereliquisti me Hanc vocē transgressor ob audiens de latebris exit cōscientie ⁊ ad spem indulgētie reflo rescit. Atqꝫ ideo etiā hec vox alta ⁊ valida fuit: vt internā cor dis surditatē disrūperet: ⁊ almi spūs insufflatiōem admitteret hō olim ad diuina surdus ⁊ insensibilis Dominicus. Mul tos (heu dolor) etiam post hunc clamorem surdos aspicio: qui a veritate quidem auditum auertunt: ad fabulas aūt cōuertū tur. Sed hos dimittamus. tu mihi presta beniga parēs vt au diam ego quid loquatur in me dominus deus. At nunc non sine fletu meminisse possum lachrimarū dei mei in cruce plorā tis. Nam ⁊ tu quoqꝫ gemens vidisti exūdantiam fletuum suo rum: cum tanqꝫ e duobus fontibus ita ab eius oculis lachri me ꝓsilirent Maria. He lachrime fili me sepe in fletus maxi mos cōcitarūt. Plorans eñ plorauit in nocte: in scꝫ iudeorū cecitate: ⁊ lachrime eius in maxillis eius. Uerum hic etiā ani maduerte benignissimam propiciatoris tui clementiam. Spi nis spiculisqꝫ transfossus. et mille vallatus angustijs nihil ho rum memor: vestras potius clades vestras illachrimatur an gustias. Nam filij adam a paradisi sedibus extrusi: ⁊ in hāc mi serie vallem proiecti: multis quotidie replentur ⁊ vicijs ⁊ mi serijs. ac tandem (quod omnium grauissimum est) hinc expul si ꝑ mortem eternis incendijs immerguntur. At dominus ie

Cur cū rauca et lachrimabili voce

Cur cū lachrimosis oculis

sus filius meus misertus sup magnitudine mali: in hanc val/
lem miserie vltro descēdit. et hominis miserias in se recipiens
sanguine ⁊ lachrimis expiauit. He lachrime igneas malarum
cupiditatum cathenas effringunt. he lachrime lapidea corda
pmolliunt. he lachrime eternas ambustiones extinguūt: ⁊ re/
frigeria mansura conficiunt. Dominicus. Vere in indul/
gentia sua (vt concinit ysaias) redemit nos legifer noster ⁊ rex
noster: ⁊ leuauit nos cunctis diebus seculi. Sed ve nobis fi/
lijs adam: qui hic ridemus ⁊ ludimus: ⁊ illudimus lachrimas
dei nostri. Ipse nostras calamitates illachrimatur. ⁊ nos mo
re amentium freneticorum sanos nos arbitramur: cum simus
miseri et miserabiles. ceci. languidi. vlcerosi. Maria. Com
prime parump dominice zelum tuum. et si quid aliud in cruce
vidisti quod te permouet edissere. Dominicus. Mouit me
fateor facies illa pendētis. pallida. exanguis. macilēta. Ma — Cur eum facie pallida
ria. Et me quoq₃ non mediocriter mouit. Vehementem ta/
men hic pallor amorem exprimit redimentis. Palleat omnis
amans (ait ethnicus quidam) color est hic aptus amanti. At
quoniam sponsus sponsam suam (ecclesiam loquor) vnice ad/
amabat: hunc amorem ostendere voluit pallore vultus exesa
q₃ macie. Dominicus. Decet etiam hic pallor omnem ve/
re deum amantem christianum: quem efficit et ciborum parci
tas: et studij disciplina celestis. Verum his lachrimis. his pal
loribus miserator noster iesus christus suspiria iunxit. gemit⁹
et singultus. qui de illius dulcissimo diuino pectore erumpe/
bant. Tu mihi rogo christifera virgo horum gemituu₃ astrue
rationem. Maria. En et ipa nunc quoq₃ lachrimas retine — Cur cū multis gemitibus.
re non possum. Noueris tamen eandem esse rationem gemi/
tuum que et lachrimarum Tu nosti dicente ysaia q̄ deus po
suerit in eo iniquitates omnium nostrorum. Has itaq₃ super
se recipiens contritione permaxima suspirijsq₃ et lachrimis pe
nitus expiauit. Non enim suffecit optimo propiciatori mun/
di peccata solis corporis tormentis ⁊ preciosi sanguinis effu/
sione delere: nisi etiam cordis dolores amarissimos pro eis be
nigne assumeret et infinita contritionis amaritudine se macta
ret. Iam aduertis (ni fallor) que sit hoꝝ singultuū propinqua

ratio. Tam ingẽs enĩ ⁊ ꝓfunda fuit cordis eius cõpunctio vt nõ nisi ingemiscere potuerit ⁊ lachrimari Dñicus. O viscera nũc dei nostri qui ꝓ sua creatura ingemiscit ⁊ dolet: malitqꝫ peccata nostra cũ sua amaritudine expiare q̃ȝ iuste punire. Sȝ quid rogo cause est ꝙ se sitire tã anxie ꝓclamauerit Maria. Sitis ista cupiditatum tuarum sitim extinguit: vt in reliquuȝ sitiat anima tua ad deũ fontem viuum. q̃ȝ ꝑdite adam sitiuerit dei sapiẽtiam ambiẽs ⁊ maiestatem tu ex genesi satis id nosti. Inde etiã ade soboles secũ hanc sitim quasi funiculum trahẽs in modicis semꝑ illecebris exestuat Hanc ergo sitim christus vt extingueret ⁊ mellifluos ꝑhennis dulcedinis fontes aperiret sitire voluit: ⁊ amaro fellis poculo fatigari. Dominic⁹. Nunc satis intelligo hac siti atqꝫ hoc felle p̄me matris vsurpata ꝯuiuia: ⁊ dirã pomoꝝ esuriem expiari. Maria. Bene intelligis. atqꝫ ideo etiã cum vnigenitus meus hunc potũ summis labijs attigisset dixit: cõsummatũ est. ostẽdens ingluuiei culpam acerbo felle terminatã Dominic⁹. Hoc poculũ cũ accepisset dñs (vt ostẽderet se oĩa ꝯsummasse) inclinato capite tradidit spm̃. Rogo nũc te intemerata genitrix: edissere mihi hui⁹ inclinatõis ⁊ mortis sacramẽtũ Maria. Qd̃ requiris dñice in ꝓmptu est Ista hũilis diuini capitis inclinatio hũani generis male erectã suꝑbiam deꝓmit ⁊ deflectit. Ambulabãt enĩ filij adã ꝯtra deũ erecto collo: ⁊ pingui ceruice se armabãt Sed misericors atqꝫ hũilis xp̄s hanc suꝑbiam sanaturus caput patri reuerẽter iflectit. ita corpe vt corde se submittẽs. Optauerat p̄terea olim sponsa in canticis osculari osculo oris sui Quis ait mihi det te fratrẽ meũ vt inueniã te foris ⁊ deosculer et iã nemo me despiciat. Tũc reuera foris frater xp̄s inuẽtus est qñ extra vrbẽ eiectus in monte palã crucifixus ẽ. Osculum itaqꝫ diu q̃sitũ sponsa suscepit qñ xp̄s os porrigẽs caput in ligno deflexit. Caput etiã inclinat vt ꝑpessi ponderis ostẽdat grauitatẽ: vt suã nobis ingerat pauꝑtatem. vt de ꝯsummata passione patri exhibeat g̃titudinẽ. ⁊ vt ad se clamantiũ vota ꝓpiti⁹ exaudiret. Cur aũt mori voluerit nõ opus ẽ vt sollicit⁹ inq̃ras cũ certũ hẽas mortẽ eternã sua morte cõuelli: ⁊ p⁹ vitã h̄ datã g̃re vitã illic ꝑpetuã reuelari Dñicus Optie te imbuẽte pia

Cur sitiuerit

Cur cum inclinato capite

virgo refectus sum. Nūc abs te didici oīa que cōstat filiū tuū aut egisse aut ꝑpessum esse: amorē. humilitatē. clementiā maxi mā redolere. Atq₃ in eandē credo venire dulcedinē ꝙ post ac ceptā mortē lat⁹ suū militari lancea voluerit trāspungi. vt sc₃ p vulnus laterꝭ amor patesceret cordis Nā et ipa lācea ad cor vsq₃ ꝓcessit Maria. Nūc palā intelligis nō hr̄e filios adam qd̄ querulent̄ paradisi sibi ianuā obseratā esse Ecce alia illis ia nua pt₃ lōge illa dulcior. amenior. fructuosior. Per hāc ingre di pn̄t ad cor saluatoris. a corde ad aīam. ab aīa in diuinā cla ritatis abyssum. vbi nō tꝑales sed qui nō marcescāt fruct⁹ sua uissimi decerpant̄. vbi serpēs deceptor null⁹ ꝑtimescit̄. vbi ne mo aut expellit̄ aut ꝯtristat̄. In hac cauerna macerie quotiēs tēptaris ingredere. illic abscondere donec trāseat indignatio. Cur xp̄s lat⁹ aperiri voluit

Dominic⁹. Delector (mihi crede) in verb̄ gr̄e que ꝓcedunt de ore tuo. Nō iā frustra adā subter ꝯsuta perizomata se timi dus abscōdat ab ira dei: h₃ nūc aliud latibulū multo securius lat⁹ sauciū saluatoris. Sed anꝙ̄ ad sepulturā dn̄i veniamus oro te o sanctissima vt me doceas q̄d tres ille cruces significēt in quib₉ cū latronib₉ est appēsus. Maria. Tres cruces tria martyria st̄. maloꝝ sc₃ hoīm. penitentiū. ꝛ ꝑfectoꝝ. Dn̄icus Penitētes ꝛ ꝑfectos hoīes in cruce pēdere mīme dubito. S₃ q̄ pacto reprobi crucē habeāt nequeo ꝯprehēdere. ꝑsertim cū ipsi letent̄ dū male fecerint ꝛ exultēt in reb₉ pessimis Maria Ita ne excidit tibi qd̄ in libro sapīe ipi de sua cruce cōfitentur Ambulauim⁹ aiūt vias difficiles: ꝛ in via iniq̄tatis ꝛ ꝑditōis lassati sum⁹. Hieremias q̄₃: vt inique agerēt inq̄t laborauerūt Et ysaias. Impij q̄si mare feruens qd̄ q̄escere nō pt̄. Et sapi ens. Semꝑ ꝑsumit seua ꝑturbata ꝯsciētia Dominic⁹ His testimonijs ꝯtradici nō pt̄. Sed ipam crucē maloꝝ velim ag noscere Maria. Supior ps huius crucis est supbia qua la borant miseri vt alijs dn̄ent̄ Inferior ps luxuria qua tanꝙ̄ in stercore volutant̄. Cōputrescūt eīm iumēta in stercore suo. De xtrū cornu auaricia vt diuitie cū sudorib₉ acq̄rant̄. Sinistru₃ inuidia vt de bonis alioꝝ crucient̄ Dominicus. Uidi mat funestissimā crucē. sed putabim⁹ ne eos ab hac cruce in para disum ꝯscendere Maria Imo ꝓ̄o in infernū demergi: vt de Cur tres cruces

cruce trāseant ad crucē. ꝛ ab armis ferreis incidāt in arcū ereū
Sed nūc alias duas cruces trāseo breuiter. Crux penitentiū
hꝫ q̄ttuor cornua.s. ꝯtritōem. elongatōem. ignoscibilitatē. re/
stitutōeꝫ. Ab hac cruce in paradisuꝫ cū iusto latrone ꝯscendit.
Crux vo ꝑfectorꝫ in q̄ xp̄s defigit hec hꝫ cornua. timorē. labo
rē. aduersitatē. ꝯtēplatōem. Sꝫ cupis forsan fructuosi⁹ aliq̄d
de his crucibꝫ nosse Dn̄icus. Cupio o mitissima si dignarꝭ
Maria. Habes penes te dn̄ice tria q̄ te crucifigere oꝫ. spm̄.
carnē. ꝛ mundū Spm̄ cū xp̄o. carnē cū latrone dextro. mūdū
a sinistris cū impio. Crux sp̄us est feruor deuotōis. cuius sunt
cornua. amor. spes. timor. ꝛ dolor. Crux carnis rigor est disci/
pline. cuius stꝭ brachia. vigilia. abstinētia. asp̄itas vestiū. disci
plina verberꝫ. Crux vo q̄ mūdus defigit est paup̄tas sp̄us: cu
ius stꝭ cornua. ꝯtēptus glie. pecunie. patrie. parētele. Habes
iam vt arbitror sufficientē de his crucibꝫ instructiōem. Sed
queso te mi dominice qui te asseris in cruce vidisse dominum
me quoqꝫ matrē eius sub cruce assistere nō vidisti Domini/
cus. Quid ni viderim o mitissima mater. Neqꝫ em̄ nūc q̄dem
eius possum visionis sine gemitu meminisci. Uidi nēpe te sub
cruce pallidā. exanguē. miserā. deiectā. tremebūdaꝫ. ꝛ mille do
loris gladijs trāsuerberatā. Cū vero saucius ꝛ extinctus recū
beret in sinu tuo vnigenitus tuus aīaduerti te immēsis fletibꝫ
exundantē: ꝛ plagas eius innūeris lachrimis diluentem Hec
dū cernerē ꝯpatiebant tibi oīa viscera mea Maria. Ego dū

Cur maria sb cruce. ꝛ in sepultura.

oportunū fuerit munerabor tibi pietatē istaꝫ. noueris tū me in
passione filij typū eccl'ie tenuisse Hec em̄ cū spōsa sit xp̄i ꝛ eius
sanguine redēpta ꝛ redimita debet eius cruci assistere. lachri/
mas doloris effundere. sinu pietatꝭ repausare. vnguēto deuo/
tōis illinire. syndone castitatꝭ inuoluere. cordis hospitio sepe/
lire. ne peccatū introeat os sepulchri p̄munire. Facile em̄ xp̄s
amittit si ꝑfidie reserat ingressus Dominic⁹. Nō segni aure
hec abs te pia virgo recipio. Sed nūc q̄so ad sepulture miste/
riū gradiamur. Neqꝫ sine mira rōne est cur deus oīpotens et
maiestatis immēse crudeli morte ꝑfunctus lintheaminibꝫ vo/
luerit obuolui. ꝛ tanq̄ꝫ cadauer putridū cum mortuis sepeliri.

Cur domin⁹ sepultus.

Maria. Legisti ne apd ysaiā dn̄m dicentē In indignatōe

mea pcussi te: z in recöciliatöe mea misertus su3 tui. Graui em̃ indignatöe adã z sua ples pcussa est: qñ dictũ est eis. terra es z in terrã ibis. Verũ in recöciliatiõe magna dñs misertus ẽ eis qñ vt hanc sententiã solueret in corde terre ipe voluerit sepeliri. Quid nũc murmurat hõ viuẽs: vir p peccatis suis Ecce q̃c quid deus hoi p scelere instituit pferendũ miscõia mot⁹ vltro sustinuit: vt vsq3 ad miserabilẽ descẽderit sepulturã Dñicus Incalesco mater ex his q̃ tu loq̃ris Maria. Est tñ (vt idẽ asserit ysaias) sepulchrũ istud admodũ gloriosum. Nã iste in tumulo dei sopor a mortis somno corda mortaliũ excutit. hic sopor demonis sup nos vigilantiã obdormiscere facit. hic sopor ad vite grãm nos restituit. hic sopor ad videndã dei gloriã cordis nobis oculos resoluit. Nec vacat a magno sacramẽto q̃ hoc diuinũ corpus iacet in tumulo multo vulnere sauciũ. ponderosum. obscurũ. spinis spiculisq3 trãspunctũ: vt tu haberes in illa resurrectõe corpus impassibile. mobile. z istar solis subtile. pspicuũ. luminosum. Noueris tñ nemini hãc gloriam tribuendã: nisi qui veterẽ hoiem xpo ɔsepelierit: vt mortuus peccato viuat in deo. Et sicut christus surrexit in gloria patris ita et ipe pambulet in nouitate spũs: nõ in vetustate moriture carnis Dominicus. Sacramentũ qd nũc aperuisti o sapiẽtissima: vere magnũ z sublime est. donet mihi tuis merit⁹ deus vt sicut que dixisti potui intelligere. possim z ope cõplere. z pleno corde diligere Maria. Ecce q̃ a me q̃sisti passionis misteria etsi nõ ad liquidũ oĩa: que tñ pro tpe cõmodius dici poterãt libẽter aperui. Verũ vt me tibi beniuolã fuisse ac muneficam gratuleris: in admirabile quoddã huius passionis lumẽ te introducã: qd z oculos tuos illustret z affectũ vehemẽter inflãmet. sequere me Dñicus En seq̃r te q̃cũq3 ieris Maria. Pulsa ad ostiũ istud z ingredere Dñicus Ecce aperui z ingressus su3 Maria. Quid tu vides Dñicus Video heus rursu3 saluatorẽ in sua cruce pẽdentẽ Maria Nihil ne ãplius vides Dominic⁹ En video ab ei⁹ vulnerib⁹ ɔspargi lucidissimũ iubar qd mihi aciẽ mẽtis diuerberat. z internos ɔfundit obtutus. Tu mihi rogo hãc refulgentiã tẽpera. z q̃d videre debeam dignãter oppãde Maria. Hoc qd de crucifixo

lumen egredit̄ quorsū tēdit Dominic9. Uideo illud in sep
tē radios diffundi: ⁊ nescio q̄ olim incognita cupe demōstrare
Maria. Aliq̄d vidisti. at ne diutius te fatigē noueris in to/
to vniuerso septē hactenus res occultas fuisse hoī: quas hoc
lumine qđ de crucifixo ꝓfluit sole clari9 poterꝭ intueri Dñi
cus. Et que sūt obsecro hec septē hacten9 ignorata Maria.
In hanc caliginosam noctē dū versaret̄ genus humanū igno
rabat q̄d deus. q̄d spūs. q̄d mundus. q̄d super9 paradisus. q̄d
infern9. quid pctm̄. quid ꝟtus. At xp̄s dei fili9 (sicuti nūc cer/
nis) septē lucidissimos de se spargit ardores quib9 hec intuēti
cognita efficiant̄. Uis igit̄ nosse dñice quid sit deus. Dñi/
cus. Cupio dña vehemēter. Maria. Aspice in cruce ꝯfixū
dei filiū. Hic mōstrat tibi deū esse inscrutabil' sapiētie qui hac
passione diabolū fefellit. Deū esse irreph̄ensibil' iusticie q̄ pro
satisfactōe iustū redemptiōis p̄cium req̄siuit. Deū quoq3 eē in
exhausibilis miscđie q̄ pro nostris delēdis iniq̄tatib9 seipm̄ in
morte tradidit. Dominic9. Ecce te adoro dignissime ⁊ dul
cissime redēptor. qui in hoc lumine passionis tuā mihi diuini/
tatē apire dignatus es. Nūc em̄ agnosco q̄ ꝑ tua sapiētia plu
rimū es admirādus. ꝑ tua iusticia humilit̄ reuerendus. ꝑ tua
miscđia dulciter amplexādus Iesus. Accepto dñice ⁊ gratā
habeo deuotōem tuā. At nūc ex mea passione cognosce q̄d sit
spūs rōnalis. Nā ⁊ hoc q̄3 (vt mea mat̄ asseruit) hacten9 hoī
mansit incognitū. Trifariā nēpe spūs rōnalis diuidit̄. Est spi
rit9 angelicus. spūs human9. spūs diabolic9. Intellige nunc
spūs angelicus q̄3 sit benign9 qui me suū regē: suū gaudiū pro
humana ptulit salute spiculis cōfigi. Quam sit human9 spūs
dign9 et sublimis ꝑ quo redimēdo amara voluerim morte de/
fungi. Quam sit teter acerb9 et crudelis spūs diabolic9 cuius
neq̄ssima suggestiōe in hac cruce defixus fui Dominic9 Hac
luce ꝑfusus mitissime dñe agnosco scōs angelos eē ab hoīe di
ligēdos. humanos spūs ad iusticiam imbuēdos. tetros ꝟo to
tis nisib9 fugiēdos Iesus. Uñ id agnouisti. Uerum nūc ex
mortis mee lumine aspice q̄d sit mūdus. Intuere q̄so mūdani
hoīes q̄3 fuerint ceci q̄ me verā dei lucē agnoscere noluerūt. di
lexerūt em̄ magꝭ tenebras q̄3 lucē. Intuere etiā q̄3 sint steriles

Nota septem hactenus incognita.

qui caduca ambiẽtes me q̃si inutilẽ ꝯtempserũt. q̃s sint repro/
bi ꝛ iniqui qui me deũ glorie crudeliter perimerũt Dñicus
At nũc video o mi dñe (qđ etiã flens dico) qm̃ vsq; in hãc ho/
rã in secularib⁹ ꝑsonis he neq̃cie ꝑseuerant. Nã te suũ ꝓpicia/
torẽ nõ respiciũt. tuos pacis ꝛ iusticie fructus ꝑce nõ ambiũt
et te rursum suis iniquitatib⁹ crucifigũt Iesus. Verũ tu di/
cis fili dñice. ꝛ hic ingens ꝛ assiduus dolor cordi meo: cũ tã in
gratos ꝛ auersos a me cũctos intueor Sed nũc ad quartũ qđ
clausum erat obtutus tuos defigito. Respice igitur quõ mea
passio tibi aperit supnus q̃d sit paradisus. Nam si tormenta q̃
ꝑtuli diligẽter inspexeris videbis paradisum fastigiũ esse toti⁹
glorie. spectaculũ oĩs leticie. ꝛ ꝓmptuariũ infinite opulentie
Dominicus. Tuo dono illustratus intelligo piẽtissime sal
uator qꝫ in passione ideo volueris nouissimus hoĩm estimari
vt nos ad fastigiũ glorie sublimares. Ideo summe innocẽs vo
luisti vt reprob⁹ asꝑnari: vt nos reos immẽsa cũ vultu tuo leti
cia ꝯpleres. Ideo tãta pauꝑtate q̃ ditissim⁹ es fatigari: vt tua
nos regni tui opulẽtia diuites faceres. Sed q̃s te quibit pro
hac tua charitate dignis efferre ꝑconijs Iesus. Verꝫ nunc
fili dominice quintũ (qđ nesciebat mũdus) infernus est. locus
vtiq; plenus egestate ꝛ penuria. locus plenus vilitate ꝛ igno/
minia. locus plenus acerbitate ꝛ miseria. Dñicus. Certissi
me ita esse ꝯsidero. Nã vt a nobis dulcissime miserator auerni
egestatẽ excluderes: ideo paup. nudus. sitibũdus in cruce de/
figeris. Vt a nobis inferni ignominiã remoueres multis tu ꝓ
bris. vituperijs. ꝛ ludibrijs fatigaris. ꝛ vt gehẽne eterna a no/
bis supplicia diuelleres: post innumera tormenta acerbissima
morte ꝑfungeris. Sed ve his q̃ post ꝯclusa tartara rursum su
is se illic iniquitatib⁹ immergũt Iesus. Cõgratulor fili lumi
ni tuo: dignus q̃ duo reliqua olim ignorata cognoueris. Se
xtũ itaq; clausum hoĩ est ipa virtus. Ex hac mea passione ag/
nosce qm̃ virtus est ꝑciosa. est speciosa. est ꝛ fructuosa. Est em̃
ꝑciosa. quia malui vitã amittere q̃ꝫ iusticiã nõ exeq̃: q̃ꝫ nõ exhi
bere obedientiã. humilitatẽ. misericordiã Est etiã speciosa (qđ
tu quoq; mea mater agnoscis) cũ videris eã relucere in cõtu/
melijs. in ludibrijs clarescere. in tormentis victoriã obtinere.

Est quoq3 fructuosa: quia tartara confregit. celos aperuit. patrē mitigauit. pctm̄ explosit. ꝛ ꝑditum oīe restaurauit Dominicus. Hinc aīaduerto mitissime redemptor cū quāto labore virtus a nobis sit expetēda. adamāda. custodiēda Iesus. Postremū qđ erat homini occultū ipm est neq̄ssimū peccatū Nūc prudēter fili aīaduerte q̄3 detestandū sit oīe pctm̄. cū ad eius expiatōem necesse fuit ꝯmitti tā graue piaculū poni tam nobile preciū. tā difficile medicamentū. Habui em̄ ego crudeliter perimi vt posset pctm̄ in meis electis occidi Dominicus. Magna dignatio tua suauissime deus. S3 ve nobis miseris q̄ post tam difficilē peccati expiationē tam libēter rursu3 pctīs inuoluimur q̄ te dei filiū ꝯculcamus: q̄ sanguinē tuū pollutū ducimus. q̄ spiritui grē cōtumeliā facimus. et veteribꝫ delictis noua q̄tidie cumulamus. Ex hac tua passione dn̄e sicut pctī magnitudinē ita ꝛ eius inexpiabilē penā agnoscimus Delinquētibꝫ em̄ nobis post acceptā tante miseratōis indulgētiā iam nō relinquit̄ pro peccatis hostia. Nō qꝑ peccans si doluerit nō possit passionis tue adiutorio vti: sed qꝑ rarissime penite at qui tantā gratiā suꝑba ceruice ꝯtempserit. Sed nūc habeo immortales grās dignationi tue piētissime saluator. q̄ me tua passione redemisti. qui tuo me lumine irradiasti. q̄ vniuersale3 rerū omniū noticiā mihi clarissimā tribuisti. Tibi quoq3 mitissima parēs grates refero sempiternas: que mihi passiōis huius misteria aperuisti. que me in hanc lucis gloriā intromisisti et vnigenitū tuū mihi tam ꝓpicium ꝛ beniuolū effecisti. Sed queso te vt mihi hic tecū liceat ꝑmanere. nam bonum est mihi hic esse Maria. Maiora tibi mi dominice et sublimiora (si iuste vixeris) p̄parantur. Interea tu nunc ꝑge ad fratres tuos et quod in hoc cōclaui clam vidisti palam cūctis edissere. et lumine quo plenus es alios illustrare consuesce. Sicuti em̄ maledictus est qui frumenta abscondit in populis: ita et qui lumē occultat in tenebris. Perge ergo ꝛ quod in aure audisti predica super tecta Dominicus. Faciam quod hortaris. At nūc dulcissima virgo optime vale: ꝛ me tuo vnigenito charissimū redde. Maria. Et tu fili dominice vale. ꝛ nostri in te beneficij memorem face.

104

¶ Finit dyalogus de misterijs sacre passionis christi: et per consequēs totus liber iste (qui viola anime inscribit) in septē distinctus dyalogos Colonie Impēsis honesti viri Henrici Quentell faustissime iam pmo Impressus. Anno natalicij saluatoris nostri. M.cccc.xcix. Die. xxix. mēsis Maij.

Epygramma ad librum.

Inter honoratos: nulla formidine: libros
Sume sed exiguum parue libelle locum
Ne vereare libris multo maioribus addi
Corpore: plus iusto: sis licet ipse breuis
Grandia p modicis cedunt nam saxa lapillis
Et prestant magnis sepe pusilla bonis
Fertilis es verbis ad opus mediocre redactis
Sed vires: veluti grana sinapis habens
Debueras igitur minime pregrandis haberi:
Ne premeret dominum sarcina forte tuum
Nanqꝫ domi vt reliquis tibi non recubare licebit
Sed possessorem: quo velit ire: sequi
Optima nanqꝫ doces captuqꝫ facillima queqꝫ
Ac iter in celum quo sibi quisqꝫ paret.

¶ Finis

¶Ad beatam Annam Carmen.

Hic effunde preces deuote poplite flexo
  Anna parens vbi cum prole beata ſedet
Ne dubita capies quicquid rogitaueris ipſam
  Hancque potens precibus iugiter Anna nitet
Nullius Anna preces vnquam dimiſit inanes
  Sed tulit optatam candida ſemper opem
Ergo piam matrem multo cumulemus honore
  Nullius vacuas que ſinit eſſe preces
Anna parens ieſu chriſti genitricis aueto
  A nobis petimus omne repelle nephas.

Dawna okł. górna

